Strategia rozwoju gminy

GÓRA ŚWIĘTEJ MAŁGORZATY

na lata 2021 - 2027

Spis treści

1. Wstęp....6
2. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym Strategią....8
2.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru....8
2.1.1. Położenie....8
2.1.2. Powierzchnia....14
2.1.3. Ludność....14
2.1.4. Środowisko przyrodnicze....15
2.1.5. Rys historyczny....23
2.1.6. Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne....24
2.2. Zagospodarowanie przestrzenne....28
2.2.1. Infrastruktura techniczna....39
2.2.2. Własność nieruchomości....50
2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego....50
2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska....52
2.3. Sfera społeczna....52
2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze....52
2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców....63
2.3.3. Oświata i edukacja....68
2.3.4. Opieka zdrowotna....72
2.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia....73
2.3.6. Rynek pracy....77
2.4. Sfera gospodarcza....84
2.4.1. Gospodarka....84
2.4.2. Turystyka....97
2.5. Wyniki badań ankietowych....103
2.6. Analiza SWOT....107
2.7. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie....111
3. Trendy rozwojowe....113
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy....116
5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie....131
6. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym..133
7. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych....136
8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych....141
9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań....142

10. Źródła finansowania 144
11. System wdrażania Strategii 145
12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii 147
12.1. System monitorowania.....147
12.2. Sposób oceny.....148
13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 150

Spis tabel

Tabela 1 Udział gleb wg. kompleksów przydatności rolniczej w powierzchni Gminy 18
Tabela 2. Użytkownie terenów w gminie Góra Świętej Małgorzaty 31
Tabela 3 Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2010 r. w gminie Góra Świętej Małgorzaty 31
Tabela 4 Struktura gruntów rolnych wg klasoużytków i klas bonitacyjnych w 2016 r. w gminie Góra Świętej Małgorzaty [ha] 32
Tabela 5 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w gminie Góra Świętej Małgorzaty 35
Tabela 6 Drogi gminne na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty 40
Tabela 7 Stan mienia komunalnego gminy Góra Świętej Małgorzaty w 2016 r. 50
Tabela 8 Ludność w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2019 52
Tabela 9 Dynamika liczby ludności w latach 2010 - 2019 - analiza porównawcza 54
Tabela 10 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na terenie Gminy Góra Świętej Małgorzaty (stan w dniu 31XII) w latach 2010 - 2019 54
Tabela 11 Przyrost naturalny w gminach ościennych, powiecie łęczyckim, kutnowskim, zgierskim i województwie łódzkim w latach 2010 - 2019 55
Tabela 12 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 -2019 .. 56
Tabela 13 Saldo migracji wewnętrznych w gminie i w gminach ościennych, powiecie łęczyckim, kutnowskim, zgierskim oraz województwie łódzkim w latach 2010 – 2019 57
Tabela 14 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Góra Świętej Małgorzaty w latach 2010 - 2019 58
Tabela 15 Proporcje ekonomicznych grup wieku w gminach ościennych, powiecie łęczyckim, zgierskim, kutnowskim i województwie łódzkim w roku 2019 59
Tabela 16 Główne wskaźniki demograficzne, 2019 rok – podsumowująca analiza porównawcza 60
Tabela 17 Prognoza liczby ludności na lata 2019 – 2030 – analiza porównawcza 62
Tabela 18 Zasoby mieszkaniowe w 2019 roku – analiza porównawcza 65
Tabela 19 Zasoby mieszkaniowe w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2019 66
Tabela 20 Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań w 2019 roku w gminie Góra Św. Małgorzaty oraz gminach ościennych – analiza porównawcza 66
Tabela 21 Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w gminie Góra Św. Małgorzaty (osoba) 70
Tabela 22 Wychowanie przedszkolne - analiza porównawcza w gminie i w gminach ościennych, powiecie łęczyckim, kutnowskim oraz zgierskim w latach 2010 – 2019 70
Tabela 23 Uczniowie w placówkach oświatowych w gminie Góra Św. Małgorzaty (osoba) 71
Tabela 24 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2019 74
Tabela 25 Ilość osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2019 74
Tabela 26 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku – analiza porównawcza. 75
Tabela 27 Wydatki z budżetu gminy Góra Św. Małgorzaty w roku 2019 (w zł) 75
Tabela 28 Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2014 – 2019 75

Tabela 29 Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2019 roku 76
Tabela 30 Informacja o bezrobociu z terenu objętego zasięgiem działania Powiatowego Urzędu Pracy w Łęczycy, stan na dzień 28.02.2019 i 2021 r. – gmina Góra Św. Małgorzaty (R=razem; K=kobiety) 78
Tabela 31 Informacja o bezrobociu z terenu objętego zasięgiem działania Powiatowego Urzędu Pracy w Łęczycy, stan na dzień 28.02.2019 i 2021 r. –powiat łęczycki (R=razem; K=kobiety) 78
Tabela 32 Bezrobotni zarejestrowani z terenu gminy Góra Św. Małgorzaty 79
Tabela 33 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 80
Tabela 34 Udział % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym – analiza porównawcza 80
Tabela 35 Liczba osób pracujących z terenu gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2019 81
Tabela 36 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza w latach 2010 - 2019 83
Tabela 37 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Góra Św. Małgorzaty wg sekcji PKD 85
Tabela 38 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Góra Św. Małgorzaty wg sektorów własnościowych 87
Tabela 39 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2010 -2020 – analiza porównawcza 87
Tabela 40 Poziom aktywizacji gospodarczej na przykładzie gmin ościennych, stan na 31XII 88
Tabela 41 Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach (2016/2019) – analiza porównawcza 89
Tabela 42 Wyniki finansowe samorządu gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2015 - 2019 92
Tabela 43 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017 – 2019 – analiza porównawcza 93
Tabela 44 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Góra Św. Małgorzaty w zł w latach 2010 – 2019 95
Tabela 45 Przewidywane źródła finansowania inwestycji 144

Spis map

Mapa 1 Mapa administracyjna województwa łódzkiego 8
Mapa 2 Mapa administracyjna województwa łódzkiego – przybliżenie na powiat łęczycki 9

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców w gminie Góra Świętej Małgorzaty w latach 2010 - 2019 53
Wykres 2 Ludność w podziale na płeć w latach 2010 - 2019 53
Wykres 3 Przyrost naturalny w gminie Góra Św. Małgorzaty 55
Wykres 4 Saldo migracji w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2019 56
Wykres 5 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010 - 2019 58
Wykres 6 Struktura ekonomiczna ludności (udział % ludności ogółem) – analiza porównawcza dla roku 2019 60
Wykres 7 Przyrost naturalny i saldo migracji ogółem w mikrootoczeniu gminy Góra Św. Małgorzaty, rok 2019 61
Wykres 8 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu na rok 2019 oraz prognozy na rok 2030 63
Wykres 9 Budynki mieszkalne w 2019 roku w gminach – analiza porównawcza 64
Wykres 10 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2019 74
Wykres 11 Bezrobotni z gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2020, wg. płci 79
Wykres 12 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2020 w powiecie łęczyckim 81
Wykres 13 Pracujący z terenu gminy Góra Św. Małgorzaty w podziale na płeć 82
Wykres 14 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Góra Św. Małgorzaty 82
Wykres 15 Pracujący na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2019 83
Wykres 16 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2020 85
Wykres 17 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2010-2019 w gminie Góra Św. Małgorzaty 89
Wykres 18 Struktura dochodów i wydatków gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2015 - 2019 92
Wykres 19 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2019 93

Wykres 20 Dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2017 – 2019 - analiza porównawcza 94
Wykres 21 Wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2017 – 2019 - analiza porównawcza 94
Wykres 22 Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2019 roku - analiza porównawcza 95
Wykres 23 Struktura dochodów w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2017 - 2019 96

Spis rysunków

Rysunek 1 Gmina Góra Świętej Małgorzaty - sieć dróg 10
Rysunek 2 Gmina Góra Świętej Małgorzaty - sieć dróg w przybliżeniu 10
Rysunek 3 Mapa gminy Góra Św. Małgorzaty 11
Rysunek 4 Formy Ochrony przyrody w gminie Góra Św. Małgorzaty 16
Rysunek 5 Sieć dróg na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty 42
Rysunek 6 Szerokopasmowy dostęp do Internetu w gminie Góra Świętej Małgorzaty – wg stanu na dzień 31.12.2019 r. 48
Rysunek 7 Pozostałe obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym – fragment rysunku 116
Rysunek 8 Potencjał dla Rozwoju Intensywnego Rolnictwa – potencjał dla Gminy Góra Świętej Małgorzaty – specjalizacja warzywa 117
Rysunek 9 Potencjał turystyczny gmin w Obszarach Turystycznych Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury w 2016 r. - fragment 119
Rysunek 10 Obszar Zielonej Gospodarki 152

Spis fotografii

Fotografia 1 Miejscowość Góra Św. Małgorzaty 29
Fotografia 2 Miejscowość Góra Świętej Małgorzaty 29
Fotografia 3 Miejscowość Tum - zabudowa 30
Fotografia 4 Miejscowość Góra Świętej Małgorzaty – centrum 37
Fotografia 5 Szkoła Podstawowa w Górze Św. Małgorzaty 69
Fotografia 6 Rolnicy w Tumie 91
Fotografia 7 Archikolegiata w Tumie 97
Fotografia 8 Muzeum Dziedzictwa Kościelnego w Tumie 98
Fotografia 9 Kościół pod wezwaniem Świętej Małgorzaty w Górze Św. Małgorzaty 99
Fotografia 10 Budowa grodziska 101
Fotografia 11 Skansen w Tumie 102

1. Wstęp

Strategia rozwoju gminy Góra Świętej Małgorzaty jest formalnym dokumentem, który określa strategiczne kierunki rozwoju gminy na lata 2021 - 2027. Jest ona komplementarna z innymi regulacjami planistyczno-strategicznymi, obowiązującymi w gminie, w województwie łódzkim. Dokument będzie nadrzędny względem dokumentów sektorowych dotyczących obszaru gminy Góra Świętej Małgorzaty, jednocześnie będzie spójny z dokumentami wyższego rzędu - Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030+, a także Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Strategia będzie wyznaczała ramy dla planów i programów powstających w jednostce podczas obowiązywania rzeczonego dokumentu. Strategia rozwoju gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2021 - 2027 została opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Ważnym źródłem informacji było spotkanie konsultacyjne. Podstawowym dokumentem prawnym określającym zadania gminy, na którym opierano się podczas przygotowywania strategii, jest ustawa z dnia 15 lipca 2020 r o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto, w trakcie prac nad strategią przeanalizowano poniższe akty prawne pod kątem powiązania z celami i kierunkami rozwoju opisanymi w strategii:

- ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawę z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym,
- ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Prace nad strategią rozpoczęto w maju 2021 roku, kiedy to Rada Gminy Góra Świętej Małgorzaty podjęła decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Proces tworzenia strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, którą pogłębiano podczas warsztatów strategicznych oraz badania ankietowego. Na tej podstawie wyznaczono obszary problemowe, z których wynikają cele strategiczne. Te z kolei zostały podzielone na cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Powstały w ten sposób projekt dokumentu strategicznego udostępniono mieszkańcom z prośbą o zapoznanie się i przekazanie uwag. Ostateczny dokument uwzględnia opinie mieszkańców gminy.
Prace nad strategią gminy Góra Świętej Małgorzaty toczyły się z uwzględnieniem następujących zasad:

- zasada koncentracji na realnych siłach gminy – strategia powinna zmierzać do wszechstronnego wykorzystania unikalnych zasobów lokalnych, w szczególności

historycznych, przyrodniczych, a także kapitału ludzkiego oraz cennych odmienności. Dlatego zawartość celów strategicznych to przede wszystkim pomysły na wykorzystanie atutów lokalnych, na które zarówno Urząd Gminy Góra Świętej Małgorzaty, jak i sami mieszkańcy mają największy wpływ;

- zasada koncentracji na zagadnieniach najistotniejszych dla przyszłości – przyjęto, że każdy potencjalny cel strategiczny powinien być rozpatrywany w kontekście jego doniosłości dla przyszłości gminy Góra Świętej Małgorzaty. Dokonano zatem selekcji i wyodrębniono cele o najwyższym priorytecie;
- zasada koncentracji tematycznej – Strategia rozwoju gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2021 – 2027 będzie koncentrowała się na niewielu, ale najważniejszych zagadnieniach z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego. Ta swojego rodzaju wybiórczość zapobiega stworzeniu dokumentu, który będzie obejmować wszystkie cele, a faktyczna realizacja następuje tylko w niewielu przypadkach.

Realizacja zadań określonych w strategii przypada na okres programowania Unii Europejskiej i zawiera się w latach 2021 – 2027. Rezultaty i oddziaływania niektórych zadań, szczególnie tych rozpoczętych w latach 2018 – 2027 obejmą także następny okres programowania.

2. Aktualna sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym Strategią

2.1. Podstawowe dane dotyczące obszaru

2.1.1. Położenie

Gmina Góra Świętej Małgorzaty zlokalizowana jest w północno-zachodniej części województwa łódzkiego, przynależy do powiatu łęczyckiego.

Mapa 1 Mapa administracyjna województwa łódzkiego

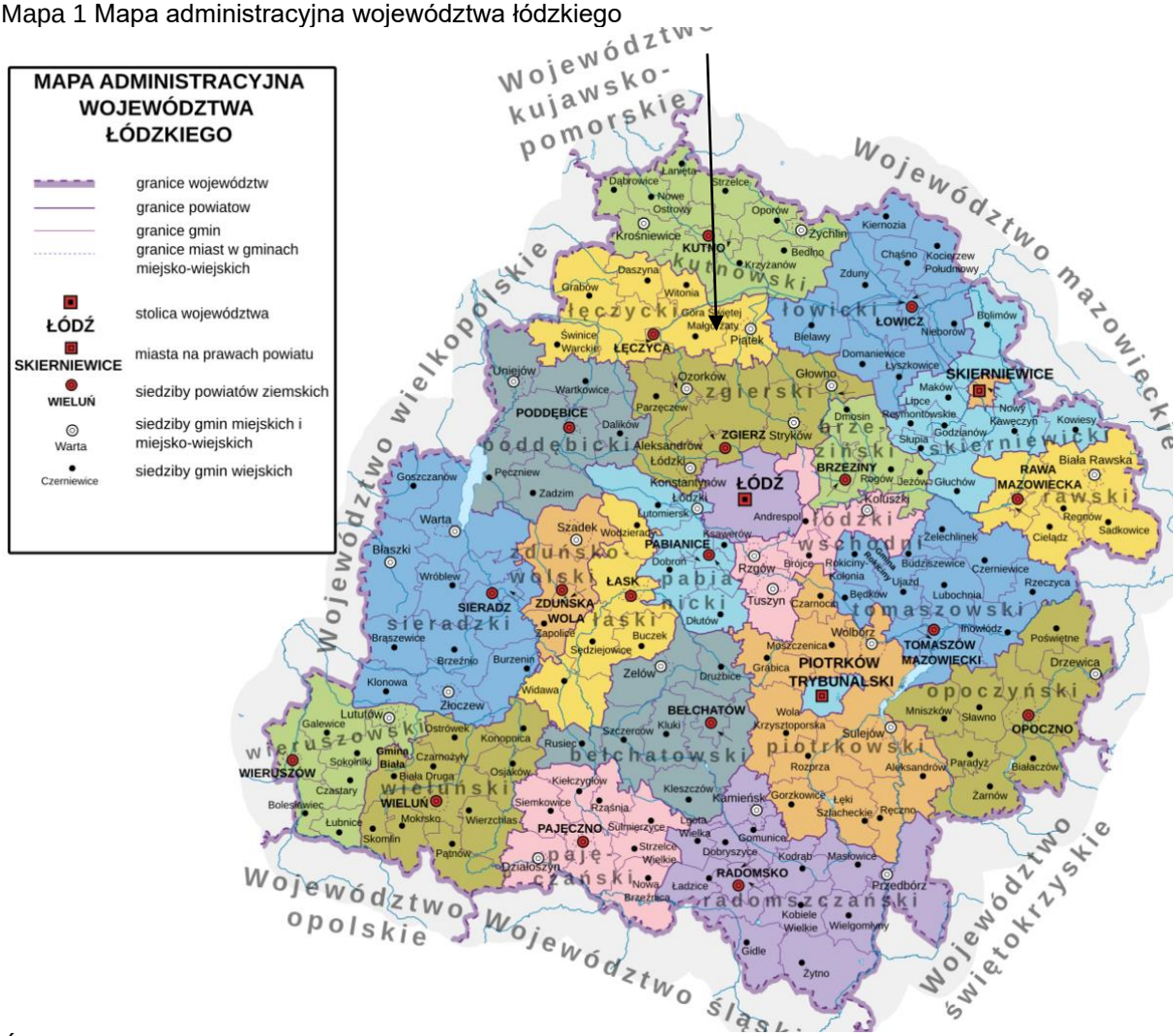

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_%C5%82%C3%B3dzkie

Mapa 2 Mapa administracyjna województwa łódzkiego – przybliżenie na powiat łęczycki

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojew%C3%B3dztwo_%C5%82%C3%B3dzkie

Gmina Góra Świętej Małgorzaty graniczy z następującymi gminami z obszaru powiatu łęczyckiego:

- gminą Witonia - od północy,
- miastem i gminą Łęczyca - od zachodu,
- gminą Piątek - od wschodu

oraz od północy z gminą Krzyżanów należącą do powiatu kutnowskiego i od południa z gminą Ozorków z powiatu zgierskiego.

Układ drogowy

Miarą spójności terytorialnej jest między innymi dostępność komunikacyjna obszaru gminy. Podstawowym elementem systemu transportowego gminy jest układ drogowy, który zapewnia zarówno powiązania zewnętrzne w skali regionu i kraju, jak i powiązania wewnętrzne gminnej sieci osadniczej. Gmina posiada połączenia komunikacyjne drogowe o znaczeniu regionalnym. Rysunek poniżej obrazuje położenie gminy względem najważniejszych ciągów komunikacyjnych.

Rysunek 1 Gmina Góra Świętej Małgorzaty - sieć dróg

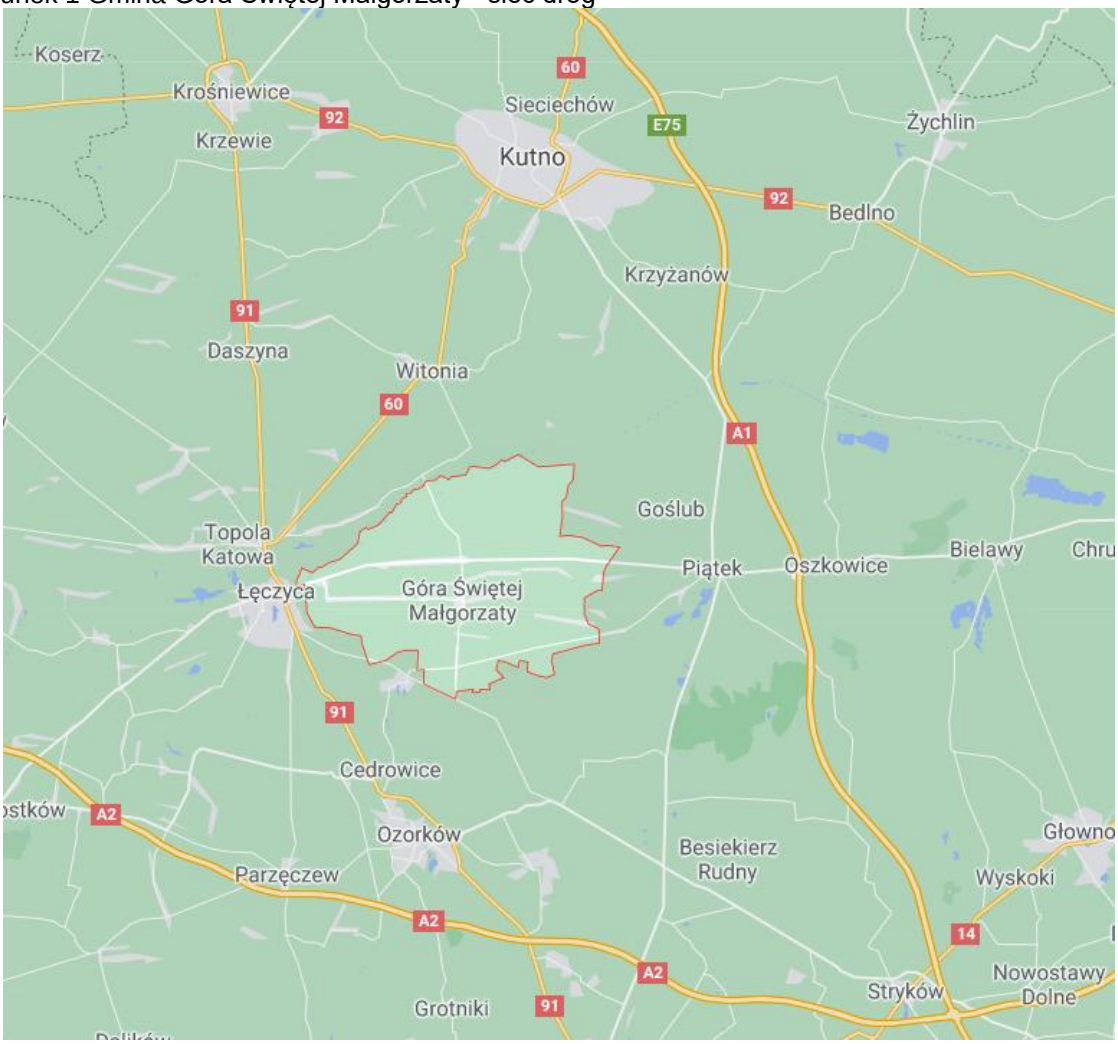

Źródło: www.google.pl/maps

Rysunek 2 Gmina Góra Świętej Małgorzaty - sieć dróg w przybliżeniu

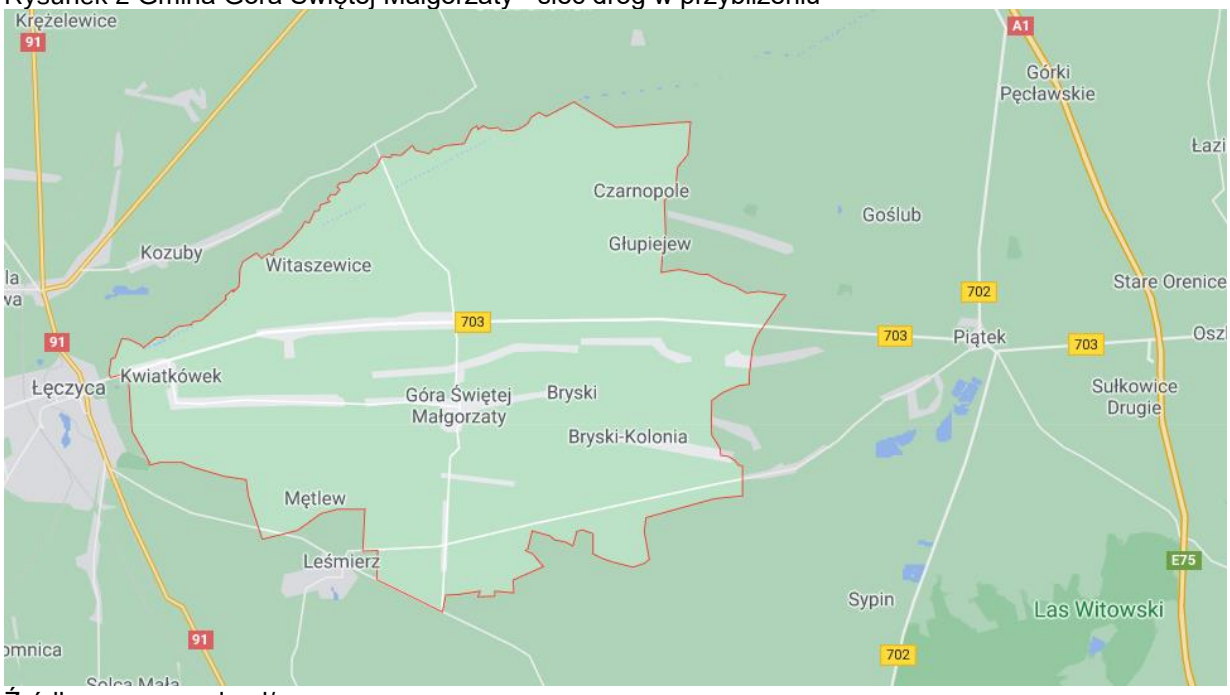

Źródło: www.google.pl/maps

Odległości od miejscowości Góra Św. Małgorzaty do wybranych miejscowości są następujące:

- Łęczyca – 8 km,
- Ozorków – 10 km,
- Kutno – 20 km,
- Zgierz – 22 km,
- Łódź – 33 km,
- Poddębice – 30 km,
- Warszawa – 117 km.

Na sieć dróg w gminie Góra Świętej Małgorzaty składają się drogi: gminne, powiatowe i droga wojewódzka nr 703. Droga ta w całości prowadzi przez teren województwa łódzkiego, powiaty: poddębicki, łęczycki i łowicki. Prowadzi przez następujące miejscowości (w nawiasie podano połączenia z innymi drogami):

- Porczyny (droga wojewódzka 473),
- Poddębice (droga krajowa nr 72),
- Stary Gostków (droga wojewódzka 469),
- Łęczyca (droga krajowa nr 91),
- Piątek (droga wojewódzka nr 702), węzeł Piątek – połączenie z autostradą A1,
- Łowicz (droga krajowa nr 14)

Przez teren Gminy nie przebiega żadna droga krajowa, jak również sieć PKP. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Łęczycy.

Gmina Góra Świętej Małgorzaty podzielona jest na 20 sołectw, należą do nich: Ambrożew, Bogdańczew, Bryski, Bryski – Kolonia, Czarnopole, Nowy Gaj, Góra Świętej Małgorzaty, Karsznice, Kosin, Marynki, Mętlew, Moraków, Orszewice, Podgórzyce, Rogulice, Sługi, Stawy, Tum, Witaszewice oraz Zagaj. W obrębie sołectw znajduje się 29 miejscowości.
Poniżej przedstawiono mapę gminy Góra Świętej Małgorzaty, na której wyróżniono poszczególne sołectwa oraz skupione w ich obrębie miejscowości.

Rysunek 3 Mapa gminy Góra Św. Małgorzaty

Rybitwy
Ktery
Bzura
Stara Bzura
Natura 2000 „Pradolina Warszowsko - Berlińska"
Rogulice
Łętków
Czarnocice
Piątek
Balków
Zagaj
Konstancin
Sługi
Balków
Witaszewice
Orszewice
Zagaj
Janów
Głupiejew
Stawy
Marynki
703
Nowy Gaj
Kwiatkówek
Stary Gaj
Gaj
Łubnic
Podgórzyce
Góra Świętej Małgorzaty
Bryski
Tum
Moraków
Bryski - Kolonia
Żabokrzeki
Karsznice
Moraków
Kosiorów
Kosin
Mętlew
Bogdańczew
Mierczyn
Karsznice
Dzierzbiętów
Mchowice
Ambrożew
Gajówka Karsznice
Sokolniki - Łódź
Leśmierz
Skotniki

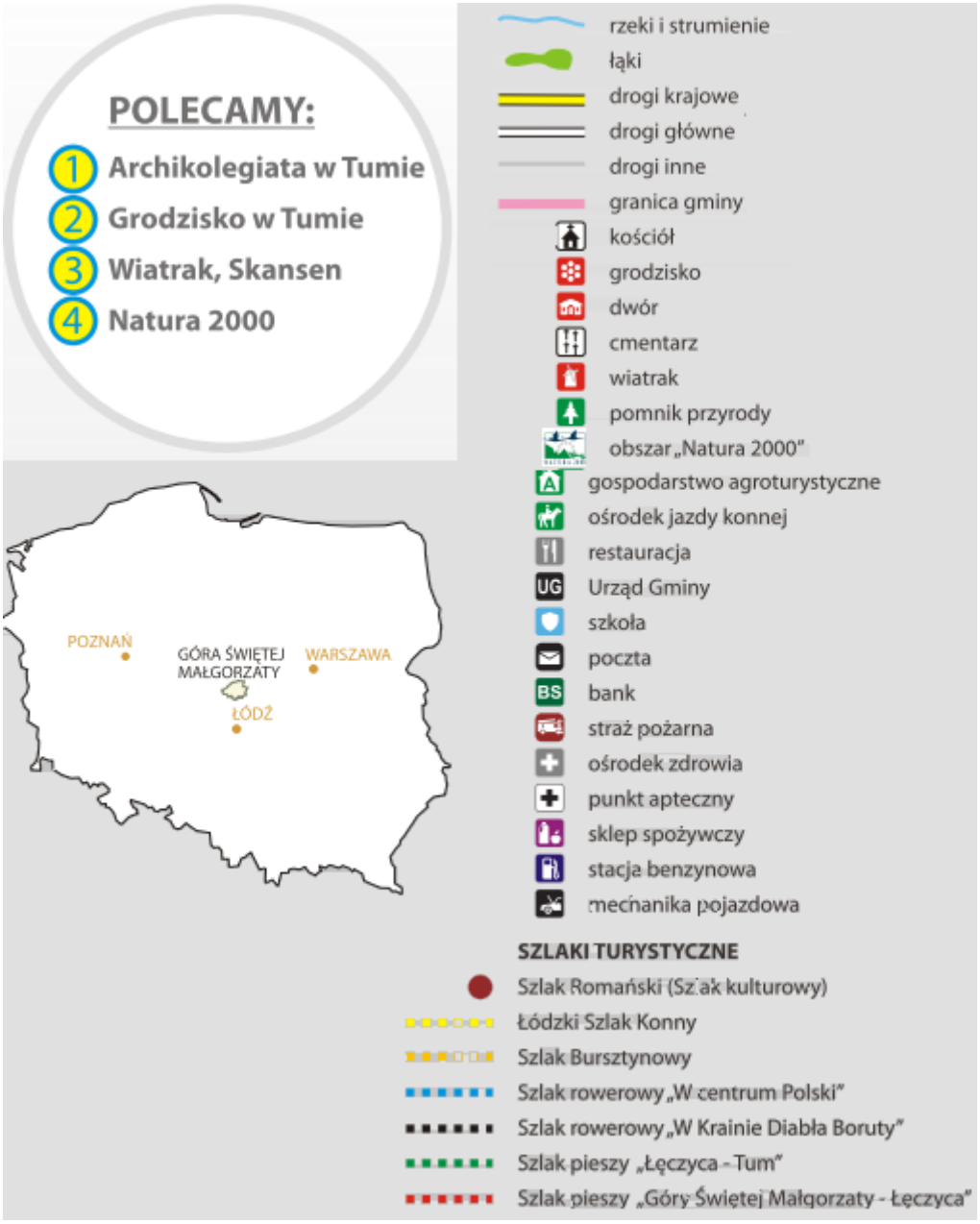

Źródło: www.goraswmalgorzaty.pl

Podsumowując

Gmina Góra Świętej Małgorzaty charakteryzuje się niezbyt korzystnym położeniem pod względem dostępności do ponadlokalnej sieci komunikacyjnej. Przez jej teren nie przebiega żadna droga kategorii krajowej. Najbliższa z nich (DK91) jest oddalona o zaledwie 600 m od zachodnich granic gminy, przecina tereny sąsiedniej gminy oraz miasta Łęczyca. Obszar gminy Góra Świętej Małgorzata omijają również autostrady. Odległości w linii prostej pomiędzy miejscowością gminną, a węzłami na tych ciągach (węzeł Piątek na A1 i węzeł Emilia na A2) wynoszą po ok.15 km. Najlepiej skomunikowanymi terenami w gminie są obszary położone wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 703, która przecina gminę w relacji wschód – zachód. Droga ta stanowi najważniejszy element sieci komunikacyjnej Gminy, zapewniając dostęp do najbliższych większych miejscowości oraz ciągów o znaczeniu krajowym i

międzynarodowym – bezpośredni do DK91 i A1 oraz pośredni do A2. Pozostałe drogi – powiatowe oraz gminne, obsługują właściwie wyłącznie ruch lokalny.
Przez gminę Góra Świętej Małgorzaty nie przebiega również żadna linia kolejowa. Najbliższa z nich, wraz ze stacją pasażerską, zlokalizowana jest w Łęczycy, ok. 9 km w linii prostej od centrum gminnej miejscowości.

2.1.2. Powierzchnia

Gmina Góra Świętej Małgorzaty jest jedną z 8 gmin powiatu łęczyckiego. Siedziba władz Gminy znajduje się w miejscowości Góra Świętej Małgorzaty. Na strukturę administracyjno-osadniczą Gminy składa się 26 obrębów ewidencyjnych: Ambrożew, Bogdańczew, Bryski, Czarnopole, Gaj Nowy, Głupiejewo, Góra Świętej Małgorzaty, Karsznice, Kolonia Bryski, Kolonia Moraków, Konstancin, Kosin, Kosiorów, Kwiatkówek, Łętków, Marynki, Mętlew, Moraków, Orszewice, Podgórzyce, Rogulice, Sługi, Stawy i Gaj B, Tum, Witaszewice, Zagaj.
Powierzchnia gminy wynosi 90,3 km^2, co stanowi 11,7% powierzchni powiatu łęczyckiego.

2.1.3. Ludność

Ze względu na rolniczy charakter gminy i brak wyraźnie większych ośrodków w jej granicach, rozmieszczenie ludności na obszarze jest stosunkowo równomierne. W skali lokalnej rolę największych ośrodków pod względem liczby mieszkańców pełnią: miejscowość gminna – Góra Świętej Małgorzaty, która stanowi również centrum administracyjno-usługowe oraz Tum. W obu tych miejscowościach mieszka łącznie ok. 17% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Sieć osadniczą gminy uzupełniają średniej wielkości wsie (ok. 100 – 300 mieszkańców) oraz kilka mniejszych miejscowości.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku gminę Góra Świętej Małgorzaty zamieszkiwało 4 345 osób. Zarejestrowano więcej kobiet niż mężczyzn, różnica wyniosła 97 osób. Liczba osób zamieszkujących gminę w 2019 roku w porównaniu z rokiem 2010 zmniejszyła się o 157 osób. W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym, w 2019 roku objęła 59,2% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym osiągający w 2019 roku 23,0% społeczeństwa i stopniowy spadek udziału osób w wieku przedprodukcyjnym osiągający pułap 17,8%.

2.1.4. Środowisko przyrodnicze

Ukształtowanie terenu

Gmina Góra Świętej Małgorzaty położna jest na Równinie Łowicko-Błońskiej. Jest to stosunkowo płaski obszar. Rzeźba terenu ukształtowana została w okresie zlodowacenia środkowopolskiego, a następnie wygładzona wskutek działania procesów peryglacjalnych. W granicach gminy można wyróżnić trzy charakterystyczne formy geomorfologiczne: pagór kemowy nazywany górą Św. Małgorzaty, pradolinę Warszawsko-Berlińską oraz wysoczyznę morenową.

Poza formami naturalnymi, na obszarze gminy występują również formy antropogeniczne, m.in. sztucznie uformowane nasypy, wykopy zarówno realizowane na cele komunikacyjne jak i rolnicze. Charakterystycznym elementem zaznaczającym się w krajobrazie gminy jest szereg sztucznych zbiorników wodnych zrealizowanych głównie w dolinie Kanału Tumskiego. Na pozostałym obszarze gminy również występują antropogeniczne obiekty hydrograficzne.

Zasoby surowcowe. Obszary i tereny górnicze.

W granicach gminy Góra Św. Małgorzaty nie występują udokumentowane złoża kopalin. Na jej terenie obecnie nie prowadzi się eksploatacji żadnych surowców. Użytkowane w przeszłości złoża żwiru i piasku w okolicy Góry Świętej Małgorzaty zostały w większości wyeksploatowane.

Na terenie gminy nie ma również udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

W gminie występują udokumentowane obszary gruntów torfowiskowych chronionych na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Możliwe jest gospodarcze wykorzystanie tych terenów na cele uprawne.

Lasy

Roślinność naturalną porastającą gminę, określa się jako: kontynentalne bory sosnowe, mieszane na piaskach lub subkontynentalne lasy liściaste (grądy) na żyźniejszych podłożach, z kolei w dnach dolin rzecznych występują łęgi, a na terenach zabagnionych olsy. Tworzą one na terenie gminy kompleksy o łącznej powierzchni 37,37 ha, z czego większość stanowią grunty leśne prywatne – 33,10 ha, czyli 88,57% gruntów leśnych ogółem. Grunty leśne publiczne o powierzchni 4,27 ha należą do Skarbu Państwa i pozostają w zarządzie Lasów Państwowych. Lesistość Gminy jest niska i wynosi zaledwie 0,4%, cały powiat łęczycki charakteryzuje się lesistością na poziomie 5,6% - również jest to niezbyt wysoka wartość.

Formy ochrony przyrody

Mapa poniżej przedstawia formy ochrony przyrody występujące na obszarze gminy Góra Świętej Małgorzaty.

Rysunek 4 Formy Ochrony przyrody w gminie Góra Św. Małgorzaty

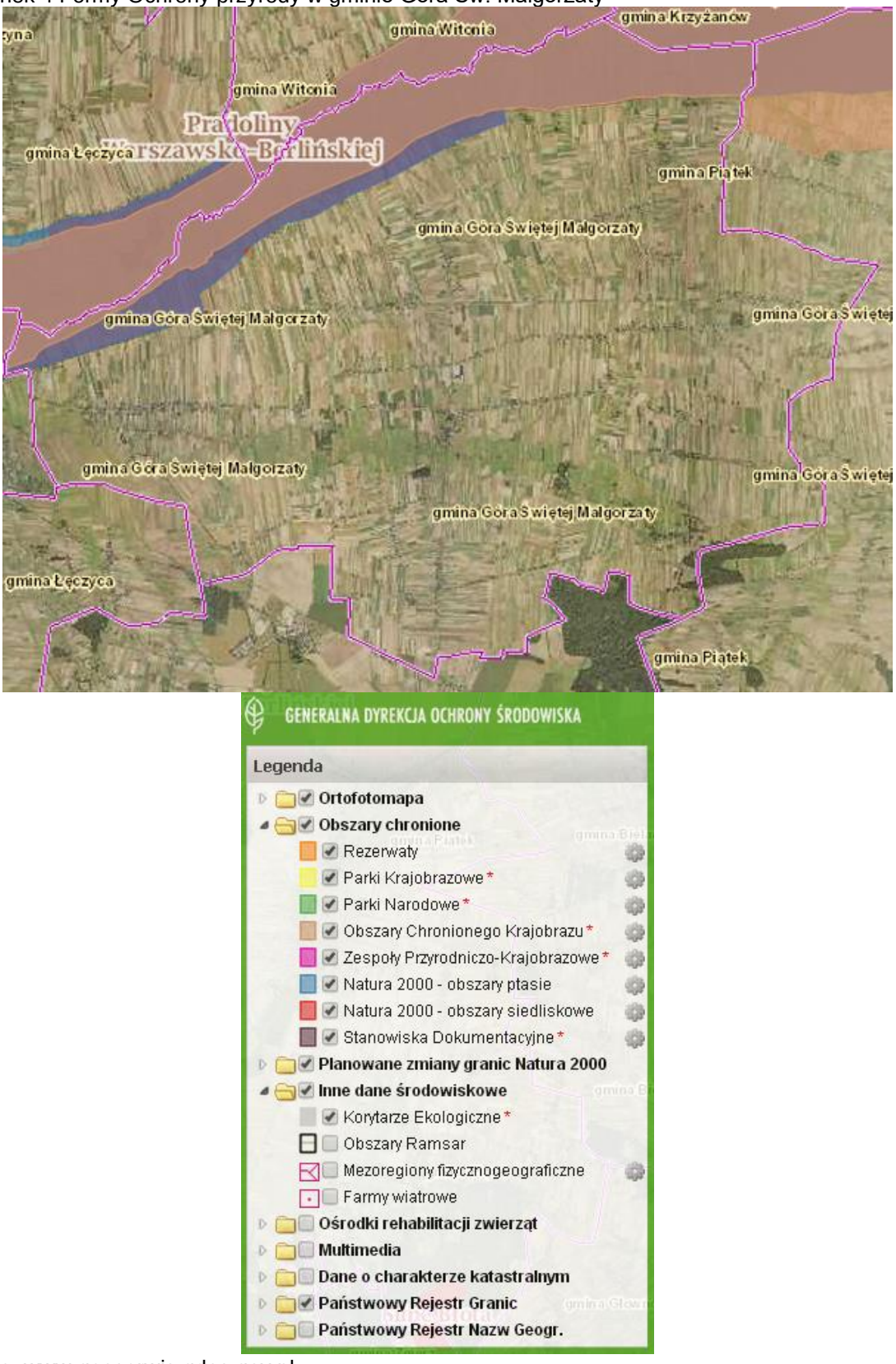

Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar chronionego krajobrazu

Na obszarze gminy Góra Św. Małgorzaty wyznaczono Obszar Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej - utworzony został 24.03.2009 roku. Jest to obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Pradolina Bzury-Neru PLH100006, obszar specjalnej ochrony ptaków Pradolina Warszawsko-Berlińska PLB100001.

Obszary Natura 2000

Na terenie gminy wyznaczono dwa obszary Natura 2000, należą do nich:

- Pradolina Bzury-Neru, kod obszaru PLH100006
- Pradolina Warszawsko-Berlińska, kod obszaru: PLB100001.

Obszary położone są wzdłuż północnej granicy gminy Góra Św. Małgorzaty.

Fot. Pradolina Warszawsko-Berlińska, kadr z filmu promującego Gminę Góra Św. Małgorzaty autorstwa Grzegorza Sawickiego

Pomniki przyrody

Na obszarze gminy wyznaczono 3 pomniki przyrody: dąb szypułkowy i topolę białą w Czarnopolu oraz dąb szypułkowy „Urszula" w Morakowie, przy zabudowaniach L. Sasa.

Węzły i korytarze ekologiczne[1]

„System ekologiczny ECONET na terenie województwa łódzkiego obejmuje korytarze ekologiczne o randze krajowej (doliny rzek Pilicy, Rawki, Bzury, Neru, Warty i Prosny) oraz obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym (obszar Doliny Środkowej Warty ze zbiornikiem Jeziorsko i obszar Puszczy Pilickiej) i krajowym (obszar Puszczy Bolimowskiej, obszar Wyżyny Wieluńskiej, obszar Przedborski i obszar Pojezierza Gostyńskiego).

[1] *Plan gospodarki Niskoemisyjnej wraz z dokumentami towarzyszącymi dla Gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2014 – 2020*

Na terenie powiatu łęczyckiego znajduje się korytarz ekologiczny 39k sieci ECONET, który pokrywa się częściowo z siecią NATURA 2000 obejmującą:

- Pradolinę Bzury i Neru PLH100006 - ostoja siedliskowa,
- Pradolinę Warszawsko-Berlińską PLB100001 – ostoja ptasia,

jak również z Obszarem Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko-Berlińskiej.
Na części powiatu łęczyckiego objętej zasięgiem korytarza ekologicznego 39k sieci ECONET występują tereny rolnicze z małym udziałem obszarów kompensacji ekologicznej. W korytarzu leży rezerwat Błonie. Natomiast Kanał Tumski, przepływający równoleżnikowo przez teren Gminy, pełni rolę korytarza lokalnego."

Warunki glebowe

Gleby w granicach gminy cechują się bardzo dobrymi uwarunkowaniami rolniczymi. Dominują gleby zaliczone do 2 – pszennego dobrego kompleksu przydatności rolniczej. Gleby takie rozproszone są na obszarze całej Gminy. Zajmują ponad 37% powierzchni obszaru. W rejonie miejscowości Kwiatkówek, Tum i Ambrożew zlokalizowane są duże płaty gleb zaliczonych do najlepszego kompleksu 1 – pszennego bardzo dobrego. Na pozostałym obszarze Gminy znajdują się mniejsze obszary również zaliczone do tego kompleksu. Zajmują one ok. 7% powierzchni gminy. Gleby należące do słabszych kompleksów przydatności rolniczej rozporoszone są na całym obszarze gminy i na ogół nie tworzą dużych zwartych płatów. Gleby klas 4-9 zajmują ok. 33% powierzchni. Stosunkowo słabszymi warunkami glebowymi cechuje się rejon miejscowości: Góra Św. Małgorzaty, Podgórzyce i Marynki.

Tabela 1 Udział gleb wg. kompleksów przydatności rolniczej w powierzchni Gminy

Kompleksy rolniczej przydatności gleb	Powierzchnia	
	[ha]	%
1 – pszenny bardzo dobry	688,15	7,23
2 – pszenny dobry	3 569,02	37,52
3 – pszenny wadliwy	1,20	0,01
4 – żytni (żytnio-ziemniaczany) bardzo dobry	677,79	7,13
5 – żytni (żytnio-ziemniaczany) dobry	673,04	7,08
6 – żytni (żytnio-ziemniaczany) słaby	712,69	7,49
7 – żytni (żytnio-łubinowy) najsłabszy	668,68	7,03
8 – zbożowo pastewny mocny	113,41	1,19
9 – zbożowo pastewny słaby	341,18	3,59
2z – użytki zielone średnie	648,21	6,81
3z – użytki zielone słabe i bardzo słabe	915,31	9,62
Inne, w tym zabudowane i wody powierzchniowe	503,82	5,30

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Góra Świętej Małgorzaty, na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego.

Odmiennymi warunkami glebowymi cechują się obszary dolinne. W dolinach Bzury i Kanału Tumskiego występują użytki zielone średnie, słabe i bardzo słabe. Sporadycznie występują tutaj także gleby kompleksu zbożowo-pastewnego. Są to głównie gleby murszowo-mineralne i murszowate, mady oraz torfy. Gleby zaliczone do użytków zielonych znajdujących się w dolinach zajmują ponad 16% powierzchni Gminy.
W dolinie Bzury oraz Kanału Tumskiego występują gleby organiczne. Na glebach tych występują przeważnie ekstensywne użytkowane łąki. Gleby organiczne podlegają ochronie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1161 ze zm).

Przed zmianą sposobu użytkowania na cele nierolnicze chronione są także grunty o dużej przydatności rolniczej. Większa część obszaru gminy Góra Św. Małgorzata pokryta jest takimi gruntami. Blisko 52% gleb w Gminie zaliczono do 1, 2 i 3 kompleksu przydatności rolniczej.

Zanieczyszczenie gleb

Mapy geochemiczne opracowane przez Państwowy Instytut Geologiczny wykazują brak zanieczyszczeń gleb metalami ciężkimi na całym obszarze gminy. Zagrożeniem dla jakości tutejszych gleb może być głównie funkcjonowanie tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu – gleby położone w ich bezpośrednim sąsiedztwie narażone są w większym stopniu na depozycję zanieczyszczeń pochodzących z pojazdów spalinowych i kumulację soli używanej w okresie zimowym na nawierzchniach dróg. Zanieczyszczenia przedostają się do gleb na skutek opadów atmosferycznych, które pokonując atmosferę zabierają ze sobą związki chemiczne unoszące się w powietrzu. Ze względu na rolniczy charakter Gminy, na czystość gleb, duży wpływ ma również intensywność używania nawozów sztucznych przez rolników.

Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Gmina Góra Św. Małgorzaty położona jest w zlewni Bzury. Głównymi osiami układu hydrograficznego Gminy są rzeka Bzura i Kanał Tumski.

Kanał Tumski bierze swoje początki w południowo-wschodniej części gminy i płynie w kierunku zachodnim przez południowo-centralną część obszaru. Koryto Kanału Tumskiego w granicach Gminy ma długość ok. 10,5 km.

Sieć hydrograficzną gminy uzupełniają liczne, niewielkie cieki, rowy melioracyjne i zbiorniki wodne w postaci śródpolnych oczek wodnych. Największy taki zbiornik wodny, o powierzchni ok. 0,7 ha zlokalizowany jest w miejscowości Karsznice. Zbiorniki retencyjne zlokalizowane na obszarze Gminy mają genezę antropogeniczną i są wykorzystywane w rolnictwie.

Wody podziemne

Ze względu na lokalny niski poziom występowania wód gruntowych, w szczególności w rejonie doliny Kanału Tumskiego oraz doliny Bzury, wyznaczono obszary zagrożone podtopieniami. Strefy te nie są tożsame z obszarami zagrożenia powodziowego, ale przedstawiają maksymalne możliwe zasięgi występowania podtopień. Obszary podtopień obejmują dolinę Kanału Tumskiego oraz doliny Bzury. Reasumując, gmina Góra Św. Małgorzaty posiada dobre warunki hydrogeologiczne. Jest zasobna w wody podziemne. Pierwszy poziom wód gruntowych występuje stosunkowo płytko. W obrębie większych dolin rzecznych, ze względu na płytko występujące wody gruntowe wyznaczono obszary narażone na podtopienia.

Zagrożenie powodziowe. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.

Zagrożenie powodziowe w gminie występuje na terenach położonych wzdłuż rzeki Bzury oraz części Kanału Tumskiego. Największe zagrożenie powodziowe występuje w okresie zimowym, kiedy zamarzająca woda utrudnia swobodny przepływ oraz wiosennym, w czasie roztopów.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, opublikowanymi w Informatycznym Systemie Osłony Kraju, fragmenty obszaru Gminy znalazły się w zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,

na których prawdopodobieństwo wystąpienia tego zjawiska jest średnie (1%) i wysokie (10%). Obejmują one cały, rozciągający się wzdłuż północnej granicy gminy pas użytków zielonych w Pradolinie Warszawsko – Berlińskiej. Powódź może wystąpić również na rozległych terenach łąk i pól uprawnych w południowo – zachodniej części obszaru – w rejonie miejscowości Tum, Tum Poduchowny, Mętlew i Mierczyn. Podobne, nieco szersze połacie terenu zakwalifikowane zostały jako obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat. Większość ww. obszarów stanowią niezagospodarowane tereny łąk lub pól uprawnych, na których wody powodziowe nie przyniosłyby większego zagrożenia dla życia mieszkańców oraz znaczących strat materialnych. W zasięgu powodzi znalazły się jednak pojedyncze gospodarstwa zlokalizowane w miejscowościach Tum Poduchowny oraz Mierczyn. Wody występujące raz na 500 lat mogłyby objąć również kilka zabudowanych nieruchomości w Kwiatkówku.

W granicach Gminy nie występują wały przeciwpowodziowe.

Zgodnie z wynikami badań wchodzących w skład monitoringu stanu jednolitych części wód powierzchniowych z lat 2014 – 2019, jednolite części wód powierzchniowych wyznaczone w granicach gminy Góra Św. Małgorzaty są zagrożone nieosiągnięciem wyznaczonych celów środowiskowych. Główną przyczyną nieosiągnięcia dobrego stanu wód ww. JCW jest presja rolnictwa. Miejscami występuje również presja związana z niską emisją lub presja komunalna i przemysłowa. Dla jednostek w obrębie Gminy stwierdzono brak możliwości technicznych poprawy jakości wód. Wdrażane działania mające na celu poprawę jakości wód (m.in. weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych, uporządkowanie gospodarki ściekowej) pozwalają przewidywać, iż dobry stan wód będzie mógł być osiągnięty do 2027 roku.

W analizowanych JCW w południowej części Gminy stwierdzono występowanie eutrofizacji. Główne źródła zanieczyszczeń będące źródłem tego zjawiska to rolnictwo i niewystarczająca gospodarka komunalna. W północno-zachodniej części Gminy natomiast dominującym ogniskiem zanieczyszczeń wód są środki chemiczne stosowane w rolnictwie.

Na terenie gminy zlokalizowane są liczne otwory, z których pobierana jest woda podziemna, zarówno na cele socjalno-bytowe, jak i na potrzeby rolnictwa. Wody pobierane z gminnego ujęcia w miejscowości Zagaj są regularnie badane pod kątem przydatności do spożycia. Na terenie Gminy nie występują natomiast punkty pomiarowe wchodzące w skład systemu monitoringu wód podziemnych. Najbliższy z nich znajduje się w sąsiedniej gminie Witonia, w miejscowości Michały. Zgodnie z wynikami badań przeprowadzonych w ramach monitoringu diagnostycznego w 2019 r. wody w tym miejscu zostały zakwalifikowane jako wody III - zadowalającej klasy jakości. Badane wody ujmowane były z utworów poziomu miocenu, jury górnej i czwartorzędu.

Powietrze atmosferyczne

Plan gospodarki niskoemisyjnej (PGN) to strategiczny dokument dla gminy, mający wpływ na lokalną gospodarkę ekologiczną i energetyczną. PGN zawiera informacje o ilości wprowadzanych do powietrza pyłów i gazów cieplarnianych na terenie gminy, podając jednocześnie propozycje konkretnych i efektywnych działań ograniczających te ilości.

Na podstawie przeprowadzonej w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej inwentaryzacji źródeł emisji, zidentyfikowano aspekty i obszary problemowe, występujące na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty. Stan jakości powietrza na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty kształtowany jest głównie przez:

- rozproszone źródła ciepła: lokalne kotłownie gospodarstw rolnych i użyteczności publicznej,
- komunikację samochodową,
- produkcję rolniczą i działalność gospodarczą.

Większość istniejących lokalnych kotłowni jest uciążliwa dla środowiska (emisja spalin ze spalania gorszych gatunków węgla, brak instalacji oczyszczania spalin, mała sprawność kotłów). Rozwiązaniem problemów niskiej emisji jest zastępowanie obecnie wykorzystywanych paliw stałych na gaz, co wpływa na znaczące ograniczenie emisji zanieczyszczeń, zwłaszcza siarki i pyłów. Również komunikacja tj. transport lokalny jest poważnym problemem w dziedzinie ochrony powietrza.

Na podstawie informacji uzyskanych z Urzędu Gminy oraz przeprowadzonych badań, stwierdza się, że głównym obszarem problemowym jest obszar indywidualnych źródeł ciepła. Obecnie prawie wszystkie kotły w gminie to kotły węglowe. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdza się, że w gminie ocieplonych jest niecałe 10% ankietowanych budynków, przy czym dane te dotyczą budynków użyteczności publicznej. Dodatkowo należy zaznaczyć, że w części budynków przeprowadzona została częściowa termomodernizacja polegająca na wymianie okien. Wynika z tego, że prace nad ograniczeniem zużycia energii poprzez termomodernizację powinny być dalej prowadzone, co pozwoli na dalsze ograniczenia zużycia energii na cele grzewcze oraz poprawę jakości powietrza w gminie.
Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdza się, że wykorzystanie OZE w gminie jest na bardzo niskim poziomie. Sugeruje to podjęcie działań mających na celu zwiększenie ilości instalacji opartych o OZE na terenie gminy.
Podsumowując, obszary problematyczne na terenie gminy przedstawiają się następująco:

- na terenie gminy brak jest centralnego systemu ogrzewania, a liczba budynków podłączonych do lokalnych kotłowni jest niewielka i obejmuje głównie obiekty użyteczności publicznej,
- większość domostw ogrzewana jest z wykorzystaniem węgla i miału węglowego, brak jest również zainteresowania wymianą kotłów na niskoemisyjne,
- pomimo dobrych warunków do uprawy roślin energetycznych na terenie gminy nie zostały zidentyfikowane działania zmierzające do wykorzystania biomasy jako surowca energetycznego,
- pomimo dobrych warunków wietrznych wykorzystywanie energii wiatru na terenie gminy jest stosunkowo niewielkie,
- na terenie gminy wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii stanowi niewielki udział w ogólnym zapotrzebowaniu energetycznym,
- na terenie gminy występuje stosunkowo niewielka liczba pojazdów osobowych wyposażonych w instalację LPG.

Jakość powietrza w analizowanym obszarze kształtowana jest przez wiele czynników, zarówno naturalnych, jak i determinowanych przez działalność człowieka. Należą do nich: warunki klimatyczno-meteorologiczne oraz ukształtowanie i zagospodarowanie terenu.

Na obszarze gminy Góra Św. Małgorzaty warunki aerosanitarne są stosunkowo dobre. Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie łódzkim w 2019 r., uzupełnioną aneksem nr 1 do tego raportu[2] województwo łódzkie ponownie zostało podzielone na dwie części – Aglomerację Łódzką, obejmującą miasto Łódź wraz z najbliższymi ośrodkami oraz Strefę Łódzką, w której znalazły się pozostałe tereny. Jakość powietrza nie była badana bezpośrednio na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty ze względu na brak stacji pomiarowej w jej granicach. Najbliższy punkt pomiarowy, z którego wyniki były brane pod uwagę przy opracowaniu ww. oceny, znajduje się natomiast na terenie sąsiedniej gminy Witonia, przy ujęciu wód podziemnych położonym w miejscowości Gajew. Punkt ten jest oddalony o ok. 6,5 km od granic administracyjnych gminy Góra Świętej Małgorzaty.

W Strefie Łódzkiej, do której należy gmina Góra Świętej Małgorzaty, stwierdzono następujące przekroczenia dopuszczalnych stężeń substancji w powietrzu:

- przekroczenie poziomu celu długoterminowego w przypadku stężenia ozonu O_3,
- przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniodobowego pyłu PM10,
- przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu PM2,5 – w przypadku wartości dopuszczalnej dla fazy II również na obszarze miasta Łęczyca,
- przekroczenie dopuszczalnego stężenia Benzo(a)pirenu w pyle PM10.

Dla pozostałych badanych substancji nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych norm.

Na przedmiotowym obszarze nie występują punktowe emitory zanieczyszczeń. Obiekty takie znajdują się na terenie sąsiednich gmin – głównie miejskiej gminy Łęczyca i miejsko-wiejskiej gminy Piątek. Źródłami zanieczyszczeń na obszarze gminy Góra Św. Małgorzaty jest droga wojewódzka oraz obszar zwartej zabudowy zlokalizowanej w miejscowości gminnej i wzdłuż dróg powiatowych.

Utrzymaniu stosunkowo dobrej jakości powietrza na obszarze Gminy sprzyja brak dużych, zwartych obszarów zabudowy będących ogniskiem zanieczyszczeń powierzchniowych. Ponadto, szerokie doliny rzeczne zlokalizowane równoleżnikowo oraz brak naturalnych barier sprzyja przewietrzaniu obszaru Gminy.

Warunki klimatyczne

Ekstremalne zjawiska pogodowe

W wyniku zachodzących zmian klimatu narasta zagrożenie tzw. ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, takim jak: tornada, porywiste wiatry, opady nawalne. Zgodnie z danymi zawartymi w Europejskiej Bazie Danych o Gwałtownych Zjawiskach Atmosferycznych (ESWD) w rejonie gminy Góra Św. Małgorzaty największe zagrożenie stanowią porywiste wiatry. Ukształtowanie i zagospodarowanie terenu, tj. duże bezleśne obszary pól uprawnych sprzyjają występowaniu takich zjawisk i tworzeniu się porywistych wiatrów mogących powodować szkody. Na obszarach rolniczych nie występują większe skupiska drzew mogących ograniczać prędkość wiatrów. Ponadto na skutek płytko występujących wód gruntowych obszar gminy może być szczególnie podatny na występowanie lokalnych podtopień w wyniku silnych i gwałtownych opadów deszczu.

[2] Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Łodzi, 2020 r.

Występowanie zjawiska suszy

Północna część województwa łódzkiego, w tym gmina Góra Świętej Małgorzaty należy do obszarów bardzo narażonych (III) na wystąpienie suszy atmosferycznej, silnie narażonych (IV) na wystąpienie suszy rolniczej (gleby w Gminie uznane są za podatne i średnio podatne na suszę), obszarów bardzo zagrożonych (III) wystąpieniem suszy hydrologiczną (wg mapy klas zagrożenia występowania danych susz, zgodnie z czterostopniową skalą, gdzie I oznacza obszary słabo narażone, a IV obszary silnie narażone) oraz obszarów na których występuje silna lub średnia intensywność suszy hydrogeologicznej[3].

2.1.5. Rys historyczny

Góra Świętej Małgorzaty jest bardzo starą osadą zlokalizowaną wokół wysokiej góry. Pierwotnie była własnością książąt mazowieckich: Mieczysława, Bolesława, Henryka i Kazimierza, którzy w 1141 roku przekazali ją na wieczystą własność klasztorowi kanoników latareneńskich w Trzemesznie. Dowodzi tego przywilej Mieszka nadający kościołowi i miastu położonemu wokół tej góry niedaleko Łęczycy tytuł Świętej Małgorzaty.

Parafia w Górze Świętej Małgorzaty erygowana została przez arcybiskupa Jana Pełkę (XII w.) przy istniejącym już kościele pod wezwaniem Matki Bożej. Była to wówczas kaplica klasztorna, wystawiona na tutejszej górze przed 1141 rokiem jako oratorium. Obecnie na szczycie malowniczego wzgórza stoi jednonawowy, murowany kościół.

Legenda

Święta Małgorzata – patronka wsi była męczennicą, która w czasach starożytności podczas największego i najokrutniejszego prześladowania chrześcijan, nie wyparła się wiary w Jezusa Chrystusa. Bohaterska śmierć dziewicy nadała rozgłos jej imieniu. Święta męczennica dała początek 11 Świętym i 13 błogosławionym o tym samym imieniu. W kościele parafialnym znajduje się polichromia przedstawiająca legendę związaną z usypaniem góry przez Świętą Małgorzatę. Legenda głosi, że Święta Małgorzata wędrując przez świat, odwiedzała różne miejscowości, pukała do wszystkich drzwi. Nie zawsze jednak była chętnie przyjmowana przez ludzi. W wiosce, która przyjęła jako swą nazwę imię świętej, ludzie okazali się gościnni i życzliwie zapraszali świętą do swych domów. Chcąc się odwdzięczyć mieszkańcom za gościnność, Święta Małgorzata zebrała z pól kamienie i usypała z nich górę. Na tej górze wybudowano kościół i nazwano jej imieniem.

Kościół ten stoi do dnia dzisiejszego, a mieszkańcy tej wsi korzystają z opieki Św. Małgorzaty, pracowicie spędzając swój żywot, pomnażając swoje dochody.

[3] Na podstawie: *Wskazanie obszarów występowania zjawiska suszy wraz z określeniem jej zasięgu i natężenia na terenie RZGW w Warszawie oraz analiza możliwości zwiększenia na wskazanych obszarach dyspozycyjności zasobów wodnych*, listopad 2014 r. (mapy wg. klas zagrożenia występowania danych suszy).

2.1.6. Rys kulturowy, powiązania funkcjonalne

Działalność kulturowa w Gminie prowadzona jest w szczególności przez bibliotekę gminną, funkcjonujące tu stowarzyszenia oraz placówki oświaty. Brakuje jednak w gminie świetlic wiejskich – dobrze zorganizowanych miejsc spotkań i rekreacji dla lokalnej społeczności.

BIBLIOTEKA GMINNA

Gminna Biblioteka Publiczna w Górze Świętej Małgorzaty obsługuje obszar 20 miejscowości. Biblioteka istnieje od 1959 r. Początkowo mieściła się w dawnym Domu Ludowym, następnie w domu parafialnym, dopiero 14 października 1984 r. została przeniesiona do budynku Urzędu Gminy. Sytuacja biblioteki zmieniła się na korzyść, co między innymi potwierdzają zapisy w dzienniku biblioteki i sprawozdanie: zwiększona liczba czytelników, wypożyczeń literatury i podręczników, możliwość organizowania różnych form pracy z najmłodszymi czytelnikami.
W 1993 r. biblioteka otrzymała dodatkowe pomieszczenie, które służy jako wypożyczalnia i czytelnia. Gminna biblioteka współpracuje ze Szkołami Podstawowymi w Górze Świętej Małgorzaty i Sługach, Przedszkolem. Corocznie odbywają się wycieczki do biblioteki, gdzie każdy przedszkolak zostaje pasowany na czytelnika. Organizowane są różne konkursy i wystawy.
Biblioteka gminna jest miejscem, w którym spotykają się czytelnicy w różnym wieku o odmiennych zainteresowaniach. Biblioteka stara się wyjść naprzeciw ich potrzebom i zaspokoić ich gusty. Szczególnie wymagający bywają uczniowie najmłodsi i czytelnicy najstarsi, dla nich biblioteka oprócz książek, stara się o prenumeratę jak największej liczby czasopism.
Biblioteka została laureatem konkursu „Tablety w Twojej bibliotece". W 2015 roku jako jedna z 233 wyłonionych placówek, została wyposażona 3 nowoczesne tablety do użytku mieszkańców.

STOWARZYSZENIE PRZYJACIÓŁ GÓRY ŚW. MAŁGORZATY

Stowarzyszenie powstało w roku 1995 w celu uczczenia 850-lecia istnienia miejscowości Góra Świętej Małgorzaty, z inicjatywy ks. Mirosława Jagiełły, proboszcza parafii w Andrzejowie. Stowarzyszenie – jako organizacja społeczna, ma na celu, poprzez działalność swoich członków, uczcić 850-lecie Parafii Rzymsko-katolickiej Góra Św. Małgorzaty, popularyzować przeszłość Parafii, wiedzę historyczną, tradycje kultywowane na terenie parafii, przyczyniać się do jej rozwoju kulturalnego (§ 6 Statutu Stowarzyszenia).
Członkowie Stowarzyszenia spotykają się dwa razy w roku, w ostatnią niedzielę kwietnia i listopada. Na spotkaniach tych prezentowane są różne materiały związane z historią regionu. Dotychczas wygłoszono referaty na poniższe tematy:

- Historia szkół na terenie gminy Góra Św. Małgorzaty.
- Historia wsi Góra Św. Małgorzaty i genealogia rodzin począwszy od aktu uwłaszczeniowego.
- Rzemiosło i przetwórstwo w gminie Góra Św. Małgorzaty.
- Działania wojenne we wrześniu 1939 roku na terenie gminy Góra Św. Małgorzaty.
- Cmentarze w Tumie i w Górze Św. Małgorzaty.
- Budowa geologiczna wzgórza w Górze Św. Małgorzaty.

- Przemiany własnościowe na wsi polskiej.
- Historia tajnego cmentarza NKWD w Charkowie.
- Wspomnienia z lat szkolnych ks. Władysława Janczaka TJ.
- Historia Łodzi fabrycznej – odczyt oraz wycieczka do Rezydencji Księży Młyn w Łodzi.
- Kolekcjonerstwo jako pożyteczne hobby.
- Historia Tumu - jako prastarej Łęczycy.
- Prezentacja dorobku poetyckiego Jadwigi Wewiórskiej, mieszkanki Podgórzyc.
- Fauna i flora Antarktydy.

Dzięki staraniom stowarzyszenia wydano dużo pozycji książkowych, miedzy innymi: „Kapliczki i krzyże przydrożne gminy Góra Św. Małgorzaty" - książka składa się z dwóch części, pierwsza to historia poszczególnych sołectw - nosząca znamiona pierwszej monografii o Gminie, druga to katalog kapliczek i krzyży z opisami dotyczącymi ich powstania i funkcjonowania. Siedziba Stowarzyszenia mieści się w Szkole Podstawowej w Górze Św. Małgorzaty.

Aktywność kulturalna wspierana jest przez Ochotnicze Straże Pożarne. W Gminie działa Gminna Orkiestra Dęta, oraz Orkiestra Dęta przy OSP Tum.

STOWARZYSZENIE GMINNEJ ORKIESTRY DĘTEJ W GÓRZE ŚW. MAŁGORZATY

STOWARZYSZENIE GMINNEJ ORKIESTRY DĘTEJ w Górze św. Małgorzaty

Orkiestra w Górze Św. Małgorzaty powstała ponad sto lat temu przy miejscowej parafii. Inicjatorem powstania orkiestry był Stefan Tarczyński, który zakupił potrzebne instrumenty, prowadził naukę gry na nich i pełnił jednocześnie funkcję kapelmistrza.

Orkiestra występująca pod nazwą Stowarzyszenie Muzyczne „Hejnał" w każdą niedzielę zapewniała oprawę muzyczną dla południowej mszy świętej, a po niej dawała koncerty na stoku wzgórza, obok kościoła. Największe sukcesy orkiestra odnosiła w latach 1930 – 1965. Łącznie z orkiestrą funkcjonował chór wielogłosowy, reprezentujący bardzo wysoki poziom artystyczny. Na orkiestrze i chórze opierało się życie kulturalne mieszkańców parafii. Wspólnie z nauczycielami tutejszej szkoły organizowane były spektakle teatralne, wokalne i muzyczne prezentowane także na terenie sąsiednich miejscowości. Od roku 1980 następuje stopniowy upadek orkiestry. Przed kilkunastu laty ks. Prałat Ryszard Pajda, we współpracy z Prezesem Zarządu Gminnego OSP panem Stanisławem Wicińskim i oraz wieloletnim członkiem orkiestry panem Józefem Oleskim, podjęli się trudu reaktywowania jej działalności. Naukę gry na instrumentach podjęło kilkunastu nowych uczniów. Skład orkiestry powiększył się do 30 osób, zakupiono nowe instrumenty. Poddano gruntownej renowacji instrumenty dotychczas używane. Orkiestra uczestniczy w przeglądach orkiestr dętych powiatu łęczyckiego, zdobywając pochlebne opinie o poziomie swej gry. Zapewnia oprawę muzyczną wszystkich ważniejszych uroczystości kościelnych i świeckich na terenie Gminy. Usłyszeć ją można zarówno w górskim jak i w tumskim kościele. Jest zapraszana na występy na terenie sąsiednich gmin, na festyny, uroczystości dożynkowe czy kościelne.

Fot. Orkiestra dęta, kadr z filmu promującego Gminę Góra Św. Małgorzaty autorstwa Grzegorza Sawickiego

O wysokim jej poziomie artystycznym świadczy fakt, że koncertowała, wspólnie ze 150 orkiestrami z całego kraju, podczas V Pielgrzymki Strażaków na Jasną Górę. Uczestniczyła również w Ogólnopolskim Zlocie Chórów i Orkiestr Licheń 2011 w koncercie „W hołdzie papieżowi Janowi Pawłowi II" oraz w podobnym koncercie w roku 2013.

Dzięki orkiestrze panuje w Gminie jeszcze jeden piękny, lokalny zwyczaj. Już od kilkudziesięciu lat, każdego majowego poranka i wieczora, ze stoku wzgórza, bez względu na pogodę, rozlegają się dźwięki pieśni maryjnych. To członkowie orkiestry kultywują ten zwyczaj od blisko 100 lat. Obecny skład osobowy orkiestry rozszerzył ten zwyczaj na inne miejscowości. Ponieważ orkiestranci mieszkają w różnych odległych miejscowościach, koncerty te organizowane są w niedzielę, w godzinach popołudniowych.

Orkiestra obok swej statutowej działalności, jest także współorganizatorem życia kulturalnego dla rodzin swych członków a także miejscowego społeczeństwa. Organizowane są wycieczki do teatrów, strażackie pielgrzymki do Częstochowy, Lichenia.

Orkiestra otrzymała w 2014 roku dofinansowanie w ramach "Małego projektu" z działania 413 "Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju" PROW. Zostało zakupione 30 kompletów umundurowania, oraz 7 instrumentów muzycznych. Suma projektu wyniosła 30 692,50 zł z czego dotacja unijna to 24,554 zł.[4]

W Tumie powstała druga orkiestra w Gminie, która poprzez bardzo aktywną działalność dąży do dorównania tej Górskiej.

Ponadto, na terenie gminy funkcjonuje Zespół Śpiewaczy „Małgorzatki" z Góry Świętej Małgorzaty oraz Kapela Ludowa „Witaszewiacy" z Witaszewic. Ww. zespoły uświetniają swoimi koncertami m.in. wydarzenia gminne i kościelne, a dodatkowo orkiestry odnoszą sukcesy podczas przeglądów orkiestr dętych.

[4] orkiestra@goraswmalgorzaty.pl

Stowarzyszenie Gminne Koło Gospodyń Wiejskich w Górze Św. Małgorzaty

Stowarzyszenie rozpoczęło swoją działalność w czerwcu 2013 roku, obecnie liczy 45 członków. Aktywnie uczestniczy w pokazach potraw regionalnych na terenie gminy oraz na terenie powiatu łęczyckiego. Stowarzyszenie podejmuje inicjatywy w zakresie rozwoju kulturalnego i społecznego mieszkańców gminy, poprzez kultywowanie tradycji, zwyczajów i obyczajów. Promuje twórczość regionu łęczyckiego poprzez organizowanie warsztatów umiejętności artystycznych wśród dzieci i młodzieży i prezentacje własnego dorobku artystycznego. Aktywnie uczestniczy w uroczystościach dożynkowych, między innymi poprzez przygotowanie posiłku w postaci grochówki oraz przygotowanie ciast. W ramach inicjowania działań służących integracji mieszkańców gminy corocznie organizuje Dzień Seniora, Dzień Kobiet i wiele innych uroczystości oraz wycieczki o charakterze turystycznym i kulturalnym.

Powiązania funkcjonalne oraz współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

STOWARZYSZENIE ROZWOJU GMIN „CENTRUM" - LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA (LGD)

Gmina Góra Św. Małgorzaty jest jednym z 64 członków Stowarzyszenia, w którego skład wchodzi 12 gmin oraz podmioty społeczne i gospodarcze. Misją Stowarzyszenia jest poprawa jakości życia mieszkańców z tego obszaru poprzez działania rozwojowe i aktywizacyjne. W ostatnich latach Stowarzyszenie realizowało swoje cele w oparciu o opracowany dokument strategiczny - *Lokalną Strategię Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) objęta Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 Stowarzyszenia Rozwoju Gmin „CENTRUM".*

ZWIĄZEK GMIN REGIONU KUTNOWSKIEGO[5]

Związek został założony w 1993 roku. Najważniejszymi zadaniami Związku są:

1) Działania proekologiczne zapewniające zrównoważony rozwój regionu;

2) Restrukturyzacja regionu w celu pełnego wykorzystania potencjału ludzkiego i rzeczowego;

3) Organizowanie systemu gromadzenia i dystrybucji informacji dla potrzeb restrukturyzacji i współpracy gospodarczej;

4) Tworzenie kompleksowej infrastruktury społecznej, technicznej i gospodarczej poprzez:

a) Działania ekologiczne i ochronę środowiska:

- budowę i eksploatację oczyszczalni ścieków,
- organizację międzygminnych przedsięwzięć utylizacji odpadów i ich wykorzystanie gospodarcze,
- wprowadzanie do eksploatacji nowoczesnych technik ekologicznych (kanalizację, systemy ogrzewania, wodociągi, środki przenoszenia energii).

b) Budowę infrastruktury technicznej i społecznej:

[5] www.zgrk.pl

- wprowadzanie do eksploatacji systemów łączności (telefonizacja, telekomunikacja),
- budowa i modernizacja szlaków komunikacyjnych,
- działania związane z pozyskiwaniem inwestycji korzystnych dla miejscowego rynku zatrudnienia,
- wspólne działania podnoszące jakość usług w zakresie infrastruktury zdrowotnej i oświatowej.

5) Organizowanie i wdrażanie systemu informacji o możliwości rozwoju regionu i współpracy ponadregionalnej z wykorzystaniem pomocowych funduszy unijnych i innych funduszy zewnętrznych.
6) Opracowywanie i składanie wniosków o dofinansowanie projektów ze środków unijnych na rzecz i w imieniu gmin członkowskich, a także za zgodą i na warunkach określonych przez Zgromadzenie Związku innych gmin nie będących członkami Związku o ile wymaga tego dobro projektu mającego na celu rozwój regionu.
7) Wdrażanie i realizacja projektów, na które pozyskane zostało dofinansowanie, w tym także w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjny Rozwoju Regionalnego.
8) Wspólne występowanie wobec uprawnionych podmiotów z inicjatywami korzystnych dla samorządów terytorialnych rozstrzygnięć legislacyjnych.
9) Reprezentowanie wspólnych interesów gmin wchodzących w skład Związku.
10) Kontynuacja i rozwój kontaktów partnerskich z samorządami zagranicznymi.

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Cały obszar gminy jest objęty obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co zapewnia warunki dla podstawowego rozwoju zagospodarowania przy zachowaniu ładu przestrzennego.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy i procesy jej przekształceń; zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

W przestrzeni Gminy wyróżnić można kilka czytelnych struktur funkcjonalno-przestrzennych:

- obszar miejscowości gminnej Góra Świętej Małgorzaty – znajdujące się w centralnej części gminy tereny głównego ośrodka administracyjno – usługowego. Rozmieszczone dookoła dominanty przestrzennej w postaci wzgórza. Posiadają one wyróżniający się na tle pozostałych wsi układ przestrzenny, o charakterze wsi o układzie centralnym, skoncentrowany w rejonie skrzyżowania dróg powiatowych nr 2511E i 2512E, uzupełniony przez pojedyncze drogi gminne w południowo – zachodniej i zachodniej części miejscowości. Ośrodek, jako jedyny w skali gminy, koncentruje na swoim obszarze funkcję administracyjną – jest siedzibą władz gminnych, funkcje sakralne – w postaci kościoła oraz cmentarza oraz funkcje gospodarcze – występuje tu największa liczba obiektów usługowych i produkcyjnych w gminie;

Fotografia 1 Miejscowość Góra Św. Małgorzaty

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 2 Miejscowość Góra Świętej Małgorzaty

Źródło. Fotografia własna

- zespół obiektów w Tumie – obszar wielofunkcyjny o układzie rozproszonym oparty na wartościowych, zabytkowych obiektach z Kolegiatą w Tumie na czele. Uzupełniany przez pozostałe obiekty o funkcji sakralnej – kościół i nieco oddalony cmentarz oraz obiekty turystyczne – grodzisko oraz skansen;
- obszary monofunkcyjne o zróżnicowanym układzie osadniczym (ze zwartą zabudową wzdłuż dróg oraz rozproszoną zabudową), obejmujące pozostałe zagospodarowane tereny gminy. Przeważającym układem są wsie ulicówki z zabudową zlokalizowaną po jednej (m.in.

Ambrożew, Bryski, Moraków, Podgórzyce) lub dwóch (m.in. Marynki, Sługi, Tum) stronach drogi, za którymi rozciągają się pola uprawne. Występuje również wieś widlica – Orszewice oraz układy rozproszonej zabudowy zagrodowej otoczonej terenami rolniczymi. Poszczególne miejscowości łączą funkcje rolniczą i mieszkaniową – głównie w postaci przeważającej zabudowy zagrodowej. Wyłącznie w miejscowości Kwiatkówek, ze względu na bliskość Łęczycy, w większym stopniu rozwija się zabudowa stricte mieszkaniowa jednorodzinna;

- obszary nieprzekształcone – przyrodnicze tereny dolin Bzury i Kanału Tumskiego, stanowiące filary systemu przyrodniczego Gminy.

Obszar gminy zainwestowany jest w sposób ekstensywny. Dominującym typem zabudowy są jedno- lub dwukondygnacyjne obiekty mieszkalne w zabudowie zagrodowej, którym towarzyszą budynki gospodarcze. Jest to najczęściej występujący rodzaj zabudowy we wszystkich wsiach w granicach gminy. Główną różnicą między poszczególnymi miejscowościami jest zwartość ich zabudowy – część z nich (tj. Ambrożew, Sługi czy Tum) charakteryzuje się ściśle zabudowanymi pasami przydrożnymi, natomiast inne (tj. Zagaj, Czarnopole czy Karsznice) stanowią luźniejsze układy, złożone często z pojedynczych gospodarstw zlokalizowanych wśród pól uprawnych.

Fotografia 3 Miejscowość Tum - zabudowa

Źródło: Fotografia własna

Obiekty o funkcji innej niż mieszkalnej koncentrują się głównie w miejscowości gminnej – są to obiekty administracyjne, sakralne, produkcyjne i usługowe oraz w Tumie – gdzie występuje zagospodarowanie sakralne oraz turystyczne. Na pozostałych powierzchniach gminy rozmieszczone są pojedyncze obiekty usługowe.

Tabela 2. Użytkownie terenów w gminie Góra Świętej Małgorzaty

Sposób użytkowania terenu		Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni gminy (%)
Tereny zainwestowane	Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	25,0	0,28
	Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	0,6	0,01
	Tereny zabudowy usługowej	6,6	0,07
	Tereny sportu i rekreacji	2,9	0,03
	Tereny obiektów produkcyjnych, składów, magazynów i usług	8,2	0,09
	Tereny obiektów produkcyjnych w gospodarstwach rolnych	5,7	0,06
	Tereny zabudowy zagrodowej	282,6	3,13
	Tereny infrastruktury technicznej	0,4	0,00
	Tereny szklarni	7,8	0,09
	Razem	**339,8**	**3,76**
Tereny rolnicze, w tym grunty orne, sady oraz łąki i pastwiska		**8 591,4**	**95,18**
Tereny zieleni	Tereny zadrzewione	56,5	0,63
	Lasy	35,2	0,39
	Tereny cmentarzy	3,1	0,04
	Razem	**94,8**	**1,06**
	RAZEM	**9 026,0**	**100,0**

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Góra Świętej Małgorzaty

Gmina Góra Św. Małgorzaty jest typową gminą wiejską, w której dominuje działalność rolnicza. Centrum usług w Gminie stanowi miejscowość Góra Św. Małgorzaty, jest siedzibą władz gminy i jej instytucji, pełni funkcje administracyjne i samorządowe. To tutaj zlokalizowany jest Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Zdrowia, Bank Spółdzielczy, Komisariat Policji, PPUP „Poczta Polska" Rejonowy Urząd Poczty, gminne przedszkole, szkoła podstawowa oraz biblioteka gminna. Placówki oświaty funkcjonują także w Sługach – szkoła podstawowa. W ramach opieki społecznej mieszkańcom służy Dom Pomocy Społecznej w Karsznicach.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Około 95% powierzchni gminy Góra Świętej Małgorzaty zajmują użytki rolne w gospodarstwach rolnych[6], co przesądza o jej typowo rolniczym charakterze. Wśród użytków rolnych zdecydowanie dominują grunty pod zasiewami, stanowiące 73,8% ich powierzchni (tj. 69,9% powierzchni Gminy). Aż 99,5% spośród użytków rolnych ogółem stanowią użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (8 046,2 ha), czyli uprawiane przy zachowaniu minimalnych norm dotyczących zachowania wymogów ochrony środowiska.

Tabela 3 Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2010 r. w gminie Góra Świętej Małgorzaty

Sposób użytkowania	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
Użytki rolne ogółem	8083,43	89,6
Grunty pod zasiewami	6310,25	69,9
Sady	62,33	0,7
Łąki trwałe	1456,76	16,1
Pastwiska trwałe	32,95	0,4

[6] Wg GUS, dane z powszechnego spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 r.

Sposób użytkowania	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	135,82	1,5
Pozostałe użytki rolne	37,23	0,4
Ogrody przydomowe	3,45	0,1
Lasy i grunty leśne	27,32	0,3
Pozostałe grunty	437,48	4,9
Grunty gospodarstw rolnych ogółem	8548,22	94,7

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Góra Świętej Małgorzaty, na podstawie danych GUS, powszechny spis rolny, 2010 r.

O wysokiej jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Góra Świętej Małgorzaty decydują dobrej jakości gleby oraz korzystne warunki lokalnego klimatu podłoża. Na szczególną uwagę zasługują tutejsze gleby, około 80% powierzchni gruntów rolnych pokryta jest glebami o wysokiej produktywności, tj. glebami zaklasyfikowanymi do II-IV klasy bonitacyjnej, a aż ok. 60% do klas I-III. Występują one przeważnie w postaci zwartych kompleksów. Najwyższymi wartościami użytkowymi odznaczają się gleby we wsiach: Tum, Ambrożew, Podgórzyce, Witaszewice. Te z nich, które w ewidencji gruntów są ujęte jako użytki rolne I-III klasy podlegają ochronie przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze, zgodnie z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony gruntów rolnych i leśnych. Najsłabsze grunty, V i VI klasy bonitacyjnej, występują pomiędzy Górą Świętej Małgorzaty a Bryskami Kolonia, w niewielkiej części Witaszewic oraz Zacisza. Gleby słabe, V, VI, VIz klasy bonitacyjnej, zajmują ok. 19% powierzchni gruntów rolnych.

Tabela 4 Struktura gruntów rolnych wg klasoużytków i klas bonitacyjnych w 2016 r. w gminie Góra Świętej Małgorzaty [ha]

Oznaczenie klasy bonitacyjnej gleby	**Grunty orne (R, S, Br-R,Lzr-R, Wsr- R) – powierzchnia (ha)**	**Powierzchnia [% powierzchni Gminy]**	**Łąki i pastwiska (Ł, Ps, Br-Ł, Br-Ps, Lr-Ł, Lzr-Ps, Wsr-Ł)**	**Powierzchnia [% powierzchni Gminy]**
I	54,81	**0,6**	0,00	**0,0**
II	672,05	**7,4**	1,58	**0,02**
III	0,00	**0,0**	178,40	**1,9**
IIIa	3125,70	**34,6**	0,00	**0,0**
IIIb	1049,44	**11,6**	0,00	**0,0**
IV	0,00	**0**	513,39	**5,7**
IVa	832,19	**9,2**	0,00	**0,0**
IVb	388,94	**4,3**	0,00	**0,0**
V	707,66	**7,8**	505,92	**5,6**
VI	80,97	**0,9**	298,14	**3,3**
VIz	0,10	**0,0**	0,00	**0,0**
Razem	**6911,86**	**76,6**	1497,43	**16,6**
grunty bez klasy	23,61 ha			

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Góra Świętej Małgorzaty, na podstawie danych Urzędu Gminy Góra Świętej Małgorzaty.

Tutejsze grunty wykorzystywane są pod uprawę zbóż: przede wszystkim pszenicy oraz pszenżyta oraz żyta. Popularną uprawą są również ziemniaki.

Poprawie warunków prowadzenia działalności rolniczej służą m.in. urządzenia melioracji wodnych, zlokalizowane na większości tutejszych użytków rolnych. Na terenie Gminy zmeliorowanych zostało 5346,42 ha gruntów ornych i trwałych użytków zielonych, czyli 63,4% powierzchni gminy. Urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych, nie zostały objęte jedynie grunty w północnej i północno-zachodniej części gminy. Urządzenia melioracji wodnych obejmują następujące obszary (części wsi): Kwiatkówek, Tum, Marynki, Mętlew, Kosiorów, Bogdańczew, Ambrożew, Karsznice, Moraków, Bryski, Góra Świętej

Małgorzaty, Podgórzyce, Orszewice, Zagaj, Konstancin, Sługi, Łętków, Czarnopole, Głupiejew, Janów, Stary Gaj, Nowy Gaj, Gaj, Stawy.
Ewidencję wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych prowadzi Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Zarząd Zlewni w Łowiczu.

Leśna przestrzeń produkcyjna

Zdecydowana większość powierzchni gminy wykorzystywana jest pod działalność rolniczą, w związku z czym jej lesistość jest niewielka i wynosi 0,4%. Grunty leśne zajmują 37,25 ha[7]. Leśnictwo nie odgrywa dużej roli w gospodarce gminy, uzysk drewna (grubizny) z lasów prywatnych i gminnych w 2019 r. wyniósł tu jedynie 7 m^3.
Na leśną przestrzeń produkcyjną gruntów leśnych składają się zarówno lasy publiczne (4,15 ha) jak i prywatne (33,10 ha). Całość lasów publicznych jest własnością Skarbu Państwa i stanowi 11,1% wszystkich lasów w gminie. Jednostką właściwą do administrowania lasami Skarbu Państwa[8] jest Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi – Nadleśnictwo Kutno.
Grunty na terenie Gminy, zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną, w całości należą do mezoregionu Równiny Łowicko-Błońskiej. W gminie nie występują duże, zwarte kompleksy leśne, zamiast tego dominują niewielkie bory sosnowe i mieszane. Największy zwarty kompleks zlokalizowany jest na południowym - wschodzie Gminy, na granicy z gminą Piątek w obrębie Karsznice. Pozostałe lasy posiadają niewielkie powierzchnie i nie tworzą zwartych, rozległych kompleksów, jednak większość z nich porasta tereny w okolicy wsi Góra Świętej Małgorzaty oraz Podgórzyce.
Skład gatunkowy lasów zdominowany jest przez sosnę, kruszynę oraz w mniejszym stopniu brzozy w zależności od lokalizacji zbiorowiska. Dominującymi typami siedliskowymi lasu pozostają las bory świeże, lasy mieszane świeże oraz niewielki las mieszany wilgotny.
Siedlisko boru świeżego, reprezentowanego głównie przez sosny, kruszyny i brzozy, występuje przede wszystkim w obrębie Karsznice. Las mieszany świeży występuje głównie na południe od wsi Góra Świętej Małgorzaty, gdzie przeplata się z innym typem siedliskowym lasów (bór świeży) i tworzą go sosny, brzozy, modrzewie, olchy, dęby, kruszyna i czeremcha. Las mieszany wilgotny w okolicy wsi Podgórzyce tworzą natomiast głównie sosny, brzozy oraz dęby.
Lasy porastające obszar gminy, stanowiące własność Skarbu Państwa, na mocy Zarządzenia nr 207 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18 września 1995 r., uznane zostały za lasy ochronne. Lasom znajdującym się na terenie gminy została przypisana kategoria: Lasy trwale uszkodzone na skutek działania przemysłu. Wyżej wymienione lasy znajdują się w obrębie Bogdańczew pod adresem leśnym 06-05-2-10-162a oraz 162b.[9 i 10]

[7] Wg GUS, 2019 r.
[8] dla lasów w zarządzie Lasów Państwowych
[9] Plan Urządzenia Lasu sporządzony na lata od 2015 do 2024 dla Nadleśnictwa Kutno w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi na podstawie stanu lasu w dniu 1 stycznia 2015 r. – Opis ogólny lasów nadleśnictwa (elaborat);
[10] Bank Danych o Lasach: https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy

Powiązania infrastrukturalne i funkcjonalne

Na kształtowanie się struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Góra Świętej Małgorzaty wpływ miało wiele czynników o zróżnicowanym charakterze. Dużą rolę w tym procesie odegrały uwarunkowania przyrodnicze, tj. ukształtowanie terenu – w formie przecinających gminę dolin Bzury i Kanału Tumskiego oraz wzgórza, od którego wzięła ona swoją nazwę. Wysoka przydatność występujących tu gleb dla uprawy roślin zdecydowała z kolei o jej rolniczym charakterze. Na życie gospodarcze obszaru największy wpływ miało położenie pomiędzy dwoma miastami - Łęczycą i Piątkiem oraz łącząca oba ośrodki droga wojewódzka.

Gospodarka gminy w dużej mierze oparta jest o rolnictwo. Mieszkańcy mają możliwość zaspokojenia na terenie gminy potrzeb m.in.: w zakresie zakupu podstawowych artykułów żywnościowych i przemysłowych, szkolnictwa podstawowego, podstawowej opieki medycznej. Potrzeby związane m.in. ze szkolnictwem ponadpodstawowym i wyższym, specjalistyczną opieką medyczną oraz kulturą i rozrywką realizowane są w większych ośrodkach na terenie województwa, przede wszystkim w najbliżej położonej Łęczycy. Głównym ośrodkiem i stolicą regionu jest miasto Łódź. Siedziba władz powiatowych znajduje się w mieście Łęczyca, położonym tuż za zachodnią granicą Gminy.

Jedynym urządzeniem infrastrukturalnym o znaczeniu ponadlokalnym na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty jest gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Dąbrówka – Kutno – Leśniewice (DN 400 MOP 5,5 MPa). Odbywający się za jego pośrednictwem przesył umożliwia zaopatrzenie w gaz m.in. miasta Łęczyca oraz wsi Kwiatkówek w gminie Góra Św. Małgorzaty. Odbywa się to za sprawą stacji gazowej „Łęczyca", położonej pomiędzy obiema miejscowościami, do której podłączony jest lokalny gazociąg magistralny biegnący wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 703.

Pozostałe urządzenia infrastrukturalne położone w granicach administracyjnych gminy służą głównie celom lokalnym – zaopatrywaniu mieszkańców w poszczególne media. Wodociągi obsługujące większość terenów zabudowanych zasilane są z położonego w obrębie jednostki ujęcia w miejscowości Zagaj. Sieć kanalizacyjna, obejmująca wyłącznie tereny w centralnej i wschodniej części gminy jest z kolei podłączona do oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na terenie sąsiedniej gminy miejskiej Łęczyca.

Na system elektroenergetyczny gminy Góra Świętej Małgorzaty składają się obecnie wyłącznie napowietrzne linie średniego (15 kV) i niskiego (0,4 kV) napięcia oraz stacje transformatorowe usytuowane na całej jej powierzchni.

Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów

Dotychczas obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Góra Świętej Małgorzaty przyjęte zostało uchwałą Nr 73/XII/99 Rady Gminy Góra Świętej Małgorzaty z dnia 10 września 1999 r. Studium wykonane zostało zgodnie z zasadami i procedurą sporządzania studium określonymi w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz.U. z 1994 r. Nr 15, poz. 139 ze zm.).

Potrzebę opracowania nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego stwierdzono w wyniku przeprowadzonej w 2017 r. Analizy aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania

przestrzennego gminy Góra Świętej Małgorzaty, zgodnie z wymogami art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Jako, że w ww. analizie stwierdzono konieczność sporządzenia nowego dokumentu w celu m.in. dostosowania dokumentu do nowych uregulowań prawnych z zakresu ochrony przyrody, prawa wodnego, rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, ochrony obiektów zabytkowych i gospodarki przestrzennej oraz zweryfikowania przyjętych w tym opracowaniu kierunków rozwoju, Rada Gminy Góra Świętej Małgorzaty podjęła uchwałę Nr X.78.2019 z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Góra Świętej Małgorzaty.

Cały obszar gminy Góra Świętej Małgorzaty jest objęty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Na jej terenie obowiązuje 5 tego typu opracowań. Wykaz planów obowiązujących w gminie przedstawia poniższa tabela.

Wyłącznie plan miejscowy z 2004 r. obejmujący większość powierzchni Gminy został opracowany w oparciu o nieobowiązujące przepisy ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zm.). Został on jednak utrzymany w mocy na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Pozostałe plany opracowane zostały w oparciu o przepisy obowiązującej obecnie ustawy z 2003 r.

Tabela 5 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w gminie Góra Świętej Małgorzaty

Lp	**Nazwa** Nr uchwały i data jej podjęcia *Publikacja*	**Przeznaczenie terenu**	**Powierzchnia [ha]**
1.	**Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Góra Świętej Małgorzaty** Uchwała Nr 79/XIII/2004 r. Rady Gminy Góra Świętej Małgorzaty z dnia 16 stycznia 2004 r. *Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 18 lutego 2004 r., Nr 37, poz. 366*	Miejscowy plan obejmujący zasięgiem prawie cały teren Gminy. Wyznaczono następujące tereny: 1) WZ – obiekty zaopatrzenia w wodę, 2) NO – obiekty służące do gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków, 3) EG – obiekty do zaopatrzenia w gaz, 4) d – pomniki przyrody, 5) Z – tereny i obiekty zabytkowe, 6) A – obszary ochrony stanowisk archeologicznych, 7) ZC – cmentarze, 8) MR – tereny o przewadze zabudowy mieszkaniowej zagrodowej, 9) M, - tereny o przewadze zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej, 10) ML – tereny o przewadze zabudowy rekreacji indywidualnej, 11) U, U1 – tereny zabudowy usług konsumpcyjnych (bytowych), 12) Up – tereny zabudowy usług celu publicznego, 13) Us – teren zabudowy usług kulturowo – turystycznych, 14) Uk – tereny obiektów i urządzeń obsługi uczestników ruchu (komunikacji), 15) ZO – teren rekreacji wypoczynku z zielenią urządzoną, 16) P – tereny zabudowy produkcyjnej, baz i składów, tereny usług komunalnych, obsługa rolnictwa, 17) U/P – tereny zabudowy usług produkcyjnych, 18) RP – tereny upraw rolniczych,	ok. 9020

Lp	**Nazwa** Nr uchwały i data jej podjęcia *Publikacja*	**Przeznaczenie terenu**	**Powierzchnia [ha]**
		19) RZ – tereny użytków zielonych, 20) Ls – tereny lasów, 21) Lp – tereny do zalesienia, 22) W – tereny wód powierzchniowych, 23) LZ/ZP – tereny zieleni urządzonej.	
2.	**Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Góra Świętej Małgorzaty** Uchwała Nr 152/XXIX/2005 Rady Gminy Góra Świętej Małgorzaty z dnia 28 października 2005 r. *Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 15 grudnia 2005 r., Nr 363, poz. 3450*	Zmiana dotyczy proporcji miedzy funkcją podstawową i funkcją uzupełniającą i kolejności realizacji obiektów o funkcji podstawowej i uzupełniającej.	-
3.	**Zmiana miejscowego plany zagospodarowania przestrzennego gminy Góra Świętej Małgorzaty** Uchwała Nr 160/XL/2010 Rady Gminy Góra Świętej Małgorzaty z dnia 14 września 2010 r. *Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 17 grudnia 2010 r., Nr 371, poz. 3563*	Zmiana planu dla obszarów w obrębach Kwiatkówek i Tum. Wyznaczono tereny: 1) UK – usług kultury, 2) UT – usług turystyki, 3) R – rolnicze, 4) WS – wód powierzchniowych, 5) KDZ – dróg publicznych – drogi zbiorczej.	ok. 6
4.	**Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Góra Św. Małgorzaty** Uchwała Nr 189/XXIX/2017 Rady Gminy Góra Świętej Małgorzaty z dnia 28 grudnia 2017 r. *Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 18 stycznia 2018 r., poz. 342*	Zmiana dotyczy zasad zaopatrzenia w wodę.	-
5.	**Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu obrębu Góra Świętej Małgorzaty** Uchwała Nr 190/XXIX/2017 Rady Gminy Góra Świętej Małgorzaty z dnia 28 grudnia 2017 r. *Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 18 stycznia 2018 r., poz. 343*	Wyznaczono następujące tereny: 1) PU – teren obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz zabudowy usługowej, 2) KDZ – teren drogi zbiorczej, 3) KDD – teren drogi dojazdowej.	ok. 7

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Góra Świętej Małgorzaty

Struktura osadnicza

Dominującym typem zabudowy na całym obszarze gminy Góra Świętej Małgorzaty jest zabudowa zagrodowa. W większości wsi występują pojedyncze obiekty o funkcji wyłącznie mieszkaniowej w postaci domów jednorodzinnych. Zabudowa niektórych miejscowości urozmaicona jest również pojedynczymi obiektami usługowymi – są to zazwyczaj szkoły, remizy ochotniczych straży pożarnych lub niewielkie sklepy. Wyjątkiem jest miejscowość gminna, która charakteryzuje się większą koncentracją i różnorodnością zabudowy usługowej. Zlokalizowane są tam również jedyne na obszarze gminy zakłady produkcyjno – składowe niezwiązane z rolnictwem. W pozostałych miejscowościach licznie występują obiekty związane z produkcją rolną – zakłady przetwórstwa i magazyny. Kolejne skupisko obiektów o funkcji usługowej – w tym przypadku głównie zabudowy sakralnej, położone jest w miejscowości Tum.

Siedzibą władz gminy oraz głównym ośrodkiem administracyjnym jest wieś Góra Świętej Małgorzaty. Poza usługami administracji publicznej, obiektami sakralnymi, kilkoma innymi obiektami usługowymi zaspakajającymi podstawowe potrzeby, zakładem produkcyjnym, oraz terenem

rekreacyjno-sportowym, miejscowość tworzona jest przede wszystkim przez gospodarstwa rolne oraz jednorodzinne domy rozmieszczone wokół centralnego wzgórza – głównie wzdłuż dróg powiatowych.
To właśnie centralnie położona miejscowość gminna posiada najbardziej złożony układ przestrzenny wśród wsi gminy. W odróżnieniu od innych jednostek osadniczych można wskazać w niej swoiste centrum. Obejmuje ono skrzyżowanie dróg powiatowych, przy którym skoncentrowane są istotne z punktu widzenia życia gminy obiekty.

Fotografia 4 Miejscowość Góra Świętej Małgorzaty – centrum

Źródło: Fotografia własna

Bezpośrednio przy skrzyżowaniu lub w niewielkiej odległości od niego znajdują się Urząd Gminy, Kościół pw. św. Małgorzaty Dziewicy i Męczennicy, Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II, cmentarz oraz liczne punkty usługowe o różnym profilu działalności. Wyjątkowy w skali gminy charakter przestrzeni podkreśla niewielki urządzony skwer, poprawiający estetykę tego miejsca. Stworzone w tym rejonie parkingi oraz chodniki biegnące wzdłuż głównych dróg umożliwiają mieszkańcom wygodny dostęp do wszystkich ww. obiektów. Natężenie występowania obiektów usługowych maleje wraz z oddalaniem się od centrum miejscowości. Na odległości ok. 500 m następuje płynne przejście w zabudowę zagrodową i wsie o charakterze typowo rolniczym. Istotnymi z gospodarczego punktu widzenia elementami zagospodarowania miejscowości Góra Świętej Małgorzaty są największe w skali jednostki zakłady produkcyjne w jej północnej części oraz mniejsze w południowej. Przy pozostałych drogach otaczających wzgórze dominuje zabudowa mieszkaniowa – w południowej części już istniejąca. W zachodniej części miejscowości zaplanowana została droga gminna wraz z usytuowanymi po obu stronach pasami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Tereny te stanowią rezerwę mającą uzupełnić układ przestrzenny głównej wsi gminy.
Ilość terenów zagospodarowanych w gminie stale się powiększa. W latach 2009 - 2019 każdego roku oddawano do użytkowania przeciętnie 4 budynki mieszkalne oraz 6 budynków niemieszkalnych.

Obszary wykluczenia z inwestowania

Wskazano obszary chronione przed zabudową ze względów przyrodniczych i bezpieczeństwa ludności i jej mienia:

1) lasy;
2) tereny rolnicze do zalesienia;
3) tereny łąk i pastwisk;
4) korytarze ekologiczne;
5) obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Dla realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym wskazuje się tereny: dróg publicznych, tereny infrastruktury technicznej, tereny cmentarzy. Inwestycje celu publicznego mogą być również lokalizowane na wszystkich innych terenach zgodnie z ich przeznaczeniem i przeznaczeniem dopuszczalnym. Szczegółowe ustalenie lokalizacji inwestycji powinno nastąpić w planie miejscowym lub decyzji administracyjnej.

Obszary inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym przewidziane do realizacji na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty zawarte w *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego* oraz *Planie zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łodzi (uchwała Nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia* 28 sierpnia 2018 r.) obejmują:

1) rozbudowę drogi wojewódzkiej Nr 703 Porczyny - Łowicz;
2) dotację na udział własny w kosztach kwalifikowalnych instytucji kultury realizujących zadania inwestycyjne przy współudziale środków z budżetu Unii Europejskiej w ramach projektu "Tum - perła romańskiego szlaku ziemi łęczyckiej" (Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi);
3) dotację na wydatki niekwalifikowalne instytucji kultury realizujących zadania inwestycyjne przy współudziale środków z budżetu Unii Europejskiej w ramach projektu "Tum - perła romańskiego szlaku ziemi łęczyckiej" (Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi).

Wszystkie ww. inwestycje zostały uwzględnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej.
Jako jedno z działań, mające zapewnić rozwój systemu elektroenergetycznego na terenie województwa, *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego…* wskazuje również budowę napowietrznej linii 110 kV relacji Żychlin – Piątek – Leszcze (Łęczyca). Jej odcinek łączący projektowaną stację w Piątku z istniejącą stacją w Leszczach ma przebiegać przez obszar gminy Góra Świętej Małgorzaty. Działanie to nie zostało jednak wskazane jako inwestycja celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zapisane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty obejmują:

1) rozbudowę drogi wojewódzkiej Nr 703 Porczyny – Łowicz (wskazana w WPF);
2) dotację na udział własny w kosztach kwalifikowalnych instytucji kultury realizujących zadania inwestycyjne przy współudziale środków z budżetu Unii Europejskiej w ramach projektu „Tum –

perła romańskiego szlaku ziemi łęczyckiej" (Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi); wskazana w WPF;

3) dotację na wydatki niekwalifikowalne instytucji kultury realizujących zadania inwestycyjne przy współudziale środków z budżetu Unii Europejskiej w ramach projektu „Tum – perła romańskiego szlaku ziemi łęczyckiej" (Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi); wskazana w WPF.

Poza wymienionymi inwestycjami celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w PZPW dla obszaru gminy Góra Świętej Małgorzaty przewidziano następujące zadania i rekomendacje pozwalające realizować wyznaczone cele i kierunku rozwoju:

1) rewaloryzacja i renaturyzacja rzek o niskim stanie lub potencjale ekologicznym: *Bzura od Starówki do Kanału Tumskiego;*
2) rozbudowa łódzkiej akademickiej sieci LODMAN (rozwój systemów teleinformatycznych);
3) zachowanie gleb najwartościowszych klas bonitacyjnych (I-IV);
4) budowa, rozbudowa i modernizacja systemów melioracyjnych w celu polepszenia warunków wodnych dla rozwoju rolnictwa;
5) wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych w celu poprawy retencjonowania wód na obszarach zagrożonych suszą;
6) ekologizacja gospodarki rolnej;
7) wdrażanie uchwały antysmogowej oraz programów ochrony powietrza;
8) zwiększenie lesistości;
9) identyfikacja i dokumentowanie zachowanego zasobu dziedzictwa kulturowego regionu;
10) wzmacnianie rangi ochrony unikatowych komponentów dziedzictwa kulturowego regionu;
11) wzmacnianie funkcji istniejących szlaków turystycznych;
12) ograniczanie sposobu użytkowania reprezentatywnych zabytków archeologicznych.

Obszary o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych i obszary o wyjątkowym potencjale rozwojowym

Według zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Góra Św. Małgorzaty, na obszarze gminy nie wyznacza się obszarów o szczególnych problemach lub barierach rozwojowych i obszarów o wyjątkowym potencjale rozwojowym.

2.2.1. Infrastruktura techniczna

Infrastrukturą techniczną nazywa się zbiór różnego rodzaju urządzeń i obiektów o charakterze publicznym, niezbędnych do poprawnego funkcjonowania gospodarki narodowej oraz społeczeństwa na określonym terytorium[11]. Stan i poziom nowoczesności infrastruktury warunkują zatem możliwości

[11] „Znaczenie infrastruktury komunalnej dla rozwoju lokalnego i regionalnego – przykład województwa łódzkiego" Katedra Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej, Uniwersytet Łódzki, dr Bartosz Bartosiewicz – prezentacja, www.rpo.lodzkie.pl

rozwoju danego obszaru oraz poziom życia społeczeństwa zamieszkującego go. W ramach infrastruktury technicznej wyróżnia się infrastrukturę: transportu, energetyczną, wodnokanalizacyjną, związaną z gospodarką odpadami oraz infrastrukturę łączności.

INFRASTRUKTURA TRANSPORTU

Gmina Góra Świętej Małgorzaty nie ma bezpośredniego dostępu do elementów międzynarodowej i krajowej sieci komunikacyjnej. Jedyną drogą stanowiącą ponadlokalny korytarz komunikacyjny na jej terenie jest przebiegająca w relacji wschód – zachód droga wojewódzka nr 703. Za jej pośrednictwem mieszkańcy mogą dojechać do najbliższych większych ośrodków - Łęczycy i Piątku. W ciągu tej drogi, na terenie gminy Piątek zlokalizowany jest węzeł na autostradzie A1, który umożliwia szybką podróż w kierunku północnym i południowym, a także wschodnim i zachodnim, za sprawą autostrady A2. Droga wojewódzka usytuowana częściowo w granicach gminy zapewnia również dojazd do dróg krajowych nr 17, 70 i 92 w rejonie Łowicza, drogi krajowej nr 91 w Łęczycy oraz drogi krajowej nr 72 w rejonie Poddębic. Lokalizacja w centrum kraju i stosunkowo wygodny, pośredni dostęp do międzynarodowych i krajowych korytarzy komunikacyjnych pozytywnie wpływają na atrakcyjność inwestycyjną gminy.

Komunikacja wewnętrzna gminy funkcjonuje w oparciu o istniejącą sieć dróg gminnych i powiatowych. Ze względu na przebieg drogi wojewódzkiej nr 703 część ruchu wewnątrzgminnego prowadzona jest również po niej. Przebieg dróg zaliczonych do kategorii dróg gminnych określony został w uchwałach Rady Gminy. Łączna długość dróg gminnych wynosi ok. 62,5 km. Większość z dróg posiada nawierzchnię bitumiczną, w mniejszej skali występują drogi o nawierzchni gruntowej oraz żwirowej. Poza odcinkami dróg gminnych wyremontowanymi w ostatnich latach, nawierzchnie utwardzone są w złym stanie. Uzupełnieniem sieci dróg gminnych są liczne drogi wewnętrzne. Pełnią one funkcję dojazdową do istniejącej i rozwijającej się zabudowy oraz stanowią dojazd do pól uprawnych.

Tabela 6 Drogi gminne na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi (przebieg)	Rodzaj nawierzchni	Długość (m)
1.	104051E	Rogulice - Zagaj	gruntowa	614,3376
2.	104052E	Czarnopole - dr.pow.2516E - Sługi	gruntowa	1423,7736
3.	104053E	Kolonia Witaszewice - Podgórzyce	bitumiczna, gruntowa	3225,0947
4.	104054E	Rogulice - Orszewice	bitumiczna, gruntowa	1302,1377
5.	104055E	Rogulice - Zagaj	gruntowa, polna	2400,5048
6.	104056E	Sługi - Konstancin - Żale	bitumiczna, żwirowa	1775,2834
7.	104057E	Janów przez wieś	żwirowa	717,9484
8.	104058E	Sługi - Gaj Nowy	bitumiczna	1815,2521
9.	104059E	Głupiejew - Gaj Nowy	bitumiczna	2427,7409
10.	104060E	Stawy - Gaj Nowy - gr. gm. Piątek - (Łubnica)	bitumiczna	1240,6796
11.	104061E	Marynki - Tum	bitumiczna	1235,6499
12.	104062E	Podgórzyce - Gaj Stary - Gaj Nowy	bitumiczna	6142,4356
13.	104063E	Gaj Nowy - Żabokrzeki	bitumiczna, gruntowa	2601,5249
14.	104064E	Kolonia Moraków przez wieś	żwirowa, gruntowa	1718,7953
15.	104065E	Mały Tum przez Wieś	bitumiczna	1052,8684
16.	104066E	Mierczynek - Bogdańczew - Karsznice Parcele - PGR Karsznice - Karsznice - gr. gm. Piątek - (Śladków)	bitumiczna, gruntowa	6599,4878
17.	104067E	Mierczynek - Kosiorów - Bogdańczew - Ambrożew - gr. gm. Ozorków - (Tymienica)	bitumiczna, gruntowa	5032,0076
18.	104068E	Droga przez Mierczynek	gruntowa	424,7359
19.	104069E	Kosin - Karsznice	bitumiczna	2194,5454
20.	104070E	Chrapków - Bachorza	gruntowa	2742,4802
21.	104071E	Karsznice - gr. gm. Ozorków - (Skotniki)	gruntowa	1044,9242

L.p.	Numer drogi	Nazwa drogi (przebieg)	Rodzaj nawierzchni	Długość (m)
22.	104072E	Witaszewice do dr.nr 703	gruntowa	1150,0382
23.	104073E	Zagaj przez wieś	gruntowa	624,4718
24.	104074E	Orszewice do dr.nr 104055E	żwirowa, gruntowa	1308,9125
25.	104075E	Droga przez Zagaj	żwirowa, gruntowa	1057,391
26.	104076E	Rogulice do dr.nr 2516E	bitumiczna	668,5847
27.	104077E	Rogulice przez wieś	bitumiczna, gruntowa	439,6175
28.	104078E	Łętków do dr.nr 2516E	bitumiczna, gruntowa	545,8354
29.	104079E	Czarnopole przez wieś	gruntowa	486,8027
30.	104080E	Kolonia Bryski - Bryski Majdany	bitumiczna	673,7752
31.	104081E	Kolonia Moraków - Moraków	gruntowa	716,9621
32.	104082E	Podgórzyce do dr.nr 2511E	bitumiczna	611,4348
33.	104083E	Obejście m. Góra Św. Małgorzaty	bitumiczna, gruntowa	832,3012
34.	104084E	Mętlew przez wieś	bitumiczna	1244,8289
35.	104085E	Bryski - gr. gm. Piątek - (Żabokrzeki)	bitumiczna	3088,6972
36.	b.n.	Droga przez Sługi	bitumiczna	541,0687
37.	b.n.	Droga przez Stawy	bitumiczna	764,6906

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Góra Świętej Małgorzaty, na podstawie danych Urzędu Gminy w Górze Świętej Małgorzaty.

W gminie nie zrealizowano żadnej drogi rowerowej. Ze względu na niewielki ruch samochodowy prowadzony większością dróg, służą one również rowerzystom. Droga wojewódzka charakteryzuje się parametrami, które nie zapewniają odpowiedniego komfortu i bezpieczeństwa użytkownikom tego rodzaju pojazdów.

Infrastruktura piesza w Gminie ogranicza się do krótkich odcinków chodników wzdłuż dróg powiatowych nr 2511E i 2512E, czterech przejść dla pieszych w centrum miejscowości gminnej oraz dwóch na drodze wojewódzkiej nr 703. Pozostałe drogi są całkowicie pozbawione jakichkolwiek urządzeń służących obsłudze ruchu pieszego.

Rysunek 5 Sieć dróg na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty

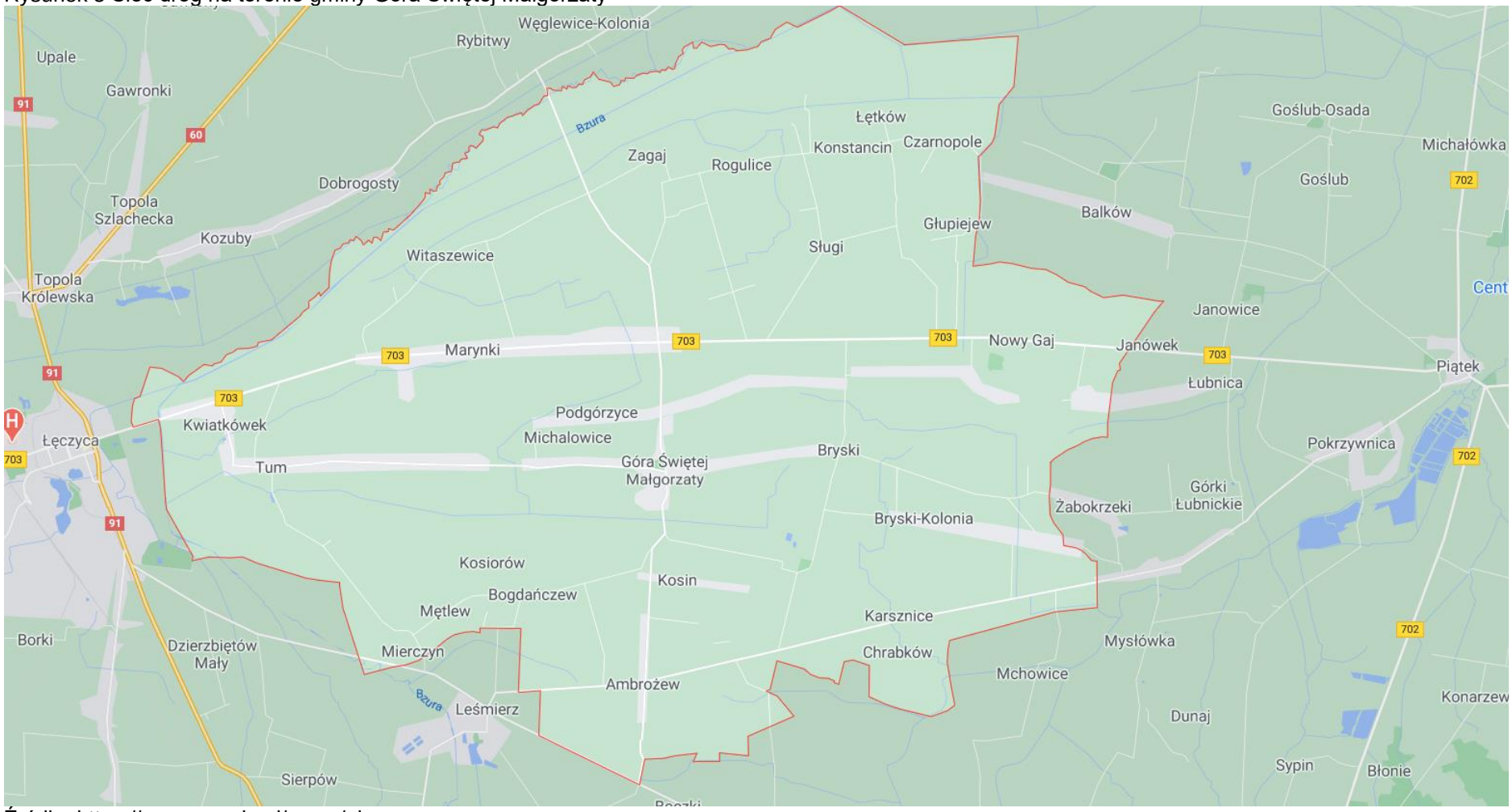

Źródło: https://www.google.pl/maps/place

Komunikacja zbiorowa

Przez teren Gminy nie przebiega sieć PKP. Najbliższe stacje kolejowe znajdują się w Łęczycy i Sierpowie.

Jedynym rodzajem komunikacji zbiorowej dostępnym na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty jest komunikacja autobusowa prowadzona przez prywatnego przewoźnika PKS Łęczyca. Zapewnia on mieszkańcom połączenia w obrębie gminy oraz w regionie. Bezpośrednie połączenia obejmują wyłącznie najbliższe, większe ośrodki – Łęczycę i Piątek. Dalsze podróże wymagają przesiadki na inne autobusy innych relacji kursujące z ww. miast lub kolej, której stacja mieści się w Łęczycy.

Pasażerowie mogą korzystać z dwóch linii przebiegających przez teren Gminy. Pierwsza z nich – relacji Łęczyca – Piątek, porusza się głównie drogą wojewódzką nr 703, zjeżdżając z niej wyłącznie w celu obsługi przystanków położonych w miejscowościach nie zlokalizowanych bezpośrednio przy trasie. Pojazdy tej linii zatrzymują się w: Kwiatkówku, Marynkach, Witaszewicach, Orszewicach, Sługach, Bryskach, Nowym Gaju i Stawach. Druga linia łączy Łęczycę z Leśmierzem w gminie Ozorków. Jej trasa biegnie drogami gminnymi, powiatowymi i drogą wojewódzką, umożliwiając wsiadanie i wysiadanie pasażerów na przystankach w: Ambrożewie, Kosinie, Górze Św. Małgorzaty, Podgórzycach, Tumie i Kwiatkówku. Na terenie Gminy brak jest dworca autobusowego oraz innych rodzajów komunikacji zbiorowej.

INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA

Ciepłownictwo

„Zaopatrzenie gminy Góra Świętej Małgorzaty w ciepło oparte jest o kotłownie lokalne, zlokalizowane z reguły przy obiektach użyteczności publicznej np. szkoły, obiekty służby zdrowia, OSP itp. oraz o ogrzewanie indywidualne gospodarstw domowych. Na terenie gminy nie występują rozległe sieci cieplne oraz brak jest dużych źródeł ciepła. Dla własnych potrzeb duże kotłownie posiadają:

- Dom Pomocy Społecznej w Karsznicach – kocioł olejowy,
- Gimnazjum Nowy Gaj – kocioł olejowy,
- Bank Spółdzielczy w Poddębicach – kocioł olejowy 27 [kW],
- Sklep Spożywczo-Przemysłowy Ambrożew – kocioł węglowy 1,4 [kW],
- budynek szkolny (Szkoła Podstawowa i Przedszkole) - kotły wodne: 2 olejowe po 190 [kW] każdy oraz 1 kocioł węglowy o mocy 100 [kW], założono dodatkowo wewnętrzne zasilanie systemów c.o. budynków Urzędu Gminy i Ochotniczej Straży Pożarnej Góra Świętej Małgorzaty,
- budynek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) Góra Św. Małgorzaty – kotły węglowe oraz ogrzewanie elektryczne,
- budynek Urzędu Gminy – kotłownia węglowa,
- budynek OSP Sługi oraz budynek OSP Tum – kotły węglowe."[12]

We wrześniu 2016 roku Gmina podpisała umowę na dofinansowanie projektu w ramach Konkursu zamkniętego dla naboru Nr RPLD.04.02.02- IZ.00-10-001/15 – Oś Priorytetowa IV Gospodarka

[12] „*Plan gospodarki Niskoemisyjnej wraz z dokumentami towarzyszącymi dla Gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2014 – 2020*"

niskoemisyjna, Poddziałanie IV.2.2 Termomodernizacja budynków, pn. „Ochrona powietrza gminy Góra Św. Małgorzaty poprzez termomodernizacje budynków użyteczności publicznej". Przedmiotem projektu było wykonanie robót budowlanych i instalacyjnych polegających na kompleksowej termomodernizacji 3 obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Góra Św. Małgorzaty - budynków Ochotniczych Straży Pożarnych w: Górze Św. Małgorzaty, Sługach i w Tumie. W ramach planowanej termomodernizacji wykonano wszystkie niezbędne prace budowlane oraz instalacyjne w poszczególnych obiektach OSP, jak również wprowadzono nowy system ogrzewania poszczególnych budynków przy zastosowaniu urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii. Projekt obejmuje wymianę całego systemu ogrzewania w wytypowanych budynkach. Działania polegają na zrównoważeniu gospodarki energetycznej całych obiektów i uzyskaniu oszczędności z tytułu modernizacji termicznej budynków.

Zaopatrzenie w gaz

Na koniec 2019 r. (GUS BDL) długość czynnej sieci gazowej w gminie wyniosła 4,23 km, w tym czynnej sieci rozdzielczej 1,05 km, a przesyłowej 3,18 km. Liczba czynnych przyłączy do budynków wynosiła 11, z czego 10 były to przyłącza do budynków mieszkalnych. Gaz dostarczany był do 1 odbiorcy, który wykorzystywał gaz także do ogrzewania mieszkania. Z gazu z sieci korzystały jedynie 3 osoby.

Przez zachodnie obszary Gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 o maksymalnym ciśnieniu roboczym MOP 5,5 MPa. Biegnie on w relacji Dąbrówka – Kutno – Leśniewice. Przy granicy Gminy z Łęczycą, w miejscowości Kwiatkówek, zlokalizowana jest stacja gazowa na tym gazociągu. Dla większości obiektów budowlanych i sieci infrastrukturalnych strefa kontrolowana dla tego gazociągu wynosi po 15,0 m na stronę od osi urządzenia. Wyjątkiem są przewody infrastruktury, które nie mają bezpośredniego połączenia z pomieszczeniami dla ludzi i zwierząt – mogą one być lokalizowane w odległości 10,0 m od gazociągu.

Poprzez ww. stację do sieci gazowniczej podłączone są systemy rozdzielcze zaopatrujące poszczególnych odbiorców indywidualnych. Zdecydowanie bardziej rozbudowana sieć rozdzielcza występuje w mieście Łęczyca. Na terenie gminy natomiast zrealizowany został wyłącznie krótki odcinek gazociągu kończący się przy skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 703 z drogą powiatową prowadzącą do Tumu. W zasięgu sieci gazowej w obrębie gminy mieszczą się zatem wyłącznie nieruchomości położone w Kwiatkówku. Gospodarstwa bez dostępu do sieci do celów bytowych wykorzystują gaz z butli gazowych lub zbiorników na gaz.

Energetyka

Przez teren gminy Góra Świętej Małgorzaty nie przebiega żadna linia elektroenergetyczna wysokich i najwyższych napięć. Zgodnie z informacją przedstawioną przez operatora systemu elektroenergetycznego zlokalizowanego na obszarze gminy, planowana jest budowa napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia, łączącej Główny Punkt Zasilania w Łęczycy z planowanym GPZ w Piątku. Ma ona przebiegać w relacji wschód – zachód i rozciągać się pomiędzy południowo – wschodnią granicą gminy pomiędzy miejscowościami Moraków i Karsznice, a południowo – zachodnią granicą w okolicach Tumu Poduchownego i Mętlewa.

Istniejące urządzenia zaopatrzenia w energię elektryczną są poddawane bieżącej konserwacji i rozbudowie przez właściwego operatora sieci.

Odnawialne źródła energii

Gmina posiada korzystne warunki dla rozwoju energetyki opartej o odnawialne źródła energii, m.in.: wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalnej oraz energii otrzymywanej z biomasy i biogazu. Gmina znajduje się na skraju II strefy (bardzo korzystnej) do rozwoju energetyki wiatrowej, jednak na jej terenie nie znajdują się obecnie turbiny wiatrowe ze względu na bliskość obszarów Natura 2000 i korytarzy ekologicznych. Potencjał Gminy obecnie wykorzystywany jest w bardzo niewielkim zakresie. Kolektory słoneczne znajdują się na budynku Szkoły Podstawowej w Sługach (oddział w Nowym Gaju). Na dachu budynku Urzędu Gminy oraz kompleksu szkolnego w Górze Świętej Małgorzaty zainstalowano panele fotowoltaiczne do produkcji energii elektrycznej dla potrzeb pompy ciepła i obiektów szkolnych. W pojedynczych przypadkach mieszkańcy decydują się indywidualnie na wykorzystanie pomp ciepła, zainstalowanie kolektorów słonecznych lub paneli fotowoltaicznych.

INFRASTRUKTURA WODNOKANALIZACYJNA

Wodociągi

W 2019 r. odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej wynosił ok. 80%. Z wodociągu korzystało również ok. 80% mieszkańców Gminy (3 497 osób), natomiast łączna długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 107,3 km (GUS, BDL). Jedyne zabudowane fragmenty gminy, które nie są objęte zasięgiem sieci wodociągowej to południowe fragmenty miejscowości Ambrożew oraz wieś Kolonia Moraków. Uzupełnienie tych braków oraz podłączenie do sieci części nieruchomości w pozostałych miejscowościach jest niezbędne do uznania gminy za w pełni zwodociągowaną.

Mieszkańcy gminy zaopatrywani są w wodę z 2 studni zlokalizowanych na terenie stacji wodociągowej w miejscowości Zagaj. Jej maksymalna wydajność wynosi 2 880 m^3/d. Przy ujęciu funkcjonuje również stacja uzdatniania wody. Cały ogrodzony teren stacji znalazł się w strefie ochronnej ujęcia. Dla gospodarstw nie posiadających dostępu do sieci wodociągowej źródłem zaopatrzenia w wodę są indywidualne studnie.

Poza wymienionym ujęciem, na terenie Gminy znajdują się inne, nieużytkowane ujęcia komunalne a także liczne indywidualne otwory.

Kanalizacja

Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy na koniec 2019 r. wynosiła 26,2 km. Korzystało z niej wtedy 1 381 osób, czyli niecałe 32% mieszkańców. Przyłącze do sieci kanalizacyjnej posiadało ok. 29,5% budynków mieszkalnych (GUS, BDL). W zasięgu sieci kanalizacyjnej znajdują się gospodarstwa domowe w miejscowościach (lub ich częściach): Kwiatkówek, Tum, Tum Poduchowny, Marynki, Podgórzyce, Bryski, Stary Gaj, Nowy Gaj, Góra Świętej Małgorzaty. Dalsza rozbudowa sieci kanalizacji zbiorczej posłuży niwelowaniu dysproporcji w rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Sieć obsługująca ww. miejscowości odprowadza nieczystości do mechaniczno – biologicznej Miejskiej Oczyszczalni Ścieków zlokalizowanej na terenie miasta Łęczyca, w niewielkiej odległości od zachodniej

granicy gminy. Oczyszczone w niej ścieki odprowadzane są do Bzury. Instalacja jest sukcesywnie rozbudowywana w celu zwiększenia jej mocy przerobowych. Modernizacje pozwalają na przyłączanie do sieci kolejnych terenów i odbieranie ścieków od nowych użytkowników.

Na terenie gminy funkcjonuje niewielka mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków należąca do Domu Pomocy Społecznej w Karsznicach. Nie jest ona jednak podłączona do przewodów kanalizacyjnych położonych w zachodniej i centralnej części Gminy. Odbiornikiem ścieków w jej przypadku są stawy przepływowe zlokalizowane w pobliżu ośrodka.

Na koniec 2019 r. (GUS) na terenie Gminy funkcjonowało 311 przydomowych oczyszczalni ścieków. W gospodarstwach nie podłączonych do istniejącej kanalizacji ani nie posiadających przydomowej oczyszczalni, ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe (tzw. „szambach"), których na terenie Gminy jest 321 sztuk. Ścieki w nich zgromadzone są odbierane i transportowane do najbliższej zlewni (Łęczyca) przez prywatne firmy prowadzące na terenie gminy działalność z zakresu asenizacji. Nieszczelne zbiorniki na nieczystości ciekłe stanowią zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych.

Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych

Kanalizacja deszczowa występuje wyłącznie w centrum miejscowości gminnej. Wody opadowe i roztopowe, które nie spływają do kanalizacji deszczowej z terenów dróg w pozostałych wsiach spływają powierzchniowo do rowów przydrożnych, a następnie trafiają do gruntu, rzek i wód podziemnych. Wody na terenach zabudowy w obszarze wiejskim zagospodarowywane są w granicach własnej działki.

INFRASTRUKTURA ZWIĄZANA Z GOSPODARKĄ ODPADAMI

Dokumentem prawnym regulującym gospodarkę odpadami w gminie jest uchwała Nr XIII.94.2020 z dnia 31 stycznia 2020 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Góra Świętej Małgorzaty.

W gminie Góra Świętej Małgorzaty aktualnie nie funkcjonuje żadne czynne składowisko odpadów. Przy budynku Urzędu Gminy zlokalizowany jest Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych.

Obecnie na terenie gminy nie ma i nie planuje się budowy składowiska odpadów oraz innych instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych. Nie ma także składowisk odpadów specjalnych i niebezpiecznych, np.: mogielników. Gmina Góra Świętej Małgorzaty należy do pierwszego Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi województwa łódzkiego, dla którego odpady transportowane są do miejscowości Krzyżanówek w gminie Krzyżanów. Znajduje się tam Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych, w skład której wchodzą instalacje: do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, przetwarzania selektywnie zebranych odpadów, składowania odpadów powstających w procesie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych. Na terenie gminy nie notuje się występowania dzikich wysypisk śmieci.

W 2019 r. masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca gminy wyniosła 184 kg. Jest to wartość znacznie niższa od średniej masy wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca powiatu łęczyckiego (254 kg) oraz województwa łódzkiego (333 kg). Ilość

zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku w Gminie sukcesywnie rośnie. W 2005 r. było to 266,72 t, w 2010 r. → 403,79 t, a w 2019 r. → 618,44 t.13

W wojewódzkim planie gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016 - 2022 z uwzględnieniem lat 2023 - 2028 wskazano budowę instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów w miejscowości Piaski Bankowe (gmina Bielawy) położonej 15 km na wschód od granic gminy Góra Świętej Małgorzaty.

INFRASTRUKTURA ŁĄCZNOŚCI

Mieszkańcy gminy posiadają dostęp do sieci telefonicznej stacjonarnej oraz komórkowej. W gminie zlokalizowane są 2 stacje bazowe: samodzielny maszt w sąsiedztwie zakładu produkcyjnego BORGA Sp. z o.o. oraz urządzenie zamontowane na budynku Kościoła pw. Św. Małgorzaty Dziewicy i Męczennicy, oba zlokalizowane w miejscowości gminnej Góra Świętej Małgorzaty. Zachodnia i centralna część Gminy znajduje się w zasięgu Internetu radiowego operatora z Łęczycy.

Dostęp do Internetu

Poniżej przedstawiono mapę obrazującą dostępność sieci internetowej na obszarze gminy. Białe plamy, czyli punkty adresowe, w których nie jest dostępny Internet szerokopasmowy o prędkości powyżej 30 Mb/s, to obszary w szczególności w miejscowościach: Witaszewice, Stawy, Łętków, Czarnopole, Głupiejew – oznaczone są one na mapie czerwonymi kropkami. Pojedyncze takie lokalizacje występują jednak również w innych miejscowościach gminy. Czarne plamy, czyli obszary na których dostępność wynosi 100 Mb/s to raczej południowa część gminy oraz m.in. Zagaj, Rogulice, Stary Gaj – punkty oznaczone czarnymi kropkami.

[13] BDL

Rysunek 6 Szerokopasmowy dostęp do Internetu w gminie Góra Świętej Małgorzaty – wg stanu na dzień 31.12.2019 r.

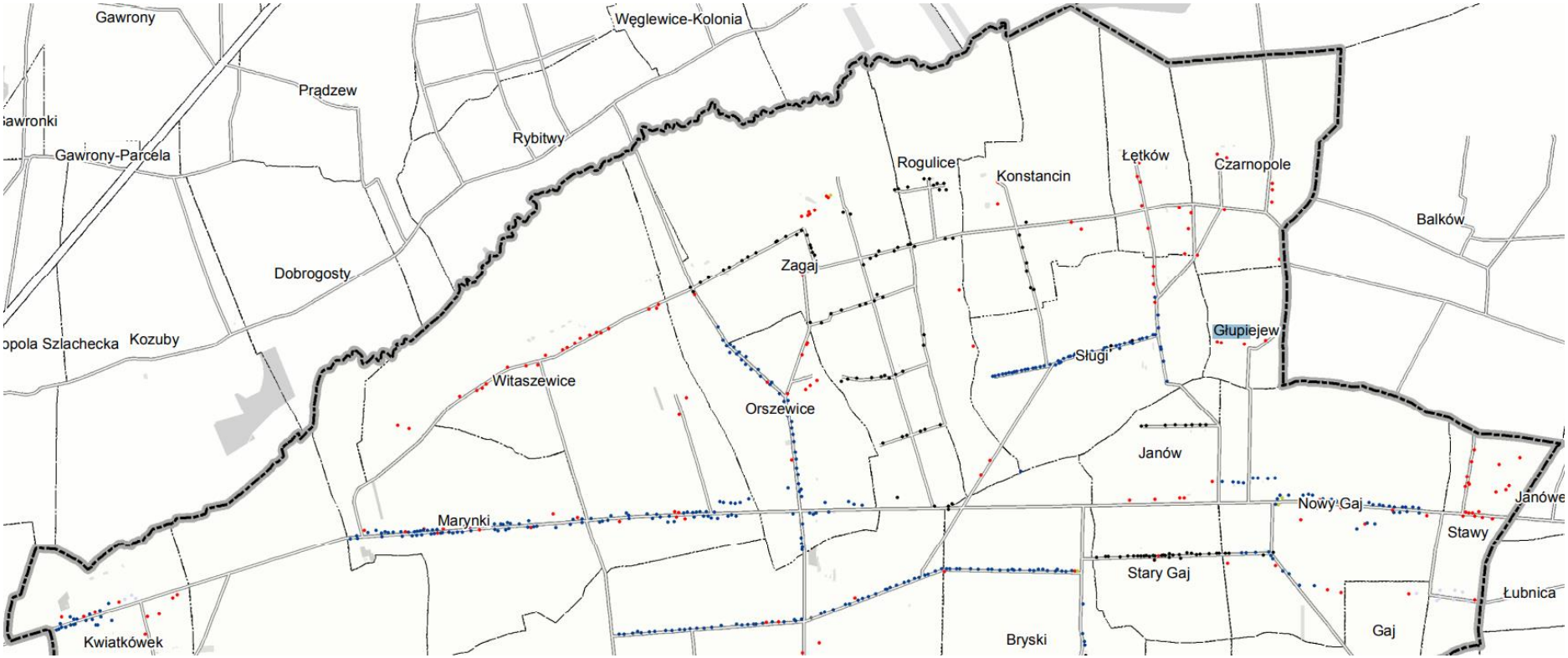

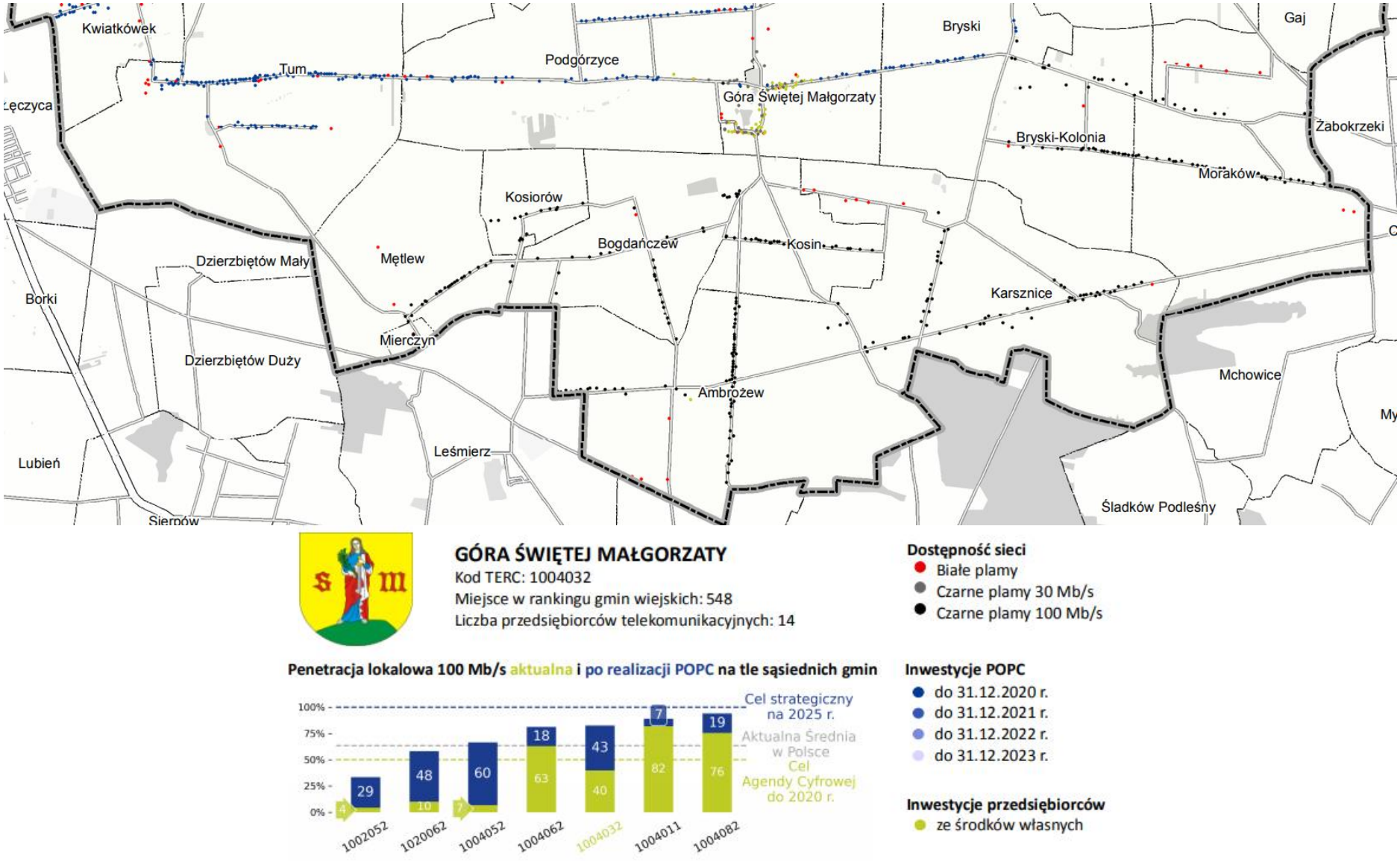

Źródło: mapbook.uke.gov.pl

2.2.2. Własność nieruchomości

W roku 2019 gmina Góra Świętej Małgorzaty posiadała łącznie 70,3174 ha gruntów (0,8% pow. gminy). Z czego znaczącą większość stanowią drogi publiczne (udział w gruntach stanowiących mienie gminny – 79,3%).

Tabela 7 Stan mienia komunalnego gminy Góra Świętej Małgorzaty w 2016 r.

Nieruchomości gruntowe	Powierzchnia [ha]	Udział w gruntach stanowiących mienie gminy Góra Świętej Małgorzaty [%]
Grunty orne	7	9,9
Grunty rolne zabudowane	3	4,2
Grunty pod rowami	1	1,4
Inne tereny zabudowane i zurbanizowane tereny niezabudowane	3	4,2
Grunty zajęte pod drogi	55	77,5
Nieużytki	1	1,4
Tereny różne	1	1,4
Razem:	71	100

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Góra Świętej Małgorzaty

Na nieruchomościach należących do Gminy usytuowane są obiekty budowlane tj. budynki mieszkalne, szkoły, obiekty sportowe oraz infrastruktura komunikacyjna.

Mieszkaniowy zasób gminy składa się z 17 lokali o łącznej powierzchni użytkowej ponad 900 m^2, zlokalizowanych w 5 budynkach położonych w różnych częściach obszaru – w miejscowościach: Bryski Kolonia, Tum, Góra Świętej Małgorzaty, Ambrożew, Nowy Gaj.

Zakłada się, że rozwój obiektów stanowiących realizację inwestycji celu publicznego nie będzie wymagał pozyskania nieruchomości. Potrzeby rozwoju gminy wymagają pozyskania części gruntów nie stanowiących własności gminy Góra Świętej Małgorzaty głównie na potrzeby inwestycji związanych z rozbudową urządzeń infrastruktury technicznej, m.in. budową i przebudową dróg, a także sieci uzbrojenia terenu.

2.2.3. Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Poniżej wymieniono zabytki z obszaru gminy Góra Świętej Małgorzaty zgodnie z „Wykazem zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków - stan na 31 marca 2021 r.”.

Góra Świętej Małgorzaty

- kościół par. pw. św. Małgorzaty, 1250, XIX, nr rej.: 489 z 1.08.1967
- dzwonnica, 2 poł. XIX, nr rej.: 490 z 1.08.1967

Tum

- zespół budowlany kolegiaty i kościoła filialnego z otoczeniem (obszar na terenie m. Łęczyca oraz na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty), A/153 z 8.07.2014 (decyzja UCHYLONA – MKiDN z 2.03.2015)

- kolegiata pw. NMP i św. Aleksego, 1161, XV-XVIII, 1952, nr rej.: 291-V-13 z 29.03.1949, 89-V-13 z 15.03.1961 oraz A/63 z 25.07.1967
- d. cmentarz przy kościele, XII – poł. XVIII, nr rej.: A/114 z 18.05.2011
- kościół fil. pw. św. Mikołaja, drewn., 1761, nr rej.: 88-V-12 z 29.03.1949, 88-V-12 z 15.03.1961 oraz 64 z 25.07.1967
- d. cmentarz przy kościele, 2 poł. XVIII - poł. XIX, nr rej.: A/115 z 18.05.2011
- aleja przy drodze do kolegiaty, nr rej.: 1157 z 14.06.1974

Obiekty zabytkowe, w których zlokalizowane są funkcje użytkowe pozostają w dobrym stanie technicznym, wymagają wyłącznie bieżącej konserwacji (dotyczy to obiektów sakralnych – Kolegiaty w Tumie, kościoła w miejscowości gminnej, a także dworu w Karsznicach, wiatraka umieszczonego w skansenie). Niezadowalający stan prezentują m.in.: założenia dworsko – parkowe i folwarczne, które utraciły większość pierwotnego zagospodarowania i charakteru, a zachowane budynki wymagają remontu. Dokładnego zbadania i uzupełnienia wymaga również zabytkowa aleja drzew przy drodze Tum – Łęczyca.
Poza zagrożeniami dotyczącymi bezpośrednio obiektów zabytkowych, na stan dziedzictwa kulturowego niekorzystnie wpływać może również jego bezpośrednie otoczenie, tj. potencjalna nowa zabudowa, mogąca przybierać skalę i formy niekorespondujące z obiektem zabytkowym, burzące ogólny ład przestrzenny, czy nawet obiekt przysłaniać.

Realizując wymogi przepisów odrębnych z zakresu ochrony zabytków gmina Góra Świętej Małgorzaty sporządziła Gminną Ewidencję Zabytków oraz Gminny program opieki nad zabytkami dla Gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2019 - 2022, przyjęty uchwałą Nr VII.62.2019 Rady Gminy Góra Świętej Małgorzaty z dnia 28 czerwca 2019 r. Wymienione w nich obiekty stanowią ważne elementy dziedzictwa kulturowego Gminy. Najcenniejsze z nich są objęte ochroną prawną poprzez wpis do wojewódzkiego rejestru zabytków. Ich ochronę, np. poprzez ustanowienie stref ochrony ekspozycji, wzmacniają również zapisy dokumentów planistycznych Gminy, w tym miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
W założeniach programowych zawartych w Gminnym programie opieki nad zabytkami określono trzy podstawowe priorytety:

1) rewaloryzację dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy;
2) ochronę i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego;
3) badanie i dokumentację dziedzictwa kulturowego oraz promocję i edukację służącą budowaniu tożsamości.

2.2.4. Uwarunkowania ochrony środowiska

Na terenie gminy wyróżniono obszar przyrodniczo - krajobrazowy – obejmujący doliny Bzury i Kanału Tumskiego, głównie w północnej i północno-zachodniej części gminy. Jego północne fragmenty objęte zostały ochroną w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko – Berlińskiej oraz dwóch obszarów Natura 2000 Pradolina Warszawsko – Berlińska (PLB100001) i Pradolina Bzury – Neru (PLH100006). Obszar ten cechuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego oraz pełni ważną rolę dla tworzenia sieci powiązań przyrodniczych, utrzymania odpowiednich warunków klimatycznych i hydrologicznych. W obszarze tym wyodrębniono:

- tereny cieków wraz z bezpośrednio otaczającymi je terenami użytków zielonych, łąk i pastwisk, na których wyklucza się możliwość zainwestowania,
- tereny lasów,
- grunty w bezpośrednim sąsiedztwie ww. terenów i obszarów wykorzystywane rolniczo.

Dla obszaru wskazuje się priorytet dla zachowania funkcji przyrodniczych i ograniczenie ekspansji gospodarczej i urbanistycznej. Kierunki działań w tej podstrefie podporządkowane są wymogom zawartym w przepisach odrębnych z zakresu ochrony przyrody

2.3. Sfera społeczna

2.3.1. Sytuacja demograficzna i społeczna na danym obszarze

Gmina Góra Św. Małgorzaty należy do województwa łódzkiego, powiatu łęczyckiego, zamieszkuje ją około 8,73% ludności powiatu, stanowi około 11,64% powierzchni powiatu.
Zgodnie z danymi GUS na dzień 31.12.2019 r. liczba ludności na obszarze gminy Góra Św. Małgorzaty wyniosła 4 345 osób. W latach 2010 - 2019 obserwujemy spadek liczby ludności ogółem aż o 157 osób. W roku 2010 liczba mieszkańców była najwyższa i wynosiła 4502 osoby. Wśród kobiet odnotowujemy spadek liczby o 65 osób, natomiast wśród mężczyzn o 92 osoby.

Tabela 8 Ludność w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2019

rok	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
ogółem	4502	4490	4486	4480	4462	4431	4412	4406	4402	4345
mężczyźni	2216	2211	2199	2206	2195	2186	2161	2162	2162	2124
kobiety	2286	2279	2287	2274	2267	2245	2251	2244	2240	2221

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 1 Liczba mieszkańców w gminie Góra Świętej Małgorzaty w latach 2010 - 2019

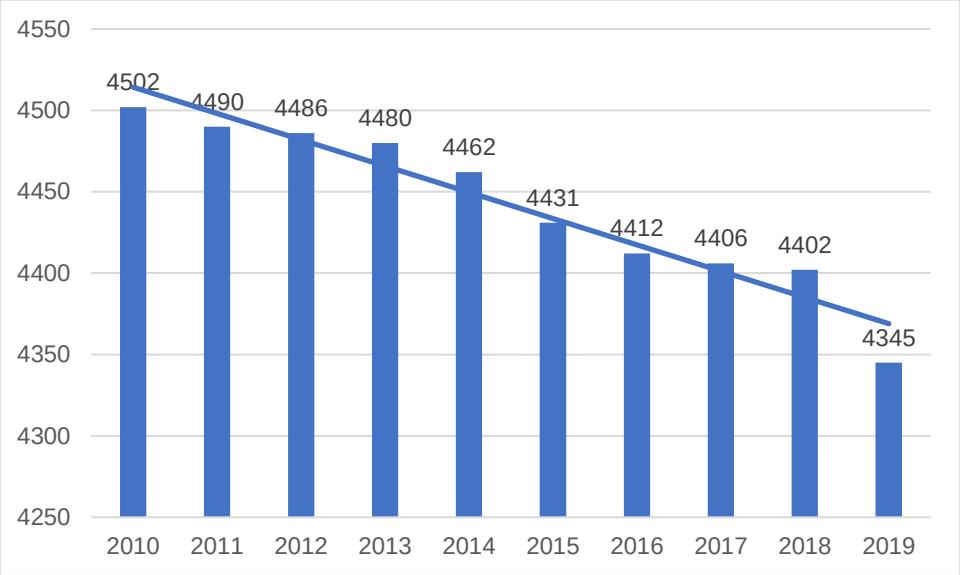

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W badanym okresie 2010 - 2019 liczbę mieszkańców gminy charakteryzuje trend malejący. W roku 2019 kobiety stanowiły 51,12% ogółu ludności.

Wykres 2 Ludność w podziale na płeć w latach 2010 - 2019

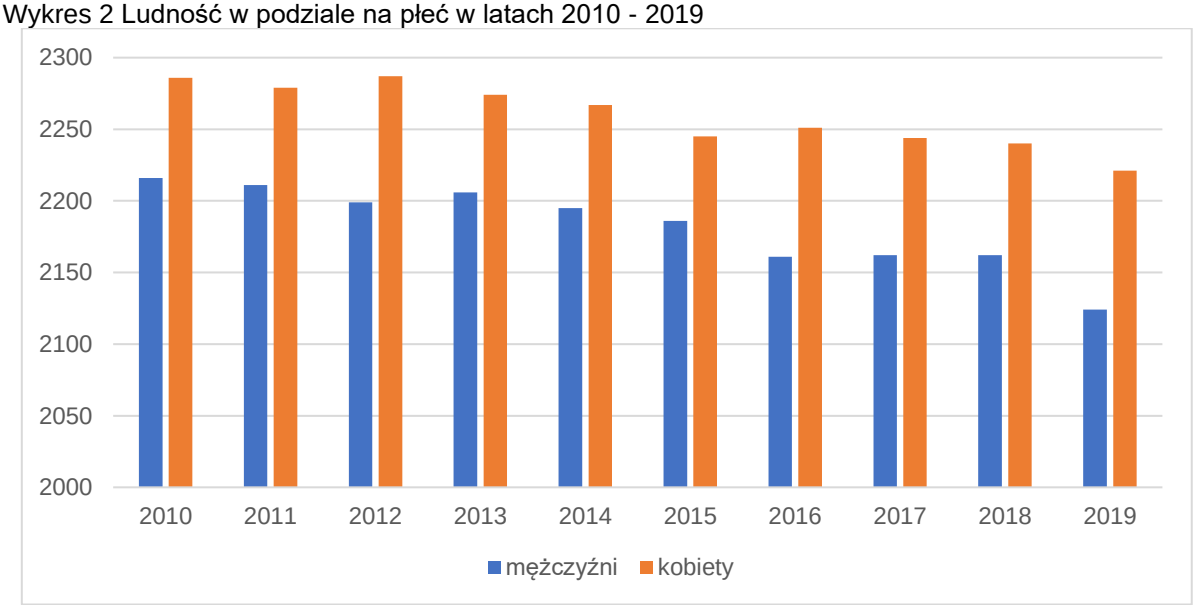

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Ze względu na położenie, analizie porównawczej poddano gminy z powiatu łęczyckiego oraz gminy sąsiadujące z gminą Góra Św. Małgorzaty. Gmina Góra Św. Małgorzaty nie wyróżnia się wśród analizowanych gmin wiejskich pod względem liczby ludności.

W większości analizowanych jednostek terytorialnych odnotowano zmniejszenie się liczby ludności w roku 2019 w stosunku do roku 2010. Największy spadek wystąpił w gminie miejskiej Łęczyca (-1 102), następnie w gminach wiejskich Grabów (- 486) i Piątek (- 331). Najmniejszy spadek odnotowano w gminach wiejskich: Łęczyca (- 33) i Góra Św. Małgorzaty (- 157).

Jedyną gminą z dodatnim przyrostem liczby ludności jest gmina wiejska Ozorków (182 osoby), zwiększenie liczby ludności odnotowano również w powiecie zgierskim: 1767 osób przez 10 lat.

Związane jest to z bliskością miasta Łodzi - wiele osób wyprowadza się z Łodzi i zamieszkuje tereny podmiejskie. W tym samym czasie w powiecie łęczyckim liczba mieszkańców zmniejszyła się o 2 823 osoby, w powiecie kutnowskim o 5 940 osób, zaś w województwie łódzkim sumarycznie o 87 657 osób.

Tabela 9 Dynamika liczby ludności w latach 2010 - 2019 - analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Powiat łęczycki	52 570	52 329	51 980	51 673	51 323	51 062	50 769	50 527	50 143	49 747
Łęczyca (gm. miejska)	15 073	15 000	14 905	14 786	14 660	14 512	14 362	14 252	14 094	13 971
Daszyna	4 116	4 078	4 027	3 993	3 992	3 983	3 964	3 933	3 896	3 878
Góra Świętej Małgorzaty	**4 502**	**4 490**	**4 486**	**4 480**	**4 462**	**4 431**	**4 412**	**4 406**	**4 402**	**4 345**
Grabów	6 378	6 335	6 229	6 176	6 127	6 122	6 086	6 055	5 997	5 892
Łęczyca (gm. wiejska)	8 587	8 548	8 557	8 530	8 546	8 530	8 539	8 538	8 532	8 554
Piątek	6 313	6 305	6 265	6 241	6 194	6 188	6 112	6 094	6 037	5 982
Świnice Warckie	4 117	4 101	4 086	4 076	4 024	3 986	3 972	3 950	3 923	3 888
Witonia	3 484	3 472	3 425	3 391	3 318	3 310	3 322	3 299	3 262	3 237
Powiat zgierski	164 346	164 608	164 597	164 681	164 988	165 130	165 206	165 606	165 916	166 113
Ozorków (gm. wiejska)	6 839	6 872	6 878	6 910	6 917	6 892	6 942	6 944	7 009	7 021
Powiat kutnowski	102 509	101 789	101 177	100 407	99 967	99 258	98 583	98 018	97 295	96 569
Krzyżanów	4 448	4 420	4 349	4 332	4 292	4 298	4 292	4 274	4 247	4 231
województwo łódzkie	2 542 436	2 533 681	2 524 651	2 513 093	2 504 136	2 493 603	2 485 323	2 476 315	2 466 322	2 454 779

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na zmianę liczby mieszkańców wpływ mają wysokość przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem ludności na dany teren i odpływem z niego).

W całym analizowanym przedziale czasowym przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Góra Św. Małgorzaty jest ujemny. Najniższą wartość ujemną odnotowano w roku 2012 i 2019.

Tabela 10 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na terenie Gminy Góra Świętej Małgorzaty (stan w dniu 31XII) w latach 2010 - 2019

Na 1000 ludności:	**Lata**									
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
urodzenia żywe	10,18	10,22	10,23	10,47	10,50	8,54	7,21	9,51	10,02	7,78
zgony	15,72	13,11	16,01	14,25	11,17	10,79	12,40	12,68	10,25	13,72
przyrost naturalny	-5,53	-2,89	-5,78	-3,79	-0,67	-2,25	-5,18	-3,17	-0,23	-5,95

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na przestrzeni badanych lat nie odnotowano dodatniego przyrostu naturalnego ogółem. Najwyższa wartość przyrostu to – 1 osoba w roku 2018, oraz – 3 osoby w roku 2014. Najniższy przyrost naturalny (- 26 osób) notujemy w 2012 oraz 2016 roku

Wykres 3 Przyrost naturalny w gminie Góra Św. Małgorzaty

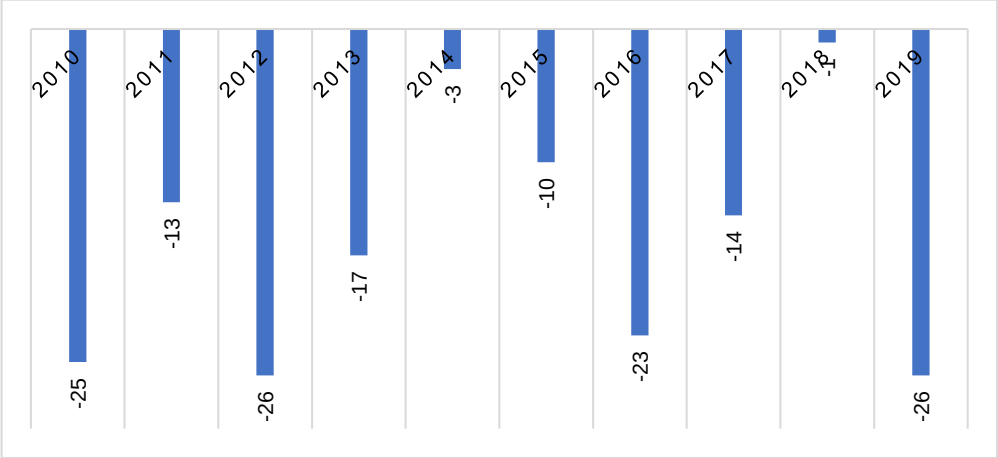

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W analizie porównawczej w latach 2010 – 2019 przyrost naturalny był ujemny we wszystkich analizowanych JST, za wyjątkiem roku 2013 w gminie wiejskiej Łęczyca. W tabeli poniżej kolorem niebieskim oznaczono jedyną wartość dodatnią przyrostu naturalnego.

Ujemny przyrost naturalny w gminie Góra Św. Małgorzaty nie jest zatem cechą wyjątkową gminy i dotyczy całego powiatu łęczyckiego, jest również charakterystyczny dla całego województwa łódzkiego.

Tabela 11 Przyrost naturalny w gminach ościennych, powiecie łęczyckim, kutnowskim, zgierskim i województwie łódzkim w latach 2010 - 2019

Jednostka terytorialna	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Powiat łęczycki	-3,77	-2,06	-4,82	-3,73	-4,43	-3,79	-3,66	-3,58	-5,07	-4,67
Łęczyca (gm.miejska)	-1,92	-0,40	-4,62	-3,57	-3,87	-5,15	-2,98	-4,76	-4,80	-5,42
Daszyna	-5,32	-4,64	-4,19	-6,99	-2,26	-1,01	-3,28	-3,55	-6,85	-4,13
Góra Świętej Małgorzaty	-5,53	-2,89	-5,78	-3,79	-0,67	-2,25	-5,18	-3,17	-0,23	-5,95
Grabów	-5,31	-3,15	-3,19	-5,33	-7,66	-3,60	-2,13	-5,78	-7,65	-5,54
Łęczyca (gm.wiejska)	-2,80	-2,57	-4,45	0,58	-1,17	-4,69	-2,81	-2,46	-4,69	-2,46
Piątek	-5,97	-1,27	-6,06	-2,08	-7,56	-3,23	-5,37	-0,33	-6,26	-5,15
Świnice Warckie	-2,42	-2,94	-3,91	-5,41	-4,19	-1,74	-8,85	-4,30	-3,30	-3,83
Witonia	-4,85	-2,30	-7,84	-9,44	-11,33	-4,84	-0,60	-3,02	-6,72	-4,61
Powiat zgierski	-1,58	-2,61	-3,11	-3,33	-2,66	-2,61	-2,94	-2,24	-3,17	-3,39
Ozorków (gm.wiejska)	-1,32	-3,36	-2,92	-1,89	-1,88	-3,76	-0,14	-2,59	-1,72	-3,57
Powiat kutnowski	-4,30	-4,25	-4,40	-4,80	-2,80	-4,26	-4,63	-4,68	-5,79	-5,64
Krzyżanów	-5,80	-0,90	-7,07	-2,55	-6,72	-5,86	-0,70	-5,38	-3,75	-4,25
województwo łódzkie	-2,24	-2,70	-2,97	-3,51	-2,80	-3,61	-2,98	-2,98	-3,47	-3,64

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Kolejne lata nie zapowiadają się optymistycznie, jest to związane z obecną sytuacją epidemiologiczną w Polsce i na świecie. W roku 2020 zanotowano dużą umieralność ludzi z powodu wirusa SARS - Covid 19, przy jednoczesnym spadku ilości porodów. Ujemny przyrost naturalny jest zatem jednym z głównych problemów gminy w wymiarze społecznym i gospodarczym. Problem dotyczy ogólnie całej Polski.

Migracje ludności są bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności danego regionu. *„Migracjami (lub wędrówkami) ludności nazywamy całokształt przemieszczeń*

prowadzących do stałej lub okresowej zmiany miejsca zamieszkania osób. Migracje uważa się za najważniejszy przejaw przestrzennej mobilności ludności".[14]

Wartość salda migracji wewnętrznych w analizowanych latach w większości osiągała wartości dodatnie. Najwyższa wartość salda przypada na rok 2012 (+15) osób. Największy spadek salda odnotowano w 2019 roku (- 29 osób). Saldo migracji zagranicznych w analizowanym okresie przyjmowało wartości zerowe, co oznacza że wartości salda migracji ogółem równe są wartościom salda migracji wewnętrznych.

Wskazane poniżej wartości opisujące ruch migracyjny pokazują, że w ciągu ostatnich dwóch badanych lat więcej osób zdecydowało się na opuszczenie terenu gminy, niż na zamieszkanie w niej.

Tabela 12 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 -2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
saldo migracji gminnych wewnętrznych	2	1	15	10	-21	-6	9	5	-7	-29
saldo migracji zagranicznych	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saldo migracji ogółem	2	1	15	10	-21	-6	9	5	-7	-29

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 4 Saldo migracji w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2019

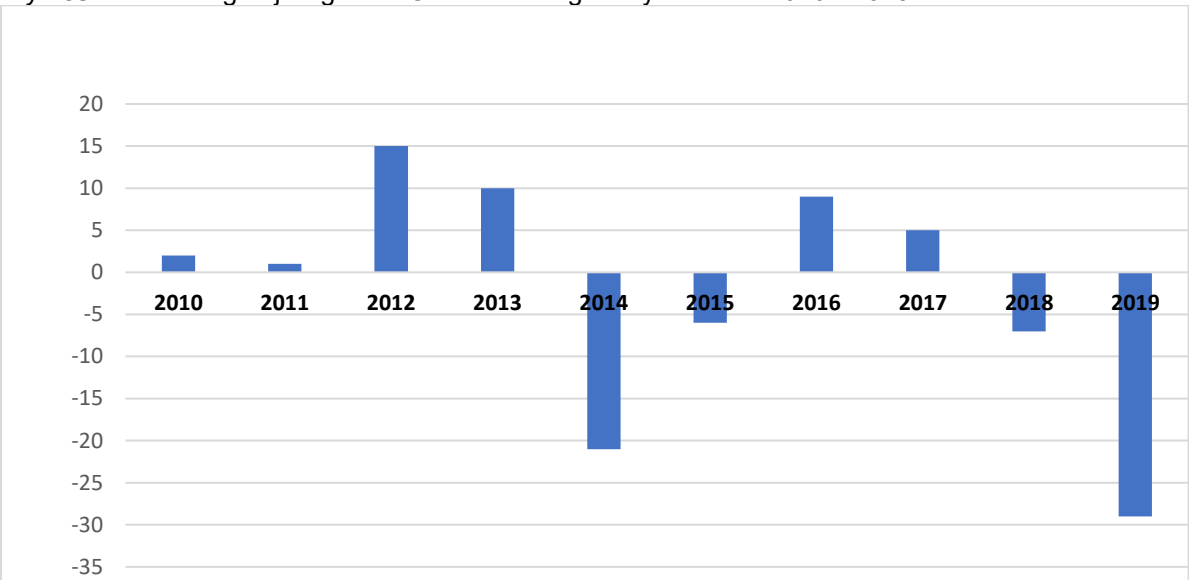

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Analiza powyższych wskaźników wykazała, że w gminie Góra Świętej Małgorzaty następuje stały spadek liczby ludności. Jest to głównie spowodowane utrzymującym się na przestrzeni ostatnich lat ubytkiem naturalnym, świadczącym o występowaniu niekorzystnego zjawiska - starzenia się społeczeństwa. Sytuacja demograficzna gminy jest zatem niekorzystna. Dane dotyczące pozostałych gmin wiejskich powiatu łęczyckiego wskazują jednak, że wiele z nich mierzy się z podobnymi problemami natury demograficznej, co potwierdza powszechniejsze występowanie tych zjawisk w powiecie, a także w innych częściach kraju. Obecnie szansę na zwiększenie liczby ludności mają bowiem głównie miasta oraz gminy położone w sąsiedztwie większych ośrodków i aglomeracji. Na skutek

[14] Definicja zaczerpnięta z „Materiałów dydaktycznych Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ" www.demografia.uni.lodz.pl

suburbanizacji mieszkańcy większych ośrodków przeprowadzają się tam, poza granice administracyjne miast – do otaczających je gmin wiejskich.

Tabela 13 Saldo migracji wewnętrznych w gminie i w gminach ościennych, powiecie łęczyckim, kutnowskim, zgierskim oraz województwie łódzkim w latach 2010 – 2019

Jednostka terytorialna	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Powiat łęczycki	-113	-129	-114	-151	-133	-152	-166	-115	-126	-180
Łęczyca (gm. miejska)	-71	-62	-66	-62	-45	-112	-86	-55	-91	-63
Daszyna	0	-18	-18	-14	-7	-21	-14	-9	0	-13
Góra Świętej Małgorzaty	2	1	15	10	-21	-6	9	5	-7	-29
Grabów	-23	-21	-55	-24	-16	-11	-28	-27	-15	-60
Łęczyca (gm. wiejska)	29	-17	47	-12	-9	22	21	12	26	35
Piątek	-37	-3	-21	-19	-11	-15	-44	-16	-25	-23
Świnice Warckie	-10	-4	12	-7	-2	-14	-26	-9	6	-10
Witonia	-3	-5	-28	-23	-22	5	2	-16	-20	-17
Powiat zgierski	828	701	575	652	839	691	630	777	746	635
Ozorków (gm. wiejska)	100	58	42	41	44	7	35	32	58	24
Powiat kutnowski	-282	-268	-267	-238	-196	-270	-308	-177	-270	-196
Krzyżanów	-4	-24	-18	-2	8	13	-11	-12	-19	3
województwo łódzkie	-1757	-1844	-1643	-2104	-1701	-1727	-1695	-1961	-2163	-2824

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wskaźnik salda migracji wewnętrznych dla powiatu łęczyckiego, kutnowskiego oraz województwa nie napawa optymizmem, gdyż w latach poddanych analizie przyjmuje wartości ujemne. Wyjątek stanowi powiat zgierski oraz gmina wiejska Ozorków, gdzie występują tylko dodatnie wartości salda migracji. Sytuacja w powiecie łęczyckim jak i gminie Góra Św. Małgorzaty jest niekorzystna, ostatnie analizowane lata obrazują ujemne saldo migracji. W ramach badanych gmin wskaźnik salda migracji wewnętrznych kształtuje się z przewagą wartości ujemnych. Dodatnie wartości salda migracji odnotowano dla gmin wiejskich:

- Ozorków – we wszystkich analizowanych latach;
- Łęczyca – we wszystkich analizowanych latach za wyjątkiem lat: 2011, 2013, 2014;
- Góra Św. Małgorzaty - w większości analizowanych lat.

Ujemne salda migracji odnotowano w gminach:

- Łęczyca (gmina miejska),
- Daszyna,
- Grabów,
- Piątek,
- Świnice Warckie (za wyjątkiem roku 2012 i 2018),
- Witonia (za wyjątkiem roku 2015 i 2016),
- Krzyżanów (za wyjątkiem lat: 2014, 2015 i 2019).

Wśród badanych gmin w otoczeniu gminy Góra Św. Małgorzaty zauważalny jest stały odpływ mieszkańców, wyjątek stanowi gmina wiejska Ozorków oraz cały powiat zgierski. Powiat zgierski położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Miasta Łodzi, co może wpływać na wyjątkowo wysoki, dodatni poziom salda migracji. Gmina Góra Św. Małgorzaty charakteryzuje się zmiennym poziomem salda, wskaźniki ujemne przeplatają się z dodatnimi.

Istnieje kilka czynników determinujących ruch migracyjny społeczeństwa, zalicza się do nich:[15]

- czynniki demograficzne, takie jak wiek, płeć i stan cywilny
- czynniki pozademograficzne: ekonomiczne, polityczne, etniczne, społeczne i kulturowe.

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 15 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

W gminie Góra Św. Małgorzaty dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując 59,2% społeczeństwa (2019 rok). Niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym osiągający 23% społeczeństwa i stopniowy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do 17,8% w roku 2019. Na uwagę zasługuje fakt, iż w gminie ciągle jest większy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela 14 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Góra Świętej Małgorzaty w latach 2010 - 2019

rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	20,3	19,8	19,3	19,1	18,9	18,7	18,3	18,2	18,0	17,8
Ludność w wieku produkcyjnym	59,1	59,4	60,0	60,1	59,8	59,3	59,2	59,1	59,2	59,2
Ludność w wieku poprodukcyjnym	20,6	20,8	20,7	20,8	21,3	22,0	22,5	22,7	22,7	23,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 5 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w latach 2010 - 2019

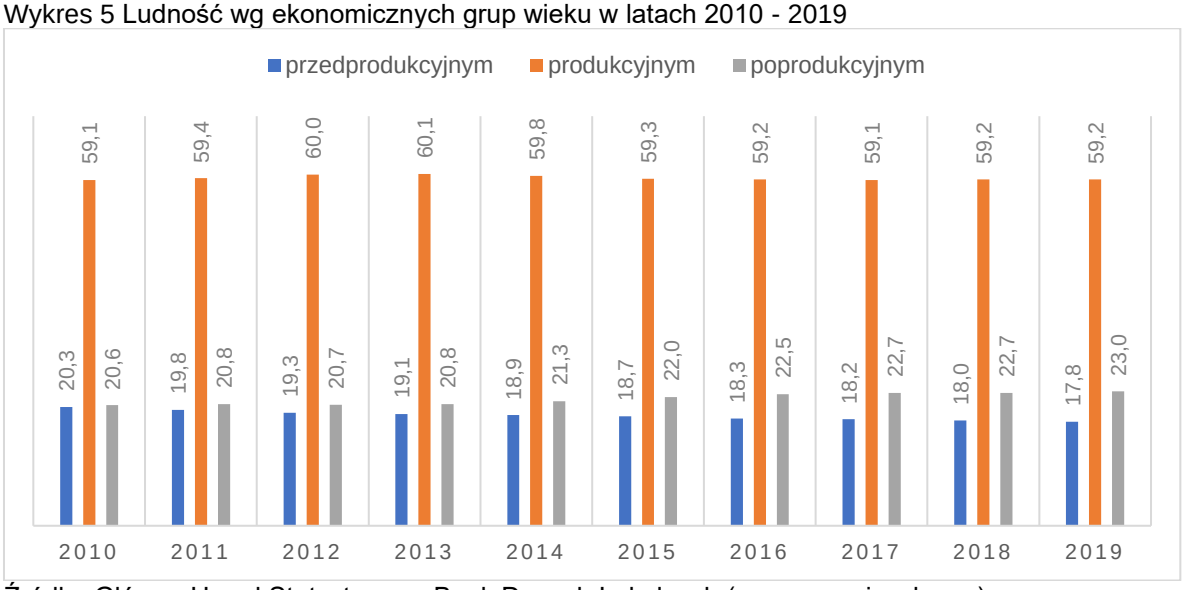

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

[15] „Materiały dydaktyczne Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ" ww.demografia.uni.lodz.pl

Zmiany w strukturze wieku ludności (zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży) dają podstawy do twierdzenia, że proces ten będzie postępował. Problem dotyczy większości gmin województwa łódzkiego.

Tabela 15 Proporcje ekonomicznych grup wieku w gminach ościennych, powiecie łęczyckim, zgierskim, kutnowskim i województwie łódzkim w roku 2019

Jednostka terytorialna	**ogółem**	**w wieku przedprodukcyjnym**		**w wieku produkcyjnym**		**w wieku poprodukcyjnym**	
		liczba	udział %	liczba	udział %	liczba	udział %
Powiat łęczycki	49 747	8 266	16,6	29 745	59,8	11 736	23,6
Łęczyca (gm. miejska)	13 971	2 332	16,7	8 062	57,7	3 577	25,6
Daszyna	3 878	672	17,3	2 273	58,6	933	24,1
Góra Świętej Małgorzaty	4 345	775	17,8	2 571	59,2	999	23,0
Grabów	5 892	929	15,8	3 516	59,7	1 447	24,6
Łęczyca (gm. wiejska)	8 554	1 460	17,1	5 320	62,2	1 774	20,7
Piątek	5 982	1 006	16,8	3 599	60,2	1 377	23,0
Świnice Warckie	3 888	597	15,4	2 404	61,8	887	22,8
Witonia	3 237	495	15,3	2 000	61,8	742	22,9
Powiat zgierski	166 113	29 037	17,5	97 768	58,9	39 308	23,7
Ozorków (gm. wiejska)	7 021	1 231	17,5	4 196	59,8	1 594	22,7
Powiat kutnowski	96 569	15 312	15,9	57 350	59,4	23 907	24,8
Krzyżanów	4 231	693	16,4	2 663	62,9	875	20,7
województwo łódzkie	2454779	417117	17,0	1442226	58,8	595436	24,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W tabeli powyżej przeanalizowano ekonomiczne grupy wieku w jednostkach terytorialnych wyłonionych do analizy porównawczej. Kolorem niebieskim oznaczono wskaźniki o najwyższych, zaś kolorem pomarańczowym o najniższych wartościach udziału % ludności w danej grupie wieku. Stwierdza się, że:

- najwyższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w gminie wiejskiej Góra Św. Małgorzaty (17,8%), najniższy w gminie wiejskiej Witonia (15,3%)
- najwyższy odsetek osób w wieku produkcyjnym odnotowano w gminie wiejskiej Krzyżanów (62,9%), najniższy w gminie miejskiej Łęczyca (57,7%)
- najwyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano w gminie miejskiej Łęczyca (25,6%), najniższy w gminach wiejskich: Łęczyca, Krzyżanów (20,7%).

Wskaźnik dla osób w wieku przedprodukcyjnym w gminie Góra Św. Małgorzaty jest wyższy od wskaźnika powiatu łęczyckiego oraz województwa łódzkiego.

Wskaźniki dla grupy osób w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym gminy Góra Św. Małgorzaty są niższe od wskaźników dla powiatu łęczyckiego ogółem.

Wartości wskaźnika dotyczącego udziału % osób w wieku produkcyjnym województwa łódzkiego są niższe w stosunku do udziału % dla gminy Góra Św. Małgorzaty, natomiast dla grupy osób w wieku poprodukcyjnym większy udział % osób odnotowujemy dla województwa łódzkiego ogółem.

Wykres 6 Struktura ekonomiczna ludności (udział % ludności ogółem) – analiza porównawcza dla roku 2019

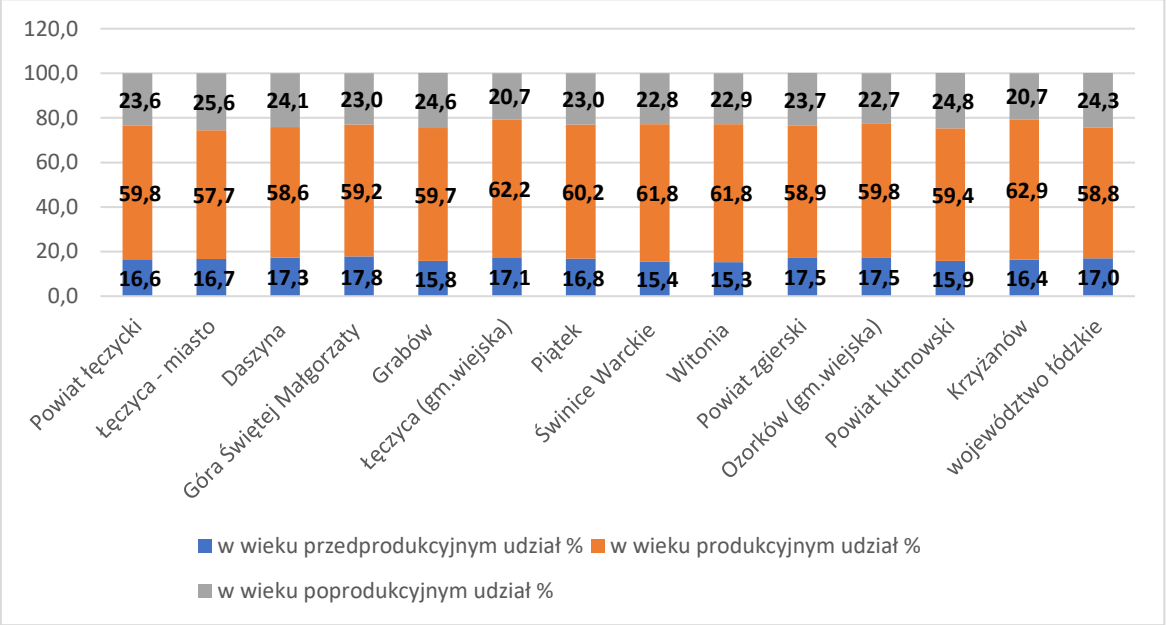

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Analizując wskaźnik liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w poszczególnych jednostkach należy zauważyć, iż gmina wiejska Góra Św. Małgorzaty posiada najwyższy wskaźnik.

Wskaźnik dotyczący wieku produkcyjnego nie odbiega znacząco od gmin sąsiednich, a wynik 59,2% klasyfikuje gminę po środku analizowanych gmin. Podobnie kształtuje się sytuacja w przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym.

Reasumując, struktura ekonomiczna ludności w gminie Góra Św. Małgorzaty na tle badanych jednostek przyjmuje średnie wartości.

Stan i struktura ludności w obrębie gminy Góra Św. Małgorzaty prezentuje się podobnie jak w innych JST województwa łódzkiego. Liczba mieszkańców gminy zmniejsza się, podobnie jak w większości analizowanych JST. Przewaga osób w wieku poprodukcyjnym względem osób w wieku przedprodukcyjnym to również stała cecha wszystkich analizowanych JST.

Tabela 16 Główne wskaźniki demograficzne, 2019 rok – podsumowująca analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	**ogółem**	**w wieku przedprodukcyjnym**		**w wieku produkcyjnym**		**w wieku poprodukcyjnym**		**Przyrost naturalny**	**Saldo migracji ogółem**
		liczba	udział %	liczba	udział %	Liczba	udział %		
Powiat łęczycki	49 747	8 266	17	29 745	60	11 736	23,6	-233	-168
Łęczyca (gm. miejska)	13 971	2 332	17	8 062	58	3 577	25,6	-76	-62
Daszyna	3 878	672	17	2 273	59	933	24,1	-16	-12
Góra Świętej Małgorzaty	4 345	775	18	2 571	59	999	23	-26	-29
Grabów	5 892	929	16	3 516	60	1 447	24,6	-33	-56
Łęczyca (gm. wiejska)	8 554	1 460	17	5 320	62	1 774	20,7	-21	37
Piątek	5 982	1 006	17	3 599	60	1 377	23,0	-31	-23
Świnice Warckie	3 888	597	15	2 404	62	887	22,8	-15	-7
Witonia	3 237	495	15	2 000	62	742	22,9	-15	-16
Powiat zgierski	166 113	29 037	18	97 768	59	39 308	23,7	-562	672
Ozorków (gm. wiejska)	7 021	1 231	17,5	4 196	59,8	1 594	22,7	-25	28
Powiat kutnowski	96 569	15 312	15,9	57 350	59,4	23 907	24,8	-547	-163
Krzyżanów	4 231	693	16,4	2 663	62,9	875	20,7	-18	3
województwo łódzkie	2454779	417117	17,0	1442226	58,8	595436	24,3	-8 965	-2510

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wskaźnik dotyczący wieku przedprodukcyjnego gminy Góra Św. Małgorzaty jest wyższy od wskaźnika dla powiatu łęczyckiego oraz wszystkich gmin w obrębie powiatu. Wskaźnik dotyczący wieku produkcyjnego gminy Góra Św. Małgorzaty zbliżony jest do wartości wskaźnika dla województwa łódzkiego, oraz niższy w stosunku do większości gmin powiatu łęczyckiego. Natomiast wskaźnik dotyczący wieku poprodukcyjnego gminy jest niższy od wskaźnika dla powiatu łęczyckiego oraz województwa łódzkiego.

W 2019 roku saldo migracji dla gminy Góra Św. Małgorzaty wyniosło - 29 osób, odnotowano ujemny przyrost naturalny (- 26 osoby).

Analizując dane dotyczące przyrostu liczby ludności obserwujemy trudną sytuację demograficzną w powiecie łęczyckim (– 233 osoby) jak i całym województwie łódzkim (- 2510 osób) w 2019 roku.

W kolejnych latach sytuacja się nie poprawi, panująca od 2020 roku w Polsce i na świecie pandemia przyczyniła się do wzrostu zgonów przy jednoczesnej tendencji spadkowej liczby porodów.

Poniższy wykres przedstawia wartości wskaźnika salda migracji ogółem oraz przyrost naturalny ogółem w mikrootoczeniu gminy Góra Św. Małgorzaty.

Wykres 7 Przyrost naturalny i saldo migracji ogółem w mikrootoczeniu gminy Góra Św. Małgorzaty, rok 2019

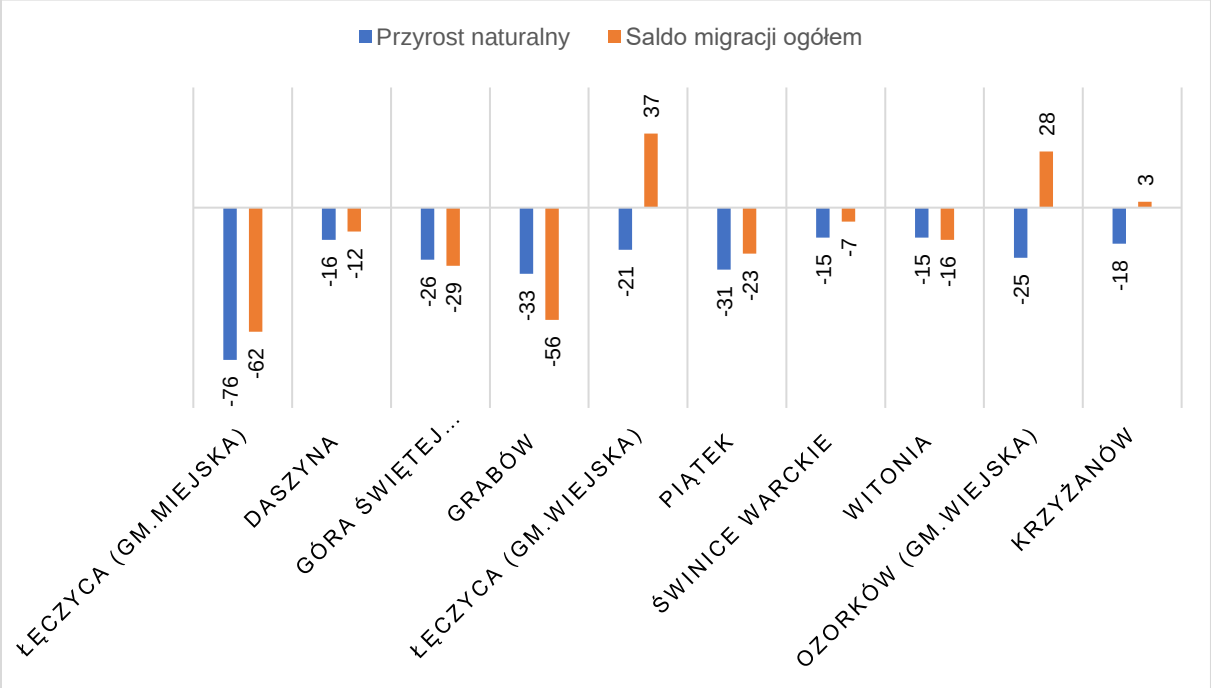

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Podsumowanie:

Stan i struktura ludności w obrębie gminy Góra Św. Małgorzaty są podobne do sytuacji, jaka panuje w obrębie województwa łódzkiego. Liczba mieszkańców gminy zmniejsza się, podobnie jak w większości analizowanych JST. W 2019 roku przyrost liczby ludności w stosunku do roku 2010 odnotowano w powiecie zgierskim (+1 767) osób oraz w gminie wiejskiej Ozorków (+182) osoby. Również przyrost naturalny w gminie Góra Św. Małgorzaty był ujemny (podobnie jak w pozostałych analizowanych JST).

W gminie obserwujemy również ujemne saldo migracji. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie osób ogółem był niższy od udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Taka sama tendencja zachodzi w powiatach łęczyckim, zgierskim i kutnowskim oraz w całym województwie łódzkim.

Analiza powyższych wskaźników wykazała, że w gminie Góra Świętej Małgorzaty następuje stały spadek liczby ludności. Jest to głównie spowodowane utrzymującym się na przestrzeni ostatnich lat ubytkiem naturalnym, świadczącym o występowaniu niekorzystnego zjawiska - starzenia się społeczeństwa. Jednocześnie, atrakcyjność osiedleńcza wiejskiej gminy nie jest na tyle duża, aby przyciągnąć nowych mieszkańców mogących zrekompensować odpływ ludności do innych ośrodków – w wyniku czego populacja zmniejsza się również w ramach migracji.

Prognozy GUS[16] wykonane w 2017 roku (na podstawie danych z lat 2013 – 2014) wskazują, iż liczba ludności zamieszkującej gminę Góra Św. Małgorzaty będzie stopniowo maleć w kolejnych latach, aż do roku 2030. Są to jednak pewne przypuszczenia, które nie muszą się sprawdzić, ale zważywszy na rozpoczętą w 2020 roku pandemię koronawirusa Covid -19, istnieje duże prawdopodobieństwo, że tendencja będzie zgodna z prognozą, niestety pandemia niesie ze sobą wysoką liczbę zgonów, może również prowadzić do zmniejszenia liczby urodzeń. Poniżej zaprezentowano prognozę na lata 2019 – 2030, czyli w czasie obejmującym ostatnie dostępne dane statystyczne, czas obowiązywania przedmiotowej Strategii oraz kilka kolejnych lat.

Tabela 17 Prognoza liczby ludności na lata 2019 – 2030 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
powiat łęczycki												
Łęczyca - miasto	13 990	13 863	13 733	13 600	13 468	13 330	13 188	13 048	12 908	12 762	12 614	12 459
Daszyna	3 861	3 828	3 797	3 768	3 738	3 710	3 680	3 651	3 624	3 596	3 565	3 536
Góra Świętej Małgorzaty	**4 341**	**4 318**	**4 293**	**4 273**	**4 255**	**4 233**	**4 214**	**4 197**	**4 180**	**4 161**	**4 142**	**4 123**
Grabów	5 964	5 923	5 885	5 845	5 803	5 761	5 721	5 677	5 632	5 585	5 541	5 494
Łęczyca	8 496	8 486	8 475	8 463	8 448	8 436	8 422	8 408	8 389	8 368	8 345	8 324
Piątek	5 989	5 951	5 913	5 874	5 837	5 800	5 762	5 726	5 685	5 648	5 609	5 569
Świnice Warckie	3 911	3 894	3 877	3 862	3 844	3 827	3 810	3 789	3 771	3 751	3 728	3 707
Witonia	3 247	3 223	3 201	3 176	3 155	3 132	3 112	3 088	3 063	3 038	3 016	2 991
powiat zgierski												
Ozorków (gm. wiejska)	7 030	7 060	7 091	7 120	7 148	7 176	7 200	7 221	7 242	7 266	7 289	7 313
powiat kutnowski												
Krzyżanów	4 224	4 203	4 183	4 162	4 140	4 119	4 098	4 075	4 049	4 022	3 998	3 973

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Dokonano analizy porównawczej dla roku 2019 oraz 2030. W żadnej z gmin nie prognozuje się drastycznych zmian w liczbie mieszkańców. Największą zmianę w liczbie ludności przewiduje się w gminie miejskiej Łowicz (-10,82%), w gminie Daszyna (- 8,82%) oraz w gminie Witonia (- 7,60%). Wzrost

[16] „Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030". Prognoza ta została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia „Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050" oraz „Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050."

liczby ludności przewidywany jest tylko w gminie Ozorków (+ 4,16%). Dla gminy Góra Św. Małgorzaty przewidywany jest spadek liczby ludności o (- 5,11%).

Wykres 8 Liczba ludności – analiza porównawcza wg stanu na rok 2019 oraz prognozy na rok 2030

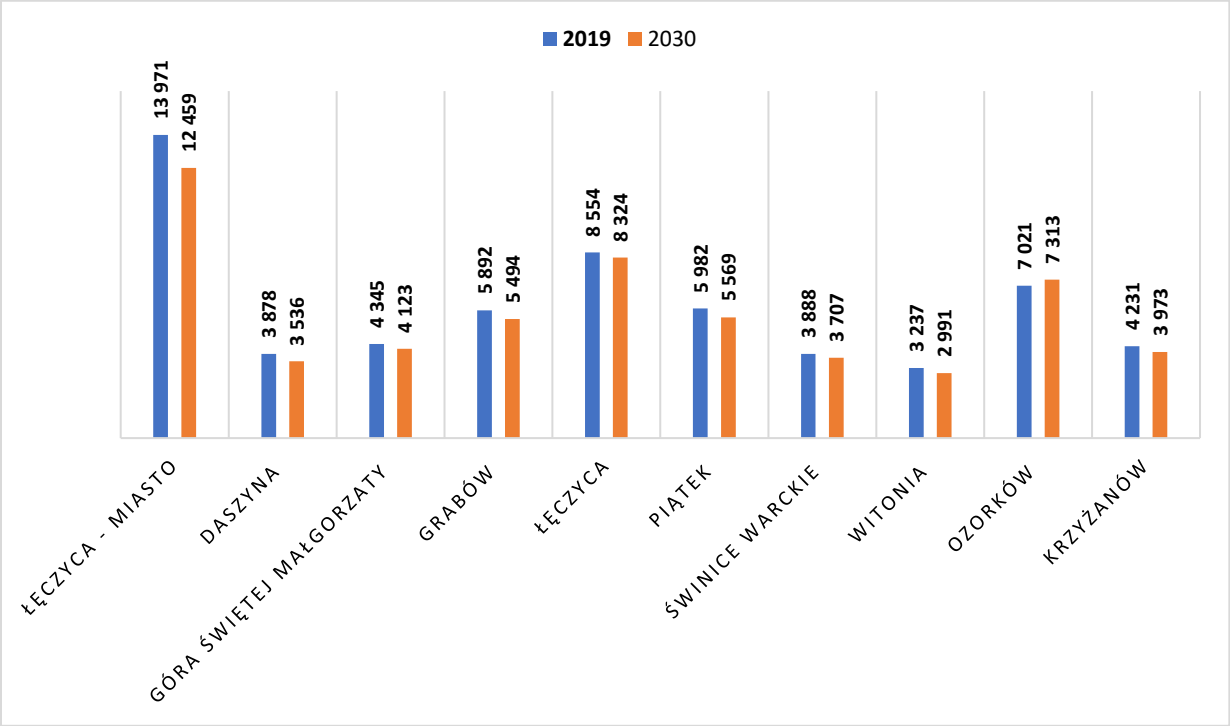

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

W gminie Góra Świętej Małgorzaty spotykane są właściwie prawie wszystkie formy budownictwa mieszkaniowego. Najczęściej spotykaną formą jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna wolnostojąca, realizowana w gospodarstwach rolnych oraz zabudowie mieszkaniowej. Na terenie gminy nie występuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna.

Dominującym typem zabudowy są jedno- lub dwukondygnacyjne obiekty mieszkalne w zabudowie zagrodowej, którym towarzyszą budynki gospodarcze. Jest to najczęściej występujący rodzaj zabudowy we wszystkich wsiach w granicach gminy. Główną różnicą między poszczególnymi miejscowościami jest zwartość ich zabudowy – część z nich (tj. Ambrożew, Sługi czy Tum) charakteryzuje się ściśle zabudowanymi pasami przydrożnymi, natomiast inne (tj. Zagaj, Czarnopole czy Karsznice) stanowią luźniejsze układy, złożone często z pojedynczych gospodarstw zlokalizowanych wśród pól uprawnych. Obiekty o funkcji innej niż mieszkalnej koncentrują się głównie w miejscowości gminnej – są to obiekty administracyjne, sakralne, produkcyjne i usługowe oraz w Tumie – gdzie występuje zagospodarowanie sakralne oraz turystyczne. Na pozostałych powierzchniach Gminy rozmieszczone są pojedyncze obiekty usługowe.

Diagnoza stanu technicznego budynków stanowiących zasób gminny wykazała, że żaden budynek nie znajduje się w złym stanie technicznym, osiem jest w średnim stanie technicznym. Zgodnie z informacją zawartą w Wieloletnim programie gospodarowania zasobem gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2018 - 2023 „Po dokonaniu analizy stanu technicznego zasobu mieszkaniowego nie przewiduje się zadań inwestycyjnych. Zakres remontów bieżących będzie ustalany co roku podczas przeglądów technicznych budynków. W latach 2018 - 2023 w lokalach prowadzone będą prace konserwacyjne". Ocena stanu technicznego budynków gminnych nie wykazała potrzeby w zakresie remontów dachów i obróbek blacharskich, docieplenia, naprawy tynków wraz z malowaniem, usprawnienia wentylacji, czy też doposażenia w instalację przydomowej oczyszczalni ścieków. Przewidywane są natomiast prace konserwatorskie.

Centrum usług w gminie stanowi miejscowość Góra Św. Małgorzaty - jest siedzibą władz Gminy i jej instytucji, pełni funkcje administracyjne i samorządowe. To tutaj mieści się Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Bank Spółdzielczy, Gminna Biblioteka Publiczna, Komisariat Policji, PPUP „Poczta Polska" Rejonowy Urząd Poczty. W ramach opieki społecznej mieszkańcom służy Dom Pomocy Społecznej w Karsznicach. Gmina prowadzi również dobrze funkcjonujące szkoły i placówki oświatowe.

W ramach rekreacji i aktywności fizycznej dla mieszkańców dostępne są dwa boisk Orlik. Nie są to jednak zasoby wystarczające dla zaspokojenia potrzeb wypoczynku i rekreacji dla dzieci, młodzieży, ale również osób starszych. Brakuje w gminie miejsc spotkań, placów zabaw dla dzieci, boisk. Braki występują również w infrastrukturze drogowej – zbyt mała ilość chodników i ścieżek rowerowych,

Zabudowa mieszkaniowa na terenie gminy Góra Św. Małgorzaty to głównie zabudowa zagrodowa i jednorodzinna. W 2019 roku w gminie znajdowało się 1 208 budynków mieszkalnych. W gminach ościennych porównywalna ilość zabudowy mieszkaniowej zlokalizowana była w gminie Świnice Warckie i Krzyżanów. Najwięcej budynków mieszkalnych odnotowano w obszarze gminy miejskiej Łęczyca.

Wykres 9 Budynki mieszkalne w 2019 roku w gminach – analiza porównawcza

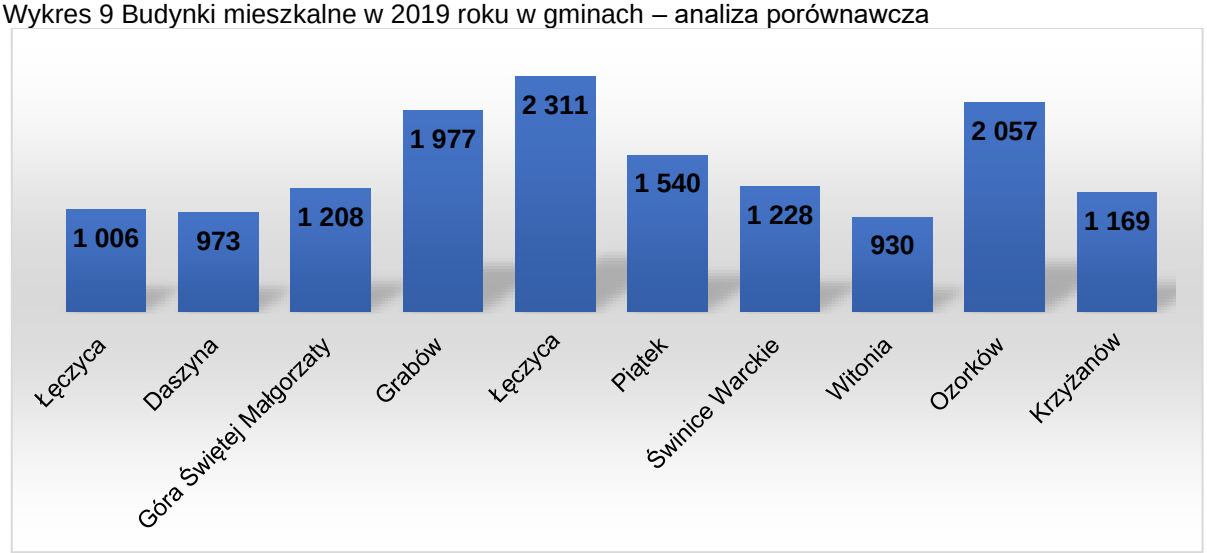

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 108,9 m^2, natomiast na 1 osobę przypadło 37,7 m^2. Dla porównania – w powiecie łęczyckim powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 80,3 m^2, a na 1 osobę przypadało 28,1 m^2. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w gminie nie odbiega znacząco od średniej dla powiatu łęczyckiego.

W powiecie łęczyckim w porównaniu do powiatu zgierskiego odnotowano:

- większą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (+7,1 m^2)
- mniejszą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (-1,0 m^2)
- mniej mieszkań na 1000 mieszkańców (-58,5)

Natomiast w porównaniu powiatu łęczyckiego z powiatem kutnowskim odnotowano:

- większą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (+14 m^2)
- większą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (+1,6 m^2)
- mniej mieszkań na 1000 mieszkańców (-49,2)

W porównaniu zaś do danych dla województwa łódzkiego w gminie Góra Ś w. Małgorzaty odnotowano:

- większą przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania (+39,2 m^2)
- większą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na 1 osobę (+8,4m^2)
- mniej mieszkań na 1000 mieszkańców (- 74,6)

Tabela 18 Zasoby mieszkaniowe w 2019 roku – analiza porównawcza

Lp.	Gmina	Mieszkania	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w m2	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	Przeciętna liczba osób na mieszkanie	Budynki mieszkalne
1.	powiat łęczycki	17 417	350,1	80,3	28,1	3,86	2,86	11 173
2.	Łęczyca - miasto	5 930	424,5	54,4	23,1	3,26	2,36	1 006
3.	Daszyna	1 196	308,4	83,2	25,6	3,85	3,24	973
4.	**Góra Świętej Małgorzaty**	1 503	345,9	108,9	37,7	4,67	2,89	1 208
5.	Grabów	2 151	365,1	87,5	31,9	3,94	2,74	1 977
6.	Łęczyca	2 384	278,7	100,6	28,0	4,35	3,59	2 311
7.	Piątek	1 990	332,7	89,9	29,9	3,99	3,01	1 540
8.	Świnice Warckie	1 261	324,3	90,0	29,2	4,06	3,08	1 228
9.	Witonia	1 002	309,5	93,0	28,8	4,30	3,23	930
10.	powiat zgierski	67 878	408,6	73,2	29,9	3,66	2,45	35 447
11.	Ozorków	2 513	357,9	95,2	34,1	4,20	2,79	2 057
12.	powiat kutnowski	38 558	399,3	66,3	26,5	3,61	2,50	17 744
13.	Krzyżanów	1 428	337,5	85,7	28,9	3,82	2,96	1 169
14.	województwo łódzkie	1 032 240	420,5	69,7	29,3	3,61	2,38	462 648

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W zasobach mieszkaniowych w gminie Góra Św. Małgorzaty przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w 2019 roku była stosunkowo duża i wynosiła 108,9 m2. W porównaniu do innych JST była to najwyższa wartość wskaźnika, wyższa niż średnia dla powiatu łęczyckiego, zgierskiego i kutnowskiego Wysoka przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania charakterystyczna jest dla obszarów wiejskich. Im bardziej zurbanizowany teren, tym wskaźnik ten maleje.

W gminie Góra Św. Małgorzaty z roku na rok przybywa mieszkań, zwiększa się przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz na 1 osobę. Coraz więcej jest również mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne. Wskazują na to dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 19 Zasoby mieszkaniowe w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2019

ZASOBY MIESZKANIOWE		lata									
		2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Mieszkania	mieszk.	1480	1482	1482	1484	1483	1488	1494	1495	1502	1503
Przeciętna powierzchnia użytkowa:											
1 mieszkania	m^2	107,7	107,8	108,0	108,2	108,3	108,3	108,3	108,3	108,7	108,9
na 1 osobę	m^2	35,4	35,6	35,7	35,9	36,0	36,4	36,7	36,8	37,1	37,7
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:											
wodociąg	mieszk.	1246	1249	1251	1254	1253	1258	1264	1265	1272	1273
ustęp spłukiwany	mieszk.	1121	1124	1126	1132	1131	1136	1142	1143	1150	1151
łazienka	mieszk.	1044	1047	1049	1053	1052	1057	1063	1064	1071	1072
centralne ogrzewanie	mieszk.	898	901	905	909	908	913	919	920	927	929

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Z roku na rok przybywa mieszkań wyposażonych w urządzenia techniczno-sanitarne oprócz instalacji gazowych z sieci. W 2019 roku w gminie Góra Św. Małgorzaty:

- 84,7% mieszkań było podłączonych do sieci wodociągowej,
- 71,3% mieszkań było wyposażonych w łazienkę,
- 61,8% mieszkań miało podłączone centralne ogrzewanie.

Tabela 20 Mieszkania wyposażone w instalacje – w % ogółu mieszkań w 2019 roku w gminie Góra Św. Małgorzaty oraz gminach ościennych – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	w mieście			na wsi		
	wodociąg	**łazienka**	**centralne ogrzewanie**	**wodociąg**	**łazienka**	**centralne ogrzewanie**
Powiat łęczycki	99,3	93,7	79,7	86,8	69,8	59,2
Łęczyca - miasto	99,3	93,7	79,7	0	0	0
Daszyna	0,0	0,0	0,0	85,5	64,8	59,1
Góra Świętej Małgorzaty	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**84,7**	**71,3**	**61,8**
Grabów	0,0	0,0	0,0	83,7	62,2	52,5
Łęczyca	0,0	0,0	0,0	90,4	76,4	61,7
Piątek	0,0	0,0	0,0	87,6	72,5	61,9
Świnice Warckie	0,0	0,0	0,0	84,9	67,7	53,8
Witonia	0,0	0,0	0,0	90,2	70,9	65,8
Powiat zgierski	96,6	89,3	80,7	93,1	81,2	70,8
Ozorków	0,0	0,0	0,0	93,8	83,4	69,4
Powiat kutnowski	97,1	91,3	88,0	88,1	69,6	64,4
Krzyżanów	0,0	0,0	0,0	86,4	67	59,1
województwo łódzkie	97,2	90,5	83,0	89,4	75,2	65,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Najwięcej mieszkań na wsi wyposażonych w wodociąg, łazienkę i centralne ogrzewanie jest w gminie Ozorków. Warunki życia mieszkańców są dobre, w porównaniu do wymienionych gmin, mieszkania są wyposażone ponad przeciętną we wskazane instalacje techniczno-sanitarne. Jest to bardzo dobra informacja, ponieważ od ww. instalacji zależy poziom higieny mieszkańców, ich kondycja zdrowotna, ale również stan środowiska naturalnego.

Sytuacja mieszkaniowa w gminie Góra Św. Małgorzaty systematycznie się polepsza. Liczba mieszkań w gminie przez ostatnie 10 lat wzrosła o 23. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania również rośnie, w 2010 r. wynosiła 107,7 m^2, natomiast w 2019 r. – 108,9 m^2. Mieszkania w gminie Góra Św. Małgorzaty zazwyczaj mają ponad 4 pokoje, przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu w 2019 r. wyniosła 4,67 m^2. Gmina pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania zajmuje pierwsze miejsce spośród analizowanych jednostek. W jednym mieszkaniu w 2019 r. średnio mieszkało 2,89 osoby, na 1 osobę przypadało 37,7 m^2 powierzchni użytkowej. Według zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w 2019 roku na terenie gminy Góra Św. Małgorzaty odsetek budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej wynosił ok. 80%. Z wodociągu korzystało również ok. 80% mieszkańców Gminy (3 497 osób), natomiast łączna długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 107,3 km (GUS BDL). Jedyne zabudowane fragmenty Gminy, które nie są objęte zasięgiem sieci wodociągowej to południowe fragmenty miejscowości Ambrożew oraz wieś Kolonia Moraków. Uzupełnienie tych braków oraz podłączenie do sieci części nieruchomości w pozostałych miejscowościach jest niezbędne do uznania Gminy za w pełni zwodociągowaną. Łączna długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy na koniec 2019 r. wynosiła 26,2 km. Korzystało z niej wtedy 1 381 osób, czyli niecałe 32% mieszkańców Gminy. Przyłącze do sieci kanalizacyjnej posiadało ok. 29,5% budynków mieszkalnych w Gminie (GUS BDL). W zasięgu sieci kanalizacyjnej znajdują się gospodarstwa domowe w miejscowościach (lub ich częściach): Kwiatkówek, Tum, Tum Poduchowny, Marynki, Podgórzyce, Bryski, Stary Gaj, Nowy Gaj, Góra Świętej Małgorzaty. Dalsza rozbudowa sieci kanalizacji zbiorczej posłuży niwelowaniu dysproporcji w rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Warunki życia mieszkańców w gminie są dobre, większość mieszkań jest wyposażonych we wskazane instalacje techniczno-sanitarne, dostrzegalne są jednak braki w sieci kanalizacyjnej.

Jakość życia mieszkańców uzależniona jest również od infrastruktury sportu i rekreacji. Mogą one bowiem służyć wypełnieniu czasu wolnego mieszkańców, w tym głównie dzieci i młodzieży. Jak zapisano w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowanie przestrzennego Gminy Góra Św. Małgorzaty, wyposażenie gminy w obiekty sportowe jest dobre, jednak istnieją możliwości dalszego rozwoju w tym zakresie, co niewątpliwie przyniosłoby korzyści mieszkańcom i przyjezdnym „turystom". Podstawowa infrastruktura turystyczna jest słabo rozwinięta. Zauważalny jest deficyt obiektów noclegowych i gastronomicznych, urządzeń rekreacyjnych i turystycznych, parkingów, ścieżek rowerowych. Dostrzegalną lukę w infrastrukturze turystycznej mogłyby wypełnić odpowiednio wyznaczone ścieżki rowerowe, parkingi przy zabytkach.

Brak gminnego ośrodka życia kulturalnego funkcjonującego jako odrębna jednostka stanowi barierę dla rozwoju sfery życia kulturalnego, integracji społeczeństwa i budowania tożsamości gminy. Celem poprawy sytuacji w zakresie infrastruktury społecznej niezbędne jest skupienie się na rozwoju infrastruktury sportowej, rekreacyjnej a także kulturalnej.

Na jakość życia mieszkańców wpływa również poziom bezpieczeństwa publicznego. Ochrona ludności obejmuje zapewnienie zdrowia i życia ludzi, bezpieczeństwa obywateli oraz porządku publicznego, ochronę mienia i środowiska, a także pomoc w trudnych sytuacjach po ich wystąpieniu. Realizacja zadań z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony

przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej należy na terenie Gminy do jej zadań własnych. Wykonywanie ich należy do wójta, jako organu wykonawczego gminy, przy wsparciu instytucji wyspecjalizowanych w zapewnianiu bezpieczeństwa, jak np. Policja, Państwowa i Ochotnicza Straż Pożarna, Siły Zbrojne oraz inne służby i inspekcje.

Na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty instytucjami takimi są wyłącznie jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych. Funkcjonują one w miejscowościach: Góra Świętej Małgorzaty, Tum, Sługi, Marynki i Stary Gaj. Jednostka w Górze Świętej Małgorzaty włączona jest do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Wszystkie jednostki wyposażone są w podstawowy sprzęt ratowniczo-gaśniczy.

Obszar Gminy pozostaje w zasięgu działania Posterunku Policji w Piątku Komendy Powiatowej Policji w Łęczycy.

2.3.3. Oświata i edukacja

Oświata

Do placówek oświatowych na terenie Gminy Góra Świętej Małgorzaty należą:

- Gminne Przedszkole w Górze Św. Małgorzaty – cieszy się ogromnym zainteresowaniem rodziców, a dzięki rodzinnej atmosferze chętnie uczęszczają do niego dzieci. Prowadzone są m.in. zajęcia z języków obcych.
- Szkoła Podstawowa w Górze Św. Małgorzaty – w szkole prowadzone są koła zainteresowań: dziennikarskie, plastyczne, Szkolny Klub Bezpieczeństwa, koło ekologiczne, Szkolne Koło PTTK oraz chór szkolny. Realizowane są również zajęcia wyrównawcze. Uczniowie biorą udział w wewnętrznych oraz międzyszkolnych konkursach wiedzy, plastycznych, sportowych, przyrodniczych itp., odnosząc sukcesy. Budynek szkolny został poddany modernizacji. Wybudowano halę sportową wraz z łącznikiem przy szkole.
- Szkoła Podstawowa w Sługach – uczniowie również biorą udział w wielu konkursach, prowadzone są koła: plastyczne, informatyczne, ekologiczne, teatralne, języka angielskiego, sportowe, matematyczne, humanistyczne oraz wyrównawcze. W szkole prowadzony jest oddział przedszkolny.

Fotografia 5 Szkoła Podstawowa w Górze Św. Małgorzaty

Źródło: Fotografia własna

W placówkach realizowane są programy edukacji ekologicznej dofinansowywane ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Szkoły na terenie Gminy zapewniają nie tylko rozwój edukacyjny uczniów, lecz także podejmują szerokie działania na rzecz wspierania rodziny. W szkołach prowadzone są programy wychowawcze i profilaktyczne. Szkoły wspierają rodziców poprzez działania pedagogizujące i wspomagające podczas zebrań, rozmów indywidualnych, spotkań ze specjalistami. Dla dzieci organizowane są koła zainteresowań oraz różne formy spędzania czasu wolnego. Szkoły wspierają rodzinę poprzez stwarzanie dzieciom równych szans rozwoju intelektualnego (prowadzenie zajęć wyrównawczych, rewalidacyjnych, logopedycznych).

Edukacja ponadpodstawowa dostępna jest dla uczniów w placówkach zlokalizowanych w pobliskich miastach, wymienić tu należy głównie Łęczycę.

Przedszkola

Na obszarze gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 -2019 funkcjonowały 2 placówki wychowania przedszkolnego w tym: 1 przedszkole i 1 oddział przedszkolny przy szkole podstawowej. Najwięcej dzieci uczęszczających do przedszkoli (bez specjalnych) odnotowano w roku 2016, oraz 2019 było to 121 osób. Ilość dzieci uczęszczających do przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych przez 10 lat wzrasta, na przestrzeni badanych lat przybyło 54 przedszkolaków.

Tabela 21 Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w gminie Góra Św. Małgorzaty (osoba)

Placówki wychowania przedszkolnego	**Lata**									
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Przedszkola bez specjalnych	50	61	75	97	100	90	103	93	87	100
Oddziały przedszkolne przy szkołach podst.	17	18	18	17	16	13	18	24	24	21
Ogółem dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	67	79	93	114	116	103	121	117	111	121

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela 22 Wychowanie przedszkolne - analiza porównawcza w gminie i w gminach ościennych, powiecie łęczyckim, kutnowskim oraz zgierskim w latach 2010 – 2019

Wychowanie przedszkolne razem										
Jednostka terytorialna	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Powiat łęczycki	1 067	1 074	1 206	1 314	1 335	1 258	1 448	1 476	1 463	1 482
Łęczyca (gm. miejska)	479	356	480	502	544	488	576	571	547	545
Daszyna	40	78	80	90	87	58	57	65	72	74
Góra Świętej Małgorzaty	67	79	93	114	116	103	121	117	111	121
Grabów	130	141	132	155	161	134	143	137	144	139
Łęczyca (gm. wiejska)	95	129	123	114	113	183	226	220	217	235
Piątek	138	158	165	157	131	124	154	164	167	158
Świnice Warckie	78	88	83	103	96	89	90	105	107	110
Witonia	40	45	50	79	87	79	81	97	98	100
Powiat zgierski	4 025	4 478	4 749	5 097	5 158	4 715	5 250	5 504	5 632	5 648
Ozorków (gm. wiejska)	117	131	159	134	124	115	121	155	155	131
Powiat kutnowski	2 135	2 390	2 471	2 591	2 480	2 207	2 534	2 680	2 739	2 791
Krzyżanów	86	79	83	81	74	59	71	80	74	76

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W analizie porównawczej w latach 2010-2019 odnotowano wzrost liczby przedszkolaków we wszystkich JST, za wyjątkiem gminy wiejskiej Krzyżanów (ubyło 10 przedszkolaków). Największy wzrost notujemy w gminach:

- gmina wiejska Łęczyca (+140 przedszkolaków),
- gmina miejska Łęczyca (+ 66 przedszkolaków),
- gmina wiejska Witonia (+60 przedszkolaków),
- gmina wiejska Góra Św. Małgorzaty (+ 54 przedszkolaków)

Liczba uczniów

W gminie Góra Św. Małgorzaty działają 2 szkoły podstawowe. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w latach 2010 - 2019 wzrosła o 36 osób. Najmniej uczniów odnotowujemy w roku 2016 tj. 229 osób, a najwięcej w roku 2018 tj. 310 osób.

W roku szkolnym 2017/2018 rozpoczęło się wdrażanie nowej reformy oświaty a wraz z nim proces wygaszania gimnazjów. W związku z tym dane dotyczące liczby dzieci uczęszczających do gimnazjum dostępne są do 2018 roku. W gminie funkcjonowało wówczas 1 gimnazjum.

Tabela 23 Uczniowie w placówkach oświatowych w gminie Góra Św. Małgorzaty (osoba)

Lata	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
szkoły podstawowe ogółem	270	265	241	239	238	244	229	268	310	306
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	137	132	114	113	108	115	107	74	25	-

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Sport i rekreacja

Obiekty sportowo-rekreacyjne na terenie Gminy obejmują:

- przyszkolny kompleks sportowy Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Górze Świętej Małgorzaty, składający się z: hali sportowej połączonej ze szkołą łącznikiem, boiska, dwóch boisk zewnętrznych – zrealizowanych w ramach programu Moje Boisko – Orlik 2012: mniejszego wyposażonego w kosze do gry w koszykówkę i zaplecze z szatniami oraz większego piłkarskiego;
- plac zabaw w Górze Świętej Małgorzaty;
- plac zabaw przy Szkole Podstawowej w Sługach;
- boiska sportowe dawnego Gimnazjum w Nowym Gaju, składające się z dużego boiska piłkarskiego, mniejszego boiska wielofunkcyjnego z zapleczem oraz bieżni;
- boisko wiejskie w Mętlewie.

Na terenie Gminy po latach zastoju od maja 2012 roku działa klub sportowy – ISKRA 2012 Góra Św. Małgorzaty. Począwszy od 2 września zespół bierze udział w rozgrywkach organizowanych przez Polski Związek Piłki Nożnej na poziomie B klasy.

Teren „Orlika" jest ogrodzony i oświetlony. Odbywają się tam m.in. turnieje piłki nożnej, mecze towarzyskie w piłkę nożną, turnieje tenisa ziemnego, turniej mini-rugby, organizowany jest także „Narodowy Dzień Sportu".

Podsumowanie

Gmina zmaga się od wielu lat z problemami społecznymi i gospodarczymi. Gmina oddalona jest od aglomeracji łódzkiej co powoduje, że zewnętrzna oferta edukacyjna, kulturalna, sportowa jest niezwykle uboga. Realizacja programu nauczania jest trudna. Chodzi głownie o kompetencje kluczowe. Lekcje informatyki, fizyki, matematyki prowadzone są metodami tradycyjnymi, co negatywnie wpływa na rozwój młodego człowieka. Są to przedmioty niezwykle trudne, nieciekawe dla wielu osób. Konieczne staje się wprowadzenie elementów pracy w grupie, eksperymentów, innowacji. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż na terenie wiejskim nie istnieje oferta zajęć dodatkowych organizowanych poza obiektem szkoły. Dzieci skazane są więc tylko na edukację w szkole.

Innym czynnikiem, na który należy wrócić uwagę jest bardzo mały odsetek młodzieży który kontynuuje naukę w uczelniach wyższych – szczególnie technicznych. Ma na to wpływ mała promocja nauk ścisłych już na etapie szkoły podstawowej. Dlatego też konieczne staje się wprowadzenie kompetencji kluczowych już na etapie nauczania w szkole podstawowej. Chodzi głównie o informatykę,

programowanie, fizykę, matematykę. Wdrożyć należy również systemy pracy w grupie oraz kreować zdolności do łączenia wszystkich przedmiotów w celu rozwiązywania problemów.

Gmina Góra Św. Małgorzaty wdraża system optymalizacji rozmieszczenia placówek edukacyjnych wraz z poprawą jakości kształcenia i dostosowania go do potrzeb w regionie, kraju i UE. Należy wskazać, że dzieci z terenu wiejskiego gminy Góra Św. Małgorzaty nie miały dostępu do edukacji na takim poziomie jak dzieci w większych aglomeracjach łódzkich. O ile sama jakość edukacji podstawowej (zgodnie z programem nauczania) jest bardzo dobra, to na terenie wiejskim istnieją niedobory jeśli chodzi o infrastrukturę kulturalną, sportową itp. Brakuje instytucji i możliwości poszerzania procesu kształcenia w instytucjach towarzyszących. Fakt ten zauważony został w Strategii Województwa Łódzkiego, gdzie wskazuje się na proces peryferyzacji edukacji na terenach wiejskich. Rodzice w rodzinach zamożniejszych mają możliwość dowozu dzieci do Łęczycy czy Łodzi, aby uzupełniać proces kształcenia. Jednak w gminie dominują rodziny o niskich lub bardzo niskich dochodach. Wsparcie musi być więc udzielone przez władze Gminy, Powiatu, Województwa.

2.3.4. Opieka zdrowotna

Na obszarze Gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Zdrowia Góra Świętej Małgorzaty 44. Mieszkańcy mają dostęp do jednaj apteki.

Leczenie szpitalne pacjentów odbywa się w Zespole Opieki Zdrowotnej mieszczącym się przy ulicy Zachodniej 6 w Łęczycy. Funkcjonują tu następujące oddziały: Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Chirurgiczny, Dziecięcy, Laryngologiczny, Noworodków, Ginekologiczno-Położniczy, Wewnętrzny, Pododdział Diabetologii i Chorób Metabolicznych oraz Szpitalny Oddział Ratunkowy. Pomoc udzielana jest w 25 poradniach.

Dom Pomocy Społecznej w Karsznicach

Dom sprawuje opiekę nad osobami chorymi przewlekle psychicznie. Zlokalizowany jest w zabytkowym XIX wiecznym Dworku, wpisanym do rejestru jako obiekt Dworsko-parkowy.

Mieszka tu ponad 70 mieszkańców. Celem Domu jest zapewnienie mieszkańcom całodobowej opieki oraz zaspokojenie ich potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, społecznych, religijnych. Opiekę nad mieszkańcami sprawują pielęgniarki, opiekunki, pedagog, psycholog, terapeuci, pokojowi, rehabilitanci, pracownicy obsługi kulinarnej, technicznej i administracji.

Ochotnicza Straż Pożarna

Na terenie Gminy funkcjonuje 8 jednostek ochotniczej straży pożarnej w tym OSP w Górze Św. Małgorzaty, która od roku 1995 r. wchodzi w skład Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego. OSP posiada nowoczesny system ochrony przeciwpożarowej, który wykorzystywany jest w przypadkach zagrożeń pożarowych, powodziowych, pożarów oraz wypadków komunikacyjnych. Przy jednostce funkcjonuje młodzieżowa drużyna pożarnicza.

Problemy społeczne

W gminie funkcjonują następujące organy zajmujące się kwestiami rozwiązywania problemów społecznych: Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Górze Św. Małgorzaty oraz Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i współuzależnionych, dla uczestników aktów przemocy oraz zagrożonych uzależnieniami lub przemocą. Ponadto w gminie realizowane są programy dot. m.in. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz Wspierania Rodziny. W dokumentach tych zostały szerzej omówione problemy, których dotyczą oraz wskazano kierunki radzenia sobie z nimi.

2.3.5. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymaga dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. Usługi społeczne w gminie Góra Św. Małgorzaty przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym.

Na terenie gminy Góra Św. Małgorzaty pomoc społeczną realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną gminy powołaną na podstawie Uchwały Nr 38/XI/90 Rady Narodowej w Górze Św. Małgorzaty z dnia 22.04.1990r. Cele i zadania Ośrodka, organizację i gospodarkę finansową określa statut nadany uchwałą Nr 108/XIX/2012 Rady Gminy Góra Św. Małgorzaty z dnia 28 września 2012 r. ze zmianami Uchwałą Nr 123/XIX/2016 z dnia 28 listopada 2016r. w sprawie zmian w statucie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Św. Małgorzaty. Ponadto Ośrodek działa na podstawie Regulaminu Organizacyjnego wprowadzonego Zarządzeniem Nr 7/2016 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Św. Małgorzaty z dnia 15 grudnia 2016 r. oraz wewnętrznych zarządzeń Kierownika Ośrodka i upoważnień Wójta Gminy Góra Św. Małgorzaty do realizacji zadań zleconych gminie

Poprzez bezpośrednie wsparcie finansowe, rzeczowe, usługowe pomoc społeczna umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Podstawowe zadania pomocy społecznej to przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, praca socjalna, rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy. Pomocy udziela się osobom i rodzinom m.in. z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, niepełnosprawności, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa.

W 2019 roku w gminie Góra Św. Małgorzaty 75 gospodarstw domowych korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej. Liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia wyniosła 196 osób, stanowiących 4,5% ludności gminy ogółem.

Tabela 24 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	81	99	83	85	96	92	89	88	70	75
poniżej kryterium dochodowego	55	66	59	58	66	62	57	47	46	43
powyżej kryterium dochodowego	26	33	24	27	30	30	32	41	24	32

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela 25 Ilość osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	257	321	248	263	293	285	253	240	183	196
poniżej kryterium dochodowego	162	208	178	183	201	195	165	137	116	98
powyżej kryterium dochodowego	95	113	70	80	92	90	88	103	67	98

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na przestrzeni badanych lat, począwszy od 2014 roku w gminie Góra Św. Małgorzaty zauważalny jest stały spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2019 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 75 gospodarstw i był niższy w stosunku do roku 2014 o 21 gospodarstw. Nastąpił więc spadek wskaźnika o 21,87%. Maleje również liczba osób korzystających ze wsparcia - w stosunku do roku 2011 wskaźnik ten zmniejszył się o 125 osób – czyli 38,94%.

Wykres 10 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2019

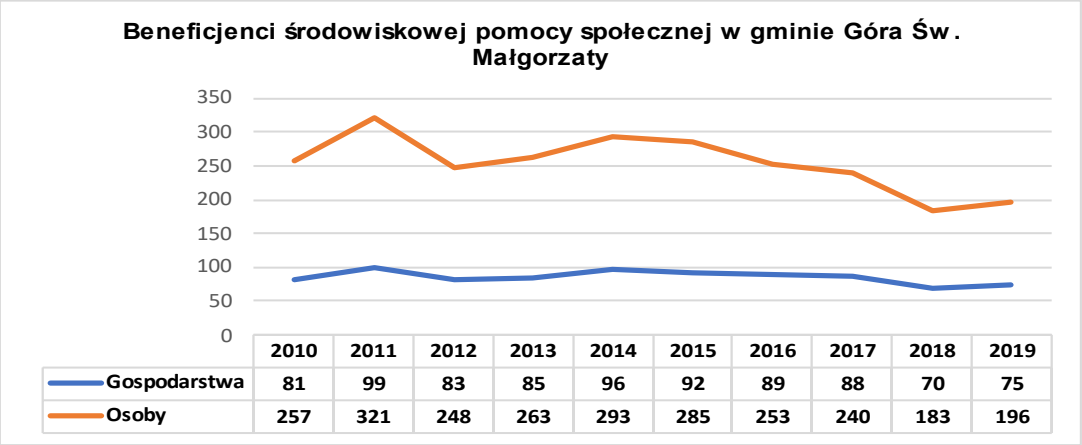

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W gminach poddanych analizie, gminą w której wskaźnik - udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w % był najwyższy było miasto Łęczyca (9,5%). Najniższy wskaźnik odnotowano w gminach: Piątek i Świnice Warckie, kształtował się na poziomie (3,0%). W porównaniu z pozostałymi gminami, w gminie Góra Św. Małgorzaty analizowany wskaźnik kształtuje się na poziomie (4,5%) i jest to jedna z niższych wartości.

Tabela 26 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w %
Powiat łęczycki	1488	3179	6,4
Łęczyca - miasto	698	1330	9,5
Daszyna	126	298	7,7
Góra Świętej Małgorzaty	**75**	**196**	**4,5**
Grabów	200	485	8,2
Łęczyca	137	358	4,2
Piątek	95	180	3,0
Świnice Warckie	54	116	3,0
Witonia	103	216	6,7
Powiat zgierski	3723	6780	4,1
Ozorków	203	391	5,6
Powiat kutnowski	3277	6496	6,7
Krzyżanów	155	362	8,6
województwo łódzkie	56867	111199	4,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W ramach wydatków z budżetów gminy poniżej przedstawiono te, na które przeznaczany jest największy budżet. Dominuje tutaj oświata i wychowanie (ok. 26,62%), następnie administracja publiczna (11,58%), kolejno gospodarka komunalna i ochrona środowiska (ok. 6,70%), pomoc społeczna (ok. 4,90%) oraz transport i łączność (ok. 3,90%).

Tabela 27 Wydatki z budżetu gminy Góra Św. Małgorzaty w roku 2019 (w zł)

wydatki z budżetu gminy ogółem	20 476 139,34
administracja publiczna	2 370 484,16
oświata i wychowanie	5 450 637,35
pomoc społeczna	1 003 043,14
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 371 236,50
transport i łączność	798 412,42

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tabela poniżej przedstawia kształtowanie się wydatków ponoszonych na pomoc społeczną, począwszy od 2014 roku. Kwota ta generalnie ulega zmniejszeniu, poza rokiem 2016 w którym to udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem wyniósł, aż 31,91%. W 2019 roku na pomoc społeczną przeznaczono 4,90% wydatków z budżetu gminy. Dane te świadczą o polepszającej się sytuacji na gruncie społecznym.

Tabela 28 Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2014 – 2019

rok	wydatki z budżetu gminy ogółem	wydatki na pomoc społeczną	udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
2013	10 962 883,36	1 617 522,53	14,75%
2014	12 805 867,78	1 725 775,61	13,48%
2015	11 575 442,75	1 687 786,10	14,58%
2016	14 214 421,30	4 536 480,52	31,91%
2017	18 224 676,78	688 350,54	3,78%
2018	21 068 042,77	1 338 289,68	6,35%
2019	20 476 139,34	1 003 043,14	4,90%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Poniżej zaprezentowano dane służące do wykonania analizy porównawczej za rok 2019. W tym celu zaprezentowano jak wyżej: wydatki ogółem, wydatki na pomoc społeczną oraz udział wydatków na

pomoc społeczną w wydatkach ogółem [%]. Ostatni wskaźnik pokazuje zróżnicowanie w realizowanych wydatkach wśród JST. Kolorem żółtym oznaczono wartość najniższą (1,54% gmina Krzyżanów) zaś niebieskim najwyższą (12,76%) miasto Łęczyca. Wśród analizowanych gmin wiejskich najwyższą wartość odnotowano w gminie Witonia (7,43%). Wskaźnik dla gminy Góra Św. Małgorzaty (4,90%) wskazuje na wartość przeciętną dla analizowanych JST, jest niższy od wskaźnika dla powiatów łęczyckiego (6,60%), zgierskiego (5,39%) i kutnowskiego (6,93%), a także dla województwa łódzkiego (5,39%).

Tabela 29 Wydatki ogółem oraz na pomoc społeczną, udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem – analiza porównawcza w 2019 roku

Jednostka terytorialna	Wydatki ogółem	Wydatki na pomoc społeczną	Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem
Powiat łęczycki	253 069 219,54	16 713 876,75	6,60%
Łęczyca - miasto	69 717 223,44	8 899 211,46	12,76%
Daszyna	36 067 293,66	1 136 208,31	3,15%
Góra Świętej Małgorzaty	**20 476 139,34**	**1 003 043,14**	**4,90%**
Grabów	26 047 430,51	1 565 775,00	6,01%
Łęczyca	39 905 461,82	1 300 219,89	3,26%
Piątek	28 401 093,93	1 120 731,61	3,95%
Świnice Warckie	18 567 791,34	657 476,41	3,54%
Witonia	13 886 785,50	1 031 210,93	7,43%
Powiat zgierski	827 514 321,11	44 600 012,06	5,39%
Ozorków	34 352 999,47	1 395 633,66	4,06%
Powiat kutnowski	468 755 510,50	32 504 333,79	6,93%
Krzyżanów	25 096 316,41	385 887,92	1,54%
województwo łódzkie	14 250 926 167,23	768 376 730,17	5,39%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Grupami wymagającymi największego wsparcia w gminie są osoby bezrobotne i niepełnosprawne. Chociaż liczba osób bezrobotnych w gminie w badanym okresie przejawia tendencję malejącą, to analizując jednak dane dla powiatu łęczyckiego należy wyciągnąć wnioski, iż problem ten występuje również w gminie Góra Św. Małgorzaty. W powiecie największy odsetek osób bezrobotnych w ogóle zarejestrowanych - według danych z 2020 roku - stanowią osoby w przedziale wiekowym: 45 lat i więcej – 39,2%, a znaczącym problemem powiatu jest długotrwałe bezrobocie. Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, osoby które pozostają bez pracy dłużej niż rok stanowią 49,4%. Odnosząc ten wskaźnik do procenta ludności aktywnej zawodowo wynosi on 3,0%. Niepokojący jest wskaźnik - bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem, który wynosi 67,2%. Należy więc zaktywizować osoby bezrobotne zwłaszcza powyżej 45 roku życia, długotrwale bezrobotne, organizować szkolenia oraz kursy podnoszące kwalifikacje zawodowe lub przekwalifikujące. Osoby długotrwale bezrobotne należy dodatkowo wspierać poprzez rozmowę np. z psychologiem, czy doradcą zawodowym. Jest to grupa, której szczególnie trudno odnaleźć się na rynku pracy – właśnie ze względu na bardzo długą przerwę w jej wykonywaniu. Do osób długotrwale bezrobotnych zaliczają się również te, które po prostu nie chcą pracować, przywykły do sytuacji, nie chcą zmian, nie oczekują od życia niczego więcej.

Kolejną grupą wymagającą wsparcia są osoby niepełnosprawne, którym chyba najtrudniej odnaleźć się w rzeczywistości i którym najtrudniej znaleźć pracę. Pracodawcy wolą przyjąć osobę pełnosprawną, z którą wg. nich łatwiej będzie im współpracować..

Według danych GUS dla powiatu łęczyckiego w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było na koniec 2020 roku 89 osób niepełnosprawnych, z tego tylko 4 miały prawo do zasiłku. Do osób niepełnosprawnych skierowanych było 28 ofert pracy. Niełatwo jest przedsiębiorcom przekonać się do osób niepełnosprawnych, wiążą z tym utrudnienia w pracy, konieczność wprowadzania zmian. Bardzo często jest to problem bardziej natury psychologicznej, niż technicznej. Obserwując statystyki można zauważyć, że osoby niepełnosprawne dłużej poszukują pracy, co wynika m.in. z zapisów powyżej. Jednak nie tylko kwestia aktywności na rynku pracy jest problemem, osobom niepełnosprawnym bardzo trudno jest funkcjonować w świecie, który nie jest przystosowany do ich potrzeb, w otoczeniu, które utrudnia im wykonywanie podstawowych, najprostszych wydawałoby się czynności. Konieczne jest zatem wyrównywanie szans tych osób w życiu codziennym, wprowadzanie rozwiązań technologicznych i technicznych, które ułatwią im chociażby przemieszczanie się, czy też możliwość korzystania z dostępnych miejsc rekreacji i kultury. Należy pamiętać, że niepełnosprawność nie jest problemem tylko i wyłącznie osób dotkniętych nią bezpośrednio. Bardzo często jest to obciążenie dla całej rodziny, ponieważ wiąże się z ograniczeniem dochodów, a także opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny.

2.3.6. Rynek pracy

Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w gminie Góra Św. Małgorzaty. Analizę rozpoczęto od przedstawienia danych statystycznych dotyczących liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Tabela 30 Informacja o bezrobociu z terenu objętego zasięgiem działania Powiatowego Urzędu Pracy w Łęczycy, stan na dzień 28.02.2019 i 2021 r. – gmina Góra Św. Małgorzaty (R=razem; K=kobiety)

ROK	**Bezrobotni zarejestrowani w końcu miesiąca sprawozdawczego**				**Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy (z ogółem)**													
	Ogółem		Z prawem do zasiłku		Do 25 roku życia		Długotrwale bezrobotne		Powyżej 50 roku życia		Bez kwalifikacji		Bez doświadczenia zawodowego		Posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia		Niepełnosprawni	
	R	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**
2019	71	33	6	3	5	3	38	16	17	1	27	12	24	13	7	7	2	0
2021	78	34	9	4	10	4	47	18	14	2	32	15	21	8	7	4	6	3

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łęczycy, www.leczyca.praca.gov.pl

Tabela 31 Informacja o bezrobociu z terenu objętego zasięgiem działania Powiatowego Urzędu Pracy w Łęczycy, stan na dzień 28.02.2019 i 2021 r. –powiat łęczycki (R=razem; K=kobiety)

ROK	**Bezrobotni zarejestrowani w końcu miesiąca sprawozdawczego**				**Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy (z ogółem)**													
	Ogółem		Z prawem do zasiłku		Do 25 roku życia		Długotrwale bezrobotne		Powyżej 50 roku życia		Bez kwalifikacji		Bez doświadczenia zawodowego		Posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia		Niepełnosprawni	
	R	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**	**R**	**K**
2019	1543	827	150	77	157	96	962	577	478	167	675	374	385	247	203	187	83	35
2021	1442	713	142	73	165	79	823	441	411	130	630	308	343	205	146	132	73	35

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Łęczycy, www.leczyca.praca.gov.p

Bezrobocie

Bezrobocie to zjawisko społeczne, na rozmiar bezrobocia wpływ mają wpływ czynniki społeczne, gdyż jest to zjawisko powstałe w społeczeństwie. Rozmiar zjawiska bezrobocia zależy od systemu gospodarczego oraz aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Związane jest to zwykle z poziomem prowadzonych nowych inwestycji oraz trwałym zatrudnianiem pracowników w nowo powstałych podmiotach sektora publicznego oraz prywatnego.

Tabela 32 Bezrobotni zarejestrowani z terenu gminy Góra Św. Małgorzaty

lata	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	160	198	195	198	169	130	104	75	66	66	82
mężczyźni	76	93	95	97	88	59	48	40	36	35	46
kobiety	84	105	100	101	81	71	56	35	30	31	36

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W gminie Góra Św. Małgorzaty w 2020 roku odnotowujemy 82 osoby bezrobotne w tym 46 mężczyzn oraz 36 kobiet. Kobiety stanowiły 43,9% ogółu bezrobotnych w gminie. W badanym okresie zauważalny jest wyższy wskaźnik bezrobocia wśród mężczyzn niż kobiet. W 2020 roku bezrobotni z gminy Góra Św. Małgorzaty stanowili 6,17% ogółu bezrobotnych powiatu łęczyckiego. W latach 2010 – 2020 liczba bezrobotnych zmniejszyła się o połowę.

Wykres 11 Bezrobotni z gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2020, wg. płci

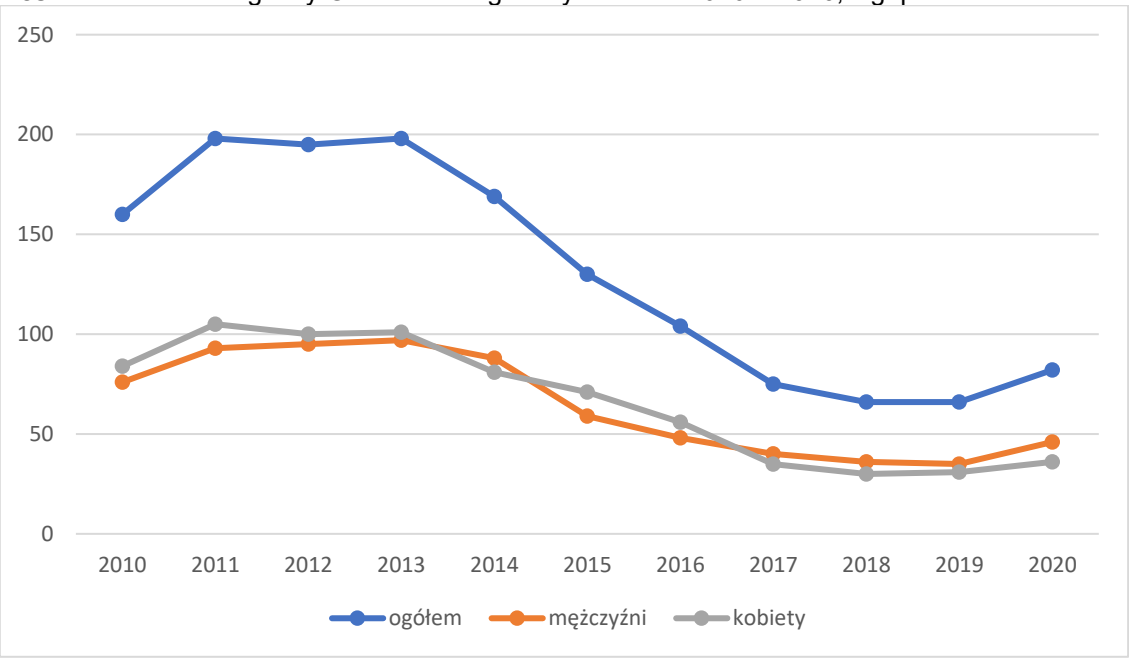

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Rok 2013 był rokiem przełomowym, od tego momentu liczba bezrobotnych w gminie Góra Św. Małgorzaty zaczęła się systematycznie zmniejszać do roku 2019.

Od 2020 roku obserwujemy wzrost bezrobocia. Pogarszająca się sytuacja na rynku pracy to efekt pandemii koronawirusa. Pandemia mocno zmieniła rynek pracy nie tylko pod względem liczby ofert pracy, ale także pod względem najbardziej poszukiwanych zawodów.

W 2011 oraz 2013 roku odnotowano najwięcej bezrobotnych w gminie (-198) osób. Przekłada się to na poziom wskaźnika udziału % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który w tym roku również należy do najwyższego (7,4%). W 2019 roku udział ten wyniósł już prawie połowę mniej bo 2,6%.

Tabela 33 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Udział (%) bezrobotnych w gminie Góra Św. Małgorzaty										
lata	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
ogółem	6,0	7,4	7,2	7,4	6,3	4,9	4,0	2,9	2,5	2,6
mężczyźni	5,3	6,4	6,5	6,7	6,1	4,1	3,3	2,8	2,5	2,5
kobiety	6,8	8,6	8,1	8,2	6,6	6,0	4,7	3,0	2,6	2,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Przedstawione poniżej dane ukazują udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu z innymi gminami z mikrootoczenia gminy Góra Św. Małgorzaty.

Tabela 34 Udział % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	**Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]**									
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Powiat łęczycki	9,3	9,6	10,3	11,2	9,7	8,4	7,3	5,6	5,1	4,6
Łęczyca (gm. miejska)	11,3	11,8	12,2	13,8	12,4	11,4	10,2	8,5	7,9	7,5
Daszyna	11,6	11,6	12,1	14,8	12,8	10,3	7,7	5,9	5,1	4,6
Góra Świętej Małgorzaty	6,0	7,4	7,2	7,4	6,3	4,9	4,0	2,9	2,5	2,6
Grabów	8,3	9,2	9,7	10,4	8,7	6,9	7,4	4,5	3,7	3,5
Łęczyca (gm. wiejska)	8,7	8,5	9,5	9,5	8,6	6,8	6,0	4,7	4,2	3,4
Piątek	5,9	6,2	8,3	8,5	6,9	6,7	5,0	3,8	3,6	3,4
Świnice Warckie	10,9	10,6	11,5	12,3	10,4	9,0	7,8	4,9	4,4	4,7
Witonia	9,0	8,6	9,4	9,9	8,2	7,3	6,5	5,2	5,1	3,4
Powiat zgierski	9,3	10,0	11,3	11,1	8,4	7,6	6,3	4,9	4,4	3,6
Ozorków (gm. wiejska)	9,5	10,0	10,0	10,5	8,4	7,7	6,7	5,8	4,8	4,1
Powiat kutnowski	10,9	11,2	11,4	11,7	10,2	9,4	8,2	6,5	6,3	5,7
Krzyżanów	10,0	10,3	12,5	11,2	11,5	10,1	8,9	6,4	7,2	5,5
województwo łódzkie	8,1	8,6	9,5	9,7	8,1	7,2	6,0	4,9	4,5	4,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W zestawieniu gminy Góra Św. Małgorzaty z pobliskimi jej gminami widzimy, że wartości obrazujące udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla gminy są dużo niższe niż wartości % dla pozostałych JST. W tabeli powyżej kolorem niebieskim zaznaczono wartości najwyższe, a kolorem pomarańczowym wartości najniższe w poszczególnych latach. Najwyższy udział 14,8% bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w 2013 roku w gminie Daszyna.

Gmina Góra Św. Małgorzaty posiada najniższy udział 2,5% bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle analizowanych JST.

W 2019 roku wskaźnik gminy Góra Św. Małgorzaty niewiele wzrasta do 2,6% nadal utrzymując najniższą wartość udziału % bezrobotnych wśród badanych gmin.

Znacznym problemem powiatu łęczyckiego jest długotrwałe zjawisko bezrobocia. Według danych GUS za rok 2020 osoby, które pozostają bez pracy dłużej niż rok stanowią 49,4% (656 osób) ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy ponad rok stanowią 3% ludności aktywnej zawodowo w powiecie.

Niepokojący jest wskaźnik bezrobotni w wieku 55-64 lat pozostający bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok w bezrobotnych w wieku 55-64 lat ogółem, który wynosi 67,2% (dane za 2020 rok).

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 12 Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2020 w powiecie łęczyckim

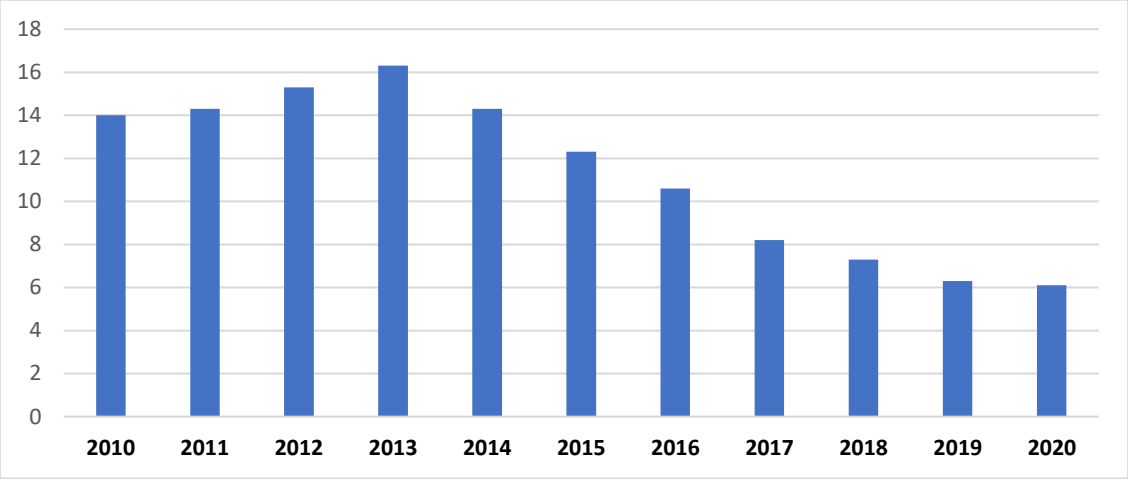

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie łęczyckim na koniec 2020 roku wynosiła 6,1%. Najwyższe bezrobocie odnotowano w roku 2013 – 16,3% Od 2013 roku bezrobocie systematycznie spada osiągając najniższą wartość w 2020 roku.

Pracujący

Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w gminie Góra Św. Małgorzaty. W związku z tym, iż na portalu Głównego Urzędu Statystycznego pojawiły się częściowe dane za rok 2020 zostały one uwzględnione w niektórych zestawieniach (najnowsze dostępne dane).

Tabela 35 Liczba osób pracujących z terenu gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	235	253	286	276	284	287	302	363	343	377
mężczyźni	99	114	139	131	145	139	152	185	172	201
kobiety	136	139	147	145	139	148	150	178	171	176

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2019 roku liczba osób pracujących z obszaru gminy Góra Św. Małgorzaty wyniosła 377 osób, w tym 201 mężczyzn i 176 kobiet. Na przestrzeni badanych lat liczba pracujących zmniejszyła się o 142 osoby. W ostatnich latach wśród osób aktywnych zawodowo dominują mężczyźni. W 2019 roku mężczyźni stanowili 53,32% ogółu zatrudnionych osób.

W latach 2010 – 2013, oraz 2015 r. wśród pracujących dominowały kobiety. Poniższy wykres obrazuje pracujących w podziale na płeć.

Wykres 13 Pracujący z terenu gminy Góra Św. Małgorzaty w podziale na płeć

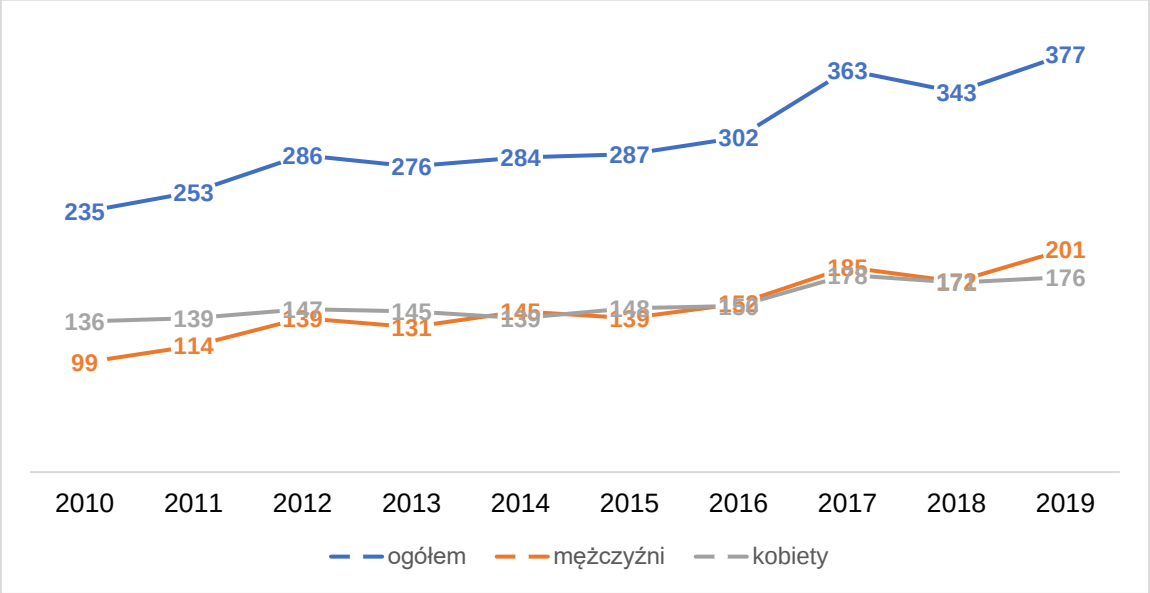

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w badanych okresach kształtował się na poziomie od 52 osób w roku 2010, do 87 osób w roku 2019. W 2019 roku współczynnik osiągnął najwyższą wartość.

Wykres 14 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w gminie Góra Św. Małgorzaty

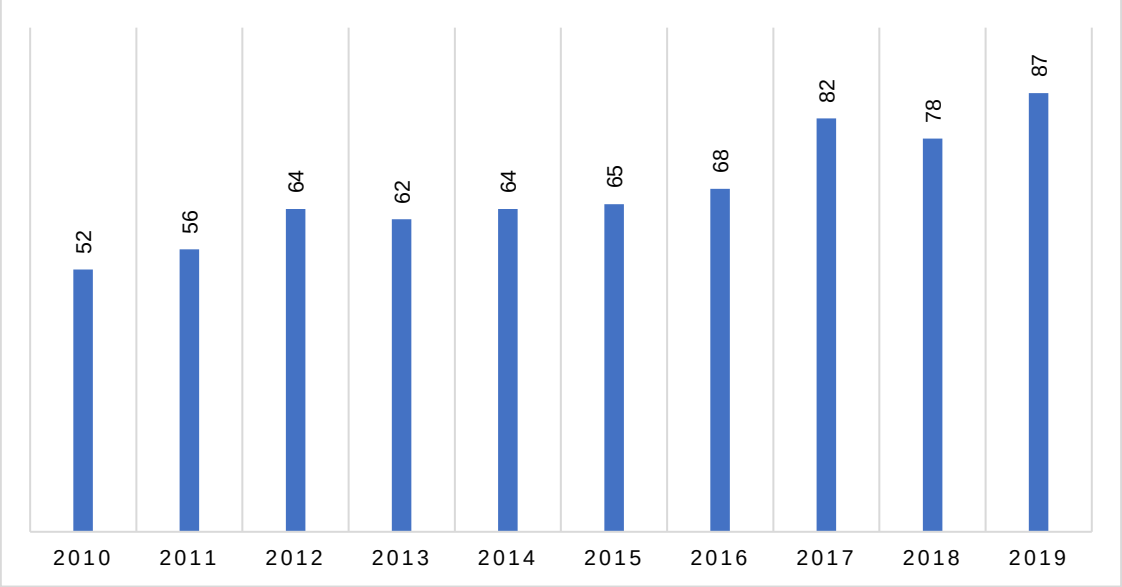

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Według informacji zawartych w Głównym Urzędzie Statystycznym, wskaźnik ten opracowywany jest bez uwzględniania osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Tabela 36 Współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza w latach 2010 - 2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Powiat łęczycki	135	136	135	134	138	142	146	145	150	170
Łęczyca (gm. miejska)	281	283	277	279	282	290	298	305	318	325
Daszyna	54	50	55	49	52	54	60	60	74	202
Góra Świętej Małgorzaty	**52**	**56**	**64**	**62**	**64**	**65**	**68**	**82**	**78**	**87**
Grabów	53	49	50	48	52	52	51	50	56	65
Łęczyca (gm. wiejska)	115	121	126	123	122	129	136	116	115	119
Piątek	92	90	83	85	89	91	95	89	87	130
Świnice Warckie	73	75	69	77	86	90	96	96	102	103
Witonia	57	58	53	45	51	55	51	49	51	60
Powiat zgierski	195	191	188	191	194	198	207	211	213	221
Ozorków (gm. wiejska)	128	124	119	119	122	119	125	155	153	155
Powiat kutnowski	197	205	203	207	212	212	227	227	234	237
Krzyżanów	101	91	59	55	64	66	70	76	81	103
województwo łódzkie	224	222	220	223	228	230	237	244	250	253

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W tabeli powyżej oznaczono kolorem niebieskim wartości najwyższe wśród analizowanych gmin, a kolorem pomarańczowym wartości najniższe.

Z dostępnych danych wynika, iż najwięcej osób pracujących przypada na rok 2019 w gminie miejskiej Łęczyca tj. 325 osób pracujących na 1000 ludności. W gminie Góra Św. Małgorzaty było to 87 osób na 1000 ludności w 2019 roku. Natomiast w powiecie łęczyckim ogółem najwięcej osób zatrudniono w roku 2019 tj. 170 osób na 1000 ludności.

Najniższy wskaźnik wśród badanych JST przypada na rok 2013 w gminie wiejskiej Witonia: 45 pracujących na 1000 mieszkańców. Natomiast w gminie Góra Św. Małgorzaty były to 52 osoby na 1000 ludności w roku 2010. W powiecie łęczyckim najmniej zatrudnionych na 1000 osób występuje w roku 2013 tj.134 pracujących.

Wykres 15 Pracujący na 1000 mieszkańców - analiza porównawcza, rok 2019

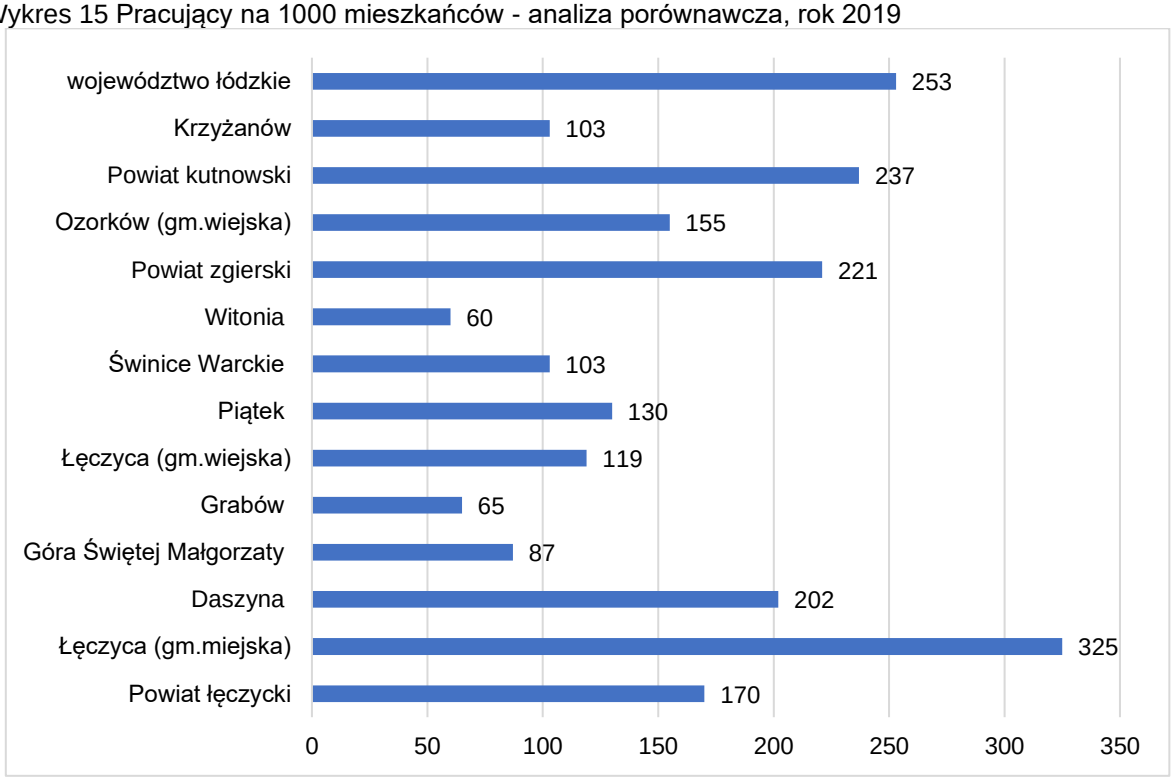

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na powyższym wykresie przedstawiono współczynnik pracujących na 1000 mieszkańców w roku 2019. Najniższy wskaźnik występuje w gminach wiejskich: Witonia (60), Grabów (65), oraz Góra Św. Małgorzaty (87).
Najwyższy wskaźnik w 2019 notujemy w gminie miejskiej Łęczyca (325), jest on wyższy od wskaźnika dla powiatu łęczyckiego oraz średniej dla województwa łódzkiego.
Miasta charakteryzują się skoncentrowaniem większej liczby podmiotów gospodarczych oraz różnego typu instytucji, stąd wartości wskaźników dla gmin miejskich odbiegają od wartości wskaźników dla gmin wiejskich.
Wśród gmin wiejskich z wysokimi wartościami wskaźnika należy wyróżnić gminy: Daszyna (202), Ozorków (155) oraz Piątek (130).
Poziom zatrudnienia w gminie Góra Św. Małgorzaty jest dużo niższy od średniej powiatu oraz województwa łódzkiego.

2.4. Sfera gospodarcza

2.4.1. Gospodarka

Gospodarka

W badanym okresie 11 lat liczba podmiotów gospodarczych w gminie Góra Św. Małgorzaty zwiększyła się o 58 podmiotów. Wzrost ilości podmiotów był systematyczny do roku 2013, a następnie od roku 2016.

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2020 kształtowała się w sposób zróżnicowany z tendencją wzrostową. W porównaniu z 2010 rokiem, w 2020 r. na terenie gminy przybyło 58 podmiotów gospodarczych ogółem. W 2020 roku zarejestrowano w gminie 205 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru Regon, stanowiły one 5,92% ogółu podmiotów w powiecie.

Zdecydowany wzrost nastąpił w liczbie podmiotów sektora prywatnego, przy stagnacji ze strony sektora publicznego.

Wykres 16 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 – 2020

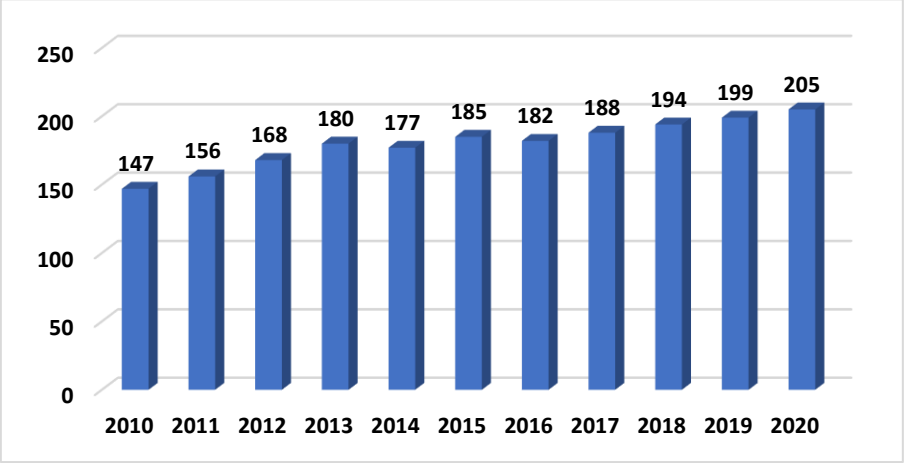

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W latach 2015 – 2020 zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 w poszczególnych sekcjach, kształtowały się łagodnie, nie odnotowano spektakularnych wzrostów oraz spadków.

Największy wzrost ilości podmiotów gospodarczych na przestrzeni analizowanych lat odnotowały sekcje:

- F – Budownictwo (+ 4 podmioty),
- H – Transport i gospodarka magazynowa (+7 podmiotów),
- M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (+ 6 podmiotów),
- S i T - Pozostała działalność usługowa (+4 podmioty).

Wśród podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Góra Św. Małgorzaty zaobserwowano spadek ich liczby w następujących sekcjach:

- A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (- 4 podmioty),
- G - Handel hurtowy i detaliczny (-1 podmiot),
- K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (- 2 podmioty),
- Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (- 1 podmiot)

Ilość działających podmiotów od 2015 roku nie zmieniła się w następujących sekcjach: C – przetwórstwo przemysłowe, D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, O - Administracja publiczna i obrona narodowa, P - Edukacja.

Tabela 37 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Góra Św. Małgorzaty wg sekcji PKD

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)		**Wartości w latach**					
		2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
1.	Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	17	15	12	12	14
2.	Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	10	9	9	9	9	10
3.	Sekcja D- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną	1	1	1	1	1	1
4.	Sekcja F - Budownictwo	16	15	13	16	20	20

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)		Wartości w latach					
		2015	2016	2017	2018	2019	2020
5.	Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	57	55	58	63	57	56
6.	Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	23	21	27	26	28	30
7.	Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1	1	2	2	2	1
8.	Sekcja J - Informacja i komunikacja	3	4	4	4	4	4
9.	Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3	3	2	2	2	1
10.	Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	2	2	3	3	2
11.	Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	11	12	12	14	16	17
12.	Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	2	3	2	3	5
13.	Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10	10	10	10	10
14.	Sekcja P - Edukacja	5	5	4	5	5	5
15.	Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6	6	5	4	5	5
16.	Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3	3	4	4	5	6
17.	Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	14	16	17	17	17	18
Ogółem		**185**	**182**	**188**	**194**	**199**	**205**

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Najliczniejszy udział w całkowitym zestawieniu podmiotów gospodarczych w 2019 roku mają podmioty zaklasyfikowane do Sekcji:

- G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 56 podmiotów (27,32% ogółu)
- H: Transport i gospodarka magazynowa – 30 podmiotów (14,63% ogółu)
- F: Budownictwo – 20 podmiotów (9,76% ogółu)
- S i T: Pozostała działalność usługowa – 18 podmiotów (8,78% ogółu)

Tak jak w całym kraju, w strukturze podmiotów dominuje sektor prywatny - w 2020 roku odnotowano 195 podmiotów gospodarczych, w tym 165 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na terenie gminy działają głównie podmioty nie generujące dużej ilości miejsc pracy, lecz przeważnie oparte na samozatrudnieniu. W dominującej części zasięg oddziaływania prowadzonej działalności gospodarczej jest niewielki, realizowany przez małe podmioty, zarówno pod względem kapitału, jak i zatrudnienia. Udział sektora prywatnego wynosi 95,12%. Sektor publiczny reprezentowany jest zaś przez Urząd Gminy Góra Św. Małgorzaty, jednostki oświatowe oraz instytucje kultury.

Tabela 38 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Góra Św. Małgorzaty wg sektorów własnościowych

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon		**Wartości w latach**					
Podmioty wg sektorów własnościowych		**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	185	182	188	194	199	205
2.	sektor publiczny - ogółem	10	10	10	10	10	10
3.	sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	8	8	7	7	7	7
4.	sektor prywatny - ogółem	175	172	178	184	189	195
5.	sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	144	141	147	154	158	165
6.	sektor prywatny - spółki handlowe	5	5	5	5	6	5
7.	sektor prywatny - fundacje	1	1	1	0	0	0
8.	sektor prywatny - spółdzielnie	1	1	1	1	1	1
9.	sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	13	13	13	13	13	13

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Większość przedsiębiorstw działających na terenie gminy Góra Św. Małgorzaty zajmuje się sprzedażą detaliczną i hurtową, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Transport i gospodarka magazynowa to druga po handlu dominująca branża na obszarze gminy. Znaczącą pozycję zajmuje również branża budowlana oraz pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy, najwięcej zatrudniało od 1 do 9 osób. Na koniec 2020 roku było 200 takich jednostek. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób. Na koniec 2020 roku było 4 takich podmiotów. Kolejną grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 50 do 249 pracowników. Na koniec 2020 roku na terenie gminy funkcjonował 1 taki podmiot.

Należy liczyć się ze spadkiem liczby firm w roku 2021 ze względu na kryzys gospodarczy spowodowany pandemią wirusa COVID-19.

Tabela 39 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2010 -2020 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Powiat łęczycki	3 074	3 064	3 191	3 248	3 246	3 231	3 231	3 266	3 273	3 351	3463
Łęczyca (gm. miejska)	1 433	1 395	1 426	1 405	1 407	1 398	1 374	1 385	1 371	1 378	1396
Daszyna	223	233	243	244	244	244	251	255	246	252	257
Góra Świętej Małgorzaty	**147**	**156**	**168**	**180**	**177**	**185**	**182**	**188**	**194**	**199**	**205**
Grabów	271	268	279	288	283	276	274	273	277	282	295
Łęczyca (gm. wiejska)	360	378	406	437	450	440	454	465	486	512	552
Piątek *	269	267	287	297	298	295	297	311	314	332	346
Świnice Warckie	230	223	229	233	223	225	239	225	219	226	233
Witonia	141	144	153	164	164	168	160	164	166	170	179
Powiat zgierski	14 749	14 798	15 215	15 460	15 681	15 892	16 174	16 555	16 777	17 294	1792 3
Ozorków (gm. wiejska)	452	447	464	479	502	516	517	530	534	568	612

Powiat kutnowski	7 621	7 519	7 596	7 581	7 609	7 659	7 690	7 694	7 636	7 817	8015
Krzyżanów	224	231	242	240	252	259	261	269	274	289	301

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

* Od 2020 roku przekształcenie gminy wiejskiej w miejsko-wiejską.

W tabeli powyżej zaprezentowano liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, do analizy porównawczej wybrano wszystkie gminy powiatu łęczyckiego, gminy sąsiadujące z gminą Góra Św. Małgorzaty oraz powiat łęczycki, zgierski, kutnowski ogółem. W badanym przedziale czasowym odnotowujemy wzrost ilości podmiotów gospodarczych we wszystkich JST za wyjątkiem gminy miejskiej Łęczyca, w której ilość podmiotów zmniejszyła się o 37.

Największy przyrost podmiotów w badanym okresie wystąpił w gminie wiejskiej Łęczyca (+192 podmioty) oraz gminie wiejskiej Ozorków (+160 podmiotów). Kolejno wzrost notują gminy: Krzyżanów oraz Piątek po 77 podmiotów gospodarczych, Góra Św. Małgorzaty (+ 58 podmiotów), pozostałe gminy poniżej 40 podmiotów.

Jednym z podstawowych wskaźników najlepiej ilustrujących stan lokalnej gospodarki jest poziom **aktywizacji gospodarczej** liczony jako ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców. Wyraża on skłonność danej populacji do podejmowania działalności gospodarczej, jak również zaufanie do sytuacji na rynku.
Poniżej przedstawiono wyliczenia wskaźnika dla gmin powiatu łęczyckiego, gminy Ozorków (powiatu zgierskiego), gminy Krzyżanów (powiatu kutnowskiego) sąsiadujących z gminą Góra Św. Małgorzaty – należącej do powiatu łęczyckiego.

Tabela 40 Poziom aktywizacji gospodarczej na przykładzie gmin ościennych, stan na 31XII

Jednostka terytorialna	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Powiat łęczycki										
Łęczyca (gm. miejska)	950,71	930,00	956,73	950,22	959,75	963,34	956,69	971,79	972,75	986,33
Daszyna (gm. wiejska)	541,79	571,36	603,43	611,07	611,22	612,60	633,20	648,36	631,42	649,82
Góra Św. Małgorzaty (gm. wiejska)	**326,52**	**347,44**	**374,50**	**401,79**	**396,68**	**417,51**	**412,51**	**426,69**	**440,71**	**458,00**
Grabów (gm. wiejska)	424,90	423,05	447,90	466,32	461,89	450,83	450,21	450,87	461,90	478,62
Łęczyca (gm. wiejska)	419,24	442,21	474,47	512,31	526,56	515,83	531,68	544,62	569,62	598,55
Piątek (gm. wiejska)	426,10	423,47	458,10	475,89	481,11	476,73	485,93	510,34	520,13	555,00
Świnice Warckie (gm. wiejska)	558,66	543,77	560,45	571,64	554,17	564,48	601,71	569,62	558,25	581,28
Witonia (gm. wiejska)	404,71	414,75	446,72	483,63	494,27	507,55	481,64	497,12	508,89	525,18
Powiat zgierski										
Ozorków (gm. wiejska)	660,92	650,47	674,61	693,20	725,75	748,69	744,74	763,25	761,88	809,00
Powiat kutnowski										
Krzyżanów (gm. wiejska)	503,60	522,62	556,45	554,02	587,14	602,61	608,11	629,39	645,16	683,05

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Od 2010 roku poziom aktywizacji gospodarczej w gminie Góra Św. Małgorzaty wzrósł o 131,48 punktów. Wskaźnik aktywizacji gospodarczej nie wzrastał jednak systematycznie w badanych latach.
Na przestrzeni badanych lat we wszystkich analizowanych gminach obserwowany jest wzrost wskaźnika. Najwyższą wartość wskaźnika w 2019 roku oznaczono kolorem niebieskim, zaś najniższą kolorem pomarańczowym. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik w 2019 roku odnotowuje gmina miejska Łęczyca 986,33 punktów, następnie gmina wiejska Ozorków 809 punktów. Wysoki wskaźnik aktywizacji gospodarczej w tych gminach związany jest z lepszym otoczeniem biznesowym, większymi

możliwościami, jakie daje bliskość miasta. Gmina Góra Św. Małgorzaty posiada najniższy wskaźnik aktywności gospodarczej w regionie tj. 458 punktów. Poniżej przedstawiono wykres z przebiegiem poziomu aktywizacji gospodarczej gminy Góra Św. Małgorzaty na przestrzeni 10 badanych lat.

Wykres 17 Poziom aktywizacji gospodarczej w latach 2010-2019 w gminie Góra Św. Małgorzaty

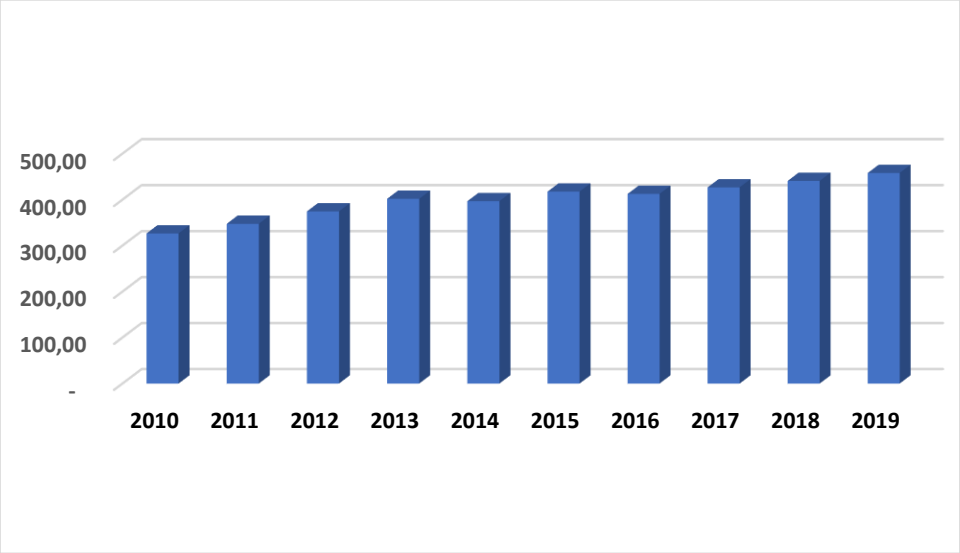

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Jednak poziom aktywizacji gospodarczej jest tylko jednym ze wskaźników obrazujących aktywność biznesową populacji. Ważnym wskaźnikiem dodatkowym jest tzw. indeks **PEAI** (Present Economic Activity Index – wskaźnik aktualnej aktywności gospodarczej), obliczany jako procentowa zmiana ilości firm na 10 tys. mieszkańców w ostatnich trzech latach. PEAI powyżej 9% oznacza pomyślną koniunkturę, a powyżej 15% gwałtowny rozwój. Okres od roku 2010 jest okresem bardzo dużego wzrostu gospodarczego w całym kraju. W gminach wiejskich wskaźnik PEAI bardzo często jest większy niż 4%, a gminach wiejsko – miejskich często przekracza 9%.

Warto zauważyć, że nie ma prostej korelacji między poziomem aktywizacji gospodarczej a indeksem PEAI. Należy to interpretować następująco: poziom aktywizacji to skumulowany przez wiele lat dorobek aktywności lokalnego sektora gospodarczego, natomiast PEAI obrazuje aktualną dynamikę.

Tabela 41 Saldo ilości firm w ostatnich 3 latach (2016/2019) – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	**Saldo ilości firm w ostatnich trzech latach**	
	Ilość nowych firm	**Przyrost procentowy PEAI**
Powiat łęczycki		
Łęczyca (gm. miejska)	22	4,44%
Daszyna (gm. wiejska)	6	4,66%
Góra Świętej Małgorzaty (gm. wiejska)	**17**	**11,03%**
Grabów (gm. wiejska)	8	6,31%
Łęczyca (gm. wiejska)	58	12,58%
Piątek (gm. wiejska)	35	14,21%
Świnice Warckie (gm.wiejska)	-13	-3,40%
Witonia (gm. wiejska)	10	9,04%
Powiat zgierski		
Ozorków (gm. wiejska)	51	8,63%
Powiat kutnowski		
Krzyżanów (gm. wiejska)	28	12,32%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wśród analizowanych gmin żadna nie posiada wskaźnika powyżej 15%. Według powyższych obliczeń, najwyższy wskaźnik PEAI przypada gminie wiejskiej Piątek 14,21%, co oznacza pomyślną koniunkturę (opracowane na podstawie danych GUS do roku 2019). Od 2020 roku gmina Piątek jest już gminą miejsko-wiejską. W ciągu trzech lat (2016 - 2019) przybyło tu 35 nowych podmiotów gospodarczych. Zbliżony poziom wskaźnika notujemy również w gminach wiejskich: Łęczyca (12,58%), Krzyżanów (12,32%) oraz Góra Św. Małgorzaty z wartością wskaźnika 11,03%. Największy przyrost nowych podmiotów w ciągu trzech ostatnich lat odnotowano w gminie wiejskiej Łęczyca +58 podmiotów. W gminie Góra Św. Małgorzaty przyrost ten wyniósł + 17 nowych firm.

Najniższą wartość odnotowano w gminie wiejskiej Świnice Warckie (-3,04%), ilość podmiotów gospodarczych w ciągu 3 lat spadła o 13. Niskie wartości wskaźnika PEAI w regionie notują również: gmina wiejska Łęczyca (4,44%), gmina wiejska Daszyna (4,66%), gmina wiejska Grabów 6,31%, gmina wiejska Ozorków (8,63%).

Gmina Góra Św. Małgorzaty posiada PEAI powyżej 9%, co oznacza pomyślną koniunkturę na jej obszarze oraz klasyfikuje gminę na dość wysokim poziomie gospodarczym w powiecie łęczyckim.

Rolnictwo

Jak stwierdzono wcześniej, najważniejszą rolę w gospodarce gminy odgrywa rolnictwo. W roku 2010[17] w całej Gminie było 1 038 gospodarstw rolnych, z czego 974 gospodarstw prowadzi działalność rolniczą (co stanowi 93,83% wszystkich gospodarstw rolnych). Prawie wszystkie gospodarstwa są gospodarstwami indywidualnymi – wyjątek stanowią dwa gospodarstwa.

Pod względem wielkości dominują gospodarstwa o powierzchni 1 - 15 ha, które stanowią 75% wszystkich gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Udział gospodarstw największych, o powierzchni powyżej 15 ha wynosi 11%.

Średnia wielkość gospodarstwa wynosi około 8,24 ha, co jest wartością nieznacznie wyższą w odniesieniu do średniej krajowej (7,93 ha) oraz wyższą od średniej wojewódzkiej (6,90 ha). Biorąc pod uwagę wyłącznie gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą, średnia ta wynosi 8,75 ha.

W okresie 8 lat pomiędzy kolejnymi spisami rolnymi, tj. od 2002 r. do 2010 r., ogólna liczba gospodarstw zwiększyła się o 28. Średnia wielkość gospodarstw wynosiła w 2002 r. 8,58 ha. Potwierdza to niezmienny, rolniczy charakter Gminy. Gospodarstwa rolne przekazywane są z pokolenia na pokolenie, przez co rolnictwo będzie najważniejszym sektorem gospodarki w tej gminie.

Podstawowym kierunkiem gospodarki rolnej jest produkcja roślinna. W strukturze zasiewów dominują zboża (zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi) wraz z warzywami gruntowymi. Wśród hodowanych na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty zwierząt gospodarskich najpopularniejsze jest bydło (370 gospodarstw). Kolejną popularną hodowlą Gminy jest drób (171 gospodarstw) oraz trzoda chlewna (134 gospodarstwa). Pod względem liczby gospodarstw, w których prowadzony jest chów zwierząt najmniejszym zainteresowaniem cieszy się chów koni – zajmuje się tym 20 gospodarstw (47 szt.).

[17] Na podstawie danych GUS z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r.

Fotografia 6 Rolnicy w Tumie

Źródło. Fotografia własna

PODSUMOWANIE

Zaprezentowane powyżej dane wskazują, że sfera gospodarcza w gminie Góra Św. Małgorzaty rozwija się stabilnie. Pomyślna koniunktura gospodarcza, wzrost liczby zakładanych przedsiębiorstw oraz wartości wskaźników w analizie porównawczej z innymi gminami pozwalają przypuszczać, że obrane kierunki rozwoju, a także dotychczasowe wykorzystanie tkwiącego na tym obszarze potencjału przebiegają w dobrym kierunku, potencjał ten jednak wciąż nie jest w pełni możliwości wykorzystany. Działaniem priorytetowym powinno być stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Ze względu na lokalizację oraz panujące warunki glebowo-rolne Gmina jest obszarem korzystnym dla rolnictwa. Nowoczesne rolnictwo nie wymaga jednak dużej liczby rąk do pracy. Dzięki mechanizacji jeden rolnik jest w stanie gospodarować na większym areale niż kilkadziesiąt lat temu.

Obecnie, planując dalsze kierunki rozwoju gminy, należy mieć na uwadze skutki pandemii, które z pewnością będą odczuwalne dla mieszkańców, a tym samym dla całej gminy Góra Św. Małgorzaty w długim okresie czasu. Należy wykorzystać doświadczenia, które gmina nabyła od marca 2020 roku, wykorzystać potencjał tkwiący w informatyzacji, ale również podjąć działania wspierające ochronę środowiska, również w sferze gospodarczej.

Polityka finansowa

Polityka finansowa gminy Góra Św. Małgorzaty realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową corocznie uchwalaną przez Radę Gminy, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Realizacja inwestycji oparta jest o przedsięwzięcia wyszczególnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz o załącznik do uchwały budżetowej wskazujące wydatki majątkowe.

Tabela 42 Wyniki finansowe samorządu gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2015 - 2019

Gmina Góra Św. Małgorzaty	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Dochody ogółem	11 803 740,57	14 818 152,52	17 217 044,80	20 093 290,51	20 885 562,97
Wydatki ogółem	11 575442,75	14 214 421,30	18 224 676,78	21 068 042,77	20 476 139,34
Wynik finansowy	228 297,82	603 731,22	- 1 007 631,98	- 974 752,26	409 423,63
Wynik finansowy/dochody (%)	1,93	4,07	-5,85	-4,85	1,96

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wynik różnicy między dochodami ogółem budżetu JST, a wydatkami ogółem JST stanowi odpowiednio nadwyżkę lub deficyt budżetu. Gmina Góra Św. Małgorzaty w latach 2015 – 2016 oraz 2019 zamknęła budżet nadwyżką, w latach 2017, 2018 odnotowała deficyt. Relacja wyniku finansowego do dochodów wyniosła, w poszczególnych latach badanego okresu, odpowiednio +1,93%, +4,07%, -5,85%, -4,85% oraz +1,96%. Na przestrzeni lat widoczny jest trend do wzrostu zarówno dochodów jak i wydatków gminy.

Wykres 18 Struktura dochodów i wydatków gminy Góra Św. Małgorzaty w latach 2015 - 2019

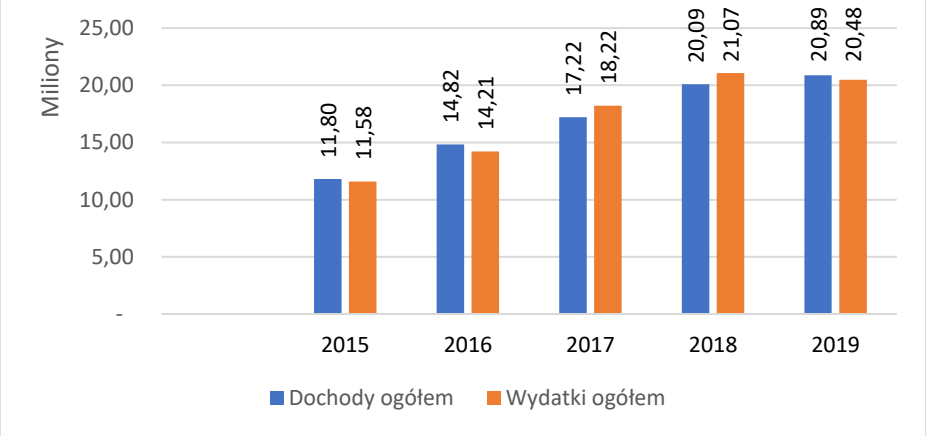

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Obserwowany stały wzrost dochodów w budżecie gminy ma swoje odzwierciedlenie również w wielkości dochodu w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest zgodne z zachodzącą w województwie łódzkim tendencją dochodową. Dochody gminy Góra Św. Małgorzaty począwszy od 2015 roku corocznie wzrastają. Obrazuje to dochód wyliczony na 1 mieszkańca, który powiększył się od 2 308,52 zł /1 mieszkańca w 2010 roku do 4 777,12 zł/1 mieszkańca w 2019 roku, co oznacza wzrost o 51,67%. Wraz ze wzrostem dochodów wzrastają również wydatki w gminie Góra Św. Małgorzaty.

Wykres 19 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2010 - 2019

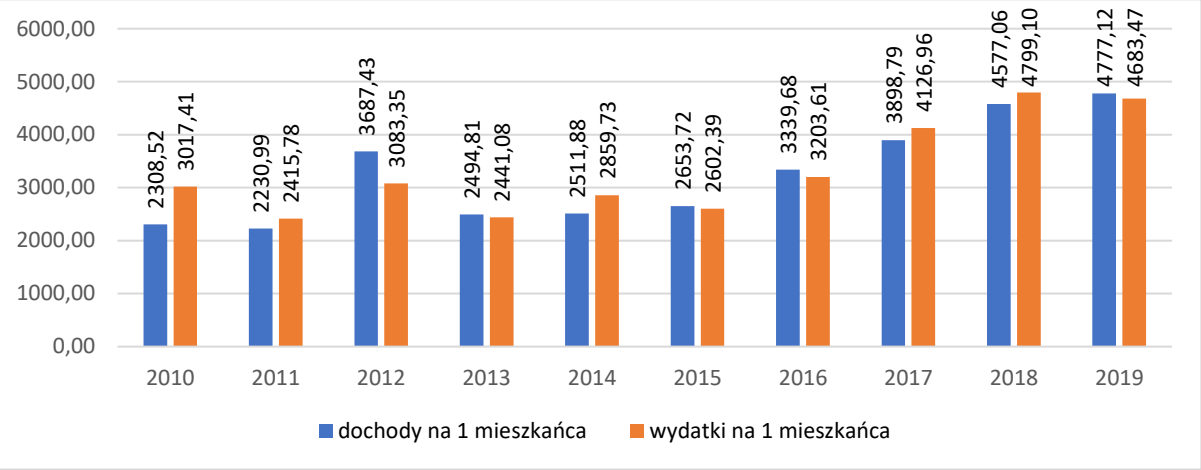

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W porównaniu do roku 2010 dochody na jednego mieszkańca w roku 2019 są większe o 2 468,60 zł, a wydatki zwiększyły się o 1 669,06 zł. Najwyższe wydatki w gminie na jednego mieszkańca przypadają na rok 2018, gdzie osiągnęły kwotę 4 799,10 zł.

W tabeli poniżej przedstawiono analizę porównawczą dochodów i wydatków na jednego mieszkańca w badanych JST dla okresu 2017 – 2019. Kolorem niebieskim oznaczono najwyższe dochody i wydatki, a kolorem żółtym najniższe dochody i wydatki, w danym roku poddanym analizie w poszczególnych JST. Najwyższe dochody na jednego mieszkańca w latach 2017 – 2019 przypadały na gminę wiejską Daszyna. Najniższe dochody w latach 2017 – 2018 przypadały na gminę wiejską Piątek, a w roku 2019 na gminę Grabów. Poziom wydatków jest powiązany z poziomem dochodów i wśród badanych JST w latach 2017 - 2019 najwyższy był w gminie Daszyna. Najniższy poziom wydatków na jednego mieszkańca przypadał w roku 2017 na gminę Piątek, w 2018 na gminę Grabów, a w 2019 na gminę Witonia.

Tabela 43 Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2017 – 2019 – analiza porównawcza

Jednostka terytorialna	Dochody na 1 mieszkańca			Wydatki na 1 mieszkańca		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Powiat łęczycki	4 036,77	4 667,60	5 190,52	4 206,56	4 704,74	5 067,16
Łęczyca - miasto	3 974,45	4 640,95	4 983,88	4 098,64	4 571,66	4 974,12
Daszyna	5 769,14	9 367,41	9 420,65	6 878,70	9 186,98	9 302,89
Góra Świętej Małgorzaty	3 898,79	4 577,06	4 777,12	4 126,96	4 799,10	4 683,47
Grabów	3 979,20	3 955,50	4 513,72	4 255,94	3 786,78	4 376,25
Łęczyca	3 744,43	3 986,33	4 942,65	3 584,72	3 921,83	4 674,41
Piątek	3 648,65	3 855,00	4 860,74	3 547,55	4 625,99	4 718,57
Świnice Warckie	3 681,26	4 370,35	4 755,10	3 762,98	4 274,97	4 745,15
Witonia	4 424,33	4 197,15	4 618,32	4 851,26	4 151,30	4 263,67
Powiat zgierski	4 008,80	4 511,02	4 979,88	3 953,07	4 473,30	4 985,57
Ozorków	4 248,32	4 330,17	5 033,09	4 115,46	4 464,37	4 905,47
Powiat kutnowski	4 008,86	4 237,94	4 745,03	4 029,43	4 445,02	4 837,07
Krzyżanów	4 164,98	4 258,84	5 372,23	4 310,53	4 278,28	5 921,74
województwo łódzkie	4 713,11	5 055,51	5 671,37	4 764,26	5 183,13	5 792,66

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Należy jednak zauważyć, iż oprócz gminy Witonia, w każdej JST poddanej analizie, w latach 2017 - 2019 zauważalny jest coroczny wzrost dochodów jak i wydatków na jednego mieszkańca.

Wykres 20 Dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2017 – 2019 - analiza porównawcza

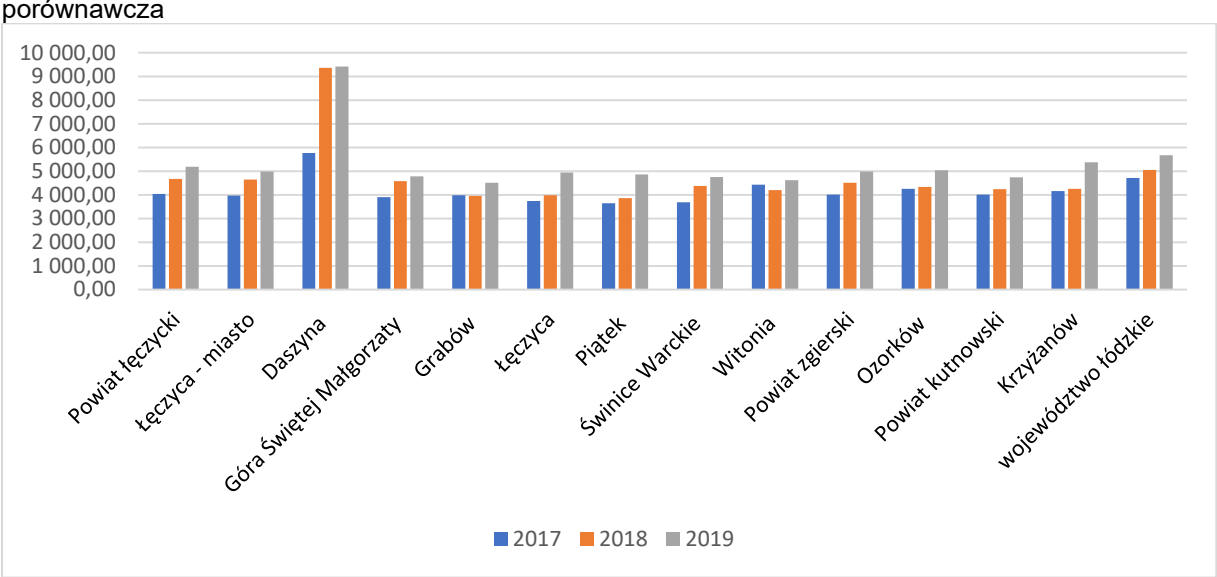

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wykres 21 Wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2017 – 2019 - analiza porównawcza

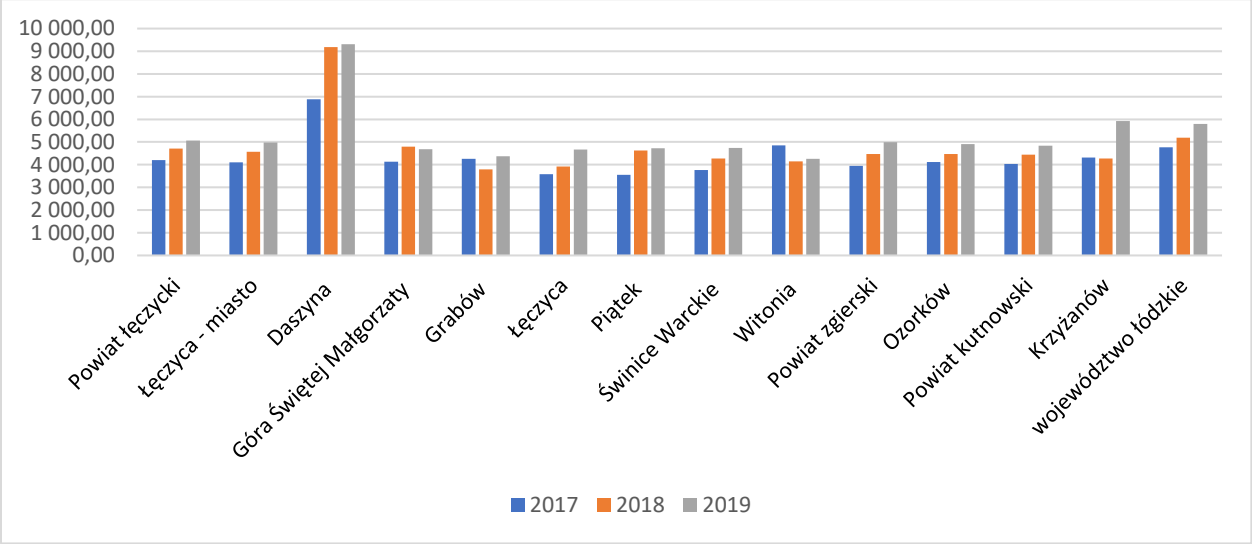

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W porównaniu z badanymi JST poziom dochodów na jednego mieszkańca w roku 2019 w gminie Góra Św. Małgorzaty kształtuje się na średnim poziomie i jest mniejszy o 4643,53 zł od dochodu przypadającego na jednego mieszkańca w gminie Daszyna i większy o 263,40 zł od gminy Grabów, w której to wskaźnik jest najniższy. Odnośnie wydatków wskaźnik ten jest niższy o 4 619,42 zł od gminy Daszyna, w której wydatki były najwyższe, ale wyższy o 419,80 zł od kwoty wydatków przypadających na jednego mieszkańca w gminie Witonia.

Wykres 22 Dochody i wydatki w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2019 roku - analiza porównawcza

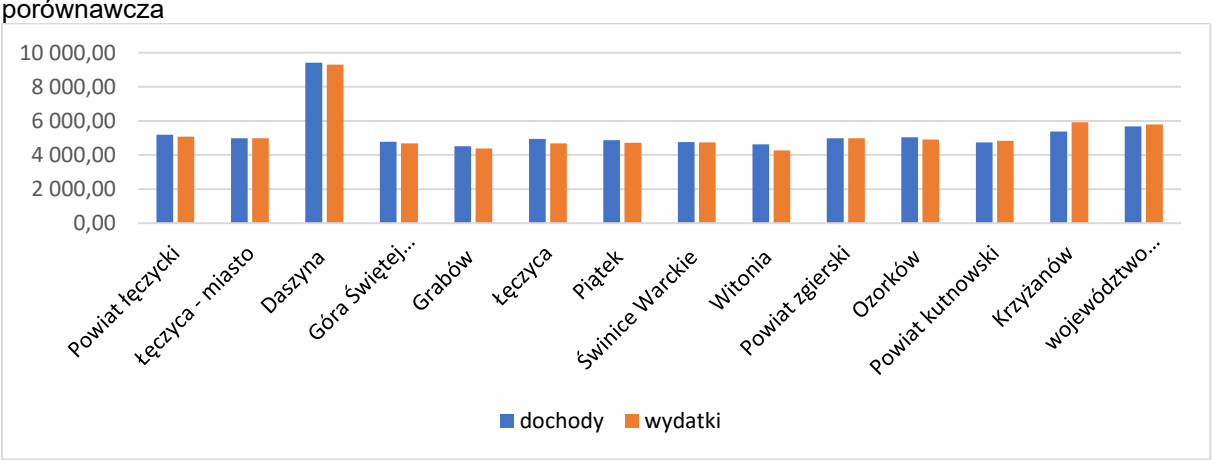

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Struktura dochodów i wydatków

Gmina w celu realizacji zadań własnych gromadzi dochody. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na dochody JST składają się trzy podstawowe elementy: dochody własne, subwencja ogólna, dotacje z budżetu państwa, udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych. Dochodami JST mogą być także: środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach.

Tabela 44 Dochody na 1 mieszkańca w gminie Góra Św. Małgorzaty w zł w latach 2010 – 2019

dochody na 1 mieszkańca w zł	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ogółem	2308,52	2230,99	3687,43	2494,81	2511,88	2653,72	3339,68	3898,79	4577,06	4777,12
dochody własne	534,42	631,78	813,00	848,59	936,71	1020,27	1040,99	1106,54	1316,40	1546,99
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	98,65	167,36	183,34	177,51	210,23	241,87	272,79	305,86	385,17	460,95
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	0,57	0,53	0,46	0,44	0,55	0,34	2,63	10,96	4,26	5,79
dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	316,03	334,98	377,14	397,20	427,17	433,33	430,79	451,84	480,49	521,87

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W dochodach gminy na przestrzeni badanych lat widoczne są coraz większe wpływy z podatków m.in.:

- podatku dochodowego od osób fizycznych - wzrost o 78,59% w stosunku do roku 2010 - co niewątpliwie ma związek z wzrostem dochodów mieszkańców gminy;
- podatku dochodowego od osób prawnych – wzrost o 90,15% w stosunku do roku 2010 – co powiązane jest ze zwiększającym się poziomem aktywności gospodarczej mieszkańców;

- podatki ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw – wzrost o 39,44% w stosunku do roku 2010;

W budżecie gminy największy udział mają dotacje, których udział w dochodach gminy stanowi w roku 2019 około 36,21%, dochody własne w budżecie stanowią 32,28%, natomiast subwencje 31,41%.

Wykres 23 Struktura dochodów w gminie Góra Św. Małgorzaty w latach 2017 - 2019

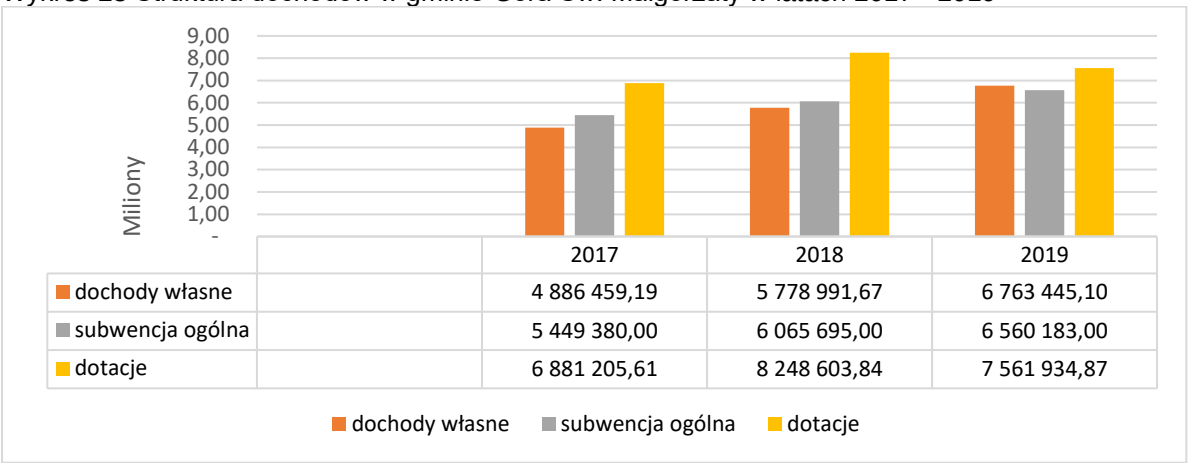

	2017	2018	2019
dochody własne	4 886 459,19	5 778 991,67	6 763 445,10
subwencja ogólna	5 449 380,00	6 065 695,00	6 560 183,00
dotacje	6 881 205,61	8 248 603,84	7 561 934,87

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Na finansowanie różnego rodzaju projektów inwestycyjnych jednostki samorządu terytorialnego mogą ubiegać się o pozyskiwanie środków z dotacji Unii Europejskiej. Obszarów, w których gminy mogą pozyskać fundusze jest bardzo wiele, a do najważniejszych z nich należą: infrastruktura, ochrona środowiska, informatyzacja, projekty społeczne, projekty kulturalne.

Projekty zrealizowane przez gminę Góra Św. Małgorzaty, na które gmina uzyskała dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej:

I. Operacje w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich", objętego PROW na lata 2014 - 2020.

1. Tytuł operacji: „Przebudowa drogi gminnej Nr 311517 relacji Bryski-Żabokrzeki Gmina Góra św. Małgorzaty"
   - Otrzymano dofinansowanie na kwotę: 552.436,00 zł.
   - Koszty całkowite operacji wynosiły: 941.938,57 zł.
   - Koszty kwalifikowalne operacji wynosiły: 868.201,58
2. Tytuł operacji: „Przebudowa drogi gminnej Nr 311515 relacji Gaj Stary-Gaj Nowy Gmina Góra św. Małgorzaty"
   - Otrzymano dofinansowanie na kwotę: 451.011,00 zł.
   - Koszty całkowite operacji wynosiły: 831.536,80 zł.
   - Koszty kwalifikowalne operacji wynosiły: 708.803,59
3. Tytuł operacji: „Budowa kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej – etap Marynki i etap Nowy Gaj wraz z budową sieci wodociągowej w m. Góra Świętej Małgorzaty"

   Otrzymano dofinansowanie na kwotę: 1.978.534,00 zł.

   Koszty całkowite operacji wynosiły: 5.092.285,78 zł.

   Koszty kwalifikowalne operacji wynosiły: 3.109.437,63 zł.

II. Operacja w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020, działanie 4.2. Termomodernizacja budynków:

1. Tytuł projektu: „Ochrona powietrza gminy Góra Św. Małgorzaty poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej".

- Otrzymano dofinansowanie na kwotę: 788.441,00 zł.
- Koszty całkowite operacji wynosiły: 1.375.632,46 zł.
- Koszty kwalifikowalne operacji wynosiły: 927.577,66 zł.

2.4.2. Turystyka

Do **najciekawszych miejsc wartych zwiedzenia** w gminie Góra Św. Małgorzaty zaliczają się:

Archikolegiata w Tumie

Archikolegiata w Tumie zbudowana została z granitowej kostki w połowie XII wieku. Należy do jednych z najpiękniejszych i najbardziej znanych obiektów architektury sakralnej doby romańskiej w Polsce. Z okresu budowy świątyni zachowało się kilka detali, w tym najstarsze w Polsce malowidła ścienne i cenne rzeźby romańskie. W latach 1949 - 1961 Archikolegiatę odbudowano po zniszczeniach wojennych przywracając jej pierwotny wygląd. Prace archeologiczne prowadzone we wnętrzu ujawniły fragmenty dawnego klasztoru benedyktynów z końca X wieku. W przeszłości świątynia służyła obok celów kultowych, także celom politycznym i obronnym. Każdego roku Kolegiatę odwiedzają tysiące turystów.

Fotografia 7 Archikolegiata w Tumie

Źródło: Fotografia własna

W dawnej organistówce parafii pw. NMP Królowej i św. Aleksego przy Archikolegiacie w Tumie, 166 października 2019 r. otwarto unikatowe, przykościelne muzeum. Bezcenne Miejsce- Muzeum Dziedzictwa Kościelnego. Znajdą się w nim cenne eksponaty, przybliżające historię tego miejsca. Bezcenne Miejsce – nawiązuje do tradycji muzealnych kolegiaty. Takie muzeum funkcjonowało do roku 1939. Będzie w nim można zobaczyć: kielichy, monstrancje, krzyż późnoromański wykonany z mosiądzu czy romańską płaskorzeźbę Chrystusa. W gablotach pojawią się mitry biskupów, ornaty, kapa z jedwabnej tafty, papieska sutanna, medale pamiątkowe.[18]

Fotografia 8 Muzeum Dziedzictwa Kościelnego w Tumie

Źródło. Fotografia własna

Kościół pod wezwaniem Świętej Małgorzaty w Górze Św. Małgorzaty

Kościół położony jest na szczycie wzgórza skąd rozciąga się malowniczy widok na okolicę. Obiekt jest murowany, jednonawowy, zwrócony swym wielokątnym prezbiterium na wschód. Został wybudowany przed rokiem 1250 w stylu romańskim. W ciągu wieków wielokrotnie był odnawiany, a ostatecznie został przebudowany w XV wieku.

[18] www.tumkolegiata.pl

Fotografia 9 Kościół pod wezwaniem Świętej Małgorzaty w Górze Św. Małgorzaty

Źródło: Fotografia własna

Kościół Św. Mikołaja w Tumie

Obok Archikolegiaty w Tumie znajduje się ciekawy drewniany Kościół barokowy z 1761 roku. Jest on konstrukcji zrębowej, oszalowany, posiada dwuspadowy dach pokryty gontem, z wieżyczką na sygnaturkę. Kościółek jest jednonawowy, zwrócony prezbiterium ku zachodowi. Kościół Św. Mikołaja posiada dwa ołtarze boczne z obrazami Matki Boskiej Niepokalanej i Św. Andrzeja z XVII wieku. W kościele znajduje się kilka obrazów trumiennych z XVIII wieku.

Źródło: spgoram.hostit.pl

Cmentarz Parafialny w Górze Świętej Małgorzaty

Nad całym cmentarzem króluje monumentalny krzyż z piaskowca - prosty i bez ozdób. Pochowano tu Juliana Zabokrzeckiego, obywatela ziemskiego, oraz Teklę z Iwańskich Zabokrzecką. Prawdopodobnie byli to właściciele majątku, na miejscu którego znajduje się obecnie wieś Żabokrzeki. Obok krzyża Zabokrzeckich usytuowano obejście grobowe otoczone wspaniałą kratą. Wewnątrz umieszczono trzy pomniki: granitowy nagrobek. na grobie Małżonków obywateli ziemskich Matyldy z Bullów Nefie i Józefa Nefie, pomnik z piaskowca w stylu secesyjnym poświęcony Helenie z Neffów Nachtman oraz pomniczek z piaskowca Maniusi i Zosi Pijanowskich. Na cmentarzu znajduje się również współczesny pomnik Ludwika Grzymała-Lityńskiego - lekarza.

Źródło: spgoram.hostit.pl

Folwark w Bryskach

Pierwotnie budynek folwarku był szkołą zakonną. Po parcelacji tego majątku w roku 1926 umieszczono w nim szkołę rolniczą, która funkcjonowała do momentu wybuchu II wojny światowej. W czasie okupacji siedzibę miała tu organizacja hitlerowska, a po wojnie osadzono tu ośrodek zdrowia. Obecnie budynek zamieszkiwany jest przez miejscową ludność, a po pięknym niegdyś parku pozostały jedynie nieliczne okazy starych drzew.

Folwark w Nowym Gaju

Folwark w Nowym Gaju, to niegdyś piękny dworek z otaczającym go wokół parkiem krajobrazowym z końca XIX wieku. Do roku 1939 był on własnością prywatną, po zakończeniu wojny rozparcelowano go. We dworze w latach 50-tych utworzono Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną, która mieściła się w nim do niedawna bo do 1998 roku. Ostatnio pozostałą część majątku sprzedano osobie prywatnej.

Zespół Dworsko-Folwarczny w Karsznicach

Majątek ten był do Powstania Styczniowego własnością rodziny Sosenkowskich. W 1948 roku we dworku osadzono Dom Starców, obecnie Dom Pomocy Społecznej dla osób upośledzonych. Zabudowania otaczał piękny park, który obecnie jest bardzo zaniedbany. W latach 1992-1994 przeprowadzono kapitalny remont zachowując charakterystyczne elementy poprzedniego stylu.

Grodzisko zwane „Szwedzką Górą”

Na terenie wsi Tum w odległości 300 metrów na południowy-zachód od romańskiej kolegiaty, znajdują się pozostałości grodziska pierścieniowatego zwanego „Szwedzką Górą”, zamieszkanego od VI do XII stulecia. Istniejący tu niegdyś gród założono na planie owalu, pośród łąk o charakterze moczarów, na lewym brzegu rzeki Bzury, która wówczas płynęła innym korytem - tuż obok kolegiaty. Gród ten był otoczony potrójnym pierścieniem wałów obronnych i fos. Badania archeologiczne wykazały co najmniej

trzy fazy jego przebudowy przypadające na VI, VIII i XII stulecie. Na dziedzińcu dawnego grodu odkryto dwie studnie, a wzdłuż wału ślady dawnych domostw. Odkryto tu również skarb ozdób i monet srebrnych, datowany na X stulecie. Teren grodziska został w 1936 roku wykupiony z rąk prywatnych przez Muzeum Etnograficzne w Łodzi i Łódzkie Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Ludoznawczemi i Archeologicznemi.
Aktualnie prowadzona jest rewitalizacja tego bezcennego obiektu historycznego.

Fotografia 10 Budowa grodziska

Źródło. Fotografia własna

Łęczycka Zagroda Chłopska w Kwiatkówku

Budowa Zagrody rozpoczęła się w 2011 roku jako obiektu zamiejscowego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. „Dokonano wówczas translokacji wiatraka kozłowego i urządzeń olejarni. Zdecydowaną większość prac wykonano na przestrzeni 2012 roku. Wówczas zaczęły powstawać budynki zagrody, tj. dom mieszkalny, budynek inwentarski z szopą na torf, stodoła, a także budynek ekspozycyjno-administracyjny. W następnej kolejności przystąpiono do wznoszenia zabudowań kuźni i olejarni. Prace finalizowano zaś uzupełniając całość założenia elementami małej architektury (studnią i kapliczkami) oraz realizując piec garncarski i chlebowy. Po zakończeniu inwestycji w pierwszej połowie 2013 roku do działań przystąpili pracownicy Zespołu Działów Etnograficznych kierowanego przez dr Przemysława Owczarka, którzy skupili się na wyposażeniu wnętrz wzniesionych obiektów.”[19] Jest to markowy produkt turystyczny i edukacyjny, promujący miejscową kulturę, odbywają się tu imprezy przypominające dawne tradycje i obyczaje.

[19] Skansen „Łęczycka Zagroda Chłopska”, www.maie.lodz.pl

Fotografia 11 Skansen w Tumie

Źródło: Fotografia własna

Bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe, zwłaszcza te związane z doliną Bzury i szerzej całym Obszarem Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko - Berlińskiej stwarzają dogodne warunki do rozwoju turystyki. Celem turystów odwiedzających gminę Góra Świętej Małgorzaty może być:

1) wypoczynek aktywny w formie przejażdżek konnych, wycieczek rowerowych i spacerów;
2) obiekty o walorach architektonicznych, kulturowych (obiekty sakralne, skansen).

Przez Gminę przebiegają **szlaki turystyczne:**

1) szlaki uwzględnione w *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego*:

- Szlak Bursztynowy – ponadregionalny szlak rowerowy, jeden z czterech szlaków o znaczeniu europejskim, prowadzi przez teren niemal całego województwa łódzkiego, obejmując historyczne ziemie: wieluńską, sieradzką, łęczycką i księstwo łowickie. Dawniej wędrowali nim kupcy z basenu Morza Śródziemnego, zmierzający na północ po bursztyn, ceniony zwłaszcza w cesarstwie Rzymskim. Szlak aktualnie mierzy 250 km długości, jednak planowane jest wydłużenie szlaku poza granice województwa. Odcinek na terenie Gminy obejmuje miejscowości: Kwiatkówek, Tum, Góra Świętej Małgorzaty i Bryski,
- Łódzki Szlak Konny – najdłuższy szlak przeznaczony do uprawiania turystyki konnej w Europie. Mierzy ponad 2000 km. Na terenie Gminy obejmuje miejscowości: Mętlew, Kosiorów, Góra Świętej Małgorzaty, Tum, Kwiatkówek, Marynki.

2) inne:

- W Centrum Polski – regionalny szlak rowerowy, mierzący ponad 300 km długości, przechodzący przez powiaty: kutnowski, łęczycki, zgierski oraz miasto Łódź. Nazwę zawdzięcza geometrycznemu „centrum" Polski, które mieści się w pobliżu Piątku. Odcinek na terenie Gminy obejmuje miejscowości: Mętlew, Tum, Góra Świętej Małgorzaty i Karsznice,

- W Krainie Diabła Boruty – regionalny szlak rowerowy o długości 35 km. Przebiega przez gminy: Łęczyca, Góra Świętej Małgorzaty, Witonia, Kutno oraz Krzyżanów. Na terenie gminy znajduje się około 9 km tego szlaku, obejmuje miejscowości: Kwiatkówek, Marynki, Witaszewice i Orszewice.

W Gminie występują również warte uwagi **obiekty geoturystyki**:

1) ostaniec erozyjny, Góra Św. Małgorzaty (136 m n.p.m.);
2) dolina rzeki Bzury, Pradolina Warszawsko – Berlińska, objęta ochroną w postaci obszaru Natura 2000.

Infrastruktura turystyczna na terenie gminy jest słabo rozwinięta. Bazę noclegową, turystyczną i hotelarską tworzą ośrodki:

- „Agroturystyka Góra Świętej Małgorzaty" – noclegi z wyżywieniem, sala bankietowa,
- „Gościniec Tumski" w Tumie – restauracja, sala bankietowa, noclegi,
- Zajazd „Słowianin" w Witaszewicach – sala bankietowa, imprezy okolicznościowe, pokoje hotelowe.

Brakuje jednolitej promocji gminy, powiązanej z działaniami prowadzonymi przez powiat oraz województwo łódzkie.

Gmina słynie z "uroczystości odpustowych" przypadających w Górze Św. Małgorzaty na dzień 13 lipca oraz w Tumie na Św. Aleksego również w lipcu, w najbliższą niedzielę po dniu jego imienin. Uroczystości te stają się nie tylko świętem parafian, ale także mieszkańców sąsiednich gmin. Bardzo uroczyście obchodzone są uroczystości Bożego Ciała z licznymi procesjami wiernych.

2.5. Wyniki badań ankietowych

Diagnoza została wzbogacona o ankietę dla mieszkańców. Oto odpowiedzi udzielone na poszczególne pytania:

Jakie są największe problemy naszej gminy?

- udzielono 63 odpowiedzi (jedna osoba mogła wybrać kilka problemów);

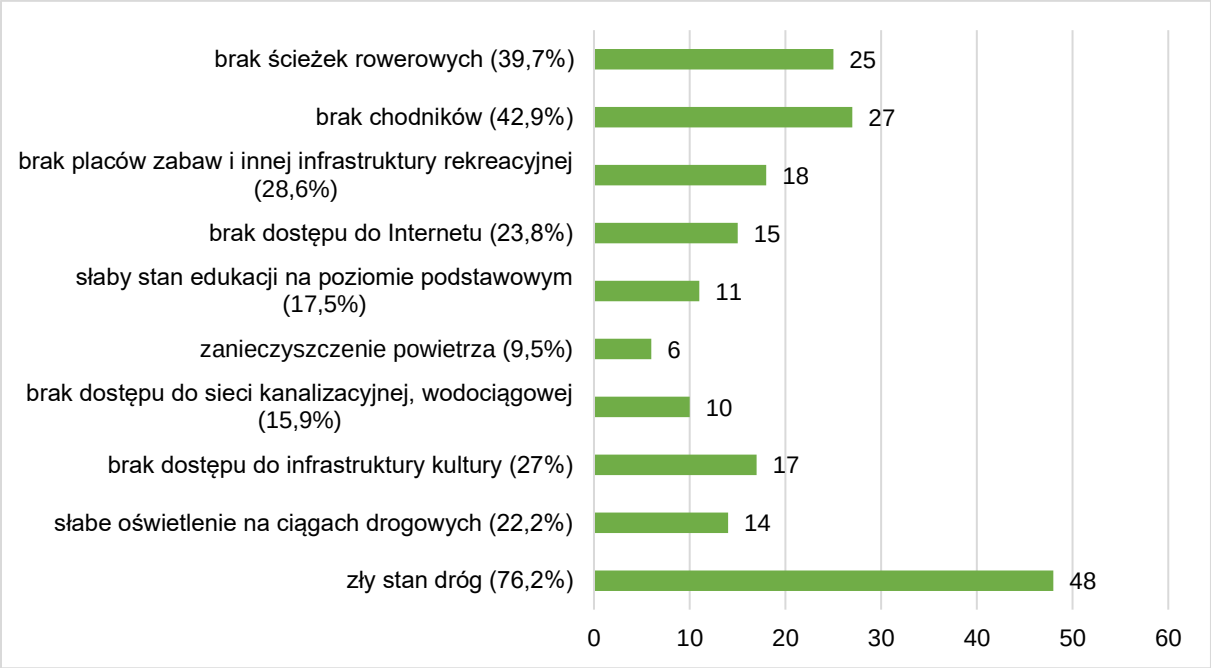

Proszę o wybranie maksymalnie 6 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2021-2027.

- udzielono 66 odpowiedzi
- wyniki podzielono na 2 wykresy ze względu na dużą prezentowaną ilość danych, uszeregowano je od najmniejszej do największej liczby uzyskanych głosów;

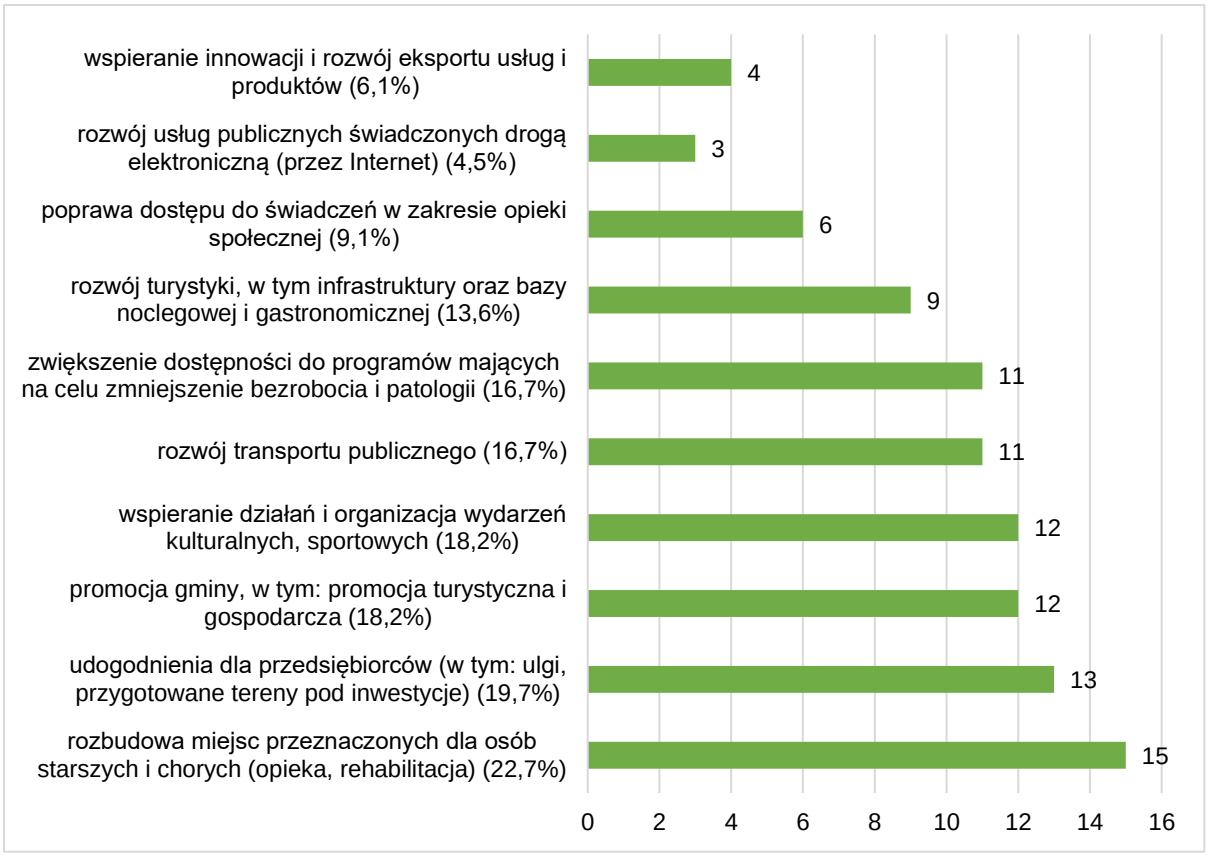
wspieranie innowacji i rozwój eksportu usług i produktów (6,1%)
4
rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (przez Internet) (4,5%)
3
poprawa dostępu do świadczeń w zakresie opieki społecznej (9,1%)
6
rozwój turystyki, w tym infrastruktury oraz bazy noclegowej i gastronomicznej (13,6%)
9
zwiększenie dostępności do programów mających na celu zmniejszenie bezrobocia i patologii (16,7%)
11
rozwój transportu publicznego (16,7%)
11
wspieranie działań i organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych (18,2%)
12
promocja gminy, w tym: promocja turystyczna i gospodarcza (18,2%)
12
udogodnienia dla przedsiębiorców (w tym: ulgi, przygotowane tereny pod inwestycje) (19,7%)
13
rozbudowa miejsc przeznaczonych dla osób starszych i chorych (opieka, rehabilitacja) (22,7%)
15
0 2 4 6 8 10 12 14 16

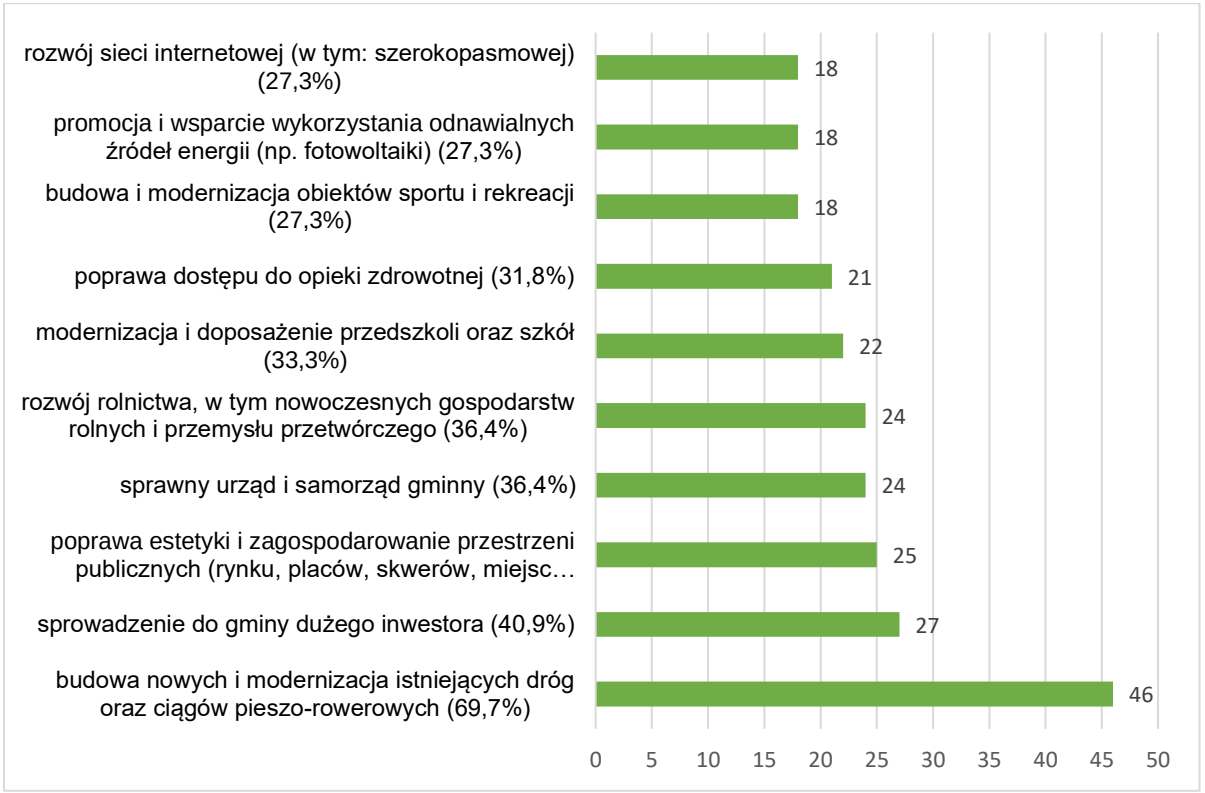
rozwój sieci internetowej (w tym: szerokopasmowej) (27,3%)
18
promocja i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (np. fotowoltaiki) (27,3%)
18
budowa i modernizacja obiektów sportu i rekreacji (27,3%)
18
poprawa dostępu do opieki zdrowotnej (31,8%)
21
modernizacja i doposażenie przedszkoli oraz szkół (33,3%)
22
rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego (36,4%)
24
sprawny urząd i samorząd gminny (36,4%)
24
poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznych (rynku, placów, skwerów, miejsc…
25
sprowadzenie do gminy dużego inwestora (40,9%)
27
budowa nowych i modernizacja istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych (69,7%)
46
0 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Jaki typ dostępu do Internetu Państwo posiadacie?

- udzielono 64 odpowiedzi (istniała możliwość wybrania kilku opcji);

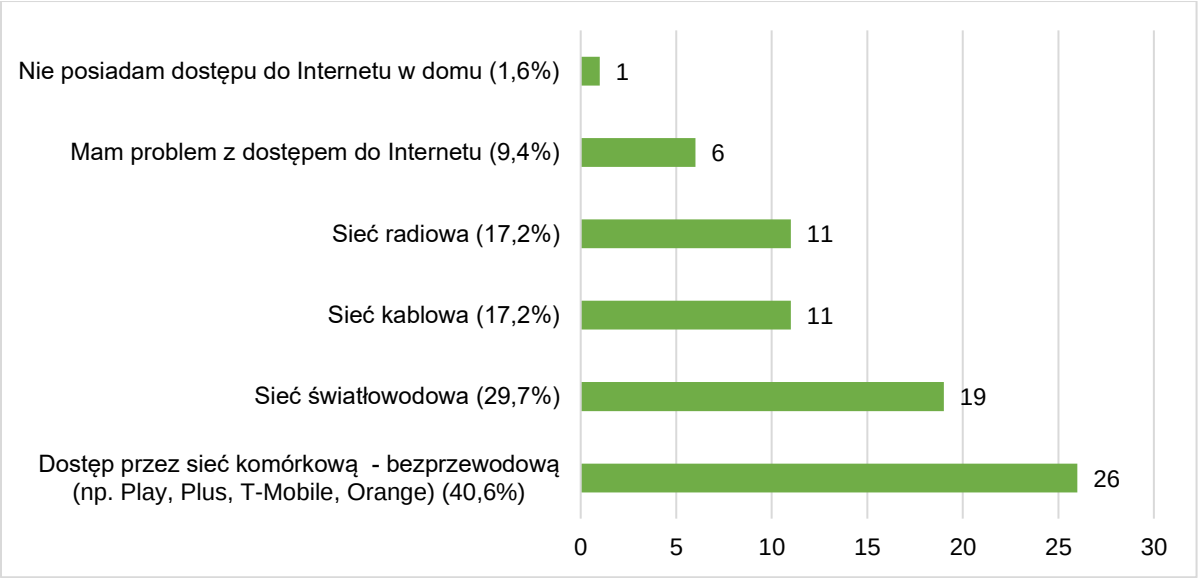

Z jakich źródeł chciałaby Pani/chciałby Pan otrzymywać informacje o działaniach władz Gminy i wydarzeniach lokalnych?

- 65 osób udzieliło odpowiedzi (istniała możliwość wybrania kilku opcji);

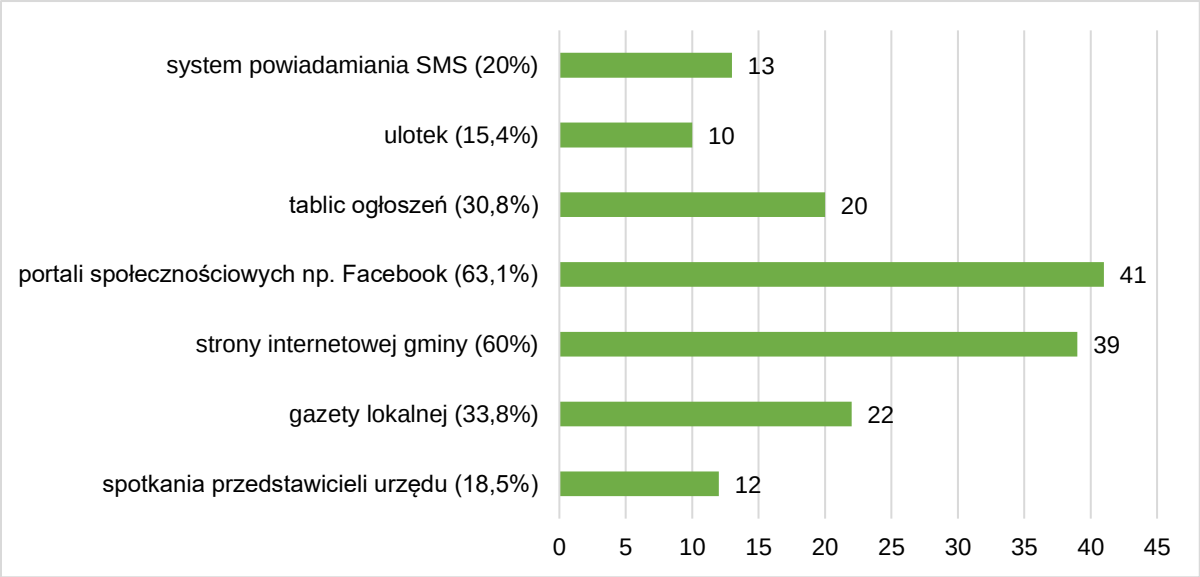

2.6. Analiza SWOT

SPOŁECZEŃSTWO, SYTUACJA SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
– całkowite pokrycie obszaru gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego; – silnie zakorzenione więzi kulturowe, głęboka świadomość dziedzictwa historycznego i kulturowego; – wytworzenie się lokalnego ośrodka wielofunkcyjnego w Górze Świętej Małgorzaty; – stosunkowo dogodny dostęp do regionalnej i krajowej sieci komunikacyjnej; – powiązanie terytorium Gminy komunikacją zbiorową autobusową z większymi ośrodkami regionalnymi; – niski stopień bezrobocia; – działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; – utrudniony dostęp do narkotyków; – dobre warunki mieszkaniowe; – coraz mniejsza liczba osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej;	– zmniejszająca się liczba ludności; – ujemny przyrost naturalny; – ujemne saldo migracji wewnętrznych w większości lat w badanym okresie czasu, w tym w ostatnich latach poddanych analizie; – stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców; – problem ubóstwa i marginalizacji osób ubogich oraz niepełnosprawnych; – występowanie problemu patologii społecznych; – niewystarczające środki na pomoc dla osób potrzebujących; – niewystarczająca liczba atrakcyjnych miejsc spotkań ludzi młodych, ale również dorosłych i turystów; – zbyt małe możliwości rozwoju zawodowego i podwyższania kwalifikacji zawodowych; – ostatnim dostępnym szczeblem kształcenia jest poziom podstawowy; – brak pracy dla osób wykształconych, spełniającej ich ambicje i wykorzystującej wiedzę i umiejętności; – zagrożenia związane z natężeniem ruchu i tranzytem na drodze wojewódzkiej nr 703, ryzyko wystąpienia wypadków drogowych i zagrożenia środowiska; – brak dróg rowerowych wzdłuż drogi o znaczeniu ponadlokalnym, ale również wzdłuż innych ciągów drogowych; – „starzenie się” społeczeństwa. – wzrastające zagrożenie ubożenia ludności i migracji w celach zarobkowych – brak gminnego ośrodka kultury;

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
– brak zakładów przemysłowych emitujących znaczne zanieczyszczenia do powietrza; – występowanie różnych form ochrony krajobrazu; – wysokie walory przyrodnicze gminy, w tym krajobrazowe; – powiązania przyrodnicze z obszarami sąsiednimi; – warunki do lokalizacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii do produkcji energii elektrycznej; – wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii; – mała degradacja środowiska przyrodniczego; – stosunkowo niskie zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego na terenach oddalonych od ciągów komunikacyjnych; – dobry stan gleb; – prowadzenie edukacji ekologicznej w szkołach;	– obszary objęte ochroną prawną ograniczają rozwój gospodarczy Gminy; – niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna; – zbyt niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla produkcji energii elektrycznej i cieplnej; – niska efektywność energetyczna budynków prowadząca do zwiększonego zużycia paliw; – brak większych powierzchniowych zbiorników wodnych np. jezior; – zanieczyszczenie powietrza szczególnie przy głównych ciągach komunikacyjnych; – zbyt małe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii; – słaba świadomość ekologiczna społeczeństwa;

	– położenie w obszarze o wysokim zagrożeniu suszą; – rozwój zabudowy na terenach o korzystnych uwarunkowaniach rolniczych; – zanieczyszczenie wód powierzchniowych przez stosowanie nawozów w rolnictwie; – bardzo niski poziom lesistości gminy;

TURYSTYKA, SPORT, REKREACJA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
– wysokie walory przyrodnicze gminy, w tym krajobrazowe i krajoznawcze sprzyjające rekreacji i turystyce, zarówno turystyce aktywnej jak i wypoczynkowej; – występowanie szlaków turystycznych oraz ścieżek edukacyjnych; – dobrze wyposażone obiekty sportowo-rekreacyjne; – wartościowe obiekty zabytkowe, w tym obecność Archikolegiaty oraz zabytkowych założeń dworsko-parkowych; – bogata historia i tradycja regionu; – występowanie zalążków zaplecza turystycznego; – zorganizowane szlaki i trasy turystyczne przebiegające przez gminę; – organizacja wydarzeń sportowo-kulturalnych integrujących mieszkańców;	– niewystarczający poziom rozwinięcia bazy sportowej i rekreacyjnej, w tym: deficyt obiektów noclegowych i gastronomicznych, urządzeń rekreacyjnych i turystycznych, parkingów, ścieżek rowerowych oraz infrastruktury służącej rozwojowi elektromobilności; – niska liczba miejsc spotkań dla dzieci, młodzieży i dorosłych; – niewystarczająca promocja Gminy, brak ujednoliconych materiałów promocyjnych – zły stan techniczny niektórych zabytków; – niedostateczne wykorzystanie terenów pod rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych;

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I ROLNICTWO	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
– stabilizacja gospodarcza Gminy; – dość korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne dla rozwoju przedsiębiorczości; – bliskość do Miasta Łęczyca; – zwiększająca się świadomość, co do możliwości wykorzystania funduszy unijnych; – stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych; – dość wysoki wskaźnik poziomu aktualnej aktywności gospodarczej, wskazujący na pomyślną koniunkturę; – wysoka jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, bardzo dobre gleby; – wysoki poziom rolnictwa;	– niska innowacyjność; – braki w podstawowej infrastrukturze technicznej sprzyjającej powstawaniu przedsiębiorstw; – brak dużych inwestycji; – stosunkowo niski poziom wykształcenia zawodowego rolników; – niskie kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych - trudności w dostosowaniu się do potrzeb lokalnego rynku pracy; – niewystarczająca umiejętność w pozyskiwaniu rynków zbytu; – brak instytucji otoczenia biznesu; – niski udział upraw ekologicznych w ogóle produkcji rolniczej; – niewielka średnia powierzchnia gospodarstw rolnych (poniżej 10 ha), duży udział gospodarstw małoobszarowych;

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
– prawidłowo rozwinięta sieć połączeń drogowych; – funkcjonowanie segregacji odpadów u źródła; – istnienie przydomowych oczyszczalni ścieków; – obsługa części miejscowości systemem kanalizacji sanitarnej;	– brak rozwiniętej sieci kanalizacyjnej i gazowej; – niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – brak ścieżek rowerowych, chodników; – niska efektywność energetyczna budynków;

– warunki do lokalizacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii do produkcji energii elektrycznej; – rozwinięty i sprawny system zaopatrzenia w energię elektryczną, zaspakajający w pełni potrzeby Gminy; – rozwinięta sieć wodociągowa; – dostęp do usług telekomunikacyjnych (sieć komórkowa);	– stosowanie tradycyjnych substancji opałowych (m.in. węgla), oraz spalanie odpadów w kotłowniach lokalnych skutkujące potencjalnie wzrostem zanieczyszczania powietrza; – zły stan techniczny dróg gminnych;

EDUKACJA I SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
– dostęp do biblioteki publicznej; – dostęp do bazy kultury, bogate tradycje i historia; – dobra baza szkolnictwa;	– stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców; – brak żłobka; – nierówny dostęp do kształcenia; – marginalizacja dzieci i młodzieży, a także osób starszych o niższym statusie społecznym; – niewystarczające wyposażenie placówek w pomoce naukowe

POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWIA	
MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
– dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej; – dostęp do bezpłatnych badań profilaktycznych; – działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Domu Pomocy Społecznej; – funkcjonowanie gminnych programów służących społeczeństwu, np. dotyczących problemów alkoholowych i narkotyków – działalność jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej; – zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej;	– zbyt mała ilość bezpłatnych badań profilaktycznych; – problem ubóstwa, bezrobocia, alkoholizmu, niepełnosprawności; – niekorzystna sytuacja osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą; – coraz większe zagrożenia dla zdrowia młodych ludzi, wynikające ze zmiany stylu życia – coraz mniejsza aktywność fizyczna, siedzący tryb życia, przed komputerem, telefonem; – niedostateczne środki finansowe na realizację zadań i zaspakajanie potrzeb społeczeństwa korzystającego z pomocy społecznej; – ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej;

SZANSE	**ZAGROŻENIA**
– przynależność do rozwijającego się województwa; – wykorzystanie walorów przyrody; – promowanie regionu przez jednostki zewnętrzne; – wykorzystanie funduszy strukturalnych z Unii Europejskiej, w tym w zakresie: rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, kultury, edukacji, infrastruktury, ochrony środowiska; – łatwiejszy dostęp do kredytów na rozwój działalności gospodarczej; – bliskość rynków zbytu – Łęczyca, Ozorków, Łódź, Kutno; – współpraca: działalność gminy oraz lokalnych i regionalnych stowarzyszeń i organizacji ukierunkowana na promocję gminy i regionu; – rozwój sieci gazowej; – wzrost popularności aktywnych form wypoczynku;	– zanieczyszczenie środowiska spowodowane emisją niską oraz ruchem samochodowym; – brak środków na rozwój firmy; – duża konkurencja wśród wnioskujących o wsparcie ze środków Unii Europejskiej; – pandemia Covid-19; – bezrobocie strukturalne; – spadek szybkiego tempa wzrostu gospodarczego; – słaby rozwój małych i średnich firm spowodowany dużymi kosztami pracy – podatki, ZUS; – skomplikowane procedury i wysokie wymagania instytucji pomocowych udzielających wsparcia finansowego; – niska opłacalność produkcji rolnej; – rozpowszechniony handel produktami przez sieć Internet oraz duża dostępność produktów o

SZANSE	ZAGROŻENIA
– rozwój agroturystyki; – rozwój rolnictwa ekologicznego; – rosnąca popularność obszarów wiejskich jako miejsca dla spędzania wolnego czasu; – rozwój odnawialnych źródeł energii; – tworzenie obszarów dla rozwoju aktywności gospodarczej; – napływ kapitału zagranicznego i inwestorów;	niskiej jakości i cenie np. z Chin, na czym mogą tracić lokalni przedsiębiorcy; – konkurencyjność gmin sąsiednich; – niskie tempo zmian strukturalnych w rolnictwie; – brak wsparcia środkami zewnętrznymi rozbudowy sieci oraz modernizacji systemów zaopatrzenia w ciepło w tym rozwoju sieci gazowej; – uzależnienie rozwoju sieci gazowej od zaistnienia technicznych i ekonomicznych warunków budowy; – spadek konkurencyjności miejscowych przedsiębiorstw, zawężenie rynków zbytu; – brak zdecydowanej promocji gminy na zewnątrz;

2.7. Identyfikacja najważniejszych problemów występujących na danym terenie

Do najważniejszych problemów w gminie zaliczają się:

- Starzenie się społeczeństwa, zmniejszająca się liczba mieszkańców;
- Zły stan dróg;
- Brak infrastruktury zapewniającej bezpieczeństwo pieszym i rowerzystom;
- Brak - bądź pozostające w złym stanie - miejsca spotkań i rekreacji, place zabaw, świetlice wiejskie, miejsca aktywności fizycznej;
- Brak rozpoznawalności gminy, słaba oferta turystyczna;
- Zanieczyszczenie powietrza;

Podstawowym problemem gminy jest zmniejszająca się liczba jej mieszkańców. Wynika ona zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego jak i migracji. Przyrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym utrzymywaniu się ujemnego przyrostu naturalnego ma wpływ na wzrost obciążenia ekonomicznego społeczeństwa i związane z nim zagrożenie ubożenia ludności i migracji w celach zarobkowych. W konsekwencji może to prowadzić do wzrostu bezrobocia oraz obniżenia standardu życia. Konieczne staje się zatem zadbanie o zapewnienie atrakcyjnych warunków zamieszkania i pracy, dbałość o potrzeby najmłodszych mieszkańców, ale również dzieci starsze, młodzież oraz osoby starsze. Dotyczy to zarówno podstawowej infrastruktury technicznej, jak i obiektów rekreacji, opieki.

Problemy w zakresie układu komunikacyjnego związane są z niedostatecznym stanem technicznym niektórych z dróg, bezpieczeństwem poruszania się pieszych, rowerzystów i pojazdów kołowych, a także pogorszeniem jakości środowiska. Brak bezpieczeństwa w komunikacji wpływa na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Wpływ ma na to mała ilość dróg rowerowych oraz wydzielonych chodników. Coraz większa ilość pojazdów ciężkich powoduje szybkie niszczenie dróg. Nawierzchnie nie są przystosowane do tak dużej ilości samochodów ciężkich. Dojazd rowerem do szkoły, pracy, sklepu staje się wręcz niebezpieczny. Potrzebne są również zmiany i udogodnienie w komunikacji publicznej, tak aby mieszkańcom było łatwiej przemieszczać się.

W gminie występują braki w infrastrukturze wypoczynku, turystyki, sportu i rekreacji. Z jednej strony jest to odczuwalne przez samych mieszkańców gminy, z drugiej zaś strony nie stwarza dobrego obrazu gminy w oczach turystów czy potencjalnych mieszkańców. Podstawowa infrastruktura turystyczna jest słabo rozwinięta. Zauważalny jest deficyt obiektów noclegowych i gastronomicznych, urządzeń rekreacyjnych i turystycznych, parkingów, ścieżek rowerowych. Istnieje również potrzeba rozwoju obiektów towarzyszących placówkom oświatowym, takich jak obiekty sportowo–rekreacyjne, kulturalne, a także konieczne staje się doposażenie sprzętowe placówek oświatowych.

Turystyka w gminie opiera się w zasadzie tylko na atrakcjach kulturowych w Tumie. Brakuje innych, nowych, innowacyjnych form turystyki. Należy wykorzystać niezwykły potencjał terenów leśnych w gminie, aby rozwijać turystykę aktywną. Niezwykle ważnym elementem turystyki może stać się turystyka rowerowa. Gmina posiada w tym zakresie znaczny potencjał, wynikający z atrakcyjnego położenia oraz zasobów przyrody.

Problemem w gminie jest także zanieczyszczenie powietrza spowodowane głównie niską emisją. Skala problemu wzrasta w okresie jesienno-zimowym, kiedy temperatura powietrza maleje, a tym samym wzrasta zapotrzebowanie na ogrzewanie pomieszczeń. Sytuacja kształtuje się bardziej niekorzystnie w miejscach o skoncentrowanej zabudowie, gdzie panują złe warunki przewietrzania. Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych średnia i wyższa zabudowa o zwartym charakterze sprzyja tworzeniu się sytuacji smogowych. Szczególnie istotnym czynnikiem rozpraszającym jest wiatr, który przy tego typu zabudowie ma ograniczone możliwości przewietrzania. Znacznym problemem są również obszary o gęstej zabudowie. Dla celów grzewczych wykorzystywane są głównie paliwa stałe, generujące znaczne ładunki zanieczyszczeń, a skupienie wielu domów w jednym miejscu dodatkowo wzmaga efekt.
W starszych gospodarstwach domowych głównym źródłem ciepła jest przeważnie piec węglowy. W starszych obiektach piece te są często nieefektywne. Za opał służy węgiel lub miał węglowy, które są niskiej jakości i w wyniku procesu spalania uwalniane są znaczne ilości zanieczyszczeń. Należy w tym miejscu zauważyć, że występuje też problem nielegalnego spalania odpadów powstających na co dzień w gospodarstwach domowych. Spalane są opakowania plastikowe, kartony np. po mleku, butelki PET, ale również inne odpady, które wytwarzają podczas spalania ciepło. Ponieważ piece używane w domostwach nie są przystosowane do spalania takich odpadów, tzn. spalanie zachodzi w zbyt niskiej temperaturze, a instalacje nie posiadają odpowiednich filtrów, podczas procesu uwalniane są do powietrza substancje toksyczne i rakotwórcze (dioksyny oraz furany), które niosą zagrożenie zarówno dla członków gospodarstwa domowego, w którym są spalane, jak i dla mieszkańców budynków sąsiednich. W domach nowych stosuje się nowoczesne systemy grzewcze, jednak duża ilość domów starszego typu powoduje, iż stan powietrza jest bardzo zły. Mieszkańcy podczas badania ankietowego wskazali, iż potrzebne staje się dofinansowanie do montażu odnawialnych źródeł energii. Konieczna jest także termomodernizacja budynków.

3. Trendy rozwojowe

Realizacja strategii musi być skorelowana z trendami rozwojowymi. Chodzi tu o trendy w gospodarce światowej, które bezpośrednio wpływać będą na rozwój gminy w okresie programowania. Coraz bardziej pogłębia się integracja Polski z krajami europejskimi i światem. Tereny wiejskie również czerpią z tej otwartości, a rozwój gospodarki światowej bezpośrednio wpływa na rozwój gospodarki lokalnej. Wskazane trendy są zgodne ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030. Wzięto również pod uwagę zmiany w światowej gospodarce spowodowane pandemią koronowirusa COVID – 19 i prognozowane zmiany, które dotyczyć będą całego okresu realizacji strategii.

Mieszkańcy gminy coraz częściej korzystać będą z globalizacji. Swoboda przemieszczania się wewnątrz Unii Europejskiej (i nie tylko) spowoduje, że mieszkańcy coraz częściej korzystać będą ze wspólnego rynku. Ostatnie lata to etap otwierania się przedsiębiorstw i mieszkańców na kontakty międzynarodowe. Kolejne lata to dalsza integracja i tworzenie powiązań korporacyjnych z firmami spoza naszego kraju. Rozwój technologii informatycznej i konieczność korzystania z nowych środków komunikacji spowoduje, że kontakty z Europą i światem staną się łatwiejsze, tańsze, a co za tym idzie bardziej dostępne dla mieszkańców gminy. Zamknięcie gospodarek spowodowane COVID – 19 w latach 2020 – 2021 nauczyło wielu przedsiębiorców działać, pomimo utrudnień w przemieszczaniu się. Jednak należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że nie wszyscy mieszkańcy, firmy z terenu gminy potrafią przystosować się do zmian. Ostatnie lata pokazały, że firmy opierają swoją konkurencyjność na szybkim wprowadzaniu zmian w procesie produkcyjnym i organizacyjnym. Dlatego też, aby rozwijać gospodarkę gminy należy szczególną uwagę poświęcić edukacji firm i przyszłych przedsiębiorców. O ile to możliwe, należy skupić się na budowaniu potencjału nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy i kontaktach międzynarodowych. Wprowadzenie ruchu bezwizowego pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi pozwala w kolejnych latach budować nowe rynki zbytu. To szansa dla lokalnych przedsiębiorców, którą trzeba wykorzystać.

Należy się również liczyć ze zmianami demograficznymi na terenie całego województwa łódzkiego. W gminie Góra Św. Małgorzaty odnotowuje się coraz mniejszą liczbę mieszkańców, taka sama tendencja zauważalna jest w powiecie łęczyckim ogółem. Strefy gospodarcze będą skupiać się na dużych aglomeracjach miejskich, co będzie skutkować marginalizacją mniejszych ośrodków miejskich takich jak Łęczyca. Firmy innowacyjne będą więc skupiały się w Łodzi, nie w okolicach Góry Św. Małgorzaty, czy Łęczycy. Wpłynie to bezpośrednio na rozwój gminy w kolejnych latach.

Kolejne lata to szybki wzrost przepustowości połączeń internetowych. Nastąpi szybki rozwój sieci 5G, co spowoduje nową erę w cyfryzacji naszego życia. Szybki transfer danych otworzy możliwości do rozwoju nowych firm i rozwój już istniejących nie tylko w branży informatycznej. W kolejnych latach w naszych domach, gospodarstwach zagoszczą nowe urządzenia. Połączenie ich z siecią informatyczną spowoduje, że samodzielnie podejmować będą decyzje, sterować systemem grzewczym, energetycznym. Już dzisiaj coraz częstsze w gminie są samobieżne odkurzacze czy kosiarki do trawy. Sterować możemy kamerami, piecami. Już niedługo zegarek zmierzy nam tętno, puls

i prześle wyniki do ośrodka zdrowia. To duże ułatwienie, szczególnie dla ludzi starszych, gdzie konieczne jest częste monitorowanie stanu zdrowia. Rewolucja następuje również w kulturze i naszych przyzwyczajeniach. Telewizje zastępują platformy streamingowe, muzyka jest łatwo dostępna w Internecie. Przykłady można mnożyć, jednak kolejne lata to szybkie zmiany, które należy monitorować i wykorzystywać do rozwoju. Szczególnie chodzi o firmy, które mogą wyznaczać nowe zmiany w gospodarce lokalnej. Rozwój kosiarek automatycznych wymaga stworzenia ich serwisu a rozwój e-handlu powoduje, iż warto pomyśleć o stworzeniu sklepu internetowego. Jednak w gminie ujawnia się jeden problem, na który zwrócić muszą władze gminy w kolejnych latach. Jest to pełny dostęp do technologii informacyjnej oraz szybkiego, taniego Internetu. Może więc dojść do sytuacji, iż dostęp do szybkiego Internetu warunkować będzie rozwój gospodarczy. Należy dołożyć więc wszelkich starań, aby jak najszybciej umożliwić wszystkim mieszkańcom dostęp do szybkiej sieci internetowej. Jak pokazują doświadczenia roku 2020/2021 (nauka zdalna w szkołach), w dalszym ciągu występują poważne problemy z dostępem do urządzeń i Internetu w gospodarstwach domowych. Chodzi głównie o osoby o niższych dochodach. Dlatego wyzwaniem staje się stworzenie programu pełnego dostępu do podstawowych usług cyfrowych.

Innym, silnym trendem w gospodarce będzie rozwój elektromobilności. Szacuje się, że samochody, autobusy i inne pojazdy elektryczne będą stawały się coraz tańsze, a co z tym związane również coraz częściej wykorzystywane w gospodarstwach domowych. Do rozwoju elektromobilności z pewnością przyczynią się decyzje podejmowane przez lokalne władze, które mogą zachęcać mieszkańców, ale również dawać dobry przykład w tym zakresie. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że dla rozwoju elektromobilności w gminie niezbędna jest odpowiednia infrastruktura, która stanie się bodźcem dla miejscowej ludności do wprowadzenia zmian.

Trend w rozwoju elektromobilności wiązał się będzie bezpośrednio ze zmianami w lokalnej i regionalnej gospodarce. Nastąpi wzrost popytu na zakłady mechaniki pojazdowej dostosowane do obsługi pojazdów elektrycznych. Zmieni się specyfika tych zakładów. Wykonywanych będzie coraz mniej prac mechanicznych, coraz więcej z zakresu zaawansowanej elektroniki i informatyki. Pojazdy elektryczne posiadają zaawansowane systemy elektroniczne, które już za kilka lat umożliwią np. jazdę autonomiczną. Konieczne jest więc przekwalifikowanie mechaników pojazdowych i przygotowanie kadr do obsługi pojazdów napędzanych przez silniki elektryczne.

Problemem gminy i całego województwa będzie dostęp do wody i okresowe susze. Zjawisko suszy jest złożonym procesem zachodzącym w środowisku przyrodniczym. Prowadzi do zmniejszenia zasobów wodnych i powolnego wyczerpywania się wód w zlewni. W następstwie suszy atmosferycznej pojawia się tzw. susza glebowa. Dalszy brak opadów prowadzi do suszy rolniczej, negatywnie wpływającej na produkcję roślinną. Susza to złożony proces, którego konsekwencją jest zmniejszenie ilości wody w danym ekosystemie. Główną przyczyną tego zjawiska jest długotrwały brak opadów atmosferycznych, połączony często z wyższą temperaturą powietrza, a także cyrkulacją powietrza (wiatry), która znacząco zwiększa wysuszanie. Przesuszanie gleby, obniżenie poziomu wód gruntowych oraz zmniejszenie przepływów rzecznych stwarza bezpośrednie zagrożenia gospodarczo-społeczne i ekonomiczne dla człowieka. Szczególnie narażone jest rolnictwo, gdyż zmniejszają się plony roślin

uprawnych a zwiększają straty ekonomiczne. Występuje wówczas tzw. „susza „gospodarcza". Całe województwo łódzkie jest w kolejnych latach zagrożone suszą strukturalną. Widać to również w gminie Góra Św. Małgorzaty. Na polach uprawnych występuje problem niedoboru wody. W całym województwie susze prowadzić będą do zmian gospodarczych i demograficznych. Należy się liczyć z pogłębianiem się poziomów warstw wodonośnych i zamieraniem ekosystemów na powierzchni. Następować będzie stepowienie terenów. Największym wyzwaniem staje się zapewnienie nieprzerwanych dostaw wody dla wszystkich mieszkańców.

4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy został zawarty w dokumencie STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO i będzie aktualny na lata 2021 -2027. Studium przedstawia poglądy i deklaracje na temat kierunków działań podejmowanych przez Samorząd dla rozwoju gminy. Przyjmuje się zrównoważony rozwoju obszaru gminy jako podstawę do formułowania kierunków zasad i warunków zagospodarowania. Polityka przestrzenna określona w dokumencie odpowiada zasadom ustanowionym przepisami prawa, a jednocześnie posiada charakter wytycznych do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej Gminy Góra Świętej Małgorzaty wpisuje się w Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego.

Zgodnie z zapisami **Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego 2030+,** Gmina Góra Świętej Małgorzaty zalicza się do tzw. Pozostałych obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym. Obrazuje to poniższy fragment mapy zaczerpnięty z planu.

Rysunek 7 Pozostałe obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym – fragment rysunku

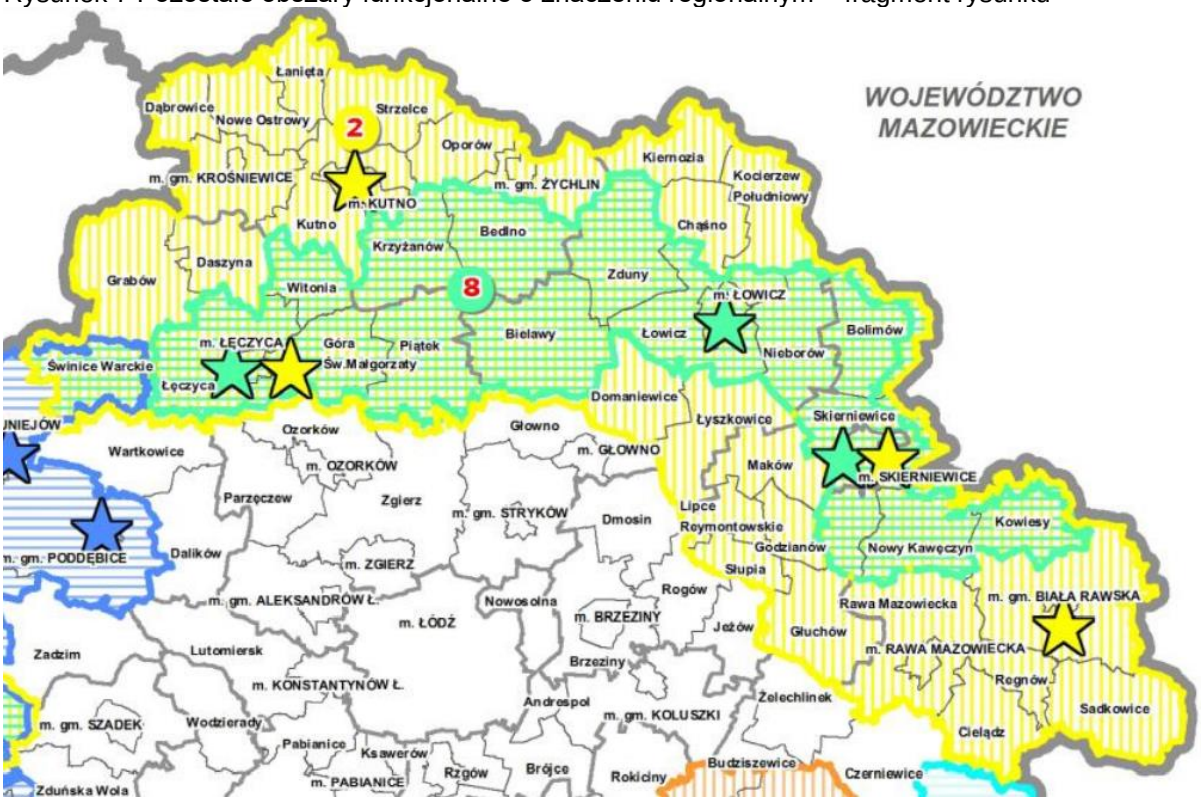

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego 2030+ za: BPPWŁ

Z rysunku wynika, iż Gmina Góra Świętej Małgorzaty została zakwalifikowana do obszarów:

- nr 2 kutnowsko-skierniewicki rolniczy obszar funkcjonalny,
- nr 8 turystyczny obszar funkcjonalny doliny Bzury.

Zgodnie z planem: „Główną rolę w gospodarce Sieradzkiego Rolniczego OF oraz Kutnowsko-Skierniewickiego Rolniczego OF, tworzących Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa, odgrywa dobrze prosperujące rolnictwo, zdolne do pełnienia funkcji żywicielskiej i zapewnienia bezpieczeństwa Żywnościowego.[20] (…)

Do najważniejszych wyzwań rozwojowych Obszaru Rozwoju Intensywnego Rolnictwa należą:

- brak rynków hurtowych produktów rolnych,
- niekorzystna struktura agrarna i powolne zmiany w tym zakresie, chociaż na tle województwa obszar charakteryzuje się znacznym udziałem gospodarstw dużych (powyżej 15,0 ha),
- duże rozproszenie działek rolnych,
- warunki wodne, w tym deficyt wody,
- problem suszy i mocno ograniczone możliwości retencji naturalnej,
- zjawisko stepowienia oraz nasilające się ekstremalne zjawiska pogodowe.

Rysunek 8 Potencjał dla Rozwoju Intensywnego Rolnictwa – potencjał dla Gminy Góra Świętej Małgorzaty – specjalizacja warzywa

[20] Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

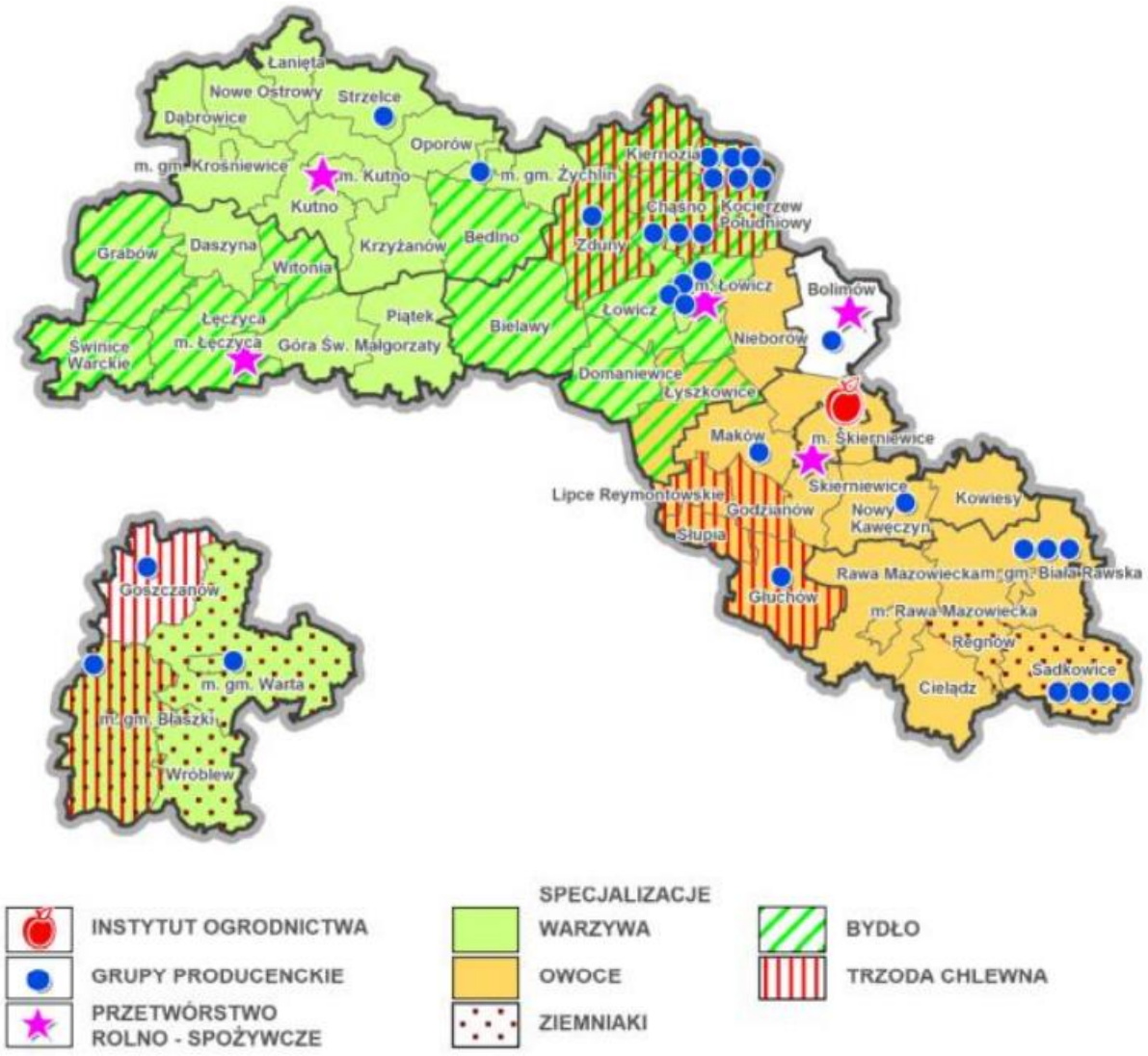

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego 2030+ za: BPPWŁ

(…) Turystyczny OF Doliny Bzury Obszar turystyczny doliny Bzury w dużym stopniu objęty jest systemem obszarów chronionych, który kształtują m.in.: Bolimowski Park Krajobrazowy, rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000 z unikatowym w skali europejskiej bogactwem gatunków ptaków, gdzie rozwija się turystyka ornitologiczna (birdwatching).

(…) Obszar wyróżnia się atrakcyjnymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi, stanowiącymi podstawę rozwoju form turystyki, m.in. aktywnej, kulturowej i przyrodniczej. Największymi atutami obszaru są: Dolina Bzury predysponowana do rozwoju turystyki aktywnej: kajakowej, na wyznakowanym w 2015 r. szlaku kajakowym Bzury na odcinku od wsi Przezwiska (gmina Bielawy) do wsi Patoki (Gmina Nieborów), turystyki jeździeckiej wykorzystującej Łódzki Szlak Konny i ośrodki jeździeckie z wiodącym w Walewicach, turystyki rowerowej i pieszej oraz turystyki kulturowej;

(…) Do najcenniejszych zasobów dziedzictwa kulturowego obszaru, na których opiera się turystyka kulturowa, należą m. in.: archikolegiata w Tumie oraz elementy kościoła w Górze Świętej Małgorzaty, będące unikatowymi w skali kraju przykładami architektury romańskiej, zamek w Łęczycy(…), skanseny

w (…) Tumie-Kwiatkówku, (…) oraz liczne miejsca pamięci związane z działaniami wojennymi z okresu I i II wojny światowej (m.in. w Łęczycy, Tumie, (…)). W obszarze wyróżniają się również obiekty archeologiczne m.in.: grodzisko w Tumie tzw. Szwedzka Góra. (…) W obszarze występują produkty turystyczne – (…) „Centralny Łuk Turystyczny" którego głównymi atrakcjami są Łęczyca z Tumem i odbywającymi się tam turniejami rycerskimi, festiwalem."

Rysunek 9 Potencjał turystyczny gmin w Obszarach Turystycznych Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury w 2016 r. - fragment

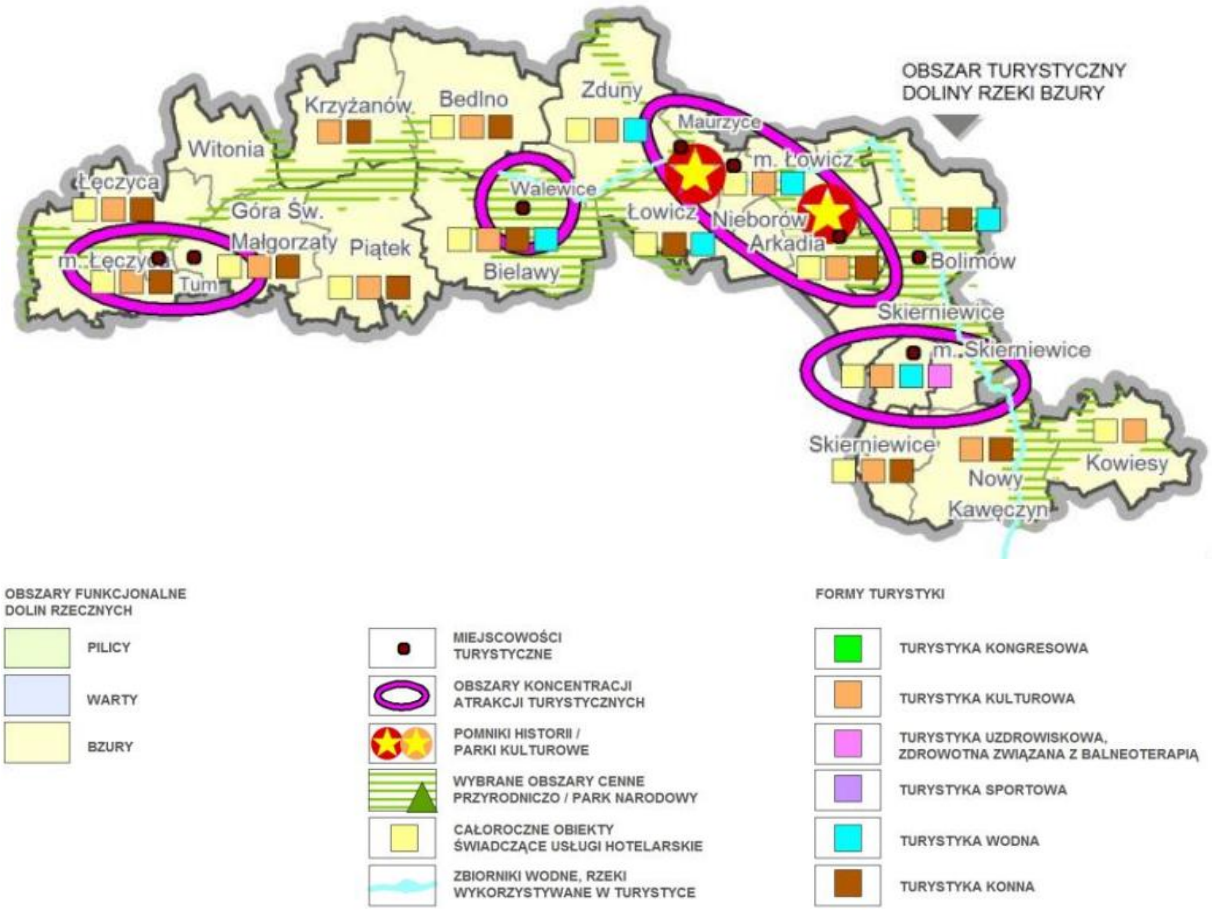

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego 2030+ za: BPPWŁ

W Planie przyjęto następującą wizję rozwoju województwa:

REGION SPÓJNY TERYTORIALNIE I WIZERUNKOWO, KREATYWNY I KONKURENCYJNY W SKALI KRAJU I EUROPY, O NAJLEPSZEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ, WYRÓŻNIAJĄCY SIĘ ATRAKCYJNOŚCIĄ INWESTYCYJNĄ I WYSOKĄ JAKOŚCIĄ ŻYCIA.

„W „Planie…", jako proces perspektywiczny i długotrwały, wskazuje się również kształtowanie stref rozwojowych tworzących strukturę funkcjonalno-przestrzenną województwa, składających się z obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym, będących wypadkową zróżnicowanej działalności człowieka oraz uwarunkowań środowiskowych. (…)

W ramach struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu wyodrębniono:

Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa obejmujący obszary charakteryzujące się wysokim

wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej położone w północnej i zachodniej części województwa. Obszar ten stanowi bazę surowcową dla przemysłu rolno-spożywczego i jest predysponowany do intensyfikacji rolniczej produkcji towarowej. Zakłada się dalszy rozwój konkurencyjnego, produktywnego rolnictwa oraz nowoczesnego przetwórstwa rolno-spożywczego i utworzenie rynków hurtowych produktów rolnych. Ponadto, zintegrowane działania na rzecz zwiększenia retencji wód, rozwoju i modernizacji systemów melioracji wodnych oraz zwiększania powierzchni zadrzewień i zakrzewień, szczególnie na terenach o niskiej lesistości, w rejonach występowania gleb najwyższych klas bonitacyjnych (w tym związanych z intensywną produkcją rolną i dużym zagrożeniem procesami erozji gleb) przyczynią się do minimalizacji problemów związanych z występowaniem obszaru suszy i stepowienia.

Obszary Turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury, dysponujące znacznym potencjałem środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu do rozwoju i kształtowania funkcji turystycznych i rekreacyjnych, charakteryzujące się przeplatającymi się formami zagospodarowania charakterystycznymi dla strefy rolnej i rolno-leśnej. Przyjmuje się, że uruchomione i wzmocnione czynniki rozwojowe pozwolą na kształtowanie m.in. obszarów turystyki uzdrowiskowej, kulturowej, sportowej i aktywnej o znaczeniu ponadlokalnym. Nastąpi rozwój bazy turystycznej i szlaków turystycznych, a także funkcji konferencyjno-kongresowej. Podejmowane działania na rzecz rozwoju funkcji uzdrowiskowej pozwolą na wykreowanie marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne. Budowanie zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczych, w tym geologicznych, przyczyni się do wykreowania wizerunku regionu jako atrakcyjnego turystycznie. Jednocześnie prowadzone działania na rzecz poprawy czystości wód powierzchniowych, w tym szczególnie Zalewu Sulejowskiego, a także rozwiązanie problemów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, wpłyną na poprawę stanu środowiska, a tym samym zwiększenie atrakcyjności obszarów. Zwiększenie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej pozwoli na budowanie spójności terytorialnej regionu i przeciwdziałanie procesom peryferyzacji. Poza tym, uwzględniając specyficzne uwarunkowania obszarów wiejskich, zakłada się wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich i rozwój rolnictwa ekologicznego pozostałych obszarów wiejskich w regionie. Przyjmuje się, że realizacja planowanych założeń w rolnictwie przyczyni się do ochrony najlepszych gleb i zachowania ich możliwości produkcyjnych oraz wpływać będzie na racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Nastąpi poprawa struktury agrarnej wsi, tj. wzrost średniej powierzchni gospodarstwa rolnego, spadek ogólnej liczby gospodarstw oraz podniesienie standardów jakościowych, sanitarnych i ochrony środowiska, jak również wzmocnienie ekologicznych funkcji obszarów wiejskich. Zakłada się także wykorzystanie potencjału środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, a także walorów krajobrazowych obszarów wiejskich dla rozwoju funkcji turystycznych, w tym uzdrowiskowej, i rekreacji.

(…) Do najważniejszych i priorytetowych wyzwań w tym zakresie w perspektywie krótkookresowej należy rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, związany m.in. z racjonalizacją gospodarki odpadami i racjonalnym gospodarowaniem zasobami naturalnymi, oraz obniżenie emisji zanieczyszczeń powietrza. Zakłada się, że podjęte działania przyczynią się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców regionu, wprowadzania nowoczesnych rozwiązań technologicznych w gospodarce ograniczających

wykorzystanie zasobów naturalnych, a także ograniczenia powstawania i składowania odpadów. Priorytetem jest również podjęcie działań zmierzających do poprawy efektywności oczyszczania województwa z azbestu. Proekologiczne rozwiązania transportowe, rozwój publicznego transportu zbiorowego, rozwój OZE oraz działania rewitalizacyjne w miastach ukierunkowane na wprowadzanie rozwiązań niskoemisyjnych i energooszczędnych znacząco poprawią jakość powietrza.
Poza tym, zakłada się, że w perspektywie długookresowej wzrośnie lesistość regionu, zmniejszy się powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, nastąpi poprawa jakości wód, w szczególności powierzchniowych, oraz zwiększą się ich zasoby, poprawie ulegnie gospodarka wodno-ściekowa.
(…) W tym celu zakłada się m.in. kształtowanie sieci unikatowych ośrodków historycznych oraz objęcie ochroną najcenniejszych obiektów i obszarów województwa w formie pomników historii i parków kulturowych. Zakłada się także, że wybitne dzieła i dorobek współcześnie żyjących pokoleń zostaną objęte formą ochrony poprzez uznanie za dobra kultury współczesnej. Działania te, w powiązaniu z rozwojem różnych form turystyki i stworzeniem systemu szlaków turystycznych, wpłyną bezpośrednio na wzrost atrakcyjności turystycznej województwa oraz przyczynią się do kształtowania rozpoznawalnej marki turystycznej regionu. (…)"

W planie zapisano, iż „Dla pozostałych obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym przyjmuje się cele strategiczne oraz strategiczne kierunki działań wskazane w „Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020".
Określono CEL SZCZEGÓŁOWY IX dla obszarów funkcjonalnych: REGION EFEKTYWNIE WYKORZYSTUJĄCY ENDOGENICZNY POTENCJAŁ ROZWOJOWY NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU PRZESTRZENNEGO
Zakłada się, że w celu równoważenia rozwoju i kształtowania harmonijnych struktur funkcjonalno-przestrzennych, działania prorozwojowe we wszystkich obszarach funkcjonalnych będą prowadzone zgodnie ze wskazanymi zasadami zagospodarowania i kształtowania przestrzeni wpływającymi na ład przestrzenny oraz wzmocnienie atutów rozwojowych:
1. zachowanie czytelnych granic między obszarami zabudowy a terenami otwartymi,
2. unikanie pasmowego rozwoju zabudowy wzdłuż tranzytowych ciągów komunikacyjnych,
3. ograniczanie urbanizacji na terenach, które nie znajdują się w zasięgu obsługi publicznym transportem zbiorowym,
4. ograniczanie urbanizacji na terenach, które nie mają możliwości do objęcia zbiorczymi systemami infrastruktury technicznej,
5. ograniczanie urbanizacji na terenach pełniących funkcje korytarzy przewietrzających,
6. ograniczanie urbanizacji na terenach o ryzyku wystąpienia naturalnych i antropogenicznych zagrożeń środowiska m.in. szczególnego zagrożenia powodzią w miastach, wystąpienia poważnych awarii oraz ryzyka związanego z ustanowionymi obszarami ograniczonego użytkowania itd., oraz zakaz urbanizacji na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią poza obszarami miejskimi,
7. ograniczanie negatywnej ingerencji w tereny cenne przyrodniczo i krajobrazowo,

8. kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych z poszanowaniem atutów lokalizacyjnych wynikających z ukształtowania terenu i walorów krajobrazowych,
9. ochrona i kształtowanie osi widokowych, dominant przestrzennych, sylwet, panoram wraz z przedpolami ekspozycji,
10. ograniczanie lokalizacji i eliminacja przestrzennych elementów dysharmonijnych z krajobrazem (m.in. reklam, obiektów obcych kulturowo),
11. kształtowanie struktur obszarów zabytkowych z poszanowaniem autentyzmu i integralności,
12. kształtowanie struktur mieszkaniowych wraz z zapleczem podstawowych usług publicznych,
13. lokalizacja terenów zieleni urządzonej jako integralnej części struktur funkcjonalno-przestrzennych,
14. powiązanie systemów zieleni miejskiej z ponadlokalnym systemem przyrodniczym,
15. lokalizacja elementów retencjonujących wodę jako integralnych części struktur funkcjonalnoprzestrzennych,
16. ograniczanie negatywnego oddziaływania elementów infrastrukturalnych na struktury funkcjonalnoprzestrzenne,
17. sytuowanie elementów infrastrukturalnych we wspólnych korytarzach,
18. rozwój rozdzielczych i dystrybucyjnych sieci infrastrukturalnych: gazowych, ciepłowniczych, wodociągowych i kanalizacyjnych w zasięgu strefy racjonalnego rozwoju sieci.

CELE STRATEGICZNE I STRATEGICZNE KIERUNKI DZIAŁAŃ[21]

IX. 3 Obszar Rozwoju Intensywnego Rolnictwa

- obszar rozwoju konkurencyjnego, produktywnego rolnictwa oraz nowoczesnego przetwórstwa rolno - spożywczego, opartego na tradycjach przedsiębiorczych oraz strukturach sieciowych powiązanych z sektorem naukowo-badawczym, kształtowany poprzez wspieranie działań na rzecz:

IX.3.1. rozwoju szkolnictwa wyższego o zasięgu ponadregionalnym oraz specjalistycznego szkolnictwa zawodowego na poziomie średnim o profilu rolniczym;
IX.3.2. wspierania powstawania i działalności organizacji producentów rolnych;
IX.3.3. rozwoju sieci współpracy między sferą naukowo-badawczą a samorządem rolniczym i producentami rolnymi oraz przedsiębiorstwami przetwórstwa rolno-spożywczego i innymi;
IX.3.4. utworzenia rynków hurtowych produktów rolnych;
IX.3.5. agrobiznesu międzynarodowego;
IX.3.6. produkcji biogazu i biopaliw na bazie produktów rolnych i pochodzących z gospodarki leśnej oraz odpadów pochodzących z produkcji rolnej, leśnej i przetwórstwa rolnospożywczego;
IX.3.7. zwiększenia retencji wód oraz rozwoju i modernizacji systemów melioracji wodnej;
IX.3.8. inicjowania i wspierania procesów scalania gruntów rolnych i leśnych;
IX.3.9. zwiększenia dostępności transportowej zewnętrznej i wewnętrznej;
IX.3.10. rozwoju ponadregionalnych powiązań funkcjonalno-przestrzennych z zakresu przetwórstwa rolno-spożywczego.

IX.4. Obszary Turystyczne Dolin Rzecznych Pilicy, Warty i Bzury

[21] Podkreślono szczególnie istotne z perspektywy rozwoju gminy Góra Świętej Małgorzaty

– obszary rozwoju turystyki uzdrowiskowej, konferencyjnej, sportowej i aktywnej o znaczeniu ponadlokalnym, wykorzystujące endogeniczny potencjał środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, kształtowane poprzez wspieranie działań na rzecz:

IX.4.1. rozwoju turystyki aktywnej, rekreacyjnej, sportowej i geoturystyki oraz bazy turystycznej, w tym agroturystyki;

IX.4.2. rozbudowy szlaków turystycznych;

IX.4.3. rozwoju funkcji konferencyjno-kongresowej;

IX.4.4. wykreowania marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne;

IX.4.5. budowania zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczych, w tym geologicznych, oraz kultywowaniu tradycji;

IX.4.6. wykreowania wizerunku obszarów jako atrakcyjnych turystycznie;

IX.4.7. poprawy czystości wód Zalewu Sulejowskiego i Zbiornika Jeziorsko oraz terenów leśnych;

IX.4.8. wprowadzenia systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;

IX.4.9. zwiększenia dostępności transportowej zewnętrznej i wewnętrznej;

IX.4.10. rozwoju ponadregionalnych powiązań funkcjonalno-przestrzennych o wymiarze ponadregionalnym.”

Poniżej przedstawiono najważniejsze - z punktu widzenia realizacji zamierzeń zawartych w przedmiotowej strategii rozwoju gminy - z zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Góra Świętej Małgorzaty.

W zakresie rozwoju procesów urbanizacyjnych zakłada się:

1) utrzymanie wielofunkcyjnego rozwoju wsi Góra Świętej Małgorzaty;
2) zachowanie, uzupełnienie oraz rozwój istniejących terenów zabudowy przydrożnej w zasięgu zgodnym z obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego;
3) tworzenie warunków dla rozwoju funkcji turystycznych i wypoczynkowych, niekolidujących z wymaganiami ochrony środowiska przyrodniczego – w dolinie rzeki Bzury oraz w miejscowości Tum;
4) tworzenie warunków dla rozwoju aktywności gospodarczej wzdłuż drogi powiatowej nr 2512E pomiędzy drogą wojewódzką a miejscowością gminną;
5) tworzenie warunków dla realizacji gminnych inwestycji celu publicznego,
6) rozwój i wzmocnienie rolniczej funkcji Gminy;
7) ograniczenie możliwości zainwestowania w dolinach Bzury i Kanału Tumskiego.

Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym

Generalne kierunki zagospodarowania przestrzennego i przekształceń struktur przestrzennych określone zostały poprzez wydzielenie kształtujących się w Gminie obszarów funkcjonalnych o znaczeniu lokalnym:

1) obszar przyrodniczo - krajobrazowy – obejmujący doliny Bzury i Kanału Tumskiego, głównie w północnej i północno-zachodniej części Gminy. Jego północne fragmenty objęte zostały ochroną

w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu Pradoliny Warszawsko – Berlińskiej oraz dwóch obszarów Natura 2000 Pradolina Warszawsko – Berlińska (PLB100001) i Pradolina Bzury – Neru (PLH100006). Obszar ten cechuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego oraz pełni ważną rolę dla tworzenia sieci powiązań przyrodniczych, utrzymania odpowiednich warunków klimatycznych i hydrologicznych. W obszarze tym wyodrębniono:

- tereny cieków wraz z bezpośrednio otaczającymi je terenami użytków zielonych, łąk i pastwisk, na których wyklucza się możliwość zainwestowania,
- tereny lasów,
- grunty w bezpośrednim sąsiedztwie ww. terenów i obszarów wykorzystywane rolniczo.

Dla obszaru wskazuje się priorytet dla zachowania funkcji przyrodniczych i ograniczenie ekspansji gospodarczej i urbanistycznej. Kierunki działań w tej podstrefie podporządkowane są wymogom zawartym w przepisach odrębnych z zakresu ochrony przyrody.

2) obszar kształtowania wielofunkcyjnego układu osadniczego – obejmujące tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania miejscowości Góra Świętej Małgorzaty, predysponowane do rozwoju wielofunkcyjnego. Dla obszaru wskazuje się intensyfikację zainwestowania, stopniowe ograniczenie funkcji rolniczych na rzecz rozwoju funkcji mieszkaniowej, usługowej i w mniejszym stopniu produkcyjnej, składowej i magazynowej (zgodnie z przeznaczeniem terenów), podnoszenie jakości przestrzeni publicznych oraz ochronę i eksponowanie wartościowych kulturowo i historycznie obiektów i obszarów oraz ich otoczenia.
3) obszary aktywności gospodarczej – obejmujący tereny istniejącego i przyszłego zagospodarowania w granicach obrębów: Góra Świętej Małgorzaty, Orszewice i Gaj Nowy. Dla obszaru wskazuje się intensyfikację zainwestowania, ograniczenie funkcji rolniczych na rzecz rozwoju funkcji produkcyjnych, magazynowych, składowych i usługowych.
4) obszar rolniczo-osadniczy – obejmujący większość powierzchni Gminy, na terenach pomiędzy dolinami rzek. Są to tereny wysoczyzny polodowcowej będącej miejscem koncentracji funkcji rolniczej i osiedleńczej (głównie w formie zabudowy zagrodowej, w mniejszym stopniu mieszkaniowej i usługowej). Na terenach tych występują dobre gleby, wskazane do wykorzystania na cele intensywnej produkcji rolnej, w tym warzywnictwa. Ponadto wskazana jest komasacja areałów. Istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej podlegają zachowaniu oraz uzupełnieniu.

Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty

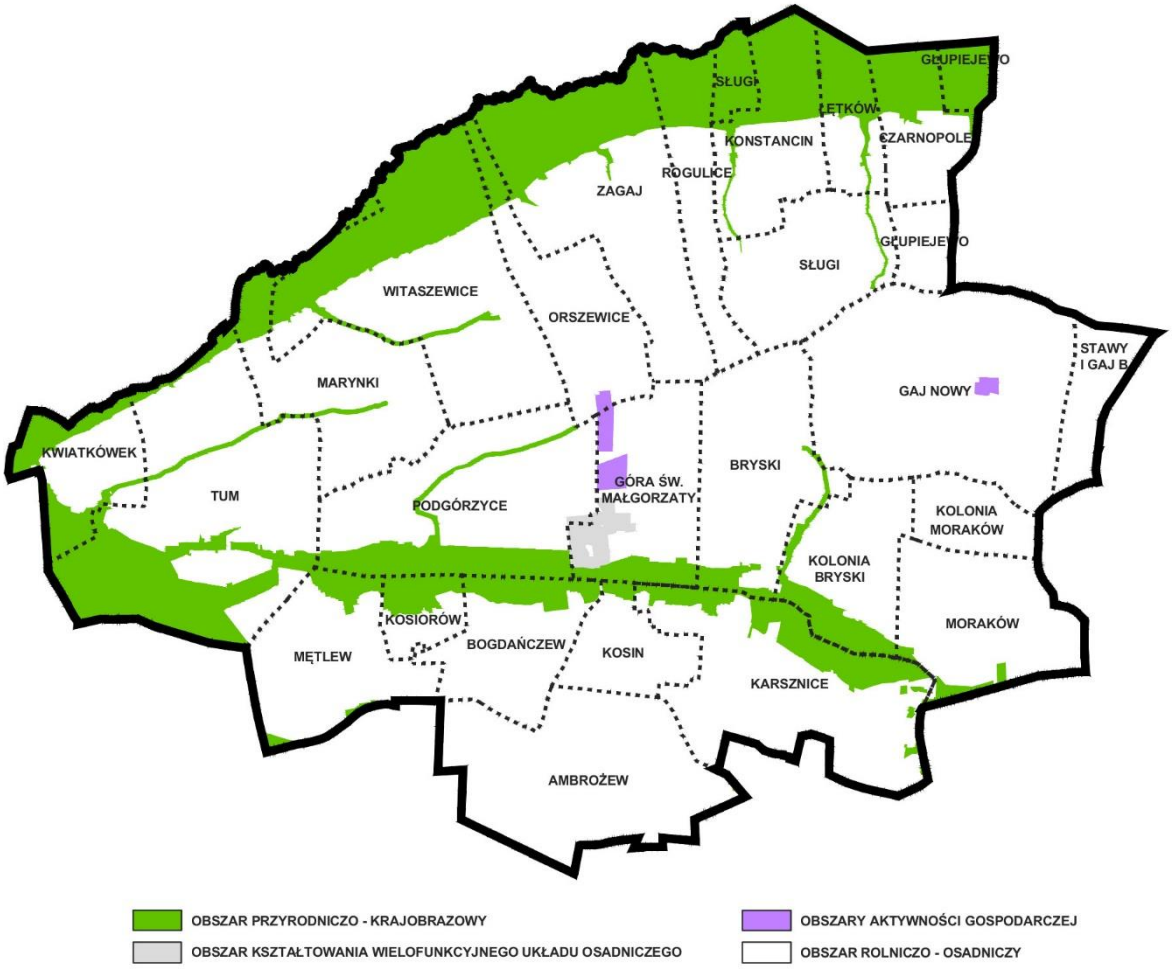

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Jako główne kierunki działań w zakresie ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych wskazuje się:

1) ochronę zasobów wodnych i racjonalizację zużycia wody we wszystkich dziedzinach gospodarki,
2) poprawę czystości wód powierzchniowych poprzez:
3) poprawę bilansu hydrologicznego (zwiększenie zasobów wód w zlewni) poprzez:
4) zachowanie istniejących stref ekotonowych na granicy las-woda, las-bagno, zaś tam gdzie jest to uzasadnione tworzyć je w celu ochrony czystości wód i stabilizacji stosunków wodnych;
5) zachowanie drożności cieków oraz możliwości spływu wód opadowych i roztopowych zgodnie z naturalnym ukształtowaniem terenu. Studium dopuszcza zmianę ukształtowania terenu lub przebiegu cieków jedynie w sytuacji zapewnienia odpływu wód w sposób nie zakłócający stosunków wodnych na terenach i działkach sąsiednich. W celu zachowania swobodnego odpływu wód zabrania się niszczenia i uszkadzania istniejących urządzeń wodnych;
6) zakaz prowadzenia działań mogących w poważny sposób zmienić stosunki wodne.

KSZTAŁTOWANIE PODSYSTEMU KLIMATYCZNEGO. OCHRONA POWIETRZA ORAZ OCHRONA PRZED HAŁASEM.

Jako główne kierunki działań w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami oraz ochrony ludności przed hałasem wskazuje się:

1) zmniejszenie energochłonności gospodarki, poprzez m.in. wykorzystywanie energii ze źródeł odnawialnych oraz wprowadzenie urządzeń i technologii energooszczędnych;
2) zmniejszenie zużycia energii, poprzez wykonanie termomodernizacji budynków;
3) ograniczenie niskiej emisji poprzez:
   a) wykorzystanie odnawialnych źródeł energii dla potrzeb zaopatrzenia w ciepło,
   b) wspieranie inwestycji polegających na modernizacji indywidualnych i zbiorczych systemów grzewczych szczególnie w kierunku dostosowania ich do wykorzystywania odnawialnych źródeł energii,
   c) wdrożenie monitoringu gospodarstw domowych w zakresie niskiej emisji zanieczyszczeń,
   d) rozbudowę sieci gazowej, z dostosowaniem do potrzeb zaopatrzenia obiektów w gaz do celów grzewczych;
4) ograniczenie rozwoju terenów podlegających ochronie akustycznej tam, gdzie istnieje niebezpieczeństwo wystąpienia hałasu o ponadnormatywnym natężeniu;
5) ograniczenie uciążliwości prowadzonej działalności w zakresie emisji hałasu oraz emisji zanieczyszczeń (poprzez m.in.: realizację nasadzeń zwartą zielenią wysoką i średnio wysoką na działce, na której prowadzona jest działalność, ekranowanie źródeł hałasu, stosowanie urządzeń filtrujących, wyciszających);
6) wprowadzenie nasadzeń zieleni wysokiej w pasach drogowych;
7) przebudowę i modernizację dróg polegające przede wszystkim na przebudowie drogi wojewódzkiej oraz wymianie nawierzchni pozostałych dróg;
8) kształtowanie zainwestowania w obszarach narażonych na hałas od tras komunikacyjnych w sposób minimalizujący ekspozycję na uciążliwości akustyczne funkcji, których tereny lokalizacji podlegają ochronie w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku.

KIERUNKI ORAZ ZASADY ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI

Kształtowanie powiązań zewnętrznych

W zakresie kształtowania powiązań zewnętrznych zakłada się:

1) utrzymanie i modernizację istniejącej sieci drogowej;
2) dążenie do dostosowania parametrów istniejących dróg do wymogów obowiązujących przepisów z zakresu warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne, określonych dla poszczególnych klas technicznych, w tym dostosowania do klasy G drogi wojewódzkiej nr 703 poprzez jej rozbudowę wskazaną jako inwestycja celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego;
3) klasy techniczne dróg publicznych:
   a) klasy „G” – droga główna: droga wojewódzka nr 703,
   b) klasy „Z” – drogi zbiorcze: drogi powiatowe.

Wśród inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym zapisanych w PZPW na terenie Gminy wymieniono rozbudowę drogi wojewódzkiej nr 703 Porczyny – Łowicz. W ramach przedsięwzięcia planowana jest budowa obwodnicy Łęczycy.

Kształtowanie wewnętrznego układu komunikacyjnego

W zakresie kształtowania powiązań wewnętrznych układu drogowego zakłada się:

1) utrzymanie, modernizację i przebudowę istniejącej sieci dróg gminnych;
2) dostosowanie parametrów istniejącej sieci dróg gminnych do obowiązujących przepisów odrębnych z zakresu warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne określonych dla poszczególnych klas technicznych;
3) klasy techniczne dla dróg gminnych: lokalne „L" lub dojazdowe „D" w zależności od warunków terenowych i funkcji obsługiwanych przez nie terenów;
4) na obszarach przewidzianych do urbanizacji – wprowadzenie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów: budowę chodników, dróg rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych w drogach;
5) na obszarach otwartych, nieprzewidywanych do urbanizacji – wprowadzenie rozwiązań poprawiających bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów: budowę poboczy lub ciągów pieszo-rowerowych w drogach w zależności od możliwości terenowych;
6) urządzenie dróg, posiadających nieutwardzone nawierzchnie.
7) pozbawienie kategorii drogi gminnej fragmentu ciągu położonego wzdłuż rezerw terenowych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną w zachodniej części miejscowości Góra Świętej Małgorzaty jako zbędnego do obsługi powstającego zagospodarowania.

Komunikacja zbiorowa

Zakłada się utrzymanie istniejących połączeń autobusowej komunikacji zbiorowej oraz podjęcie działań na rzecz rozwoju ilościowego i jakościowego tych przewozów, prowadzącego do ograniczenia zjawiska wykluczenia komunikacyjnego wśród mieszkańców Gminy.

W ramach poprawy dostępności transportu zbiorowego możliwe jest uruchamianie nowych połączeń, zwiększanie częstotliwości oraz modyfikowanie tras istniejących. Jednocześnie modernizacji mogą podlegać elementy infrastruktury służące obsłudze tego rodzaj ruchu – drogi, po których prowadzone są poszczególne trasy oraz przystanki, na których zatrzymują się pojazdy wraz z ścieżkami dojścia do nich.

Komunikacja rowerowa

Zakłada się rozwój dróg umożliwiających bezpieczne poruszanie się rowerzystom poprzez:

1) budowę poboczy w pasach drogowych lub wydzielenie pasów dla rowerów w jezdni dróg o większym natężeniu ruchu;
2) budowę dróg rowerowych w przebiegu szlaków turystycznych lub stosowanie innych rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo rowerzystów;
3) oznakowanie dróg rowerowych;
4) wprowadzenie rozwiązań służących uspokojeniu ruchu.

W drogach o mniejszym natężeniu ruchu, poza terenami zurbanizowanymi lub przewidzianymi do urbanizacji ruch rowerowy może pozostać nie oddzielony od samochodowego.

Komunikacja piesza

Zakłada się poprawę bezpieczeństwa i wygody poruszania się pieszych poprzez:

1) uwzględnienie potrzeb ruchu pieszego przy modernizacji drogi wojewódzkiej nr 703 – np. w postaci urządzenia poboczy i nowych przejść dla pieszych;
2) wyposażenie przejść dla pieszych w Górze Świętej Małgorzaty w odpowiednie oznakowanie i urządzenia poprawiające bezpieczeństwo korzystania z przejść;
3) modernizację istniejących i budowę nowych chodników – z uwzględnieniem lokalnego zapotrzebowania - głównie w miejscowości gminnej,
4) urządzenie ciągów pieszych lub pieszo – jezdnych na obszarach atrakcyjnych krajobrazowo oraz pomiędzy obiektami atrakcyjnymi turystycznie – np. pomiędzy Archikolegiatą i grodziskiem w Tumie.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Zaopatrzenie w wodę

Dla poprawy funkcjonowania systemu i bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę wskazuje się:

1) utrzymanie w należytym stanie technicznym istniejącej sieci;
2) modernizację i rozbudowę istniejącej sieci;
3) bieżące utrzymanie i modernizacje Stacji Uzdatniania Wody w Zagaju;
4) wymianę zdekapitalizowanych elementów sieci, które mogą stanowić zagrożenie dla stanu czystości dostarczanej wody;
5) dostosowanie sieci do funkcjonowania w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń.

ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH I ICH OCZYSZCZANIE

W zakresie odprowadzania ścieków wskazuje się:

1) odprowadzanie ścieków komunalnych:
   a) do sieci kanalizacji sanitarnej – docelowo z całego obszaru zurbanizowanego,
   b) do grupowych lub indywidualnych oczyszczalni ścieków – poza zasięgiem sieci kanalizacyjnej, jeśli pozwalają na to warunki gruntowo-wodne,
   c) do szczelnych zbiorników na nieczystości ciekłe ścieków – jako rozwiązanie tymczasowe do czasu budowy sieci oraz na obszarach o dużym rozproszeniu zabudowy poza zasięgiem sieci kanalizacyjnej;
2) gromadzenie nieczystości pochodzenia zwierzęcego z budynków inwentarskich w dostosowanych do tego zbiornikach oraz zagospodarowanie w rolnictwie zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej;
3) odprowadzanie ścieków z zakładów przemysłowych w oparciu o rozwiązania indywidualne, zgodne z wymogami przepisów odrębnych dotyczących gospodarki wodami;
4) konieczność prowadzenia racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach przemysłowych poprzez: rezygnację z wodochłonnych technologii przemysłowych oraz korzystanie z zamkniętych obiegów wody.

W zakresie budowy systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków jako priorytetowe działania wskazuje się:

1) objęcie przydomowymi oczyszczalniami ścieków obszarów zabudowy miejscowości: Orszewice, Sługi, Ambrożew, Moraków;
2) budowę grupowych lub indywidualnych oczyszczalni ścieków na terenach zabudowy rozproszonej lub terenach znacznie oddalonych od obszarów objętych systemem kanalizacji zbiorczej.

SYSTEMY ENERGETYCZNE

Zaopatrzenie w ciepło

Należy dążyć do stopniowego zastępowania przestarzałych systemów grzewczych nowymi, bezpiecznymi ekologicznie, a także dokonywać termomodernizacji budynków w celu podniesienia efektywności wykorzystania systemów grzewczych.

Wskazuje się, by zarówno w zbiorczych jak i w indywidualnych systemach grzewczych wykorzystywane były odnawialne źródła energii w możliwie jak największym zakresie – pompy ciepła, energia słoneczna, inne.

Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy Góra Świętej Małgorzaty przewiduje się możliwość lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, wykorzystujących energię otrzymywaną z biomasy, energię geotermalną, energię aerotermalną, energię promieniowania słonecznego. Nie przewiduje się w obszarze Gminy możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych (instalacji odnawialnego źródła energii wykorzystującego energię wiatru o mocy większej niż moc mikroinstalacji – 50 kW).

KIERUNKI ROZWOJU I PRZEKSZTAŁCEŃ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

Zaspokojenie potrzeb w zakresie oświaty

Istniejące placówki szkolne i przedszkolne wskazuje się do zachowania. Wskazuje się rozbudowę i wyposażenie istniejących placówek w obiekty i urządzenia służące realizacji funkcji oświatowych, w tym sal gimnastycznych, boisk itp. w zależności od rozwijających się potrzeb.

Konieczne jest monitorowanie zapotrzebowania na usługi przedszkolne oraz dostosowanie sieci placówek do zmieniających się potrzeb.

Realizacja innych nowych obiektów z zakresu oświaty możliwa jest w obszarach wskazanych na cele zabudowy usługowej lub mieszkaniowo-usługowej.

Zaspokojenie potrzeb w zakresie kultury, sportu, rekreacji i turystyki

Dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców Gminy z zakresu kultury, sportu i rekreacji wskazuje się:

1) rozbudowę placówek kulturalnych i poszerzanie ich oferty;
2) wykorzystanie obiektów strażnic OSP dla pełnienia funkcji kulturalnych;
3) utrzymanie, rozbudowę placówek sportowych poprzez budowę infrastruktury sportowej: hal sportowych, boisk, trybun i pomieszczeń socjalnych oraz doposażenie istniejących placówek i rozszerzenie ich oferty;
4) realizację ciągów pieszych i dróg rowerowych;
5) adaptację zabytkowych obiektów na terenie Gminy na cele kulturalne lub związane z obsługą ruchu turystycznego;

6) tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznej;
7) poprawę jakości terenów zieleni;
8) utrzymanie tradycji organizowanych cyklicznie na terenie Gminy imprez (również plenerowych) oraz kreowanie nowych wydarzeń kulturalnych i sportowych.

Ze względu na walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe wskazuje się wykorzystanie turystyki jako jednego z czynników rozwoju społecznego i gospodarczego Gminy. Dla realizacji powyższego kierunku wskazuje się:

1) utrzymanie wysokiego stanu czystości środowiska przyrodniczego;
2) lokalizację i rozwój terenów, na których możliwa jest realizacja usług związanych z turystyką (UKT);
3) rozbudowę bazy turystycznej obejmującej:
   a) bazę noclegową w postaci gospodarstw agroturystycznych, pól campingowych oraz hoteli i pensjonatów,
   b) bazę gastronomiczną;
4) stworzenie kompleksowego serwisu informacyjno-promocyjnego oraz punktu informacji turystycznej;
5) wzmocnienie roli szlaków turystycznych przebiegających przez obszar Gminy i ich oznakowanie oraz realizacja nowych szlaków;
6) rozwój agroturystyki i wspieranie rozwoju gospodarstw ekologicznych;
7) kreowanie wizerunku Gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestowania, zamieszkania i wypoczynku.

5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Należy utrzymać dotychczasowe funkcje obszarów wyróżnionych w ramach działań polityki przestrzennej. Obecnie gmina w większości stanowi sferę produkcji rolniczej.

Przewiduje się, że zmiany struktury przestrzennej wystąpią głównie w miejscowości gminnej Góra Św. Małgorzaty. Będą one dotyczyć stopniowego ograniczania funkcji rolniczych na rzecz rozwoju funkcji mieszkaniowej, usługowej oraz gospodarczej. Zmiany te przebiegać powinny równomiernie z podnoszeniem jakości przestrzeni publicznych oraz ochroną, promowaniem oraz wykorzystaniem dla rozwoju gminy wartości kulturowych i historycznych.

Podobne zmiany – w zakresie powolnego odchodzenia od funkcji rolniczych na rzecz rozwoju gospodarczego – będą zachodzić w Orszewicach oraz Gaju Nowym.

Przewiduje się również rozwój funkcji turystycznej w miejscowości Tum, który wynikać będzie z atrakcyjnych uwarunkowań historycznych i religijnych.

Rekomendacje do obszaru objętego strategią to:

- w związku z faktem, że na terenie całej gminy rozwija się funkcja mieszkalna, kompleksowych rozwiązań wymaga całość gospodarki wodno – ściekowej i zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do podstawowych usług publicznych; na terenach, gdzie rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest niemożliwa, promowane powinny być przydomowe oczyszczalnie ścieków;
- na terenach do wykorzystania na potrzeby turystki kulturowej w Tumie należy rozwijać funkcję turystyczną. Szansą stanie się rozwój turystyki weekendowej i jednodniowej dla mieszkańców: Zgierza, Łęczycy, Piątku, a także Łodzi, w oparciu o zasoby kulturowe oraz przyrodnicze, a także infrastrukturę służącą rekreacji i wypoczynkowi;
- kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji;
- podporządkowanie nowej zabudowy mieszkalnej historycznej kompozycji przestrzennej, szczególnie w tradycyjnych miejscowościach wiejskich;
- zwiększenie udziału zieleni w centrach miejscowości;
- podnoszenie jakości życia i zamieszkania;
- dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły, place zabaw, skwery, miejsca rekreacji, zabawy, aktywności fizycznej) i możliwie pełnej dostępności infrastruktury technicznej;
- uspokajanie ruchu poprzez: priorytet komunikacji pieszej, rowerowej i zbiorowej, ograniczanie ruchu samochodowego, dążenie do powiększania powierzchni przeznaczonej do ruchu pieszego;
- dobra organizacja miejsc parkingowych przy kluczowych obiektach;

- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- rozwój strefy aktywności gospodarczej, wykorzystując drogę powiatową nr 2512E pomiędzy drogą wojewódzką, a miejscowością gminną;
- rozwój wydzielonych dróg i pasów dla rowerów w całej gminie;
- opracowanie systemu komunikacyjnego wspierającego transport niskoemisyjny (również elektromobilność);
- ochrona i pielęgnacja centrum miejscowości (zachowanie kultury regionu);
- tworzenie stref rozwoju energetyki odnawialnej (elektrownie solarne, wiatrowej);
- wyznaczenie miejscowości celem stworzenia tzw. wiosek energetycznych.

Wszystkie projekty inwestycyjne zostały zamieszczone i opisane w rozdziale 7.

6. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Przedstawiona diagnoza, dokonana analiza SWOT, wyniki badania ankietowego oraz dane zebrane na spotkaniach, pozwoliły wyznaczyć obszary działalności gminy Góra Świętej Małgorzaty, wymagające uwagi, nakładów pracy i finansów, w celu wieloobszarowego rozwoju gminy.

Poniżej ukazano cele strategiczne i operacyjne.

Cel strategiczny 1:

Rozwój gospodarczy gminy

- **CELE OPERACYJNE**
- 1.1. Dostęp do podstawowej infrastruktury technicznej
- 1.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej gminy

Cel strategiczny 2:

Ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego gminy, rozwój turystyki, adaptacja do zmian klimatu oraz kształtowanie ładu przestrzennego gminy

- **CELE OPERACYJNE**
- 2.1.Zapobieganie niskiej emisji
- 2.2.Zapobieganie zanieczyszczeniu wód, gleb oraz ekosystemów
- 2.3 Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne obszaru gminy, stworzenie infrastruktury ułatwiającej rozwój turystyki w gminie

Cel strategiczny 3:

Poprawa komfortu życia mieszkańców gminy Góra Świętej Małgorzaty

- **CELE OPERACYJNE**
- 3.1. Poprawa jakości edukacji oraz stwarzanie warunków do rozwoju osobistego
- 3.2. Zwiększenie dostępności infrastruktury kultury, sportu i rekreacji dla wszystkich grup społecznych
- 3.3. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców

W tabeli poniżej przedstawiono kierunki działań przyporządkowane celom operacyjnym. Zaprezentowane zestawienie kierunków działań nie stanowi zamkniętego katalogu i będzie mogło być uzupełniane o nowe elementy, w zależności od potrzeb gminy oraz możliwości finansowych. Działania te w każdej chwili mogą zostać uaktualnione na mocy uchwały o aktualizacji strategii.

CEL STRATEGICZNY 1: *Rozwój gospodarczy gminy*	
Cel operacyjny	**Działania/zadanie/projekt**
1.1. Dostęp do podstawowej infrastruktury technicznej	Przebudowa dróg gminnych
	Dostosowanie i przebudowa punktów przesiadkowych komunikacji zbiorowej
	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
1.2. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej gminy	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Górze Św. Małgorzaty
	Budowa skate parku
	Kompleksowa promocja gminy
	Budowa ścieżek pieszo-rowerowych oraz szlaków turystyki rowerowej
	Rozwój turystyki kulturowej w miejscowości Tum
	Przebudowa dróg gminnych
	Budowa miejsc zabawy i rekreacji w miejscowościach
	Dostosowanie i przebudowa punktów przesiadkowych komunikacji zbiorowej
CEL STRATEGICZNY 2: *Ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego gminy, rozwój turystyki, adaptacja do zmian klimatu oraz kształtowanie ładu przestrzennego gminy*	
Cel operacyjny	**Działania/zadanie/projekt**
2.1.Zapobieganie niskiej emisji	Kompleksowa termomodernizacja obiektów publicznych
	Ochrona powietrza poprzez montaż instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych
	Przebudowa dróg gminnych
	Dostosowanie i przebudowa punktów przesiadkowych komunikacji zbiorowej
	Budowa ścieżek pieszo-rowerowych oraz szlaków turystyki rowerowej
2.2.Zapobieganie zanieczyszczeniu wód, gleb oraz ekosystemów	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
	Przebudowa dróg gminnych
2.3 Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne obszaru gminy, stworzenie infrastruktury ułatwiającej rozwój turystyki w gminie	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Górze Św. Małgorzaty
	Budowa skate parku
	Budowa ścieżek pieszo-rowerowych oraz szlaków turystyki rowerowej
	Budowa miejsc zabawy i rekreacji w miejscowościach
	Budowa i dostosowanie obiektów na potrzeby świetlic wiejskich.

CEL STRATEGICZNY 3: *Poprawa komfortu życia mieszkańców gminy Góra Świętej Małgorzaty*	
Cel operacyjny	**Działania/zadanie/projekt**
3.1. Poprawa jakości edukacji oraz stwarzanie warunków do rozwoju osobistego	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Górze Św. Małgorzaty
	Rozbudowa przedszkola w Górze Św. Małgorzaty wraz z unowocześnieniem procesu dydaktycznego
	Budowa i dostosowanie obiektów na potrzeby świetlic wiejskich.
	Budowa żłobka w gminie Góra Św. Małgorzaty
3.2. Zwiększenie dostępności infrastruktury kultury, sportu i rekreacji dla wszystkich grup społecznych	Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego w Górze Św. Małgorzaty
	Budowa skate parku
	Budowa ścieżek pieszo-rowerowych oraz szlaków turystyki rowerowej
	Budowa miejsc zabawy i rekreacji w miejscowościach
	Budowa i dostosowanie obiektów na potrzeby świetlic wiejskich.
3.3. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców	Budowa ścieżek pieszo-rowerowych oraz szlaków turystyki rowerowej
	Przebudowa dróg gminnych
	Budowa i dostosowanie obiektów na potrzeby świetlic wiejskich.
	Dostosowanie i przebudowa punktów przesiadkowych komunikacji zbiorowej

7. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Tytuł projektu
Kompleksowa termomodernizacja obiektów publicznych
Lata realizacji
2022 - 2027
Szacunkowy koszt
6 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 5 100 000,00 PLN Środki własne: 900 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Ochrona powietrza poprzez montaż instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych
Lata realizacji
2023 - 2027
Szacunkowy koszt
8 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 6 800 000,00 PLN Środki własne: 1 200 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Budowa kompleksu sportowo - rekreacyjnego w Górze Św. Małgorzaty
Lata realizacji
2024 - 2026
Szacunkowy koszt
2 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 700 000,00 PLN Środki własne: 300 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Góra Św. Małgorzaty

Tytuł projektu
Rozbudowa przedszkola w Górze Św. Małgorzaty wraz z unowocześnieniem procesu dydaktycznego
Lata realizacji
2024 - 2026
Szacunkowy koszt
3 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 2 550 000,00 PLN Środki własne: 450 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Góra Św. Małgorzaty

Tytuł projektu
Budowa skate parku
Lata realizacji
2025 -2027
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Do ustalenia

Tytuł projektu
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków
Lata realizacji
2024 -2027
Szacunkowy koszt
6 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 5 100 000,00 PLN Środki własne: 900 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Kompleksowa promocja gminy
Lata realizacji
2022 - 2027
Szacunkowy koszt
1 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 850 000,00 PLN Środki własne: 150 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Budowa ścieżek pieszo-rowerowych oraz szlaków turystyki rowerowej
Lata realizacji
2023 - 2026
Szacunkowy koszt
3 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 2 550 000,00 PLN Środki własne: 450 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Rozwój turystyki kulturowej w miejscowości Tum
Lata realizacji
2024 - 2025
Szacunkowy koszt
2 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 700 000,00 PLN Środki własne: 300 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Tum

Tytuł projektu
Przebudowa dróg gminnych
Lata realizacji
2022 - 2026
Szacunkowy koszt
5 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 4 250 000,00 PLN Środki własne: 750 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Budowa miejsc zabawy i rekreacji w miejscowościach
Lata realizacji
2023 - 2027
Szacunkowy koszt
3 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 2 550 000,00 PLN Środki własne: 450 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Budowa i dostosowanie obiektów na potrzeby świetlic wiejskich.
Lata realizacji
2026 - 2029
Szacunkowy koszt
2 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 1 700 000,00 PLN Środki własne: 300 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Dostosowanie i przebudowa punktów przesiadkowych komunikacji zbiorowej
Lata realizacji
2023 - 2026
Szacunkowy koszt
500 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 425 000,00 PLN Środki własne: 75 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Cała gmina

Tytuł projektu
Budowa żłobka w gminie Góra Św. Małgorzaty
Lata realizacji
2023 - 2025
Szacunkowy koszt
5 000 000,00 PLN, w tym przewidywane finansowanie: Środki UE: 4 250 000,00 PLN Środki własne: 750 000,00 PLN
Miejsce realizacji
Do ustalenia

8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Poniżej odniesiono się do dokumentów gminnych, wskazując w jaki sposób zachodzi zgodność ze strategią.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Dokumenty są ze sobą spójne. Zgodność ta wynika w szczególności z zapisów, które przedstawiono w strategii w rozdziale 4 *Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy*, a które odnoszą się do studium. Nie powielano w związku z tym zapisów. Zgodność zachodzi m.in. w obszarze kierunków zagospodarowania przestrzennego. Zaproponowane w rozdziale 7 strategii kierunki działań wpisują się w zapisy studium.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2014 - 2020

PGN, jak wskazuje nazwa nie jest już dokumentem obowiązującym, jednak jego zapisy są nadal znaczące i aktualne. Jak wykazała diagnoza, w gminie występuje nadal problem niskiej emisji, w związku z czym przedmiotowa strategia jest spójna m.in. z działaniami:

- Zabudowa OZE
- Modernizacja dróg publicznych
- Termomodernizacja budynków

Na moment tworzenie strategii wskazuje się na ponadczasowość założeń PGN, szczególnie w kontekście zachodzących zmian klimatu i ich efektów, z jakimi należy się mierzyć codziennie, a kóre są coraz bardziej dotkliwe dla mieszkańców.

9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań

W celu sprawnego monitorowania postępów we wdrażaniu Strategii, poniżej zaproponowano wskaźniki dzięki którym można śledzić postępy w wykonaniu poszczególnych zadań i celów strategicznych.

- Długość wybudowanych dróg [km]
- Długość zmodernizowanych dróg [km]
- Długość wybudowanych chodników [km]
- Długość zmodernizowanych chodników [km]
- Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]
- Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych [km]
- Liczba opracowanych dokumentów koncepcyjnych z zakresu komunikacji publiczne
- Liczba powstałych miejsc parkingowych [szt.]
- Powierzchnia dostępnych gminnych terenów inwestycyjnych [ha]
- Liczba inwestycji z zakresu zagospodarowania turystycznego miejsc np. przy ciekach i zbiornikach wodnych [szt.]
- Liczba wydarzeń promujących sprzedaż bezpośrednią na rynku lokalnym [szt.]
- Liczba zamontowanych lamp w przestrzeni publicznej [szt.]
- Liczba zainstalowanych kamer monitoringowych [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania [zł]
- Liczba budynków gminnych z zainstalowaną infrastrukturą do pozyskiwania energii odnawialnej lub budynków prywatnych, które otrzymały dofinansowanie [szt.]
- Liczba budynków gminnych objętych termomodernizacją [szt.]
- Kwota przeznaczona na dofinansowania do wymiany pieców [zł]
- Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dofinansowanie do wymiany pieców [szt.]
- Długość wybudowanej sieci wodociągowej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej [szt.]
- Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej [km]
- Liczba nowych gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej [szt.]
- Liczba wprowadzonych rozwiązań z zakresu małej retencji [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych [szt.]
- Liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych w tematyce zapylaczy [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i przedszkolnych [szt.]
- Liczba budowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych [szt.]
- Liczba wybudowanych obiektów kulturalnych [szt.]
- Liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych [szt.]

Poniżej przedstawiono wskaźniki efektów realizacji Strategii:

Nazwa wskaźnika: *Wzrost liczby przedsiębiorstw na obszarze Gminy*		
Opis wskaźnika	**Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec realizacji strategii**	
Dane można zweryfikować na stronach Głównego Urzędu Statystycznego. Dodatkowo można uzyskać informację, w jakich branżach nastąpił wzrost, a w jakich zmniejszenie się liczby przedsiębiorstw. Dane należy skorelować z poziomem bezrobocia, wykształcenia oraz średnimi dochodami gospodarstw domowych.	↑	+ 3%

Nazwa wskaźnika: *Zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych*		
Opis wskaźnika	**Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec realizacji strategii**	
Dane można uzyskać na stronach GUS, również Powiatowego Urzędu Pracy w Łęczycy. Dane z PUP pozwolą na bardziej szczegółową analizę zarejestrowanych osób bezrobotnych. Wskaźnik należy porównać z poziomem wykształcenia mieszkańców, liczbą przedsiębiorstw oraz średnimi dochodami gospodarstw domowych.	↓	- 3,5%

Nazwa wskaźnika: *Wzrost średnich dochodów gospodarstw domowych*		
Opis wskaźnika	**Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec realizacji strategii**	
Jest to wskaźnik o szczególnym znaczeniu dla rozwoju obszaru Gminy. Dochody determinują jakość życia, ich wzrost w większości przypadków świadczy zatem o podniesieniu pewnych standardów. Należy zauważyć, że możliwość nabywania dóbr i usług napędza gospodarkę, a zatem większe zarobki znajdują odzwierciedlenie we wzroście gospodarczym. Dane można uzyskać w GUS.	↑	+ 2,3%

Nazwa wskaźnika: *Wzrost ceny działek na obszarze Gminy*		
Opis wskaźnika	**Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec realizacji strategii**	
Wzrost wskaźnika świadczyć będzie o zwiększeniu się atrakcyjności i potencjału regionu, co ma ogromny wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy.	↑	+5%

Nazwa wskaźnika: *Wzrost liczby nowych mieszkańców Gminy*		
Opis wskaźnika	**Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec realizacji strategii**	
Wskaźnik ten pokaże, czy podjęte działania stworzyły bezpieczny i atrakcyjny dla życia obraz gminy Góra Św. Małgorzaty. Dane dostępne są w GUS. Można je skorelować ze średnimi dochodami gospodarstw domowych, poziomem wykształcenia oraz bezrobocia mieszkańców.	↑	+ 1%

10. Źródła finansowania

W związku z możliwościami finansowania poszczególnych projektów, planuje się pozyskanie dofinansowania na ich realizację m.in. ze środków: RPO WŁ, Europejskiego Funduszu Odbudowy, Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, ale również Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Funduszu Elektromobilności. Dodatkowo wkład własny wniosą mieszkańcy gminy biorący udział w projekcie, polegającym na budowie instalacji OZE oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Oczywiście będą brane pod uwagę wszystkie dostępne i akceptowalne dla gminy źródła finansowania.

Koszty poszczególnych inwestycji oszacowano w rozdziale 7.

Tabela 45 Przewidywane źródła finansowania inwestycji

Tytuł projektu	**Przewidywane źródła finansowania**		
	środki własne Gminy Góra Świętej Małgorzaty	środki UE	mieszkańcy
Kompleksowa termomodernizacja obiektów publicznych	X	X	
Ochrona powietrza poprzez montaż instalacji odnawialnych źródeł energii w budynkach prywatnych	X	X	X
Budowa kompleksu sportowo - rekreacyjnego w Górze Św. Małgorzaty	X	X	
Rozbudowa przedszkola w Górze Św. Małgorzaty wraz z unowocześnieniem procesu dydaktycznego	X	X	
Budowa skate parku	X	X	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	X	X	X
Kompleksowa promocja gminy	X	X	
Budowa ścieżek pieszo rowerowych oraz szlaków turystyki rowerowej	X	X	
Rozwój turystyki kulturowej w miejscowości Tum	X	X	
Przebudowa dróg gminnych	X	X	
Budowa miejsc zabawy i rekreacji w miejscowościach	X	X	
Budowa i dostosowanie obiektów na potrzeby świetlic wiejskich	X	X	
Dostosowanie i przebudowa punktów przesiadkowych komunikacji zbiorowej	X	X	
Budowa żłobka w gminie Góra Św. Małgorzaty	X	X	

11. System wdrażania Strategii

Strategia jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jej jakości. Proces jej wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem. Wdrożeniu strategii towarzyszyć będzie jej ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jej przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Strategia gminy jest warunkiem koniecznym rozwoju danej jednostki terytorialnej. Sam dokument nie jest jednak receptą na sukces. Aby mógł przynieść zaplanowane efekty, konieczne jest sukcesywne jego wdrażanie, czuwanie nad jego realizacją i kontrolowanie przebiegu.

Właściwy proces wdrażania strategii wymaga połączenia wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób. Przedkładana strategia jest "własnością" społeczności lokalnej - dla niej przede wszystkim była budowana. Udział lokalnych liderów i lokalnej społeczności będzie czynnikiem wspierającym procesy implementacyjne. Niezwykle istotne jest partnerstwo ponadgminne. Wdrażanie wytyczonych planów zakłada potrzebę animacji od podstaw, która wiąże się z głębszymi kwestiami, takimi jak: zmiana mentalności, stosunki społeczne oraz kultura lokalna, których ewolucja jest procesem rozłożonym na wiele lat.

Realizacja strategii uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków, jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy Góra Świętej Małgorzaty wskazują, że na realizację przyjętych celów Jednostka zabezpieczy 15 – 50% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Za wdrażanie strategii odpowiedzialny będzie Urząd Gminy Góra Świętej Małgorzaty.

1. Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację strategii będzie pełnił specjalnie powołany zespół pracowników. Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje m.in.:

- zapewnienia zgodności realizacji strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych;
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach strategii;
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji strategii;
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania strategii;
- zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach;
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji strategii.

2. Instytucja wdrażająca strategię Gminy Góra Świętej Małgorzaty.

Urząd Gminy Góra Świętej Małgorzaty, jako instytucja wdrażająca strategię, odpowiedzialna będzie za:

- opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne;
- bezpośrednią realizację działań przewidzianych w strategii w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania;
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

W przypadku strategii, kluczową postacią w procesie jej realizacji i monitoringu jest Wójt. Kierując bieżącą działalnością, ma największy wpływ zarówno na sam proces opracowywania strategii, jej wdrażania, jak również oceny jej realizacji. Do najważniejszych zadań Wójta w zakresie zarządzania i monitoringu należałby bezpośredni nadzór nad wdrażaniem strategii oraz wyznaczenie koordynatora jej realizacji.

Ważną rolę w procesach wdrożeniowych strategii odgrywać powinien koordynator strategii jako osoba zaangażowana bezpośrednio w realizację zadań wyznaczonych w Dokumencie i dobrze zorientowana w istniejących realiach, mająca jednocześnie bezpośredni wpływ na procesy gospodarcze i społeczne zachodzące w gminie.

Główne zadania koordynatora polegałyby na:

- bieżącej analizie stanu realizacji strategii;
- obserwacji uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających lub mogących wpłynąć na realizację strategii;
- prowadzeniu bazy informacji;
- wypracowaniu kryteriów oceny stanu realizacji strategii;
- aktywnym poszukiwaniu źródeł finansowania.

Wdrażanie na każdym etapie podlega weryfikacji i aktualizacji. Opierać powinno się ono na odpowiednim rozdziale zadań realizacyjnych w ramach struktury organizacyjnej Urzędu. Pozwala to na koncentrowanie się na konkretnym przedsięwzięciu, a tym samym zwiększa jego efektywność.

12. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej Strategii

12.1. System monitorowania

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zawansowania projektu, czy strategii i jej zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowania wdrażania strategii oraz jej poszczególnych elementów dokonywać będzie Komitet Monitorujący. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania strategii i jej realizacji, w skład Komitetu Monitorującego wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie strategii.

Zebrania Komitetu Monitorującego odbywać się będą raz na dwa lata. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komitetu przez Sekretariat Komitetu. Funkcję Sekretariatu Komitetu Monitorującego pełnić będzie sekretariat Urzędu. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komitetu o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na w/w posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji strategii w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komitetu Monitorującego, zawierających ustalenia w/w posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komitetu. Komitet Monitorujący analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całej strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem strategii, Komitet Monitorujący powinien podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania Komitet Monitorujący sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń strategii. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami strategii, a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Urzędu.

12.2. Sposób oceny

W procesie monitorowania strategii przewidziano następujące fazy:

Ocena wstępna

Rozpoczęcie strategii i wchodzących w jej skład projektów poprzedzone zostanie ustaleniem wszelkich parametrów ilościowych i jakościowych (wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań). Zostaną również wyraźnie określone etapy cząstkowe realizacji poszczególnych zadań (termin rozpoczęcia i zakończenia). Przyjęte raz parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji strategii i projektów.

Monitoring sterujący

Dotyczy całego okresu wdrażania strategii. Zadaniem prowadzonego monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyleń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji strategii.

Kontrolę końcową - ewaluację efektów.

Ewaluacja zaczyna się w już procesie planowania/programowania. Można powiedzieć, że planowanie ukierunkowuje ewaluację i ewaluacja ukierunkowuje planowanie przyszłych działań. Jest to bardzo ważna funkcja ewaluacji, gdyż pozwala na zbadanie wewnętrznej logiki strategii/projektu. Logika strategii/projektu opisuje relacje pomiędzy wszystkimi jego elementami: potrzebami, strategią, celami, nakładami, działaniami, produktami, rezultatami i wpływem. Ewaluacja, badając wewnętrzną spójność strategii/projektu, weryfikuje w jaki sposób nakłady programu przekształcane są w produkty, jak produkty prowadzą do uzyskania rezultatów i oddziaływania, a więc i zaspokojenia potrzeb grup docelowych.

Ogólnym celem ewaluacji jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z programów finansowanych przez Unię Europejską. Głównym zadaniem jest, zatem dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio z programem, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne.

Główne zastosowania ewaluacji:

- identyfikacja słabych i mocnych stron,
- oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- usprawnienie zarządzania,
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego,
- poprawianie błędów dla celów odpowiedzialności,
- wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia programów w zakresie:

- działania strategii;
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów;
- wpływu na problemy, do których odnoszą się projekty;
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia strategii i wyznaczania nowych projektów;
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Jednym z celów ewaluacji jest również zapewnienie przejrzystości wykorzystania środków publicznych poprzez przekazywanie i upowszechnianie informacji o powodzeniu lub niepowodzeniu przedsięwzięć finansowanych z programów pomocowych. Ewaluacja ma również wymiar edukacyjny. Uczy bowiem rejestrować i stymulować zmianę, analizować i rozumieć złożoność zjawisk.

Ocena końcowa powinna określić na ile zakładane w strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalić przyczyny wszelkich odchyleń w realizacji. Ewaluacja posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z przyjętymi celami i ich miarami. W trakcie ewaluacji zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wnioski z ewaluacji zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości.

13. Zgodność ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego

Poniższy rozdział przygotowano w oparciu o *Strategię rozwoju województwa łódzkiego 2030* - Załącznik do Uchwały Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r.. Podkreślono aspekty szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2021 – 2027*.

Cytując dokument: „Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego. (…)

Strategia 2030 jest odpowiedzią na wyzwania wewnętrzne i globalne, jakie stoją przed województwem łódzkim. Podejmowane w ramach strategii działania będą służyły ograniczaniu negatywnych skutków procesów demograficznych związanych z depopulacją i starzeniem się społeczeństwa, podnoszeniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym transformacji w kierunku Przemysłu 4.0. Niezbędnym warunkiem tych przemian będzie rozwój cyfryzacji i całego sektora e-usług. Dla zapewnienia spójności społecznej podejmowane będą działania zmierzające do zwiększenia dostępności do wysokiej jakości usług w zakresie ochrony zdrowia, polityki społecznej, edukacji, kultury, sportu i turystyki. Kompleksowa poprawa dostępności województwa sprzyjać będzie budowaniu spójności terytorialnej. Niezmiernie istotne będą również działania związane z adaptacją do zmian klimatu oraz poprawą jakości powietrza. Województwo łódzkie dostrzega potencjał sektora energetycznego, jak również potrzebę jego transformacji. Sprawiedliwa i włączająca transformacja ma kreować nowy model rozwoju dla obszaru górniczego przy jednoczesnym zapobieganiu regresowi gospodarczemu i społecznemu.

Rok 2020 przyniósł całkowicie nowe wyzwanie związane z ograniczaniem skutków kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19. Zarząd Województwa podjął zdecydowane działania mające na celu odbudowę gospodarki oraz przeciwdziałanie zwiększaniu się bezrobocia. W celu zapobiegania i ograniczania wpływu kolejnych zagrożeń, które mogą się pojawić w przyszłości, niezwykle istotna jest kontynuacja podjętych działań, również w obszarze ochrony zdrowia i rozwoju cyfryzacji, w tym rozwijania kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych.

Zaproponowane w Strategii 2030 działania koncentrują się na przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom, jak również na wzmacnianiu wewnętrznych potencjałów. Wymiar terytorialny interwencji będzie kontynuowany, dostosowany do potrzeb i możliwości rozwojowych poszczególnych terytoriów, w tym Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych z poziomu krajowego i regionalnego. Koncentracja interwencji na tych obszarach będzie służyła wyrównywaniu szans rozwojowych poszczególnych obszarów województwa i budowaniu jego spójności terytorialnej.

Osią działań będzie jak najlepsze wykorzystanie wszelkich dostępnych zasobów. W kręgu szczególnego zainteresowania samorządu województwa będzie rodzina i stworzenie godnych warunków życia dla wszystkich mieszkańców województwa łódzkiego."[22]

Niniejsza *Strategia Rozwoju Gminy Góra Świętej Małgorzaty na lata 2021 – 2027* wpisuje się w wizję oraz w cele określone w SRWŁ 2030. WIZJA ROZWOJU zawarta w SRWŁ 2030 brzmi:
„Wizja regionu odzwierciedla pożądany stan województwa w pespektywie 2030 roku, w trzech strategicznych wymiarach rozwoju tj. gospodarczym, społecznym i przestrzennym, który jest odpowiedzią na sformułowane wyzwania rozwojowe. Uwzględnia zachodzące w świecie zmiany i globalne megatrendy, które będą w najbliższych latach kształtować społeczeństwa i gospodarki.
HARMONIJNIE ROZWIJAJĄCE SIĘ WOJEWÓDZTWO W CENTRUM POLSKI, PRZYJAZNE RODZINOM, MIESZKAŃCOM MIAST I OBSZARÓW WIEJSKICH. REGION, W KTÓRYM NOWOCZESNA GOSPODARKA IDZIE W PARZE Z OCHRONĄ WALORÓW KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH.
(…) W Strategii wskazano trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer gospodarczej, społecznej i przestrzennej:
1. Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka
2. Obywatelskie społeczeństwo równych szans
3. Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.
(…) Dodatkowo wskazano jeden cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region.
Skuteczne działania podejmowane w sferze zarządczej pozytywnie oddziałują na realizację wskazanych powyżej celów strategicznych oraz pozwolą na skuteczną realizację Strategii i optymalizację procesów rozwojowych. W ramach tego celu działania będą skoncentrowane na poprawie funkcjonowania administracji publicznej oraz rozwoju współpracy na różnych poziomach zarządzania, szczególnie współpracy samorządu wojewódzkiego i samorządów lokalnych.
Istotą tego celu będzie prowadzenie zintegrowanej polityki rozwoju, zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju poprzez wzmacnianie potencjału endogenicznego miast i obszarów wiejskich, podniesienie ich atrakcyjności osadniczej, niwelowanie barier rozwojowych, zapobieganie peryferyzacji. Kluczowe znaczenie będzie przy tym miało poszanowanie zasad ochrony środowiska, w tym najwartościowszych elementów środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. Polityka zrównoważonego rozwoju pozwoli na zaspokojenie potrzeb obecnych mieszkańców regionu łódzkiego i zachowanie najcenniejszych elementów środowiska dla przyszłych pokoleń. Osiąganie efektu synergii w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego będzie odbywało się z poszanowaniem walorów przestrzeni."

TERYTORIALNY WYMIAR STRATEGII

Obszary Strategicznej Interwencji

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o

[22] Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. W Strategii wskazano OSI dwojakiego rodzaju: krajowe oraz regionalne."

W ramach OSI regionalnych gmina Góra Świętej Małgorzaty została zakwalifikowana jako:

- Obszar walorów turystyczno-środowiskowo-rolnych, który w wyniku strategicznej interwencji przekształci się w Obszar Zielonej Gospodarki.

Poniżej przedstawiono opisy zaczerpnięte z SRWŁ 2030:

„OBSZAR ZIELONEJ GOSPODARKI

Rysunek 10 Obszar Zielonej Gospodarki

Źródło: SRWŁ 2030 [za:] dane BPPWŁ

„W gminach, w których potencjał rolnictwa jest wysoki, grunty rolne powinny być chronione, a wiodąca funkcja rozwijana. Istotne będą działania związane z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, w tym m.in. właściwym doborem upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystaniem potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalnym stosowaniem nawożenia i środków ochrony roślin. W zakresie zwiększania opłacalności produkcji rolnej istotne będzie polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą

przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk. Ważnym kierunkiem działań będzie wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego. Na obszarze gmin położonych w sąsiedztwie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo wskazaniem dla gospodarowania będzie system rolnictwa zrównoważonego, produkcja żywności wysokiej jakości, w tym rozwój produkcji ekologicznej.

Istotne będzie również wspieranie działań umożliwiających dywersyfikację gospodarczą tych obszarów związanych m.in. z rozwojem turystyki aktywnej, wspieraniem bazy turystycznej (w tym ekoturystyki i agroturystyki), rozbudową szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej, kreowaniem marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne, budowaniem zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz kultywowaniu tradycji, wykreowaniem wizerunku obszarów jako atrakcyjnych turystycznie, które będą sprzyjać budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa.

Zarówno dla rozwoju funkcji rolniczej, jak i turystycznej ważne będą działania związane z ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności OSI na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne. Wymagać to będzie interwencji z zakresu m.in. zwiększania zdolności retencyjnych zlewni (m.in. wprowadzania zalesień, zakrzewień, zadrzewień, budowy i modernizacji zbiorników wodnych, rozwoju systemów melioracyjnych, odtwarzania oczek wodnych i mokradeł) oraz rozwiązań ukierunkowanych na ochronę środowiska (m.in. poprawę czystości wód, w tym tworzenie wysokoefektywnych stref ekotonowych, renaturalizację siedlisk i cieków wodnych, zwiększanie powierzchni obszarów objętych ochroną prawną), a także inwestycji w infrastrukturę przeciwzagrożeniową (m.in. przeciwpowodziową, przeciwpożarową). Ważną rolę w Obszarze Zielonej Gospodarki odgrywać będą miasta – ośrodki wsparcia dla funkcji rozwijanych na terenach wiejskich.”

CELE SRWŁ 2030 W UKŁADZIE MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Gmina Góra Świętej Małgorzaty jest obszarem wiejskim. Z tego powodu poniżej przedstawiono zapisy odnoszące się do tych terenów:

„Obszary wiejskie województwa łódzkiego prezentują bogate spektrum typów funkcjonalnych począwszy od rolniczych gmin wiejskich skończywszy na gminach o przemysłowym, usługowym bądź wielofunkcyjnym charakterze. Istnieje też znaczna liczba gmin, położonych głównie w sąsiedztwie średnich i dużych miast, mająca funkcje typowo mieszkaniowe. Pomimo tak dużej różnorodności posiadają one wspólny mianownik barier i problemów rozwojowych: są to różnego rodzaju problemy transportowe, począwszy od braków w infrastrukturze komunikacyjnej na wykluczeniu z transportu publicznego skończywszy. Słabą stroną większości gmin wiejskich jest niski potencjał gospodarczy, którego wzmocnienie będzie wymagało wsparcia i modernizacji rolnictwa, rozwoju funkcji pozarolniczych, inwestycji w kapitał ludzki i społeczny. Kolejnym problemem gmin wiejskich jest stan środowiska naturalnego, w szczególności w zakresie niskiej jakości wód i powietrza oraz niewystarczającej ochrony obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Negatywnym zjawiskiem, zwłaszcza w gminach położonych w otoczeniu średnich i dużych miast, jest presja urbanizacyjna, której efektem jest chaos przestrzenny, rosnące koszty społeczne i niewystarczający rozwój infrastruktury technicznej w stosunku do potrzeb rosnącej populacji.

Wdrażanie modelu wielofunkcyjnego wsi będzie wiązało się z rozwijaniem branż komplementarnych dla rolnictwa bazujących na lokalnych zasobach. Ponadto zróżnicowanie działalności gospodarczej i wzrost liczby nowych podmiotów gospodarczych oferujących profesjonalne usługi naukowe i techniczne będą skorelowane ze wzrostem innowacyjności w rolnictwie oraz rozwojem nowych sektorów gospodarki specyficznych dla takich obszarów jak: biogospodarka, zielona gospodarka, OZE. W perspektywie najbliższych lat w związku z ekologizacją sektorów i branż w krajowej gospodarce oraz społeczną świadomością w zakresie ochrony środowiska wzrośnie zapotrzebowanie na produkty i usługi w sektorze zielonej gospodarki.

Na obszarach wiejskich wzrośnie również zapotrzebowanie na świadczenie usług społecznych (opiekuńczych, terapeutycznych, integracyjnych) w efekcie starzejącego się społeczeństwa, co pozwoli na urzeczywistnienie w praktyce idei rolnictwa społecznego oraz zwiększenie i dywersyfikację dochodów gospodarstw. Włączenie obszarów wiejskich w procesy rozwojowe będzie następowało za sprawą wykorzystania środowiskowego i turystycznego potencjału obszarów wiejskich; dynamicznie będzie rozwijał się również sektor usług czasu wolnego (m.in. turystyka 3E)[23].

Niski poziom przedsiębiorczości i kwalifikacji mieszkańców obszarów wiejskich wskazuje na konieczność wsparcia podnoszenia kwalifikacji zawodowych, umożliwienia zdobywania kwalifikacji rynkowych oraz szkoleń w kierunku reorientacji zawodowej i tworzenia warunków do rozwoju edukacji, a także wyrównywania szans w dostępie do usług edukacyjnych. Dużą rolę w realizacji tych celów odgrywać będzie zwiększenie dostępności transportowej obszarów wiejskich oraz likwidowanie deficytów w infrastrukturze telekomunikacyjnej i dostępie do Internetu.

Ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy oraz konieczność poprawy jakości życia na wsi istotne będzie wdrażanie koncepcji Inteligentnych wsi (Smart Villages) – tj. nowej koncepcji w zakresie kształtowania polityki UE. Idea Smart Villages dotyczy różnych obszarów życia wsi i stwarza nowe możliwości, np. poprawy mobilności, rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska, korzystania z szans, jakie daje biogospodarka i gospodarka o obiegu zamkniętym (w tym krótkie łańcuchy dostaw żywności, energia odnawialna, Rolnictwo 4.0), zapewnienia wysokiej jakości edukacji i usług zdrowotnych lub zapobiegania wykluczeniu społecznemu.

Zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich sprzyjać będzie działalność Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania.

Dla poprawy jakości życia mieszkańców Łódzkiego kluczowe będzie zapewnienie jak najlepszej jakości środowiska przyrodniczego. Jednym z głównych jego elementów są tereny zielone, stanowiące miejsca rodzinnego wypoczynku, rekreacji i indywidualnej aktywności fizycznej. Dla zapewnienia ochrony terenów o największych walorach przyrodniczo-krajobrazowych i zachowania różnorodności biologicznej konieczne będzie prowadzenie racjonalnej polityki zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym. Wyrazem tej polityki mogą być preferencje dla gmin. Na obszarach objętych ochroną prawną (w myśl art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) lub na terenach gmin z największym udziałem obszarów chronionych mogą być dodatkowo premiowane działania i kierunki działań określone w strategii związane z ochroną środowiska, wykorzystaniem potencjału cennych

[23] Turystyka 3E (Entertainment – rozrywka, Excitement – ekscytacja, Education – edukacja), inaczej zwana turystyką kreatywną.
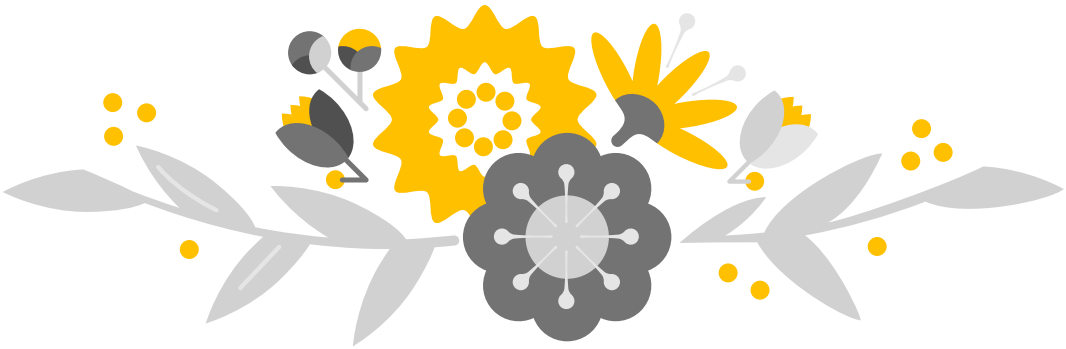
walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, poprawy jakości i zagospodarowania wód powierzchniowych, sportem, turystyką, polityką społeczną, zdrowiem, edukacją, rozwojem gospodarstw ekologicznych, produkcją żywności ekologicznej i tradycyjnej.”